

Hodina tance a lásky

Pavel Kohout

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Hodina tance a lásky

Německá romance

Pavel Kohout

Znění tohoto textu vychází z díla [Hodina tance a lásky](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Odeon v Praze v roce 2008. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Pavel Kohout: Hodina tance a lásky), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 26. 6. 2020.

OBSAH

I.....	7
II.....	17
III.....	27
IV.....	38
V.....	49
VI.....	59
VII.....	69
VIII.....	80
IX.....	90
X.....	101
XI.....	113
XII.....	123
XIII.....	134
XIV.....	144
XV.....	155
XVI.....	165
XVII.....	175
XVIII.....	186
XIX.....	197
XX.....	208
Autorská poznámka.....	222

*Lilo a Günterovi Friedrichovým z Freiburgu jako výraz
dlouholetého osvědčeného přátelství, které zasypává zákopy
i příkopy, ale nedává zapomenout na hroby.*

*P. K.
15. března 1989*

I

Pondělí 5. 6. 1944, před půlnocí

Když vstupuje z tiché a studené chodby do podkrovního pokoje, nalehne na ni až skoro tělesně horký a voňavý hluk. Poznává cvrčky a současně si vzpomíná, že při svém příjezdu zahlédla na valech pevnosti muže s kosami. Po berlínském puchu, z něhož se jí ustavičně chtělo zvracet, je pronikavá vůně zavadaající trávy lázeň, ve které se koupe její duše.

Při večeri s rodiči ji občas zazáblo. Zdi Panského domu jsou ze stejných valounů jako celá pevnost, při zavřených oknech vyzařují v létě chlad. Je ráda, že nechala své okno otevřené. Svléká se potmě, opírá lokty o širokou dřevěnou předprseň, klade dlaně zkřížených rukou na prsa. Její tělo, které se poslední měsíce chovalo jako cizí, záludné zvíře, patří zas jí.

Připadá jí neskutečné, že se ještě dnes ráno probudila v internátu. Do snu patří i ředitelka, zvaná Kráva, která jí s kyselým úsměvem nařizuje, aby si rychle sbalila osobní věci. Především do něho patří mladý, štíhlý a vysoký důstojník s tváří, jakou dosud vídala jen na obrazech andělů. Donesl její kufr k vozu, kde ji obřadně pozdravil otcův šofér. Okolnosti pak způsobily, že valnou většinu cesty prospala.

Probudila ji až kočičí dlažba úzkého mostu, před nímž se tyčila stará pevnost. Slunce, zapadající právě přímo za ní, ji proměnilo v obrovskou vystřižovanou z černého papíru. Proti planoucímu nebi se však na hradbách zřetelně pohybovaly v jednotném rytmu kos postavičky sekáčů.

Pak hluboká brána z tmavých kamenných kvádrů, uzavřená z obou stran těžkými železnými vraty jako říční propust'. Potom

už jen krátká alej starých lip a za ní patrový Panský dům. Na jeho prahu radostí plačící matka a otec, který se na ni dokonce usmíval!

Že se pak celý večer choval s obvyklou upjatostí, nezaplašilo v ní sváteční pocit. Ačkoliv jí životním spojencem byla matka, měla odmalička tajně radši jeho. Kam její paměť sahala, vídala ho jen v měnících se uniformách, většinou ve společnosti mužů, kteří mu podléhali. I k ní mluvil skoro skoupě a téměř neosobně, roztával poněkud jen v přítomnosti své ženy, které byl bezmezně oddán. Podřízení, ale i nadřízení se k němu bez výjimky chovali s úctou, v níž byla cítit směs obdivu i strachu. Kristina otce milovala a často se přistihla, že na matku žárlí.

Zvykla si, že o jeho práci nic neví. Jistý čas tím trpěla, když spolužačky předčítaly třídě dopisy otců z fronty. Jeho se k tomu nehodily. Psal v nich o knihách, které s sebou bral i tam, a přál si, aby je znala také. Vedle dopisů jiných vojáků, z nichž dunělo bojující mužství, zněly by ty jeho jako psaní od tety. Ale nikdo to po ní nežádal, ani přítelkyně, ani učitelky. Jeho autorita působila i na dálku.

Byl jedním z mála důstojníků, které po zranění letecky dopravili z Ukrajiny do Berlína. Až po týdnů zavolal, že je tu a že ho mohou vidět. Vyděšeně procházela s matkou sály plnými zmrzačených mužů. Měli barvu popele, ztrhané rysy a oči upřené do jiného světa. Otec byl čerstvě oholen, hořce voněl kamencem a seděl na posteli v čisté škrobené košili vzpřímený, jako by měl řídit štábní poradou. Když je spatřil, krátce se pousmál, políbil je a požádal, aby mu nejdřív vyprávěly, jak se jim vedlo v minulých měsících. Bez sebe radostí žvatlala Kristina páté přes deváté a záviděla matce, že mu směla tisknout pravici.

Když se ho konečně mohly zeptat na jeho zranění, řekl jim jen, že štábní vůz najel na minu, nastraženou bandity, a že jako jediný ze čtyř přežil. Jejich nadšení nad tím zázrakem trvalo jen tak dlouho, než mu uchvátaná sestra přinesla oběd a požádala matku, aby rozkrájela maso. Otcí amputovali levou ruku pod loktem a levou nohu nad kolenem.

Domů se vrátil po měsících s protézami, s Železným křížem první třídy, s vyznamenáním za zranění ve stříbře a s novým přidělením. Jako vždy jim svěřil jen přibližné místo: Protektorat Böhmen und Mähren, správní okres Leideneritz. Následoval další otřes. Matka nehodlala svěřit milovaného muže neohrabané péči vojenských příkazníků a rozhodla se jet s ním. Dceři však chyběly dva roky do maturity. Bylo by zpozdilé měnit dobrou školu, kde měla úspěch. S těžkým srdcem se rodina společně rozhodla pro dívčí internát. Největší škoda byla, že Kristina musela přerušit baletní kurz. Kolej byla blízko školy v Schönenbergu a ředitelka zásadně nepovolovala individuální vycházky mimo neděli.

Překvapilo ji, jak rychle si zvykla. K přísné kázni byla vedena z domova, v anonymitě internátu našla dokonce poměrnou svobodu. Škola patřila k výběrovým a požívala mnohá privilegia. Pracovní nasazení byla řídká a vlastně příjemná. Jezdily jednou týdně do Wannsee, kde v maskované továrně navíjely na cívky jemný drát. Směly se pak po chuti vyřádit v jezeře, které leželo v uzavřeném pásmu.

Dostávaly i přiděl lístků do divadel, v nichž se hrálo, pokud ještě vůbec, už odpoledne; tam i zpět je vozil zvláštní autobus. Kristina zbožňovala balet a vědělo se, jak jí chybí; byla proto vždycky mezi vyvolenými. Učila se lehce, vyhrála obvodní přebor ve skoku vysokém a bylo už jisté, že se na podzim stane sportovní vedoucí Svazu německých dívek ve škole. Za celý rok měla vlastně jen tři skutečné starosti: silně postrádala rodiče, a matčiny četné dopisy jen zvyšovaly stesk po nich; stále víc se bála náletů, i když vilová čtvrt, kde kolej stála, zůstávala nedotčena; a čím dál víc ji zneklidňovalo vlastní tělo.

Matka ji ovšem včas podrobně poučila. Přesto byla měsíc co měsíc znovu přesvědčena, že zemře. Její dny, které dostala poprvé až v šestnácti – školní lékař to pochvalně přičetl sportování – byly provázeny stupňujícími se bolestmi a stále větší ztrátou krve.

V koleji bylo nemyslitelné zůstat kvůli tomu doma. Kráva-ředitelka to snad přímo považovala za druh vlastizrady. Myslete, dívky, na německé muže! Prolévají se stisknutými zuby krev pro Německo – a tím i pro vás! Co by řekla dceři muže, který obětoval vlasti ruku a nohu?

Její útrapy byly stále nesnesitelnější o vědomí, že snad jako jediná z ročníku neměla dosud žádnou sexuální zkušenost. Všechny její spolužačky, vesměs dcery vysokých úředníků, diplomatů a důstojníků, působících v nejrůznějších koutech německé Evropy, měly už letmé i vážné známosti, většinou ze stejných kruhů. Kráva, která se ráda dojíkala vlastním kázáním, že se německá žena oddá německému muži čistá až o svatební noci, dbala o to i prakticky. Její práva abatyše tohoto světského kláštera měla však trhlinu: v neděli odpoledne od dvou do osmi patřilo dívkám osobní volno mimo kolej.

Mladí hoši ve vycházkových uniformách všech zbraní či v módních pumpkách civilních dandyů, odvázející dychtivé „snoubenky“ či „sestřenice“ ve vypůjčených autech do vypůjčených bytů, dráždili Kristinu neméně než ředitelku. Neuměla si vysvětlit, proč dosud nikdy nikdo ani náznakem neprojevil zájem o ni. A když dívky po večerce ve tmě společné ložnice dopodrobna popisovaly umění svých milenců a slasti, které v nich vzbudilo, cítila se pokořená. Občas jí bylo tak zle, že vstávala a vycházela ven.

Ve velké umývárně pak spouštěla kolejní rubáš a pozorovala se v nástěnném zrcadle. Ačkoli se dřív považovala za celkem hezkou a slýchávala to tvrdit i jiné, začala se sama sobě stále víc nelíbit, až se jí vlastní tělo skoro zhnusilo. Nezbytné projevy své tělesnosti začala chápat jako vady, které postihly výlučně ji, a všichni to vědí!

Přitom bylo vysvětlení nasnadě. Její vzrůstající bezradnost a podrážděnost odrazovaly od důvěrností, a nimbus otce navíc nutil možné ctitele ke krajní opatrnosti. Ona v tom však viděla potvrzení své prašivosti.

V květnu tohoto roku zažil Berlín dosud nejhorší nálet. Podle oficiální zprávy OKW – Vrchního velitelství branné moci – se ho účastnilo přes dva tisíce angloamerických bombardérů. Střed města přestal existovat. Ani tentokrát bomby sice nepadly v blízkosti koleje, ale hustý kouř a smrad škvířícího se asfaltu a lidského masa ležel brzy i ve vilové čtvrti jako těžká údolní mlha. Kristina měla celé hodiny, které musela strávit v krytu, zavřené oči. Vypadala, jako by spala, ale ve skutečnosti se zoufale modlila.

Bohem rodiny i školy byl samozřejmě Vůdce. Jeho dějinné poslání prosadit přirozené právo německého národa na správu světa, které naplňoval s pomocí nadpřirozené Prozřetelnosti, bylo denně stvrzováno krví tisíců nepřátel. Té noci ve sklepě, který byl krytem jen podle jména, jak dokazoval i ruměný cihelný prach, řinoucí se ze stropu i při vzdálených detonacích, jako by však byl génius Němců usvědčován, že není ani neomylný, ani nesmrtelný. Ve své úzkosti se Kristina obrátila k jeho všemohoucímu předchůdci.

Rodiče byli evangelíci a nechali dceru i pokřtít, v šestadvacátém roce bylo Hnutí v tom ohledu značně liberální a nebránilo pozitivnímu křesťanství. Brzy po převzetí moci se však otec rozzlobil, když církev zaujala v okamžiku národního ohrožení nemastnou neslanou pozici, vyžadujíc dokonce ohledy k zjevným nepřátelům národa. Se souhlasem své ženy dal rodinu z církve vypsát.

Kristina měla hodiny náboženství jen v první a druhé třídě. Trvalý dojem v ní ale zanechal příběh o všemohoucím Stvořiteli, obětujícím lidstvu jediného Syna, aby ho pak z hrobu povolal k sobě na nebesa. Při každém spatření sochy či obrazu Ukřižovaného sílila v ní s léty zvláštní activá důvěra. Nepokřtili ji snad obdobou jeho jména? Když se teď mohutná budova koleje otřásala v základech, až se zdálo, že se musí co chvíli sesypat jako dětský hrad z písku, modlila se Kristina k Otci Krista, aby i ji vyprostil z této sklepní hrobky. Nevěděla, co by dělala na nebesích, prosila tedy úpěnlivě, aby ji vrátil rodičům na zemi.

Vlastnímu otci se to ovšem neodvážila napsat, ani matce ne, protože věděla, že by u něho orodovala. Nikdy ho neobtěžovala něžnostmi ani stížnostmi. Celý život podvědomě toužila, aby si jí vážil tak jako ona jeho. Když jí pár dní nato rozpačitá Kráva zvěstovala, že musí z vyššího příkazu předčasně ukončit ročník a odjet za rodiči do protektorátu, uvěřila Kristina, že tento Bůh je i vševědoucí, a zaslíbila mu, že tu štafetu milosrdenství předá prvnímu z bližních, který ji o to požádá.

První z bližních čekal u vrátnice a požádal ji o její kufr a tašku. V tvářích doprovázejících dívek si přečetla závistivé potvrzení vlastního dojmu, že snad nikdy předtím neviděla tak krásného mladíka. Důstojník v černé uniformě, jehož jméno v rozčilení přeslechla, musel měřit nejméně sto devadesát centimetrů a měl pas jako baletka. Že přesto nepůsobil zženštile, byla zásluha širokých ramen, silných, i když úzkých rukou, a především hlavy.

Zatímco jemná pleť bez vrásek prozrazovala jeho mládí a bleděmodré oči se zdály obrážet ničím nezkalenou duši dítěte, působil celý obličej jako výstavní sbírka všeho, co se běžně nazývá mužným. Čelo a výrazné lícní kosti byly vizitkou intelektu, z čelisti a brady vyzařovala energie. Zpod čepice se mu draly plavé prstence. Symbol lebky na ní dodával celému zjevu nezemský účinek. Uchvácená Kristina si pomyslela, že k ní laskavý Bůh seslal svého cherubína.

Omluvil se jí, že musí jako velitel vozu sedět na předním sedadle, a to bylo vše. Na všední otázky, kterými zpočátku nenápadně navazovala rozhovor, odpovídal většinou jednoslabičně. Zato otcův šofér považoval za svou povinnost spustit na ni kolovrátek prkotin a jeho tlachání bylo stejně úmorné jako krajina kolem dálnice. Dotčeně se rozhodla předstírat spánek, až unavena všemi dnešními dojmy skutečně tvrdě usnula.

Ted' cítí, jak ji těžká teplá vůně a jednotvárný koncert cvrčků začínají znovu omamovat. Přitom si uvědomuje, že ji vůbec nezlobí břicho, které začalo bolet právě dnes ráno. Zřejmě taky z rozčilení,

protože skoro o celý týden dřív. Musela se dokonce na poslední chvíli vrátit, aby se ošetřila. Zнала se a neměla ponětí, jak tu dlouhou cestu přežije. Avšak u vrátnice stál ten černý plaváček a Kristina si teď připomíná, že od té chvíle o žádných bolestech neví.

Vříská pískala lokomotivy a současně se ozývá staccato výbuchů páry. Kdesi nedaleko se rozjíždí těžká vlaková souprava. Jejich berlínský byt stával u Anhaltského nádraží. Předchozí nájemník, jakýsi advokát, zřejmě žid, který včas zmizel, jej vybavil dřevěným obložením, čalouněnými dveřmi a masivním nábytkem. To vše Kristinu tísnilo, ale brzy si zamilovala pohled ze svého balkonu na kolejiště, vinoucí se z obrovské haly. Vlaky se jí staly uspávadlem i budíčkem. Jejím prvním trvalým vjemem byly šňůry s navlečenými korálky osvětlených oken vagonů, které jako by se spouštěly z hvězdné oblohy, dotýkající se zářícího velkoměsta, a opět se na ni vracely. Za války světla zhasla.

Když v posledním předválečném roce přinesla i z primy samé výborné, dostala od otce kouzelný dar: na prázdniny k moři směla jet s matkou až do Stralsundu první třídou. Těžká vůně plyše a jasné cinkání stříbrných podnosů, na nichž jim ofrakovaný číšník servíroval snídani v kupé, provázely ji dodnes.

Ve škole měly dívky loni napsat, jak si představují mír. Paleta obrazů, inspirovaná většinou líčením rodičů, sahala od večere u Maxima v Paříži přes ohňostroj u berlínské rozhlasové věže až k přehlídce astrachánových kožichů v Moskvě. Kristina sklidila úspěch za myšlenku cestovat vlakem napříč znovu zářící Evropou. Jedničkou, rozumí se! Každý vlak se jí zdál být poslem úžasného světa, který na ni čekal.

Ten svět teď rozsekle fronty, dům ani balkon už neexistovaly, a Kristina nenašla odvahu spatřit trosky někdejšího domova. Jen ten ošklivý nábytek matka bohužel odvezla s sebou a straší teď i tady. Lokomotiva nabrala dech a supí velmi blízko, není-li to sluchový klam, způsobený příznivým větrem, musí trať probíhat

těsně za pevnostním valem. Kristina se těší, že na něj už zítra vyběhne s knížkou, bude sedět ve vlahé trávě, číst a mávat na vlaky.

Na myslí jí tane jakási otcova poznámka při večeři o hranici soukromého sektoru pevnosti, u níž začíná přísně strážené pásmo. Před očima však má dosud postavičky pilných sekáčů. Valy z dob Marie Terezie nemohou mít dnes přílišný význam. A pokud ano, bude si přát píd' z nich k narozeninám.

Její blaženost vrcholí: až se pozítří probudí, bude jí osmnáct. Ta číslice, která jí prakticky otvírá dveře leda k filmům mládeži nepřístupným, na ni přesto už dlouho působí jako klíč k pokladům. Má o nich jen mlhavé tušení, ale je přesvědčena, že ji v osmnácti potká něco velkého. Usmívá se do tmy a počítá, jak je zvyklá, vagony, kovově razítkující nejbližší kolejovou spoj. Čtyřicet sedm. Sčítá obě číslice: čtyři a sedm je jedenáct. Sčítá dál: jedna a jedna jsou dvě. Její šťastné číslo!

Neviděný vlak odezněl, ale do ticha, vyplněného jen vrzavým cvrkotem, zaléhá nový zvuk. Hostinský pokoj je na úzké straně domu. Až teď si Kristina všímá, že nad skupinou vysokých keřů blízko úpatí valu vyčnívá podivná věž. Vypadá jako vysoký, široce rozkročený žebřík, na jehož vrcholu balancuje prkno. Po příčkách k němu šplhá postava.

Obloha je poseta hvězdami, ale bez měsíce. Bud' ještě nevyšel, či krouží po jiné dráze, anebo je, Kristina to neví, novoluní. Kdesi na jiném valu, kam ze svého okna nevidí, musí zářit silná světla. Než si to stačí vysvětlit – z Berlína nezná přísnější zákon než zatemnění –, poznává v jejich odlesku i přes půl sta metrů slámové vlasy a vysokou, štíhlou postavu. Bez pochyb on!

Teď, když se vyšvihl na prkno, vyniká ještě víc, jak je dlouhý. Kůže vzdáleně světélkuje proti tmavým balvanům zdi. V ten okamžik Kristině dochází, že je nahý. Zachvěje se. Její dlaně, stále nehybně zkřížené, se pohnou. Začíná si hladit prsa a vnímá, jak se napínají. Zatrne jí v podbřišku. Leká se, že znovu útočí bolest, ale cítí jen

nezvyklé brnění. Vzrušuje to podobně jako fosforeskující trubice, kterou jí kdysi matčina holička masírovala temeno hlavy.

Mladý muž vstupuje na vratké prkno. Málem vykřikla obavou, že se převáží a zřítí do hlubiny. Vidí ho však kráčet pružným krokem, jak to před válkou obdivovala v cirkuse Busch u lipicánů, a znovu se přistihuje při myšlence, že by mohl opravdu vzlétnout. On zatím dochází na samý konec prkna, které se pod každým krokem víc a víc houpe, staví se na špičky, odráží, stoupá skutečně strmě do výšky, ale vzápětí se už láme v pase a padá, vypnut, příkře dolů. Kristina slyší, jak tělo proráží vodní hladinu.

Tlak na prsou ji nutí rozevřít dlaně. V odlesku světel vidí na kůži temné stopy vlastních prstů. Vteřina úzkosti odplavila příjemné trnutí. Ale napětí v ní zůstává. Poslouchá stejnoměrné údery paží, přerušené jen tehdy, když se plavec zřejmě obrací. Počítá je – počítá tajně, protože se za svou pověřivost stydí, všecho na světě! – dochází vždycky znovu k jedenáctce. Sama závodně plave a soudí, že za hradbou keřů musí ležet pětadvacetimetrový bazén. Dvakrát jedna jsou ovšemže opět dvě...

Rozhoduje se vystoupit na okenní rám, uvidí možná víc. S kolenem na rámu znehybní. Kdosi prochází pod oknem a zřejmě mu záleží na tom, aby zůstal neviděn. Místo po cestě, která vede od vchodu Panského domu k bazénu, obtáčejíc keře, míří přímo k nim přerostlou trávou, která ještě čeká na kosu. Je to žena, oblečená v jakémsi květovaném kimonu. Splývá s terénem líp než vojenské maskovací pláště.

Zvedá cípy látky, aby je nezmáčela rosa; vypadá přitom, jako by se vznášela. U keřů se otáčí, hledí zpět k Panskému domu. Kristina se nutí neseskočit do pokoje. Zůstává bez pohnutí v pokleku, spoléhá na tmu za sebou. A když mylně? Je tu teď doma a byla v okně dřív! Neznámá se však rozplývá v keřích.

Krátce nato bičování vody pohybem paží ustává. Mocné šplouchnutí svědčí, že se plavec vyšvihl na břeh. Lomoz cvrčků vytváří

zvukovou clonu, kterou vzdálená slova neprorazí. A o čem by tam mluvili? Je nahý a ona nevypadala na jeptišku. Pokouší se představit si jejich milování, ale nic z popisů, které musela vyslechnout ve tmě internátní ložnice, se k němu nehodí. Jak asi miluje anděl od SS? Ach, k čertu s ním!

Nezná ho, a cestou zavínil, že usnula nudou. Nezná ani tu ženu a nemá nejmenší právo dělat si na něho nárok, tím méně důvod se pro něho snad i trápit. Ale tušený obraz páru, který se objímá tak blízko od ní, přivolává zas její můru pochybnost. Kristina žárlí a trpí.

Přichází jí líto sebe samé a seskakuje z okna. Chce je hlučně zavřít, aby se ti dva aspoň lekli, pak je zatemnit a zavrtat se do své staré dobré postele, jejíž ošklivost jí náhle připadá dojemná, s přítelem, který ji odmalička zbavuje studu, strachů i nejistot – knihou. Po jídle našla u otce Mládí od Maxe Halbeho, které směla číst už ve čtrnácti. Tehdy ji naplnilo bezmocným hněvem na bezcitného kaplana, což otec nejspíš zamýšlel. Jak na ni zapůsobí dnes?

Vtom vidí: po cestě od bazénu kluše bezhlučně vysoký stín, kolem krku ručník, na bedrech přiléhavé plavky až skoro po kolena, jejichž barva splývá s opálenou kůží a způsobila ten optický klam. Má na hlavě čepici, černou uniformu a holínky nese v ruce. Za rohem rachotí klíč, zapadají těžké dveře. Bydlí s ním v jednom domě!

Ceká ještě pár minut, ale místo ženy vychází měsíc, nesrovnatelně větší a jasnější než v Berlíně. Kristina uspokojeně zjišťuje, že mu do úplňku schází ještě jeden srpek, oranžový a tenký jak pomerančová kůra. Ten si schovává na její narozeniny!

Naráz ji opouštějí chmury. Rozhoduje se už nečíst a spát při otevřeném okně. Uléhá na pokrývku a pozoruje ve světlém temnu své tělo. Potřebuje se opálit, usnáší se, až ztratí moučnou barvu, nebude vypadat nejhůř. Když zavře oči, slyší tichou nebeskou hudbu. Že by varhany hrály Lili Marlene...? Pak se domnívá, že poznala foukací harmoniku. Posledním zábleskem myslí si uvědomí, že se přes zavřené oči usmívá. Že bych byla šťastná? diví se. Ale proč...?

II

Souběžně

Gertruda se svléká. Těžký mahagonový nábytek v tomto kamenném domě s malými okny tísní i ji. Už tenkrát, když jim byl přidělen spolu s bytem, Karlovi navrhla, aby jej prodali. Její překorektní muž jej však nikdy nepřestal považovat za majetek Říše, který mu byl pouze služebně zapůjčen. Použila toho argumentu, když zjistila, že jejich příští byt v pevnosti připomíná ubikaci mužstva a sběrnou prázdných lahví. Předchozí velitel si v opilosti na schodech zlomil vaz.

Tušila, že její Karlí sem byl vyslán, aby proměnil Augiášův chlév ve vzornou jednotku Vůdcovy ozbrojené elity, a chtěla mu vytvořit všechny podmínky. Stihl to ovšem ještě předtím, než sem kamion přivezl věci z Berlína, bez nichž by se byl on sám obešel. V prvních sedmi dnech, kdy se ve dne i v noci zjevoval jako duch v kuchyni, v jídelně, ve skladech, v celách i na vnějších pracovištích vězňů, na strážních věžích i v ložnicích mužstva a poddůstojníků, a kdy krom toho z valů, sám neviděn, sledoval polním dalekohledem každý pohyb na všech čtyřech dvorech, uvolnil sedmnáct mužů pro frontu. Osmého dne by už ani nejpřísnější kontrola nezjistila nejmenší závadu.

Gertruda, která se z vlastního popudu začala starat o přítomné ženy, poznala hned, že příčinou rychlého úspěchu tu nebyla uvědomělá touha mužů prospět bojující vlasti, ale spíš čirý strach. Pokusila se proto dopřát ženám něco z životních radostí, jaké zažívala s vlastním manželem. Původní zařízení Panského domu, patřící jakési československé vojenské správě, se dílem ztratilo, dílem zpustlo. Ženy vojáků z povolání, bydlících valnou většinou

v barácích u brány, sdílely tristní poměry mužů a zhoršovaly jejich beztak mizernou náladu.

Když sem dorazil nábytek z berlínského bytu, užasl velitel nad důsledky. První kávový dýchánek, na který Gertruda pozvala všech dvacet žen jeho podřízených, měl účinek vzorkového veletrhu. V následujících týdnech se pevnost stala cílem vojenských i civilních nákladních aut, která sem svážela, co poskytly dočasně opuštěné domovy ve staré vlasti, nabídli rodiče a příbuzní, obchodníci starým nábytkem i armádní sklady, levně prodávající předměty z válečné kořisti. S domácím zařízením jako by sem byl dopravován i rodinný duch. Ženy, ohánějící se prachovkou a vyšívající zdobné polštáře, jaké obdivovaly u Gertrudy, vracely mužům víru, že jejich kruté řemeslo nepotrvá věčně.

Zásahem do černého byl Gertrudin nápad se školou. V pevnosti žily i dva tucty dětí mezi šesti a jedenácti lety, kdy mohly být poslány do internátů v Říši, které ještě přestály noci bombových koberců. Ratolesti německých úředníků a důstojníků z nedalekého ghetta jezdily denně do okresního města Leideneritz, kde se mačkalo i padesát žáků ve třídě.

První dáma pevnosti nečekala, až její návrh schválí či spíš zamítne vyšší velitelství. Když se dozvěděla od Karlova šoféra Köpckeho, že jeho sestře učitelce padl na Balkáně muž o den dřív, než si ho v Mannheimu na dálku vzala – té osudové ráně se válečná nevěsta rozhodla vzdorovat rozhodnutím, že sňatek platí –, okamžitě využila, že tu odnedávna směli bydlet i válkou poškození rodinní příslušníci. A když matky zjistily, že černě oblečená válečná vdova, schopná vést náročnou jednotřídku, vyučuje navíc klavíru, houslím a flétně, složily se rády na její plat. Pak už souhlasil i německý školní úřad v protektorátu. Že to všechno zařídila a platila spolu s nimi i manželka velitele, jejíž dcera studovala v Berlíně, zvýšilo její oblíbenost. Většina žen jí přisoudila funkci i pravomoc chotě.

Velitel dobře věděl, co tu Gertruda znamená pro jeho vlastní činnost, a ona věděla, že to ví, i když jí zřídka poděkoval jinak než letným pokývnutím hlavy. Nikdy se neptala na jeho službu, patřilo to pro ni k přirozenému chování ženy německého důstojníka. Sám se o svých úkolech zmiňoval, jen když se střetávaly se zájmy rodiny. Tentokrát ho však viditelně vyčerpávaly, protože musel doslova při každém kroku i gestu zápasit s následky svého zmrzačení.

Dokonce ani teď, když uléhá vedle ní do široké manželské postele, nedovolí, aby mu odepnula obě protézy. Jako každý večer to provede, odvrácen od ní, sám a tak zručně, že ani za rok nepochopila jejich mechanismus. I za tu ohleduplnost ho miluje. Je to však zároveň projev jeho tvrdosti, kterou uplatňuje vůči sobě i jiným, a Gertrudě je občas úzko při pomyslení, že by ji měla někdy pocítit ona sama. Naštěstí jí dokazuje – i mlčky – každým novým objetím, jak vášnivě ji miluje.

Dnes je to přesně týden, kdy se proto odvážíla poprosit ho, aby našel způsob, jak dostat Kristinu z Berlína, který byl teď téměř denně těžce bombardován, sem k nim. Byl právě otočen zády k ní a skloněn k levému stehnu, když odpověděl otázkou.

– Kdy jí končí škola?

– Za tři neděle...

– Tak jak by z ní mohla odejít už teď?

– Četla jsem ti přece její dopis. Dostaly už známky, pro jistotu...

– Aha... tak proč je nepustí sami?

– Aby prý nedávaly špatný příklad. Jen proto tam ty děti drží, i když je už ani neučí. Chápeš to??

– Ano.

– Karlí, kdyby je nechali ošetřovat zraněné nebo co já vím, ale oni mají strach, že je tam tolik prominentních dětí, tak je radši ve dne v noci nechávají dřepět ve sklepě. To schvaluješ?

Byl hotov a vklouzl pod pokrývku tak dovedně, že se jeho polo-prázdný rukáv a polo-prázdná nohavice nelišily od plných. Zdravou

pravičkou rozsvítil stolní lampu, vzal ze stolku Ságy starověku od Gustava Schwaba a rozevřel tlustou a těžkou knihu na založené straně palcem, kterým uměl už z lazaretu obracet listy. Přitom však hleděl na Gertrudu.

– Ne. Já bych je samozřejmě poslal ošetřovat raněné nebo odklízet trosky. Když celý národ bojuje s totálním nasazením všech sil o bytí a nebytí, platí jiné zákony než za normálních časů. Myslím i zákony cti, ty především.

Pochopil, jak ji tím zranil, a chtěl ji hned povzbudit.

– Věř v osud, Trudičko, byl mi nakloněn v Rusku a vás dvě včas odvedl od Anhaltského nádraží!

Přeslechla to.

– Karlí, tvá čest byla vždycky i moje, to nemůžeš popřít. Ale Kristina píše, že dobrá třetina spolužaček už odjela. Vždyť jsou to budoucí matky, bez nich Německo nenahradí své ztráty. Jaké cti poslouží zasypaná v tom sklepě? Když nechceš cítit jako otec, tak alespoň myslí na svou povinnost jako Němec!

Držel před očima stránku, na níž šlo o druhou porážku Řeků před Trójou, ale díval se dál na Gertrudu, jako by ji znovu objevoval. Náhle svazek sklapl a odložil poslepu na stolec.

– Můžeš mít pravdu. Je to tam možná jen křeč fanatiků, kteří jsou zřejmě navíc prodejní. Kristina prospěje Německu nejvíc jako matka, v tom s tebou souhlasím. Ale co by si počala tady?

– Byla by prostě s námi...

– Vzpomeň si, jak se tu vedlo první dny tobě. Já jsem voják, konám tu svou povinnost, ale neumlčela ve mně city. Zůstal jsem člověk, pro kterého ani spravedlivá opatření nepřestala být krutá. Ty jsi tu šťastná?

– Ano. Protože mohu být u tebe.

– Neuhýbej! Jsi se mnou, staráš se o mě, o ženy, o školu, měla bys být spokojená, měla bys usínat s dobrým svědomím. Tak proč se modlíš?

- Já se...

- Modlíš. Viděl jsem už párkrát, jak se ti ve tmě pohybují rty. Za koho?

- Za Kristinu...

- Za mě ne?

- Ano...

Pokynul hlavou k zatemněnému oknu, za nímž zářil pevnostní val.

- A snad i za ně?

- Karlí!

- Proč ne? I oni jsou lidské bytosti. Ty jsi naštěstí kdysi po mém boku zažila, čeho je nepřítel schopen. Ta zkušenost Kristině chybí. Dokázala jsi, a za to ti nikdy nebudu umět poděkovat, že i v tak těžkých dobách prožila krásné dětství. Ano, pomáhal jsem při tom, ale musel jsem za sebe nechat mluvit jiné, německé básníky, mám už takovou náuru, sám toho moc neřeknu. Všechnu svou muzikálnost má od tebe! Válka musí za rok, za dva skončit, Vůdce tím ústupem jistě láká Rusy do pasti, navíc teď v Prusku předvádějí svým západním spojencům barbarství, jaké chystají pro celou Evropu, kterou dnes hájí jenom Německo. Víím bezpečně, že se dožijeme odvety, zničujících tajných zbraní. Pochybuješ o našem vítězství?

- Ne! Ale co to má co dělat...

- Postarejme se, Trudi, aby se toho naše dcera dožila bez šrámů na duši, kterým jsme se nevyhnuli my dva.

- Já se modlím, aby vůbec přežila.

- Podívej se na Weissmüllera! Je jen o pár let starší než Kristina. Chtěla bys, aby přežila jako on??

- Dělá dojem vychovaného, spolehlivého chlapce... Co je s ním?

Žasla. Bylo to vlastně poprvé od těch dávno uplynulých dob, kdy Hnutí bylo v začátcích a oni dva spolu vedli nekončící rozhovory o všem a o všech, že se zmínil o někom ze svých spolupracovníků. A dokonce pokračoval.

– Ano, je spolehlivější než Grube, ale právě z jeho výchovy jde strach. Co já dělám z přesvědčení, z vědomí poznané nezbytnosti, dělá on z fanatismu.

– Vůdce říká, že fanatismus je výraz nejvyššího vlastenectví. Její muž neodpověděl.

– Nebo snad není?

Zdravou rukou si přitáhl pokrývku až k bradě. Hleděl před sebe.

– Nemám ani hodnost, ani vzdělání, abych se mohl přít s tím, kdo právě teď dává světu nový rozměr a nový smysl životu. Ale jsem si jist, že nemohl mít na mysli fanatismus, jehož zdrojem je slepý dril, jaký může být snadno zneužit proti vlastnímu národu a vlastní rase!

– Co s tím má společného Kristina?

– Weissmüllera utváří tahle pevnost, protože taky ještě nemá jinou zkušenost. Zatímco pro mě je nelítostná tvrdost vůči nepřátelům krajním prostředkem v boji za nacionálně socialistický ideál, pro něho je cílem. Co já chápu vždycky znova jako osudovou nezbytnost, kterou konám v pokoře a důvěře, že ji očistí příští štěstí mého národa i lidstva, je pro něho jen řemeslo, čisté řemeslo. Zdá se, že ho dokonce baví.

– Co tu vlastně Weissmüller...

– Nechme toho!

Příkrý tón ho samotného překvapil, a proto pokračoval mnohem mírněji.

– Promiň... Mrazí mě prostě při pouhém pomyšlení, že by Kristina měla žít v těchto zdech.

Na stolku zabzučel plný telefon. Zástupce Grube sděloval, že je hlášeno několik bombardovacích svazů stáčejících se od Norimberku na severovýchod; že už rozkázal zhasnout reflektory a zahájit obvyklá opatření. Velitel to schválil a zavěsil. Rozštěkali se dobře cvičení němečtí ovcáci, vyvádění psobody na valy, aby jejich ostrých nahradil světlo. Gertruda chápala.

- Letí?

- Ano.

- Hodně?

- Dva nebo tři svazy.

Oba věděli, že je to oblíbená nebeská kolej Angloameričanů směřujících k Berlínu. Otec i matka mysleli na dceru. Gertrudě to dodalo novou sílu.

- Karlí, pokud se nám něco opravdu povedlo, byla to její výchova. Budu ji tu učit šít, vařit...

- Gertrudo!, nazval ji celým jménem jako vždy, když ztrácel trpělivost, - ona miluje hudbu a tanec. Tam aspoň chodí do divadel a do baletu.

Vycítila, že nad ním získala převahu a nepovolila už.

- Baletní kurz musela nechat kvůli nám dvěma! Proč by zrovna tady nemohla tančit dál?

- Má ji učit Köpckeho sestru? A vystupovat bude se školkou?

- Já už o tom přemýšlela, Karlí... pamatuješ, jak se nedávno Kolatschek chlubil, kolik tam má slavných umělců? Netvrdil, že si kasino v ghettu nezadá s Berlínskou operou? Grube to vyprávěl!

- A co...?

- Co kdybys mu zavola!

- Grubemu...?

- Kolatschekovi přece!

- Proč já bych měl volat...

- Ať nám sem půjčí učitele tance!

Vzpřímil se na lůžku jako tehdy, když ho navštívily v lazaretu.

- S Kolatschekem nechci mít mimo službu nikdy nic společného!

- Ale proč?

Zaváhal. Pak se svou námitku pokusil opsat.

- Jeho a mé pověření má úplně odlišnou povahu.

- To je možné. Ale oba sloužíte stejné věci, ne?

Měl o tom vážnou pochybnost, ale dosud ji neupřesnil ani sám sobě. Zakládal si na tom, že v pevnosti, za kterou zodpovídal, musel být i vůči zavilým protivníkům přísně dodržován zákon. Zdálo se mu, že v ghettu za řekou vládly naopak zákony džungle. Nemohl neslyšet, co se šeptalo o sestavování transportů pro půlnoční vlak, který teď denně odvážel rychle se měnící obyvatelé v rámci přesídlovací akce kamsi do Polska. Při tom mělo opětovně docházet k násilnostem, vydírání a snad i k loupežím osobního majetku přesídlenců. Čekal na první inspekci z Berlína, aby s ní o tom promluvil bez servítků. Byl přesvědčen, že ti nahoře byli Kolatschekem záměrně balamuceni. Nejde přece, říkal si, o blaho židů, ale o naši vlastní věc.

Názor velitele pevnosti na židovskou otázku odpovídal nízkému číslu jeho stranického průkazu. Znal Vůdce osobně ještě z časných mnichovských dob. Po jeho odsouzení v roce 1923 jezdíval jako tajný kurýr do Landsbergu, aby přebíral od sympatizujících dozorců nové stránky knihy Mein Kampf. Byl bezmezně hrdý, že je prvním čtenářem, hltal listy rukopisu stále dychtivěji. Některé věty mu nadsmrti utkvěly v paměti. Třeba jak geniálně vysvětlil Vůdce židovský problém v kapitole Volk und Rasse:

– Každý samec se páří pouze se samičkou svého druhu. Sýkora jde k sýkoře, pěnkava k pěnkavě, čáp k čápici, polní myšák k polní myši, domácí myšák k myši domácí, vlk k vlčici... Nikdy se nenajde lišák, v jehož nitru by vznikl šlechetný vztah k huse, stejně jako není kočky, jež by pocítily vlídnou náklonnost k myši. A dál: – Při každém krevním svazku árijce s nižšími rasami došlo k zániku nositele vyšší kultury!

Karel Kleinburger naprosto souhlasil se zkrocením rasy, která měla na svědomí hospodářskou krizi a už druhou světovou válku. Byl však bytostně přesvědčen, že spravedlivá německá věc nesmí být poskvrněna nezákonností. A na to Kolatschek zvysoka kašlal.

Gertruda přerušila jeho úvahy.

– Karlí, už jsme spolu přes dvacet let a já nepamatuju, že bych ti někdy dělala těžkosti. Tvé zásady jsem vždycky respektovala, i když často nechápala. Nevím, co máš s tím Kolatschekem, ale rozvaž, prosím tě, co mluví proti tomu, abys udělal Kristině malou radost za všechny velké, které ona už udělala nám. Tu svou úžasnou pohyblivost a vytrvalost má zas po tobě. Jestli se bude moct soustředit na balet, nenapadnou ji žádné špatné myšlenky. Karlí, vždyť máme za týden obě dvě narozeniny. Dej mně jako dárek ji a jí taneční hodiny...

Než stačil odpovědět, uslyšeli, jak nejdřív vzdáleně v ghettu a jen o málo později na věži nad pevnostní bránou spustily sirény divoké stoupající a klesající vytyí poplachu. Velitel si už opět skrytě připínal své protézy. Pak zhasl světlo, rozhrnul neprůsvitné záclony a otevřel okno.

Tmavé pevnostní zdi bez jediného světélka splývaly s bezhvězdným nebem. Sirény ztichly. Daleké štěkání flaků zvýšilo rozčilení psů. A jako by nastoupily kontrabasy velkého orchestru, sílil temný zvuk obrovské letecké armády, až přehlušil všechno ostatní. Velitel pevnosti musel mluvit hodně nahlas.

– Dobře, Gerti. Nemám patent na rozum. Zkusme to.

Nyní tedy opět leží vedle ní, její Karlí. Dnešní noc je klidná, noc cvrčků a omamné vůně zavadající trávy, ve světle ostrých reflektorů se listy lip měňavě třpytí, jako by se až k oknům vzdouvala vodní hladina. Válka je vzdálená a před zlobou domácích zákeřníků je chrání mohutné pevnostní valy, zatímco kousek nad nimi spí jejich dcera, dítě lásky, kterou neotupilo ani dvacet let, čím dál těžších.

Gertruda se vidí ve věku své dcery, vidí se znovu v matčině dirndlu, jak nese tíhu mázů ke stolu, kde ji vítá radostný halas veselých chlapců, kteří skončili službu rušičů májové slavnosti komunistů, jeden z nich, jediný bez pásky s hákovým křížem, zato v upjatém sáčku a s naškrobeným límcem košile, jako by přicházel z kostela, ji nespouští, kdykoli k nim přijde s těžkým tácem, z očí, ale

jako jediný ze všech nepromluví. Ona se opět jednou zbavuje svého nákladu, jeden, druhý, třetí, čtvrtý, pátý, šestý máz, ach bože, vždyť jich je přece sedm a nedostal právě on!, ale nezlobí se na ni, a když si z něho utahují, že jemu jedinému nedala, vstává v celé své výšce a říká jí příjemným barytonem: – Nemáte-li nic proti, slečno, vzal bych si místo toho mázu vás! – hurónský smích, který rázem utichá, to jak si uvědomili, že právě on dosud nikdy nežertoval, a opravdu: myslel, co řekl, ani pro ni nebylo lehké věřit větě, pronesené nad pivem v zahradní hospodě, plné třesku a hlaholu, ale ihned se rozhodla uvěřit, což pro změnu překvapilo jeho, a oba zůstali při svém slovu celých dvacet let, a žádný vír doby nebyl silnější než ta dvě slova, a ona teď v této zemi, pevnosti a posteli, které jí vždycky zůstanou cizí, kdyby jí sebevíc patřily, poznává opět hlubinu své bezpečnosti, je to on! Pryč je ruka, kterou drživala při usnutí, pryč ta noha, na kterou kladla svou, ale on je tu stále a ona mu patří a on si jí žádá, převrací se na ni jako vždy něžně, skoro netělesně, opíraje se nadále o loket, který mu zůstal, a zdravou rukou ji objímá i obnažuje, a zbylým kolenem otvírá, ach, Karlí, ach, lásko, ach, ty moje štěstí!

III

Úterý 6. 6. 1944, časně ráno

Otevírá dveře Panského domu a je zas v krajině svého dětství. Tolik mu tu vše připomíná školu v Ingolstadtu, kde měl jeho otec naturální byt v jednom z objektů bývalé pevnosti. O duši Karla Kleinburgera bojovaly už od kolébky múzy s Marsem.

Otec, řídící učitel, který zbožňoval Nietzscheho a psával do místních novin nacionální poezii, vychovával ve stejném duchu jediného syna; přisuzoval svému následníku zázračné schopnosti, protože spatřil světlo světa přesně v první minutě prvního dne nového století. Karel junior začal naplňovat jeho naděje, když už v šestnácti vyhrál školní soutěž o nejlepší vlasteneckou báseň.

Když byl syn o rok později povolán do zbraně, přihlásil se navzdory zoufalým prosbám své ženy jako dobrovolník i otec, a protože to učinil veřejným manifestem, aby nadchl mladší školní ročníky, nepodléhající dosud odvodu, úřady se rozhodly mu vyhovět. Zatímco synovi se dostalo řádného výcviku, dobrovolníci-rezervisté byli vrženi rovnou z vlaku do znovu vytrysklého vulkánů u Verdunu. Ironií osudu padl otec už při svém prvním nasazení, načež Karla mladšího podle říšského zákona zatímně zprostiti služby jako jediného živitele šestiletého bratra a matky, která náhle těžce ochořela.

Byt museli přesto spěšně uvolnit pro nového ředitele školy, v rozkládající se zemi osud jedné z milionů vdov nikoho nezajímal. Ji i mladšího synka milosrdně zahubila španělská chřipka. Úředně dál vedený „živitel“ s válečnou maturitou dřel ve zbrojní továrně Krauss-Maffei a sám už byl u konce sil, když se ho pozdě, ale přece ujali otcovi příbuzní v Mnichově. Karel začal v tiskárně, kde byl strýc sazečem, a potvrdil sudbu svých múz, když se záhy vypracoval

z nýmanda v metéra; významně mu ovšem pomohl Mars, který zatím na frontách spolykal jeho předchůdce.

V poválečném chaosu se už plně uplatnily jeho nejdůležitější povahové rysy: houževnatost a rozvaha. Odolal i nejlákavějším nabídkám verbířů a v branži, o niž se všichni politikáři nejvíc ucházeli, protože správně chápali černé umění jako bránu k masám, zůstal bílou vránou, která si uchovala nezávislost a věnovala se svému řemeslu. Pro podnik byl hotový poklad, stal se brzy faktorem, protože si poradil i s horkými hlavami. Čekala ho jistá kariéra. Přestal i skládat veršiky, když právě při své práci, k níž patřilo i občasné sázení básní, pochopil, že nemůže konkurovat skutečným poetům. Avšak myšlenky i pocity, zděděné po otci a zpečetěné jeho krví, v sobě dál střídal pro věc, která jich bude hodna.

Tu věc mu objevil obyčejný frontový voják, který byl v přeplněných sálech uprostřed všeobecného blábolu samozvaných demokratů schopen najít slova, dávající vřavě řád. Pochodu k mnichovské Feldherrnhalle v listopadu 1923 se Karel neúčastnil – musel převzít směnu za nemocného kolegu –, ale nabídl se ihned po tragické porážce v tajnosti ke všemu, co porážení právě potřebovali. Inteligentní, chladnokrevný a naprosto spolehlivý chlapec, ke všemu v politice neznámý a nezanesený v policejním rejstříku, znamenal pro Hnutí, jemuž hrozil rozpad, pravý poklad. Bůh, v něhož tehdy ještě věřil, ho odměnil Gertrudou, která si v Karlim zamilovala i jeho ideály.

Služba obou Kleinburgerových Adolfu Hitlerovi a jeho pronásledovaným přívržencům, stejně neokázalá jako neocenitelná, trvala celé roky. Byli střídavě i současně posly, ubytovateli hledaných straníků, přechovávači zakázaných tiskovin i zbraní. Odměnou jim byl občasný dík, finanční zdroje dávno vyschly: kdo by podporoval hlouček dobrodruhů bez šance a budoucnosti. Tiskárny byly mezitím plně v rukou sociálních demokratů a komunistů. Vedení podniku prosilo Karla, aby se stal členem jedné z těchto stran, kterékoli, jen aby mohl zůstat ve své funkci. I Hnutí mu radilo, aby ten

krok naoko učinil. To jediné odmítl, protože prostě nemohl. Uměl mlčet, ne však lhát. Při příštím konfliktu dal výpověď.

Držel se raději nad vodou příležitostnou prací a Gertruda mu statečně pomáhala. Když se však narodila Kristina, nemohli žít dál z ruky do úst. Zasáhl opět Mars: šestadvacetiletý Karel se přihlásil do reichswehru, který hledal poddůstojníky z povolání, a byl přijat. Víc než hrdinská smrt jeho otce mluvilo pro uchazeče, že byl politicky nepopsaný list. Pro armádu, která se v zemi zmítané stranickými vášněmi a nenávisťmi, pokoušela o nadstranickost, byl stejným zjevením jako šestadvacetiletá panna.

Politické diskuse nepatřily k brannému řemeslu a Karlův názor na nutnost odčinění hanby z Versailles se ostatně nelišil od názoru většiny vojáků z povolání. A i kdyby někdo z představených tušil, že s tím vážným mladíkem přišel pod říšské prapory první hitlerovec z přesvědčení, byl by to nejspíš shovívavě přešel jako nevinnou pošetilost jinak vzorného poddůstojníka.

Jeho mimořádný rozhled, kterým převyšoval sbor tupých zupáků o hlavu, nemohl ujít pozornosti. A když se dodatečně zjistilo, že má maturitu – taková rubrika v původním dotazníku chyběla, protože u těchto adeptů nikdo vzdělání nepředpokládal –, byl okamžitě určen pro důstojnickou dráhu.

Poté, co trestuhodná hloupost mocností, které nebyly ochotny versailleský diktát revidovat, a s ní lavina hospodářské krize vynesla Adolfa Hitlera závratnou rychlostí k moci, odkrylo Hnutí své krtky, aby stabilizovali jeho vliv ve státním aparátu. Náhlé zjištění, že nadporučík Kleinburger, tehdy už pobočník městského velitele Berlína, je nacista, podle všeho velmi významný, naplnilo důstojníky štábu hnusem i děsem. Požár Říšského sněmu už rozpoutal poslední boj o moc, spojený s krutou odvetou vůči včera ještě stejně nemilosrdným politickým protivníkům.

Právě když se velitel a jeho zástupce – oba až dosud přesvědčení odpůrci Adolfa Hitlera – rozhodli, že věrni vojenské cti zastřelí

nejprve zrádce a pak hned sebe, vešel k nim, vzdal jim obřadně čest a vyslovil Vůdcův dík za jejich neotřesitelnou věrnost národu a Říši, s níž neuposlechli výzev falešných vlastenců, aby ozbrojenou intervencí zvrátili zpět chod německých dějin. Pak je uctivě požádal, aby se směl vzdálit a plnit dál dosavadní úkoly.

Při tom dlouho nezůstalo, povýšení na sebe nedala čekat, ačkoli si žádné z nich nikde nevyprosilo. I když se brzy proslechlo, že má stranickou legitimaci s trojmístným číslem – příznačné bylo, že mu ji museli poslat poštou, neboť nebyl členem žádné místní skupiny NSDAP –, zůstal mu časem jako jednomu z mála přídomek „slušný nacist“. Pravděpodobně proto nedosáhl později nikdy hodnosti standartenführera, která mu dávno náležela.

Pro stranické hodnostáře zůstal nadále podivným broukem, pro ně nicméně nepostradatelným, protože nadále neúnavně poskytoval životně důležité služby. Obludný organismus armády nebylo možno prostě obsadit jako všechny ostatní říšské instituce, či direktivně usměrnit jako průmysl a obchod. Byl ovladatelný pouze specialisty, kteří v něm strávili mnoho let. Mužů Kleinburgerova formátu, schopných posoudit, zda vojsko nepřestává sloužit potřebám Hnutí či dokonce nechystá proti němu puč, bylo vzácně jako niklu – oblíbené přirovnání z oné doby, kdy se reichswehr stále ještě nesměl náležitě ozbrojit.

Proto byl ušetřen vnitrostranických bojů, které vyvrcholily pověstnou Nocí dlouhých nožů. Toho červnového rána 1934, když tamtamy rozšířily zprávu o masové popravě četných vůdců SA v Mnichově a Berlíně, vyvolávající spíš představu jatek, prohlásil Kleinburger na poradě nejvyšších štábních důstojníků – byl právě znovu povýšen –, že Vůdce byl povolán, aby vrátil Německu čest; kdokoli ji vymění za prasečí koryto, zaslouží si řeznický nůž. Jak očekával, právě ta nezvykle ostrá slova vojáky uspokojila a uklidnila. „Krutým Čestnírem“ jej nazval jeden z přítomných, a ta přezdívka se dočasně ujala.

Když začala válka, hlásil se opětovaně na frontu, chápal to jako dluh svému otci. Strana si ho však chtěla zachovat jako svého dozorce v jámě lvové. Tak se stalo, že ho žena i dcera, která právě dospěla na práh puberty, měly často doma. Spolu s ním stoupala celá ta léta po společenském žebříčku i Gertruda, ale jako on si dokázala uchovat zásady, které se společně pokoušeli vštípit i dceři. Bylo těžké držet se jich v surových dobách, které přály nejnižším lidským žádostem a pudům, ale k úspěchu přispěl nejvíc právě živý příklad rodičů.

Nečekaná porážka pod Moskvou na podzim 1941 otrásla frontovými kádry. Muži jako Kleinburger, šířící důvěru ve Vůdce a vítězství, byli náhle žádáni vpředu. Proto byl spěšně přeložen ke Zbraním SS a jmenován zástupcem náčelníka pěší divize SS Das Reich. Jeho výložky ozdobily stříbrné knoflíky a armádní hodnost oberstleutnanta vystřídala odpovídající hodnost obersturmbannführera.

Pro tvrdost ruské fronty byl vybaven svou asketickou povahou. Nepohodlí i nebezpečí čelil s takovou samozřejmostí, že v něm nikdo nepoznal „štábní krysu“. Jeho příchod významně posílil morálku důstojníků v poli, kteří už dávno měřili Hnutím jen berlínskými bonzy. Tento muž, který nebyl fanatik ani cynik, jim imponoval nejen svým sebeovládáním, ale i tím, že ovládal stejně dobře štábní mapy jako citáty ze Schillera; knihy u něho patřily k železné zásobě potravin a munice.

Co naopak zneklidnilo jeho, nebyly poryvy malomyslnosti, v situaci uvízlé a mrznoucí armády pochopitelné, nýbrž projevy barbarské nelidskosti vůči skutečnému i domnělému nepříteli, kterými mnozí vojáci začali své deprese vyvažovat. Když se poprvé dozvěděl, že ve vypálené vesnici, kde se předtím zdržovali partyzáni, bylo bez soudu pověšeno několik žen, nalezených v zemi, předal velícího důstojníka válečnému soudu.

Veliteli divize, který ho upozornil na tajný rozkaz velitele armády o zvláštním zacházení s bandity, odpověděl prudčeji, než bylo jeho

zvykem, že žádný německý důstojník nemohl mít na mysli vraždy stařen; bude-li se to opakovat, podá o tom zprávu přímo Vůdci. Bylo to poprvé od dob Landsbergu, kdy se na něho odvolal. Rychle tu hrozbu spojili s číslem jeho členského průkazu a znejistili. Poprav v akčním rádiu divize skutečně ubylo, protože je teď museli chtít nechtě předem zdlouhavě legalizovat.

Nadělal si tím poprvé v životě nepřátele a vysloužil novou, tentokrát posměšnou přezdívku – „strýček Váňa“. Když pak právě jeho terénní vůz vyletěl do vzduchu na partyzánské mině, přáli mu to mnozí a skoro všichni si oddechli, že mohou konečně válčit, jak to odpovídá poměrům a době. Jeden z nich, který měl svou cestičku pro změnu k Himmlerovi, vzkázal do Berlína, že by soukmenovci, přežije-li, prospěla škola germánské tvrdosti.

Nemohl to vědět, ale vytušil, že je u kohosi v nemilosti, když nebyl povolán zpět do funkce, jakou směl očekávat, ale na místo velitele tohoto malého hradu – jméno Kleinburger bylo mu neblaze osudné. Pateticky znějící vysvětlení, že má za úkol střežit nejnebezpečnější nepřátele Říše z celé Evropy, kteří buď propadli hrdlem, anebo naopak musí v izolaci přežít jako objekty možného politického obchodu – nezazněla v tom dokonce vlastizrádná myšlenka na německou porážku? –, nemohlo nic změnit na skutečnosti, že se stal přes noc z vojáka žalářníkem.

Bylo to kruté, zasáhlo ho to víc než střepiny miny, ale nezmrzalo duši. Byl si jist, že za dvacet let, kdy sloužil Hnutí, za jedenáct roků, kdy byl členem strany, a za pět let válečných nejen že nezabil ani nedal bezprávně zabít člověka, ale pronesl krvavým močálem své sny i svou lidskou slušnost. To přece nemohlo jeho nadřazeným uniknout! Pomalu se dobíral k přesvědčení, že právě v tom byl smysl toho zarážejícího pověření. Ta zdánlivě ztracená varta, na které byl nicméně zákonem jeho rozkaz, mu umožňovala předvést, že německá spravedlnost může být při vší přísnosti lidská.

Protože byl, jaký byl, předpokládal existenci mnoha dalších mužů, kteří se řídili vzorem Vůdce. Frontová zkušenost mu dovoľovala realisticky odhadnout další průběh ruského tažení. Ústup, po Stalingradu nevyhnutelný, povede dočasně k panice, která odhalí a spláchne parazity budoucího Německa, tu kalnou usazeninu fanatiků i cyniků na frontách i v zázemí. Právě Vůdceovi věrní pak pod jeho velením zarazí novým nadšením i strašlivými zbraněmi rudou lavinu a uzavřou důstojný separátní mír se státy západní civilizace, aby konečnou porážkou Rusů zachránili svět před bolševismem a přinesli mu na staletí pax germanica – německý mír.

Nebyl změkčilec. Posílal-li na frontu pro kázeňské poklesky muže své krve, byl o to míň sentimentální k těm, kdo bránili jeho národu završit historické poslání. Rozsudky smrti, přicházející od Volksgerichtů z Osla, Prahy, Paříže a mnoha jiných měst, dal vykonávat předepsaným způsobem v předepsané době. Provinění nezkoumal, k tomu nebyl oprávněn, a provinilci ho nedojímali, pokud nezjistil jakoukoli formální závadu.

Jestliže si však povšiml – a když poznal, že jeho zástupce Grube patří mezi nespolehlivé cyniky, prověřoval papíry k smrti odsouzených sám – při sebemenší nesrovnalosti nekompromisně exekuci vetoval. Šéf pražského gestapa, který se dozvěděl, že tu jakousi komunistickou agitátorku nepopravili jen proto, že byla v průvodních papírech omylem o den starší než v rozsudku, si vyjel na pevnost sám, aby tomu zasranému byrokratovi zatopil. Zjistil, že sem jeho lidé poslali před pušky zelinářku-konfidentku, zavřenou jen naoko pro drobnou šmelinu, a nestačil se veliteli omlouvat.

Kleinburger vysvětlil hned v prvních třech dnech svého zdejšího působení postupně všem třem strážním rotám, co bude bezpodmínečně vyžadovat. Vedle jiných samozřejmostí i přísné dodržování vězeňského řádu z jejich strany. Všechny tři projevy ukončil týmiž slovy:

– Důstojníci, poddůstojníci, muži SS! Ve svém díle Mein Kampf vyložil náš Vůdce jasně a srozumitelně pro každého, jaké vlastnosti musí mít německý muž, aby jeho rasa měla nárok na světovládu. Krutá léta války jsou očistným ohněm, který má spálit vše, co v německé duše zaseli plutokraté a židobolševici. Náš národ se musí stát ztělesněním nepřemožitelné síly. K té neodlučitelně patří i zákonnost. Pán trestá svého psa přísně, ale spravedlivě, nechce-li přijít o jeho oddanost, anebo alespoň o jeho věrné služby. Osoby zde držené, ať odsouzené k ochranné vazbě anebo trestu nejvyššímu, na jehož potvrzení a vykonání tu čekají, poznaly už německou přísnost. Z našeho chování vůči nim musí pochopit, že se barbarsky vzepřeli nové civilizaci, kterou tu představujeme my. Vojáci Vůdce! Neberte má slova na lehkou váhu. Říkám je jednou provždy, protože nemám ve zvyku se opakovat, a především: kdo nepochopí Vůdcovy myšlenky teď, nepochopí je nikdy. Důsledky pak může přičíst jen sám sobě!

Mužové strážního oddílu SS slyšeli takovou řeč poprvé. Zato už zažili nejednoho tlučhubu, který frázemi splácel povinný obrok za to, že mohl přežívat v hlubokém týlu se všemi jeho příjmy, výsadami a prebendami. Pokračovali proto, jak si zvykli. Vězňové byli pro ně bezprávný dobytek, na němž si mohli zchladit vztek i strach, které v nich vyvolávaly zprávy z front, dopisy z bombardované říše či prohry v kasinu. Pár sadistů si tu ukájelo perverzní chtíče.

Sedmého dne po nástupu nového velitele dostali jeden důstojník, pět poddůstojníků a jedenáct mužů rozkaz okamžitě si sbalit saky paky a hlásit se u doplňovacího velitelství Zbraní SS v Aussig an der Elbe. Věděli, co to znamená, a také, že než bude projednána jejich případná stížnost, poroste nad většinou z nich tráva. Kletby nepomáhaly, mohli se už jen modlit. Když osmého dne kráčel Kleinburger touto cestou ke své služebně, věděl, že přinejmenším v jeho malé posádce vládne německý pořádek.

Ted' jde opět alejí lip a jako vždy, co už nemůže běhat, zhluboka vdechuje a vydechuje svěží vzduch, vonící dnes schnoucím senem. Příjezd dcery kupodivu nezkalila žádná výčitka svědomí a něžná noční hodinka s Trudou v něm obnovila vědomí mužné síly, které přehlušuje mrzáctví. Ani protézy ho právě nebolí, a navíc se těší na překvapení, které Gertruda zažije v osm nula nula. Když se o něm dozvěděl, chtěl je zakázat jako nepřípustné zneužití mužstva k soukromým účelům. Byl však ihned ujistěn, že pevnostní ženy za účinkující řádně zaplatily u štábu pluku v Leideneritzu, a rád pak věcem nechal volný průběh.

O to víc mu leží v hlavě druhý slib, který dal před týdnem své ženě. Při pouhém pomyslení na Kolatscheka se mu pokaždé zvedal žaludek. Jestliže fanatiky a cyniky – jak jim souhrnně říkal – považoval za největší problém Hnutí, Kolatscheky měl za jeho zhoubu. Věděl, že každý převrat nutně musí vynést navrch i mravní spodinu, dotýkalo se ho však, že se usadila především v bezpečnostních složkách.

Byl zásadně pro Evropu bez židů, když pochopil, že jsou podle německého historika, jehož Vůdce rád citoval „ferment dekompozice“ – Kleinburger si tu magickou formuli vryl do mozku –, stálá hrozba pro nacionální společnosti, které strhávali pro své zjištěné cíle vždy znovu k vzájemnému krveprolévání. Jako jednotlivci byli však pro něho i židé lidmi, kterým civilizovaný svět za leccos vděčil. Proto souhlasil s jejich koncentrací v jakémsi východním Izraeli – ano: proč ne třeba v Generálním gouvernementu nebo v Haliči, kde vždycky žily jejich velké komunity?

Občasné pověsti o tom, že jsou systematicky vyhlazováni, považoval za sionistickou propagandu. Měla poškodit Říši v očích přirozených spojenců na Západě, kteří se – pro obě strany tragicky – přechodně přimkli k bolševickému Rusku. Tím víc ho zlobily věrohodné zprávy o poměrech v ghettu, které mu leželo na očích i na doslech. Bídna hygiena, zcela nedostatečná zdravotní péče –

pro Kleinburgera bylo naprosto samozřejmé, že člověk, který má být zítra zastřelen, nemusí proto dnes trpět navíc bolestí zubů! –, krácení zaručených přídělů, lup i zvuče ze strany strážných a zejména násilnosti při deportacích – to vše považoval za nezákonné, a proto nebezpečné a škodlivé.

Byl však natolik voják, že se nevměšoval do cizí kompetence. Čekal tedy na inspekci, která se tu dřív či později musela objevit, a soustředil se na to, aby alespoň jeho pevnost byla v každém ohledu protipólem Kolatschekova ghetta. Kolegu odnaproti, který měl naštěstí nižší hodnost, míjel, jak mohl. Zrušil dřívější společné pitky obou štábů s tím, že oslabují bezpečnost útvarů. Jeho zranění mu dovolilo odmítat osobní pozvání. Svůj protějšek potkával tedy jenom na řídkých poradách v Leideneritzu a úplně mu to stačilo.

Kolatschek mu byl krajně nesympatický především proto, že náležel do oné skupiny vedoucích soukmenovců, kterou si hnusil. Patřili k ní zbabělci, z jakých se v jistých podmínkách rádi stávají katovi pacholci. Kolatschek býval rakouský socialista, který po porážce v roce 1934 uprchl do Československa, kde žil jako jateční dělník. Když ho 15. března 1939 probudily německé motory, začal se chovat, jako by byl celý život čekal na Vůdce. Zapojil se do honu na židy s tak brutální vehemencí, že přeskočil i proslulé „staré bojovníky“, až se konečně stal šéfem největšího ghetta v protektorátu, zřízeného v bývalém garnizonním městě dunajské monarchie, jehož vojenská geometrie i důmyslná fortifikace znamenitě vyhovovaly novému účelu.

Kolatschek zůstal pro Kleinburgera i ve své vysoké funkci, kam se zřejmě vyšplhal po hromadě mrtvol, jatečným. Dobytek mu zřejmě nahrazovali židé. O jeho potenci při znásilňování kolovaly legendy. Kariéru Kolatscheků považoval Kleinburger za skvrnu na praporu Hnutí. Útěchou mu byla myšlenka, že tomu bude za pár dnů deset let, kdy Vůdce rozdrtil v Bad Wiessee podobně zdemoralizovanou bandu Röhmových teplých bratrů.

A toho člověka by měl prosit o laskavost?

Ne, nemůže, a Gertruda to musí pochopit, tím spíš, že Kristina zatím o jejím nápadu nic netuší... Znovu si vzpomíná, že ji tu má, že ji tu bude mít celé léto, v bezpečí a hlavně ve svém vlivu. Zítra jí bude už osmnáct! Náhle mu jihne duše, když si představí, co všechno za ten rok v Berlíně musela sama zažít a přežít.

Vidí ji dosud před sebou, jak mu poslední společný večer v bytě u Anhaltského nádraží tančila při gramofonu improvizaci na hudbu z posledního aktu Tristana. Dosud cítí, jak ho sklíčilo, když pozoroval její tehdy ještě dětsky křehké pohyby, že ji oba opouštějí a ponechávají zmatkům dospívání i nebezpečím války. Ale Gertruda řekla rozhodně, jak obvykle promlouval sám.

– Vzala jsem si tebe!

Obětovala pro něho dceru, a Kristina jim to umožnila, myslí si vděčně, svou tichou statečností. Je něco na světě, co by jim dvěma mohl odmítnout, když by to aspoň zčásti nahradilo, co jim vzal?? Ostatně proč pořád zapomíná, že záměr, k němuž už koneckonců přitakal, má brzy přinášet rozptýlení všem jeho lidem v těchto ponurých zdech?

Tunel zelených listů ho vyvádí k mohutné vstupní bráně, kde je i jeho pracovna. Odpovídá na vzorný pozdrav stráží, po třech schodech vstupuje do chladné kamenné chodby, vchází do předpokoje své pracovny a velí dozorčímu poddůstojníkovi, který tu stojí vypjat jako struna.

– Spojte mne se sturmbannführerem Kolatschekem!

IV

Souběžně

Gertruda si češe své dlouhé husté vlasy a prohlíží přitom každý pramen. Ani nemilosrdné ranní slunce neodhaluje v černí šed'. Celý život v ní její vlasy probouzejí úzkostný úžas. Byly kdysi jediným bohatstvím vyzáblé, vyjevené Bavoračky. Nikdy se nedozvěděla, kdo byl její otec, doneslo se jí až mnohem později, že snad mladý šlechtic, který pak po léta odměňoval mlčení zemědělské dělnice skromnou rentou.

Když poválečná divoká inflace pohltila panství lehkomyšlného barona a s ním i podporu, přitáhla je obě jak mrznoucí mouchy teplá záře Mnichova. Chytrý hostinský, u něhož se ucházely o nejpodřadnější práci, správně odhadl cenu Gertrudiných vlasů v zá-pase o pár hostů, kteří ještě mohli platit. Matka u škopku byla zárukou, že si podrží vlnadnou dceru v šenku. Díky ní mohl brzy otevřít i zahradu. A v zahradě ty vlasy obtočily Karla Kleinburgera a drží ho dodnes.

Ted' jí splývají mezi dosud pevnými prsy až k dřívku. Napadne ji: co všechno viděly jejich konce? Víc než decimetr černých žíní jí narůstá za rok. Ted' splétá tlustý proud do copu a vzdychá. Její vlasy se jí často zdají být lanem, které ji váže k roku 1938, roku bouřlivě oslaveného Anschlussu Rakouska a Mnichovské dohody, v němž se i Sudety dík Vůdcově geniální taktice vrátily bez boje domů, do Říše. Celé Německo se podobalo stromu obsypanému nalitými pupenci, které vydávaly nádherné květy. Ani Gertruda nechtěla stát stranou...

Při porodu dcery málem zemřela a lékaři jí přísně zakázali další dítě. Přemlouvala Karla, věděla, jak touží po malém Karlíčkovi,

ale nepřipustil to. Jedinkrát v životě řekl, že dal Říši dost, než aby kvůli jednomu vojákovi navíc riskoval, že možná ztratí ji. V tom omamném roce nadějí ho však přelstila a otěhotněla s ním podruhé. Porod přestála dobře, chlapec se však narodil mrtvý. Teď už dávno nechávala vlasy přerůstat, jako by s jejich konečky měla navždy odstříhnout i svůj sen.

Ze spletených prstenců staví na hlavě tvrz. Ucítí závaží těch let, téměř pod ním zakolísá. Ovšemže věří ve vítězství Německa, zárukou je stejně tak Vůdce jako Karel, ale její duše, vždycky tak světlá a vlídná, těšící se z každého daru života, je od Karlova strašného zranění čím dál sklíčenější.

Její muž se nemýlí: vrátila se k Bohu. Skrývá před Karlem skutečnou povahu a sílu toho návratu, protože cítí sama, že je podvědomým výrazem strachu z budoucnosti a tím tedy i nevíry ve vše, čemu chce současně věřit. Ale tak to přece není! přesvědčuje sebe samu, je si stejně jako dřív jista vítězstvím, prosí Boha jen o to, aby zdar spravedlivé věci nemusela zaplatit zmarem svých drahých. Vzdychne naposled a vychází z koupelny.

Na plotně v kuchyni slabě páří obrovská měděná konvice s vodou. Gertruda vytahuje z trouby ukrytý klíč – tak ji to naučila nebožka matka, dej jí Pánbůh nebe! – a odemyká spíž. Na dvou stříbrných podnosech trůní vedle sebe vysoká mramorová bábovka a obrovský Sachrův dort; po svatbě s Karlem přestala roznášet mázy dotěrným hostům a vypomáhala cukráři, rovněž tajnému příznivci strany. Nehtem odštipuje nepatrný ždibec dortu, určeného až na zítřek, ochutná se zavřenýma očima. Je spokojená. Bere bábovku a zamyká spíž.

Vrací klíč do skrýše, cukruje voňavou homoli a nese do jídelny. Jídelna je na druhé straně široké chodby. Chodba rozděluje patro i byt na dvě části. Panský dům je panským jen podle jména, sloužil vždycky vojákům, později úředníkům. O jejich potřeby se kdysi staraly markytánky, po nich pucflekové a konečně posluhovačky.

Předchozí německý velitel sem za úlevy získával vězeňkyně, nejraději Francouzky. Dal tu pro ně dokonce zřídit celu s širokou postelí. Vznikl útulný bordel, který ráda navštěvovala většina šarží strážní jednotky. Tehdy pevnost vysoko vyhrávala nad ghettem, kde byly k mání jen židovky.

Vojenské manželky, obývající baráky na vnějším dvoře, z něhož jinam nesměly, uvítaly Gertrudu jako světici. Poté co její muž učinil přítrž kurevnictví a chlastu, vrátila jim ženskou důstojnost. Jednou v týdně směly navštěvovat Panský dům a zařídit si dosud truchlivé ubikace po svém, jako ona. Gertruda dávno pochopila, že právě přednosti jejího Karla mu získávají i zavilé nepřátele. Byla si však jista, že přinejmenším všechny tyto ženy jsou mu hluboce vděčné – za ni.

Podkroví Panského domu, kde dříve přespávaly ordonance, dala Gertruda chytře zařídit pro významné hosty. Předpokládala správně, že dají přednost pobytu v Leideneritzu, kde je čekaly vybranější požitky než v tomto kamenném hradu. Do nejhezčího pokojíku nastěhovala starou postel své dcery. Sem se chodila tajně modlit... Pravou stranu prvního poschodí vyhradila pouze jim dvěma: Karlově soukromé pracovně, spojené obrovskou koupelnou, zřízenou z celé bývalé kanceláře, s manželskou ložnicí, z níž se vcházelo dál do rodinné jídelny, prostorné kuchyně a nemalé spíže.

Šest místností na protější straně chodby dala vybouráním příček spojit v jedinou, kterou však mohla čtyřmi těžkými tmavočervenými záclonami zmenšovat či zvětšovat podle potřeby. Vedle libovolně velké jídelny pro úřední návštěvy tak vznikl vhodný prostor pro její společenskou činnost: každou středu sem docházely ženy z pevnosti na tradiční kávu, při níž se volně tlachalo a pletlo; minulé Vánoce tu uspořádala nezapomenutelnou slavnostní večeři pro rodiny všech zdejších důstojníků i poddůstojníků.

Včera zatáhla přední závěs. V nejintimnějším prostoru připravila vše potřebné pro snídani v devíti. Slavnostní servis, který převzala s berlínským bytem a včas zachránila před bombami, září v celé

své míšeňské kráse. Bábovka, kterou teď klade doprostřed stolu, korunuje dílo. Pak vychází Gertruda na chodbu, vystupuje po kamenném schodišti, otvírá dveře k podkroví a kráčí k prostřední místnosti vzadu, poprvé bez stesku: milosrdný Bůh vyslyšel její úpěnlivé modlitby.

Opatrně klepe. Nikdo neodpovídá. Tiše vchází do pokojíku. Okno vede jako jediné v domě na západ, stromy a blízký pevnostní val tu dosud udržují šero. Kristina leží na zádech, obě ruce podél hlavy, akt bezbranného odevzdání. Teprve teď vidí matka, že její dítě za rok dospělo v ženu. Umiňuje si, že mu láskou vrátí, oč bylo připraveno tou dlouhou samotou v Berlíně.

Chce spíci dceru pohladit, ale jakmile se jí dotkne, zděsí se, když se bezvládné tělo jako uštknuté vymrští, štíhlé ruce objímají její krk, teplé rty pokrývají její tvář drobnými polibky a veselý hlas volá, jak se už před mnoha, mnoha lety naučil právě od ní:

– Dobřejtro, narozeninko!

Úlek odplaví štěstí. Když dceru včera po roce uviděla, vnímala ji dlouho jako pouhou představu, kterou si tak často vyvolávala při tajných modlitbách, jako sen, z něhož se už tolikrát probudila sama. Karel se celý večer stručně ptal, Kristina dlouze odpovídala a Gertruda vlastně ani nechápala smysl slov, jen jejich hudbu. Měla je tu zase oba, sloupy svého života, a nechápala, jak mohla kdy bez jednoho z nich vůbec žít.

Ale byla – opakovala si to vždycky znovu – německá žena, její národ bojoval na život a na smrt se silami zla, které chtěly zničit její svět, árijci stvořenou lidskou civilizaci, a ona mu v tom osudovém zápase mohla pomoci jenom odříkáním. Za ně ji teď Bůh odměnil darem, o jakém se milionům soukmenovkyň ani nesnilo.

Směla být pohromadě se zbožňovaným manželem, jehož zranění jen zvyšovala jeho žádoucnost, a teď i s milovanou dcerou, kterou nebezpečný věk ani válečný rmut Berlína nepřipravily, jak právě poznávala, o dětskou čistotu.

Rozpláče se. To zas vyděsí Kristinu.

– Co se stalo??

Ale slzy jen odplavují nastřádaný strach těch dlouhých měsíců, který nesměl být nikdy vysloven nahlas. Gertruda vzlyká.

– Já jsem... ti tak vděčná...

– Za co...? Za co, mami?

– Že jsi zůstala... moje holčička...

– Vždycky jsem přece byla. Tvoje a otcova!

– Ano, ale... tos byla malá a s námi... teď už jsi dospělá a bylas tak dlouho sama...

– No a...?

– Ty jsi...

– Co...?

Gertruda to dokáže přenést přes rty; nebyly spolu snad vždycky důvěrné jako dvě stejně staré kamarádky?

– Ty jsi ještě panna, vid'?

– Ano...

– Já jsem... prostě jsem nevěřila, že to tam můžeš vydržet!

– A proč ne?

– Mně stačilo, cos vyprávěla před tatínkem.

– O tom jsem se přece ani slovem...

– Slovem ses především nezmínila ani o jediné ze spolužaček. To znamená, že mezi nimi nemáš přítelkyni. Mýlím se?

– Ne...

– A není to hlavně proto? Myslím: jsi tak sama právě proto, že jsi pořád ještě...?

Teď objímá ona dceru a Kristina se k ní přitiskne jako kdysi v bytě u Anhaltského nádraží, když ji v noci probudila bouřka, a později, když v domovním sklepě přečkávaly noci prvních náletů, které ji tenkrát spíš vzrušovaly, než děsily. Rodičům nikdy nelhalo. Otcí si netroufla, matka byla vždycky její zpovědnicí. Říká jí pravdu i teď.

- Ano.
- Všechny ostatní už... spí s muži?
- Ano.
- Závidíš jim?

Dcera neodpovídá. Gertruda ji hladí a teprve při tom objevují ruce, co očím včera skryla volná řasená blůza. Kristina, před rokem chlapecky útlá, má prsa skoro jako ona. Ta proměna ji znovu dojíká.

- Já ti rozumím, Tinko. Já v osmnácti myslela, že shořím. A to už bylo po válce, měla jsem čas čekat a vybírat. Pro tebe musí být všechno stokrát těžší, vid'?

Kristina šeptá sotva slyšitelně.

- Já se bojím, mami...
- Čeho...? Že... se nedočkáš?

Dceřina hlava se na jejím rameni otřásá souhlasem.

- Toužíš po tom tolik...?

Stejná odpověď.

- Bože můj, tak proč... tak na co čekáš?

Hlava se zvedá, Kristina hledí na matku s úžasem a nedůvěrou.

- To mi říkáš ty??

- To ti říkám já.

- Ale právě ty jsi mi vždycky říkala, že je to dar, který si má žena ušetřit pro... toho pravého! To jediné jsem dokonce věřila i Krávě.

- Komu??

- Přezdíváme tak ředitelce. Má plnou pusou vznešených frází, ale každým činem je popírá. Je členka strany a přitom zbabělá, proľhaná, závistivá, prodejná a mstivá. Říká i dělá, jen co se zrovna nosí a co se jí osobně hodí do krámu. Ale v tomhle měla dokonce i ona pravdu! Já chci až toho pravého - jako ty!

- A jaký má být?

- To nevím, ale zato vím přesně, jaký být nesmí. Jako všichni ti kašpaři v uniformách i bez nich, pořád nažehlení a navonění, co

se ulejevají v Berlíně před frontou dík známostem nebo prachům. Mami, holky mi vyprávěly o krytech zařízených jako nóbl hodinové hotely! Nezavadila jsem za celý rok o mužského, který by jen vzdáleně připomínal otce!

– Tím přece nemůžeš nikoho měřit...!

– A kým??

– Otec má za sebou obrovskou zkušenost. Ale i on býval mladý.

– A byl jiný?

– Měl už tenkrát všechny své vlastnosti, ale ty jsem poznala až později. Na první pohled se sotva lišil od svých vrstevníků. Dokonce jeho první věta se nelišila od toho, co jsem tenkrát musela poslouchat denně.

– Že si tě vezme místo toho piva, cos mu nepřinesla?

– Ano, vidíš!

– Ale tys poznala, že to myslí vážně!

– To ano...

– Jak??

– To nevím...

– Ale bylo ti od té chvíle úplně jasné, že je to on.

– Ano...

– Tak proč se mi divíš? Mně do dneška nikdo nic ani vzdáleně podobného neřekl. Ano, mami, není těžké nepřijít o poklad, který nikoho neláká!

Gertruda je upřímně pobouřena.

– Prosím tě, co to říkáš??

– Pravdu! Za rok se totiž nenašel muž, kromě mých profesorů, který by mě oslovil, natož někam pozval. Chodila jsem pak už každou neděli odpoledne do zoo, než je rozbombardovali, aby si holky aspoň myslely, že se tajně scházím s někým, kdo je nejspíš ženatý. Jenže se mě na to žádná ani nezeptala. Nenapadlo je to prostě!

– Tinko... víš o sobě, že jsi moc, opravdu moc hezká?

– Ne. Myslívala jsem si ze začátku, že nejsem ošklivá, rozhodně ne ošklivější než pár skutečných strašidel v internátu. Jenže většina z nich se už dokonce zasnoubila. Co si mám myslet teď??

– To... musí být v něčem jiném, Tinko...!

– Ale v čem?

– Pojď o tom přemýšlet.

– Nedělám pomalu nic jiného. Už mi to leze na mozek!

– Nejsi třeba příliš odmítavá? Myslím – upjatá? Nedáváš mužům najevo, že nesplňují tvé nároky, ještě než se o to vůbec stačí pokusit? A pokud vědí, čím jsi, nemohou z tebe mít dojem, že po nich chceš, aby se napřed vyrovnali Karlovi... otci?

Už se neobjímají, Kristina si rozčileně hryže nehet palce pravé ruky jako odmalička, kdykoli se jí něco zaboža nechtělo podařit. Zato její levičku Gertruda nepouští, klade si ji na klín a konejšivě hladí. Dceřina upřímnost ji okouzluje, zůstala stejná jako před odloučením.

– Asi máš pravdu, mami, rozhodně to tak bylo, donedávna. Ale teď jsem se dokonce o něco pokusila sama, a zas nic!

– Takže jsi tam přece někoho našla, kdo za to stál?

– Ach ne! Zkusila jsem to až včera...

Matka v tom slyší oprávněnou výčitku a je zkormoucená.

– Nemohla jsem tušit, Tinko, chtěla jsem tě tu mít v bezpečí... to je směla. Řeklas mu aspoň, kam ti může psát?

– Komu...?

– No tomu... o kom mluvíš.

– Ten mě sem přece přivezl!

– Sem? Ty myslíš...

– Přeslechla jsem jméno.

– Weissmüller...?

– Ten vysoký blondýn...

– Ano! A ten se ti tedy...

– Přišel mi prostě jiný než všichni ti berlínští blbečkové. Prvně v životě se mi zdálo, že by někdo mohl být otci podobný.

Přestala zpracovávat palec a hledí na matku s naléhavostí, která volá po souhlasu. Gertrudě znějí v uších Karlova nedávná pochybovačná slova. Ale neodváží se je opakovat dceři v okamžiku, kdy by mohla přetrhnout nit nové sebejistoty. Pomáhá si polopravdou.

– Ano, Karel nedávno mluvil o jeho služební horlivosti.

– A jak se líbí tobě, mami??

– Hezký chlapec...

– Nenosí prstýnek. Chodí s někým?

– Tady nemá s kým.

– A jinde?

– Jak to mám vědět, Tinko?

– Promiň, já jsem nemožná!

Z rozpaků si Gertruda pomáhá novou otázkou.

– Počkej, říkalas, že ses pokusila... oč vlastně?

– Začít si s ním. Právě abych nepůsobila upjatě a odmítavě, jak říkáš, aby si zrovna on nemyslel, že nad ním jako tátovým podřízeným ohrnuju nos, ptala jsem se ho cestou páté přes deváté.

– Na co?

– Jak se vám dvěma daří, jaké to tu je, co tady dělá, čím se baví. Jak se už tak děvčata ptávají. Aspoň si myslím!

– Na to ti jako voják většinou nesměl odpovědět!

– Škoda že otcův šofér ano. Ten toho pak nažvanil, že jsem radši usnula.

Gertruda usilovně přemýšlí. Dceru to znepokojuje.

– Proč nic neříkáš, mami?

– Třeba je plachý...

– S takovou figurou? Na toho přece musí ženské letět!

– Tinko! Ty žárlíš! Takže konec zábran?

Obě se uvolněně smějí. Kristina se zpovídá dál.

– Viděla jsem ho pak v noci.

– Ne...! Ty ses s ním...

Až teď Gertrudě dochází, že objekt dceřina zájmu s ní bydlí pod jednou střechou.

– Ne, to ne! Viděla jsem ho jen skočit z hrozně výšky a skoro se mi zastavilo srdce. Netušila jsem, že je tu bazén.

– Ano, dal ho postavit otcův předchůdce, můžeš se kdykoli koupat...

Nezmiňuje se o Karlově rozhořčení, že i v tomhle případě došlo k nedovolenému nasazení vězňů, ale sama se občas, ač nesportovní typ, ráda smočila ve stále čerstvé vodě, kterou sem jakýsi odsouzený francouzský architekt dovedně svedl z pevnostního potoka. V tom koutě trval dál zašlý čas míru.

Kristina říká opatrně.

– Po něm tam šla nějaká žena.

Podezřelé okolnosti matce kupodivu nelíčí; samotnou ji to překvapuje.

– To mohla být jen Monika.

– Monika?

– Je se mnou jediná z žen, která tam smí. Ty teď taky, samozřejmě.

Kristina je zvědavost sama.

– A kdo to je?

– Žena Karlova zástupce Grubeho.

– Jak je stará?

– O něco mladší než já.

Kristina je spokojená. Na babičky se nežárlí. V tu chvíli vytěšňuje, že ta druhá může být ještě žádoucnější než její matka. Zapomíná i na to, že se ještě před chvílí trápila. Je zas malé děcko, když teď skáče na posteli, až Gertruda málem padá. Ale to už před ní klečí, objímá jí kolena a tiskne hlavu do mateřského klína.

– Mami, mami, já jsem tak ráda, že jsem tady!

Gertruda pouští z hlavy všechny čerstvé pochybnosti a raduje se s dítětem. Tu sem tlumeně doléhá sytá melodie. Je to valčík a musí jej hrát celá kapela. Slyší i dcera, zvedá hlavu a diví se.

– Co to je...?

Gertrudě zasvitne. Blaženě vzdychá.

– Ten Karlí...! Pojd'! Bože můj, ty nemáš nic na sobě... rychle se obleč! Honem!

Dokonce i v tom zmatku stačí Kristina správně vybrat bílou blůzu a bílou sukni, které jí zvláště sluší, dopíná je cestou a střevíce navléká přímo akrobaticky, až když sbíhají schody a běží chodbou, jako v Berlíně při náletu. Valčík zní hlasitěji. Záclony v kuchyni jako by se vzdouvaly v jeho rytmu. Gertruda se spěšně otáčí.

– Jsem v pořádku?

– Jsi děsně krásná, mami!

Gertruda to ví, ale když konečně přistupuje k oknu, je rozechvělá, jako by byla stále ještě mladá dívka.

V

6. 6. 1944, *později ráno*

Valčík vypráví o krásném modrém Dunaji. Na jeho březích, u města Passau, se narodila právě dnes před čtyřiceti lety hnědooká černo-
vlasá holčička, kterou pokřtili po babičce i po matce Gertruda. Ano, její matkou byla chudá deputátnice a urozeného otce si spíš vysnila, mnohem spíš to byl jeho správce. Ale milostiplný Bůh jí zato dal do vínku vlasy jak koňské žíně a rozsvítil pro ni zvláště šťastnou hvězdu.

Jak tu teď stojí v okně prvního poschodí Panského domu, zdá se jí, jako by sklízela bohatou úrodu svého života: lásku nejbližších a úctu všech, kterým vlídnými slovy i nezištnými činy ulehčuje existenci v tomto malém kamenném světě, za jehož valy mlátí lidi svým gigantickým cepem válka. Zde však velí její spravedlivý muž a po jeho boku věrně slouží jemu i bližním ona, které za to právě skládají hold.

Na kulatém záhonu trávy, obtočeném příjezdovou cestou k Panskému domu, která vychází z lipového tunelu, v němž potom zase i mizí, stojí černý šik, z něhož vyšlehují oslnivé blesky. V první vteřině se Gertrudě zdá, že vidí přímo samy tóny valčíku. Jsou to však mosazné žestě v ruce kapely Zbraní SS z Leideneritzu, odrážející paprsky dosud nízkého slunce. Před hudebníky stojí Karel a jeho důstojníci, pravé ruce u štítků čepic, v levé svazky rudých růží na dlouhých stoncích. Za muzikanty mávají pevnostní ženy kyticemi polních květů.

Gertruda je u vytržení. Prosila Karla o jediný dárek: svou dceru. Dala mu pak zapravdu, že musí připravit malou snídani pro jeho štáb. Výročí připadlo naštěstí na úterý, s ženami je chtěla oslavit dodatečně při obvyklém středečním kávovém dýchánku, kdyby snad nedaly jinak. Tenhle hold jí vyráží dech.

Zná Karla, ví dobře, že to není z jeho vůle. Jestliže to připustil, pak jenom z nezbytí, na výslovnou žádost svých podřízených a jistě s podmínkou, že navrhovatelé získají souhlas a ovšem i uhradí výdaje. Už potřetí za uplynulých čtrnáct hodin zažívá Gertruda absolutní štěstí: s Karlem, s Kristinou, a teď navíc i se všemi tady, kdo ji tak milují. Mimoděk zavírá oči, jako by tím mohla zastavit čas.

Kristina má oči dokořán. Dávno přeběhla k druhému oknu. Je zavřené, háčkovaná záclona nehybně splývá, může skrz ni všechno pozorovat, sama neviděna. Weissmüller stojí na konci čestné řady, nejnižší hodností, nejvyšší vzrůstem. Připomíná si znovu křeč v podbřišku, která ji přepadla při odjezdu z Berlína. Teď už ví, že to byla podivná předtucha: vzápětí ho potkala.

Polévá ji stud, když myslí na svůj včerejší blábol v autě. Zato rozhovor s matkou ji po dlouhém čase naplnil novou sebedůvěrou. A její nejskrytější obava, kterou matka tak jistě nahmátla a pojmenovala, kupodivu přestává být olověným závažím na duši. Naopak: má pocit, jako by jí rostla křídla.

Weissmüller na konci řady má jako jediný i kromě výšky něco společného s mužem na začátku, jejím otcem. Čtyři důstojníci mezi nimi patří na první pohled k mužskému plebsu, který si nepomůže, ať se maskuje frakem či uniformou. Otec i Weissmüller, říká si Kristina, jsou šlechtici mužství. O prvním to ví, o druhém to tuší od chvíle, kdy ho včera spatřila.

Otec je hezký nenápadným způsobem. Nic na něm neruší. Krásným ho pro Kristinu dělají jeho vlastnosti. Weissmüller je krásný už svým vzhledem. Jeho zevnějšek však kupodivu není Kristině podezřelý, ačkoli ze všeho nejvíc nesnáší právě hezouny. O jeho povaze neví pranic. Zná už z vlastní nevelké zkušenosti, že zdánlivá uzavřenost může být krycí pláštěnkou hlouposti. Všechno v ní se jí však snaží přesvědčit, že tenhle půvab není jen prázdná schránka, ale naopak sídlo stejně mimořádného ducha.

Proč, ptá se sama sebe, překvapena svou nezvyklou reakcí, proč si to vůbec myslím? Proč tomu tak pevně věřím? Proč si to přeju? Je přání otcem myšlenky? Jaké? Bože, leká se, když si to dá dohromady, já po něm toužím. Já ho chci. Chci s ním znovu mluvit, chci se ho dotýkat, ano, já se s ním chci milovat!

Rok samoty, strachu a soužení, samoty ve stádu dospívajících samiček posedlých pohlavím, strachu z předčasné smrti udušením v zasypaném sklepe a soužení s náhle nepřátelským tělem, ten hrozný rok přestála jakýmsi zázrakem bez pohromy. Così v ní, jistě i příklad rodičů, jejich výchova, snad i sebezáchovný vzdor, jí umožnilo schoulit se za hradbu svých ostnů. Teď tu palisádu sama boří, celá se otevírá a bez zábran nabízí neznámému, nic netušícímu muži. Jak to může skončit?? No co – zkusme a uvidíme!!

Pár vteřin trvá, než Gertruda pochopí, že valčík dozněl. Otvírá oči a vidí záhon vlahých úsměvů. Usmívají se i hudebníci. Tříčtvrteční takt odložili před léty s civilem, i je teď přenesl na pár minut ze světa jednotně dupajících bagančat do zmizelých krajů šustících střevíčku a lakýrek. Na řadě je Gertruda. Konečně říká zadrhnutým hlasem.

– Děkuji... děkuji vám z celého srdce. Přijímám to jako poctu všem německým ženám, které jsou vám drahé...

Všichni jsou dojati a nikdo teď neví co dál, dokud velitel pevnosti nespustí prsty od štítku čepice a nezeptá se, nezvykle žertovně, ženy v okně.

– Pozveš nás dál, nebo máme jít pryč?

– Proboha, já... já jsem tím vším tak... pojdte dál, prosím vás, přijďte všichni nahoru...!

Uvědomuje si, že řekla nesmysl, rudne a vůbec neví jak to napravit, ale ostatní to vědí za ni. Kapelník nadhazuje svou hůl, a už je tu melodie jako bič, při které se dá všechno na pochod. Ženy s květinami dozadu k bazénu, vojsko k aleji, důstojníci, už předem pozvaní, do Panského domu. Valy zmnožují ozvěnu slov, která zvedají hlavy:

*Heute gehört uns Deutschland
und morgen die ganze Welt!*

Dceři představuje důstojníky otec. Zpočátku ještě nervózní, odpovídá na jejich neohrabané úklony lehce naznačeným pukrletem, které si osvojila jako mladičká žačka baletu, poté co jí otec vysvětlil, že se nehodí, aby osmiletý žabec zdravil jeho spolupracovníky zdviženou pravicí. Tomu ji znovu naučila Kráva, ale i tady by to bylo sotva namístě.

Rychle se vzpomíná: Weissmüllerovi už jen prostě podá ruku. A promlouvá k němu s lehkostí, která je prvním plodem jejího smělého rozhodnutí a ovšem i důsledkem malého dechového cvičení.

– Chci vám poděkovat za vaši včerejší trpělivost. A taky se omluvit za svou upovídánost. Měl jste smůlu, že jste mě potkal jako první muž po roce mezi samými děvčaty. Ale k vašemu štěstí jsem brzo usnula, vidíte?

Napověděla mu tím mimo jiné inteligentně, jak soudí, že s nikým nechodí. Je zvědavá co na to on. Ostatní důstojníci nemají tušení, oč jde, a proto se nadále přihloupě kření, což nejspíš považují za výraz přiměřený dámské společnosti. Vzápětí je potěšena, když Weissmüller neodpovídá jako berlínští trubci, zběhlí jen ve žvanění o ničem, ale ani jako prostáček boží.

– Bylo mi, milostivá slečno, ctí, že jsem vás směl doprovázet, a jenom lituji, že jsem vám nebyl lepším společníkem. Já zas žiju léta mezi samými vojáky.

Kristina spokojeně přihlíží, jak důstojníci skládají růže v kytici; stěží se vejde do největší vázy v domácnosti. Matka žasne dál.

– Kolik jich je...?

Včera se otec usmál, jen když vítal dceru. Teď se usmívá skoro bez ustání a je naprosto šarmantní.

– Tolik jako tvých let. Ale neboj se, jejich počet jsem prohlásil za vojenské tajemství. Každému z kamarádů, kteří se chtěli podílet, jsem prozradil jen dílčí číslo.

Všichni stále ještě stojí v hloučku vedle prostřeného stolu, ani Karel nespěchá, přestože v pevnosti probíhá všední služební den. Gertruda má však jeho školu, může se na ni proto spolehnout i dnes. Temnou růžovou fontánu staví na příborník a vyzývá všechny, aby už neztráceli čas.

– Ke stolu, prosím, hned udělám dobrý černý čaj, pravý anglický!
Kristina jí zastupuje cestu.

– Ne, mami, dneska ne, sedni si a slav, máš tu přece personál!
Myslí sebe, ale předchází ji jiná.

– Tak jest! Gertrudo, všechno ostatní kvítí najdete ve vázách u bazénu. Čaj už má správnou barvu, muže se rovnou podávat!

S obrovskou čínskou konvicí vstoupila z chodby žena, kterou Kristina poznává podle chůze. Místo kimona má však světlé plátěné šaty s červeným pásem; podtrhuje její štíhlost. Staví nádobu doprostřed stolu vedle bábovky a líbá Gertrudu.

– Nemohu vám přát víc, než jste už dostala. To je tedy vaše dcera? Blahopřeju vám, Kristino, nezapřete svou stáj. Já jsem paní Grubeová, ale říkejte mi jako vaše matka jednoduše Moniko!

Kristina tiskne dlouhé chladné prsty. V krku má sucho. Na babičky se nežárlí...? Z internátu má s ženami stokrát větší zkušenost než s muži, zná tenhle typ. Je to divoká kočka, požívačná, nenasytná a nemilosrdná. Pleť už sice pozornému oku prozrazuje věk, blížící se matčinu, ale zatímco ženskost Gertrudy vzbuzuje úctu, z téhle čišší smyslnost.

Docela samozřejmě se ta ženská ujímá řízení snídaně, usazuje nejdřív Gertrudu mezi Karla a svého muže, ponechává pro sebe druhé místo vedle velitele, přidělí místa i třem velitelům strážních rot a nakonec vesele ukazuje na dvě sousedící židle, které zbyly.

– Sem posadíme mladou generaci! Řekněte všichni, není to přímo výstavní německý pár?

K hlučnému souhlasu se nepřidává jedině otec. Kristina se propadá hanbou, která se obratem přemění v tichý, ale tím zuřivější vztek. Na babičky, prožívající druhou či dokonce třetí mízu, se sice

žárlit může, ale zato s nimi není třeba mít soucit. Teď už Kristina nepochybuje, že Grubeová má s Weissmüllerem poměr. Kupodivu ji to nedeprimuje. Naopak!

Nenuceně se cpe už druhým kusem mramorové bábovky, kterou miluje jen o něco míň než sachr, naslouchá matce a dává celému světu, především té vyzáblé tygřici, která jen upíjí neslazený čaj, najevo, že se jí vede přímo královsky, protože mimo jiné nemusí kvůli postavě hladovět.

– Já pevně věřím tomu, hovoří šťastná Gertruda, – že každý člověk a každá rodina mají své příznivé dny, jako je má i národ. Proto jsme se s Karlem kdysi spontánně rozhodli vzít se právě dvacátého dubna. Ten den oslavil Vůdce své pětatřicátiny v landsbergské věznici. Na jednom pokračování Mein Kampfu, které Karel pašoval do Mnichova, našel pak Vůdcevu gratulaci a vzkaz, že naše rozhodnutí pro něho znamenalo jeden z nejpovzbudivějších darů v té těžké době – ostatně za to věnoval později Karlovi ty hodinky! Pak jsem si vroucně přála, abych porodila na své narozeniny, protože i má matka, může to být ještě náhoda?, přišla na svět šestého června! Karel se mi smál, vypočetl mi, jak on už je přesný, že budu určitě rodit před koncem května, ale smích ho přešel, když dny běžely a nic! Přišlo to na mě opravdu šestého ráno, jenomže pak trvaly stahy v porodnici celý den a blížila se půlnoc, tak jsem prosila, aby to nějak uspíšili. Ale ten doktor řekl, maminko, kdyby to měla být holčička, tak ať radši taková, která si může dovolit chodit celý život pozdě!

Všichni se smějí. Otcův zástupce se ptá.

– A o kolik se zpozdila tehdy poprvé?

– Představte si tu smůlu! O pouhých třináct minut!

– Ó! Myslím, že slečna si mohla klidně dopřát mnohem větší zpoždění!

Smích. Jeho vlastní žena mu však oponuje a hledí přitom na Kristinu stejně mile jako krajská na králíka, myslí si dívka, nebo to patří spíš sousedovi?

– Omyl, Grube, takový nesmysl si vymyslí jen muži. Zpoždění je pro nás ženy jen pochybná výhoda, stejně jako mládí. Kdo dřív přijde, ten dřív bere. A kdo je starší, je kupodivu i rychlejší, nebo snad ne, Gertrudo?

Matka, k níž ta hadice obrátila hlavu, netuší, že má sloužit jako zástěrka pro neslýchanou nestoudnost. Odpovídá bezelstně.

– To je pravda. Když mi bylo jako Kristině, stihla jsem stěží zlomek toho, co dnes.

Ta druhá září a předvádí přitom lačné zuby a rty.

– To mám právě na mysli!

Kristina praví bojovně.

– My už jsme děti jiného Německa. Brzo vás předhoníme, dejte si pozor!

Setkává se s uznalým pohledem otce a to jí dodá odvalu k dalšímu kousku. Natáhne se pro třetí řez bábovky a přitom jakoby mimoděk posune svou židli k Weissmüllerově. Teď se skoro dotýkají lokty. Když se však bez úmyslu dotknou i jejich kolena, oba je naráz odtáhnou, jako by se bolestivě uhodili. Omlouvají se vzájemně krátkým pohledem. Grubeová to vidí a chápe zřejmě tak, jak si Kristina přála. Dívka žasne: kde se ve mně bere ta prohnanost? Hned to ví: od madame de Renal ze Stendhalova románu Červený a černý!

Mluví se o otcových narozeninách. Matka líčí, jak byla vždy znovu přesvědčena, že se novoroční ohňostroje konají na jeho počest. Kolik lidí se narodilo v první den nového století? Válečná léta ho o to pyrotechnické potěšení připravila, ale všechno mu bohatě vynahradí první ohňostroj po vítězství. Kdoví, nečeká-li ho už za sedm měsíců, bude mu přece pětáctýřicet!

Kristina sedí nehybně jako svíčka, stejně jako její soused. Snaží se tvářit co nejnevinněji, aby budila tím větší podezření. Má to vypadat, jako by byla cele soustředěna na jakýsi děj odehrávající se pod stolem. Koutkem oka přitom pozoruje Grubeovou jako myš kroužící kolem pastičky se sýrem. Kousne si?

Ano, už je to tu! Babice-myšice bere náhle bílý ubrousek a otírá si rty, zbytečně, protože nejí a už ani nepije, tak proč?? Kristina je čím dál víc napjatá. Učiní ta druhá, k čemu ji svádí? Dlouhé prsty jakoby bezděky pouštějí ubrousek, který se snáší na zem. Dřív, než by se o to snad mohl pokusit soused zleva, jehož to ovšem ani nenapadne, sklání se Grubeová sama mrštně pod stůl.

Kristina ovšem ví, že tam nespátří, co s jistotou očekávala. Weissmüllerovy nohy v černých holínkách i její v bílých střevících jsou od sebe vzdáleny nejvíc, jak jen to v tom úzkém kruhu jde. Zejména Kristina div nekope souseda po pravici. Protivnice se narovná a opět si beze smyslu otírá suché rty. Když se jejich oči znovu setkají, tváří se mile už jen Kristina. Mrcha mrše oči nevyklove, přede si spokojeně.

Kdesi slabě zvučí telefon. Weissmüller mizí za červeným závěsem dřív, než vůbec zpozorovala, že vstal. Přítomní zmlkli, čekají. Weissmüller se vynoří.

– Neodkladný hovor, obersturmbannführere.

Kleinburger už stojí, kyne mu zdravou rukou, aby znovu zasedl, prochází kolem stolu pevným krokem, o němž jen Gertruda tuší, kolik ho stojí přemáhání. Těžká látka tlumí zvuky, přesto se u stolu všichni najednou rozhovoří, jako by si chtěli navzájem dokázat, že neposlouchají. Grubeová už se zas ovládá.

– Gertrudo, máme pro vás ještě jedno překvapení. Děti vám s učitelkou secvičily k narozeninám malý program. Jménem všech pevnostních žen vás chci poprosit, abyste tento týden přijala vy naše pozvání – na dnes odpoledne k bazénu. Nesmíte nám dát košem, patří to vlastně už i vaší Kristině. Kolik že vám to zítra bude, miláčku, šestnáct?

Matka pořád nepostřehla, že tu zuří soukromá válka. Opravuje ji.

– Osmnáct přece!

– Ach! Ten příšerný věk, kdy si přijdeme dospělé, ale nejsme ještě ženy. Naštěstí jsou i muži nedospělí, do kdy, Grube?

Zástupce náčelníka zřejmě ví, oč tu běží. Musí znát svou šelmu nejlíp. Pokouší se žertovat.

– Do smrti, pokud chtějí být milováni. Ženu od dětství nejvíc ovládá mateřský pud.

Kristina opět vstává, bere kleštěmi největší ze zbylých kusů bábovky a bez ptaní jej klade sokyni na talíř. Říká medově.

– Ale vy jste si ještě nestačila posloužit, milostivá paní!

Gertruda k tomu prostoduše říká.

– Můžeš se těšit, Tinko, Monika úžasně zpívá.

Ale! Takže zpěvačka? Doufejme, že ne opravdová. Ačkoli – ty jsou zas, říká se, hloupé jak husa!

Tři další rudé závěsy zůstávají většinou rozhrnuty. Větší část jídelny je trvale přichystána pro dýchánky žen, v zadní šestině si velitel zlepšuje kondici ping-pongem. Teď je tu sám, nemusí skrývat odpor, který se ho zmocňuje jako vždy, když uslyší hlas Kolatscheka. Dnes už podruhé.

– Heil Hitler, obersturmbannführere! Vaše skromné přání mi bylo nejvyšším rozkazem. Našel jsem osobu, která je v baletu zběhlá.

– Šlo pouze o to, aby má dcera vyzkoušela, co by pak mělo sloužit všem zdejším.

– Pro vaši dceru je to nejlepší právě dobré. Mimochodem, neslaví dnes vaše manželka obzvlášť důležité narozeniny?

– Už jsme je oslavili.

– Tak časně? To je škoda! No, snad tedy příště. Ačkoli vy se zřejmě bojíte, že smrdím židovinou!

– Sturmbannführere...

– To měl být vtip, obersturmbannführere! Poručení oběma dámám. Ta osoba je na cestě k vám. Mimochodem: Vy už jistě znáte ranní zprávu Oberkommanda!

* * *

U čajového stolu zavládl klid ženských zbraní, protože Gertruda vzpomíná.

– K mým pětatřicetinám mě Karel pozval do Prahy, byla právě třetí měsíc zase německá. O rok později mi slíbil zvlášť skvělý dáreček. Byla to blesková válka proti Francii. V jedenačtyřicátém se omluvil, že se dárek zpozdí, ale bude ještě skvělejší než rok předtím. Za čtrnáct dnů začalo ruské tažení. A rok nato jsem dostala Rommelovu ofenzívu v Africe!

Nit se trhá. Všichni přítomní vědí proč. Loňský rok si vzal podstatnou část těch darů zpět. Blesková vítězství vystřídaly těžké obranné boje, kladivo náletů začalo naplno bušit i do Říše. Většina přítomných je ovšem nadále přesvědčena, že je to součást Vůdcovy geniální strategie, která má vlákat nepřátelskou koalici do pastí; že je to zkouška pevnosti, jež bude nakonec po zásluze korunována dějinným vítězstvím německého národa. A přece je lehce zamrazí, když se teď Kleinburger vrací a už neusedá.

– Pánové, Vrchní velitelství branné moci oznámilo, že se Angloameričané pokusili o přistání ve Francii. Naši kamarádi je hrdinně odrážejí do moře. Pro nás tu nevidím důvod k mimořádným opatřením. Plňte pečlivě všechny služební úkoly. Děkuji vám jménem své choti i své dcery za tuto oduševnělou chvíli.

Vstaly i ženy. Patří k vojákům. Mlčky sklízejí ze stolu. Grubeová přítom nenápadně vrací svůj mramorovaný řez k ostatním. Weissmüller se vypíná před velitelem do přímo ukázkového pozoru.

– Obersturmbannführere, mám odložit svůj vycházkový den?

– Není třeba, untersturmführere. Hauptsturmführere?

Teď sráží podpatky Grube. Velitel mu říká.

– Přijdu za patnáct minut. Kristino, ty zůstaň, prosím...!

VI

Hned nato

Otec a dcera sedí u sklizeného stolu. Muži odešli do služby, ženy do kuchyně, jsou spolu sami. Není to nejvhodnější prostředí k důvěrnému rozhovoru, ale Kleinburger je v časové tísní, a přesto chce s Kristinou mluvit. Ačkoli jistý druh slov a pocitů pověsil kdysi provždy na hřebík spolu se snem stát se básníkem, skutečným citům se nikdy neuzavřel. *Tak ani lásce.*

Polovinou své bytosti miloval Vůdce a Hnutí, tou druhou půlkou ženu a dceru. Prvnímu vztahu dominovala tvrdost, které ho naučil život, druhému sentiment zděděný po otci. Nikdo netušil, jak těžce se mu od mládí musel bránit. Trvalo léta, než se dovedl zbavit zrádného dojetí, než dokázal potlačit vrozený soucit. Východisko našel právě ve spravedlnosti. Přísným a přesným dodržováním zákonů a předpisů, které vyžadoval od sebe i od každého ze svých lidí, chránil jiné před krutostmi a tím i sebe před falešnými ohledy.

Byl vždy hotov položit svůj život za Vůdce a Říši. Ale dokud jej žil, patřil stejným dílem také Gertrudě a Kristině. Ještě jako věřící spatřoval v rodině základní kámen církve, později pak zcela logicky základní biologickou buňku organismu velkoněmeckého národa. V ní měla nejvyšší místo žena jako jeho rozmnožovatelka. Že propadl Gertrudě, své první a jediné, i všemi smysly, ho v tom jen utvrdilo. Nadcházel čas, kdy měla stejné postavení v životě zaujmout jejich dcera. Pochopil to, když ji včera po roce znovu spatřil, a vlastně teprve v té chvíli si začal být plně vědom i svého duchovního otcovství. Zde, kde jí hrozil jen stín berlínských nástrah a nebezpečí, se o ni totiž poprvé začal bát. Začíná opatrně.

- Jak jsi spala?
- Skvěle.
- Nic tě nerušilo?
- Ne! A nemůžu se vůbec nabažit vašeho vzduchu. A to ticho!
- A co cvrčci? Bolívá mě z nich hlava.
- Pro mě byli jako ukolébavka. Uspali mě. A jestli myslíš ten vlak, tak vlaky jsou moje láska, jak víš. Zato ty noci v Berlíně...
- Ani tady není každá noc klidná.
- Ano, ale... tady jsi ty a mamí. S vámi ať se mi stane, co chce!

Je potěšen, ale nedá to znát, nechce si s ní teď vyměňovat něžnosti a lichotky. Včera se soustředěně vyptával na její berlínský rok, aby si udělal úsudek, do jaké míry jím byla poškozena. Výsledek ho ve stejné míře potěšil i zneklidnil. V ulitě, do které se tam zřejmě stáhla, přečkala spolu s bezúhonností i její naivita. Válka ji už naučila strachu, ale dosud jí nepředvedla svoje děsivé hrůzy.

To, že ředitelka internátu vyreklamovala své prominentní svěřenkyně z odklizovacích prací, kterých se jinak účastnila naprostá většina obyvatelstva, se dozvěděl od Gertrudy teprve před týdnem. Pochopil, že Berlín zůstal pro dceru vzdálenou hořící kulisou. A naprosto ho vyvedlo z rovnováhy její přiznání, že dosud nikdy nespátřila mrtvého. V pátém roce války!

Karel Kleinburger měl kdysi podobně pochybné štěstí jako ona. Na frontu první světové nikdy nedošel a jeho zvláštní postavení v Hnutí vylučovalo přímou účast v ozbrojených konfliktech. Svého prvního mrtvého uviděl až v únoru 1933, po požáru Říšského sněmu. Ani skutečnost, že to byl zpupný majitel komunistické tiskárny a že ho ukřižovala zdivočelá lůza, která svým slizem poskvrní každé ušlechtilé povstání, nezmenšila děs.

Prozvracel tehdy den i noc, a ten obraz ho pronásledoval ještě dlouho, než jej povolna, a stejně ne úplně vymazaly jiné. Nepřiznal se nikdy ani Gertrudě, ale nesl to v sobě jako varování, které se často ozvalo, když myslel na Kristinu. Skrytě doufal, že dcera má tenhle

šok dávno za sebou, protože věděl, oč lépe jej na frontě zvládají mladí vojáčky než starší rezervisté.

Ale vrátilo se mu dítě a bude tu s ním žít v prostředí, s nímž se sám vyrovnává nejhůř ze všech, kam ho kdy Říše dosud poslala. Sebesilnější vůně a cvrkot jí nemohly natrvalo zakrýt, co se odehrává za těmito pevnostními valy a za hradbami bývalého vojenského města na druhém břehu řeky. Proto se jí to teď sám a včas pokouší vysvětlit, kam až smí.

– Kristino, přijíždíš sem z města, které je barbarsky obraceno v suť, pod níž ve dne v noci umírají většinou ženy a děti. Některým z tvých přítelkyň padl otec nebo bratr na frontě. Může se ti tady zdát, že jsi sem přijela do ráje. Od front nás tu skutečně dělí tisíce kilometrů. A to ještě nevíš, že tohle místo, jehož kasematy odolají každé bombě, pravděpodobně nebude nikdy bombardováno. Tušíš proč?

– Ne, tati...

– Protože, nepočítáme-li pár desítek německých vojáků, je tu na malém prostoru koncentrováno mnoho set zapřisáhlých nepřátel Říše. Ve srovnání s nimi tvoříme směšný hlouček, který má výhodu jen v tom, že je ozbrojen a vybaven zákonnými mocemi. Rozumíš mi? Víš, o čem mluvím?

– O těch... partyzánech...?

– Partyzáni jsou zas jiná kapitola, ale dobře, žes je zmínila. Víš, že jsem nebyl zraněn v otevřeném boji, ačkoliv jsem se mu nikdy nevyhýbal. Moji kamarádi a já jsme byli přepadeni v týlu, zákeřně. Mina zahrabaná na veřejné cestě mohla stejně zabít a zmrzačit civilisty, ke všemu rodáky těch, co ji tam nastražili. A k podobným metodám sahá protivník i tady, v srdci Evropy.

– Tady jsou taky partyzáni...?

– Neboj se, ne, tohle je staré německé území. Nepřátelé tu operují ve městech a jinými prostředky. Rozvracejí zásobování. Nebo sabotují válečnou výrobu. Jejich zaviněním nevybuchují naše granáty

anebo selhávají motory našich letadel a tanků. Jiní zas přes přísný zákaz poslouchají nepřátelský rozhlas a rozšiřují jeho lži, aby rozdmýchali odpor proti nám, rozumíš?

– Čí odpor...?

– Víš přece, že v Evropě ještě žijí i jiné kmeny. Francouzi, Holanďané, tady Češi. Ti všichni svou historickou šanci stát se vůdčím národem našeho kontinentu prohráli a podrobili se nám. Zavilí šovinisté se s tím stále nemohou smířit a vpadají nám do zad. Za mírových dob bychom jim dali poznat velkodušnost vítězů. Vychovávali bychom je. Ale jsme v nejtěžší fázi boje proti nejkruťejšímu nepříteli – bolševikům. Anglosasové bohužel dosud nepochopili, že bojujem i za ně, jak o tom znovu svědčí právě jejich dnešní pokus otevřít druhou frontu ve Francii. V takové chvíli představuje každý, kdo se nás snaží oslabit zevnitř, nejvážnější nebezpečí a musí pocítit veškerou tvrdost válečného práva. Chápeš?

Dcera kývá, ale otec pochybuje.

– Už tedy víš, co je tu mým úkolem? Jakou roli hraje tahle vy-sloužilá pevnost?

– Jako hrad? Kdyby povstali?

Teď nechápe on.

– Kdo...?

– Říkal jsi, že kolem je spousta nepřátel...

– Říkal jsem, že jsou tu koncentrováni. To znamená izolování. Ti na druhém břehu řeky, vesměs židé, kteří už svou rasou byli v Evropě vždycky cizím tělesem, jsou úředně soustředěni ve městě, které jim Říše velkomyslně dala k dispozici. Má jim sloužit, dokud nebude skončeno jejich přesídlení, jako přechodná stanice, kde mohou žít mezi sebou, i s dětmi, které tam dokonce chodí do vlastních škol. Já tu mám co dělat s politickými provinilci. Jsou ze všech nejzavilejší. Ti jsou tu věznění.

Vyslovil to a hledí na dceru, která jen znovu souhlasně přikyvuje. Pokračuje tedy.

– Někteří z nich jsou bývalí představitelé obsazených zemí, kteří neprojevili ochotu spolupracovat s Říší. Ti jsou tu internováni po dobu války, než vlastní národy rozhodnou o jejich osudu. Jiní byli členy podzemních organizací, které ještě nejsou zcela odhaleny a rozbity. Odložili je sem jako možné svědky. Další tu jsou drženi jako rukojmí, aby si jejich blízcí příbuzní v nepřátelském zahraničí rozmysleli aktivní činnost proti nám. Je to sice tvrdé, ale už v Bibli stojí psáno – Zub za zub! A pak jsou zde ovšem takoví, kteří si zahráli vabank a prohráli. Byli právoplatně odsouzeni.

– Na jak dlouho...?

– U koho bylo shledáno, že je schopen převýchovy, aby pak mohl dál pracovat a žít v německé Evropě, podílet se na plodech našeho vítězství, ten je poslán do táborů, kde vládne heslo „Práce osvobozuje!“; i tady u nás dáváme některým příležitost k užitečné, i když těžké práci. Ostatní, Kristino, propadli hrdlem. Ale zákon poskytuje i jim poměrně dlouhý čas, aby stačili požádat o milost, upravit si rodinné záležitosti a především litovat svých zavržených činů.

Je se svým výkladem téměř spokojen. Dcera se zdá být spíš zaujatá než stísněná.

– Kolik...?

– Co kolik?

– Kolik času mají?

– Zhruba tři měsíce. Sto dnů.

– A co dělají... do té doby...?

– Odsouzenci k smrti nemají ovšem režim normálních vězňů. To není náš vynález, holčičko, tak se to dělá všude na světě. Kdo nemá co ztratit, bývá zvláště nebezpečný. Komu už nepatří vlastní život, má ještě míň slitování s životy jiných, než míval dřív. Nuže: jsou drženi ve zvláštním dvoře, v malých skupinkách a pod zvláště přísným dozorem. Mohou se starat o svou osobní hygienu a pak už jen čekat, zpytovat svědomí, modlit se, anebo prostě doufat, že jim bude udělena milost.

Dcera z něho nespouští jasné oči. On to chápe jako souhlas a výzvu, aby mluvil dál.

– Kristino, zítra ti bude osmnáct a začínáš jistě tušit, co je v lidském životě nejtěžší. Ano, najít jeho smysl. To znamená, najít své vlastní místo ve světě. Už dávno musíš kolem sebe vidět, kolik nešťastníků je nenašlo a sotva kdy najde. Mnozí to zakrývají hysterickým fanatismem, který je vlastně falešným rubem víry, jiní chladným cynismem, někteří prostě jenom existují jako zvláštní čeled' zvířat. Mě dvakrát v životě potkalo štěstí, že mi byla pravda prostě zjevena. Nejdřív mě můj otec seznámil s Nietzschem... už jste ho probírali?

– Ano...

– Co je pro tebe možná jen nudná školní látka, bylo pro mě životní poselství: morální síla je největší ctností, největším hříchem morální slabost: dobré je, co vítězí, špatné to, co podléhá; nejpřirozenějším instinktem lidí stejně jako i národů je vůle k moci, s jejíž pomocí dávají zaniknout nehodnotným rasám a vytvářejí nové kultury; jen díky moci se smrtelný člověk věčně vrací na zemi, stále silnější, stále moudřejší, stále krásnější!

Kristině přitom vyvstává na mysli Weissmüller jako nový návrat jejího otce, a Nietzsche pro ni přestává být nudný.

– Ano, holčičko, co věta, to úder do mé lebky, z které se při tom klupal mozek. Jaká úleva po všech žvástech o lásce k bližnímu a nebeském dobru, které ohlupovaly generace, takže byly neschopné skutečně zlepšit svět! A pak mi zkřížil cestu jeden z těch, o nichž právě Nietzsche říká, že národ je pouze záminkou ke zrodu několika málo geniů.

– Vůdce...

– On. V kritické hodině lidstva, kdy židobolševismus jako nenasytý drak už už polykal vysílenou Evropu, kterou předtím zhypnotizoval bájí o rovnosti všech, měl jedině Vůdce odvahu prohlásit, že ta svůdná myšlenka je proti přírodě. A že Němci budou vyvoleným

národem, dokážou-li v sobě potřít falešný humanismus a nadřadit vyšší princip jakožto novou antickou civilizaci prohnilým buržoazním a bolševickým pa-ideálům. „Tuto nádhernou kulturu,“ citoval tehdy Vůdce Nietzscheho a já to znám dodnes nazpaměť, „smíme přirovnat k vítězi zbrocenému krví, který při svém triumfu vleče přemožené jako otroky připoutané k bitevnímu vozu.“

Kristina je u vytržení. Zapomíná, kde je a kdo k ní mluví, tak živě vidí před sebou ten obraz: hrdý vítěz má tvář jejího cherubína.

– Posloucháš mě?

– Jistě, tati! Jen mě právě napadlo, že tys měl Nietzscheho a Vůdce, ale já mám zas našťestí tebe.

– To mě těší, bez ješitnosti, Kristino, protože já jenom předávám štafetu. Ale vyprávěl jsem ti to všechno z jiného důvodu. Lidem, jako je Nietzsche, Vůdce, ale i já a ty, se říká idealisté. Pro nás neplatí, že účel světí prostředky, ale že prostředky mohou ideál zpochybnit, ano i postavit na hlavu. Než dospěje tvá generace, holčičko, kterou nepoškodily zmatky dvacátých let a vychovalo už nové Německo, musíme žít s tím, že v našich řadách jsou bohužel i lidé, pro jaké tam jednou nebude místo. Ano, musíš rychle pochopit, žes přišla z dívčího domova přímo na frontu, i když tu voní tráva a cvrčí cvrčci, a západní letci sotva svrhnu bombu na místo, kde je, jak jistě musí vědět, tolik jejich lidí. Neřeknu ti víc, než smím, ale taky ne míň, než musím: Právě tady, kde by se měla elita našich národních nepřátel předvádět dnes a denně elita Němců, je skutečností spíš opak. Není těžké to vysvětlit. Nejlepší němečtí muži jsou v tomhle čase především tam, kde se rozhoduje o výsledku boje na frontách. K uhlídání vězňů stačí i mnohem horší, když je drží na uzdě zkušený velitel. Krátký smysl téhle dlouhé řeči: Neměj tu nikdy, pokud ho náhodou potkáš, soucit s žádným vězněm, i kdyby se ti zdál sebeubožejší; svůj osud zpečetil nenávistí k nám jedině on sám. Ale nepovažuj ani každého z těch, kdo je střeží, za důstojného představitele svého národa a rasy; někteří se k té práci rádi přihlásili,

protože je, řeknu to drsně, láká zabíjení bez rizika. Vyjádřil jsem se srozumitelně?

Ptá se jí nevědomky, jako se ptává svých podřízených, a ona přisvědčuje stejně stručně jako oni.

– Ano.

– Budu rád, když si tu vytvoříš vlastní svět. Čti si, uč se, sportuj, pomáhej matce. Má naprostou pravdu, když si nechce dělat služby z žen mých podřízených.

– Těším se na to. V internátu jsem si nejvýš směla stlát lůžko. Chci se konečně naučit vést domácnost. Hlavně vařit.

– Už se nemůžu dočkat, víš, jak rád jím. Styky s mužstvem samozřejmě nepěstuj, odpovídej jen vlídně na pozdravy. Styk s ženami nevyhledávej, ale ani neodmítej, v rozumné míře. Výjimkou je Grubeová, je ženou mého zástupce a žije s námi pod jednou střechou. Byla snad herečka či něco podobného. Umělkyně prostě.

Tak tedy komediantka? Proto! Kristina se ptá jakoby mimochodem.

– Jaká je?

– Zeptej se matky, vycházejí spolu docela dobře. Grube ovšem rozhodně patří mezi cyniky, takže k tomu nebude mít daleko ani ona.

Kristina horečně uvažuje. Má se zeptat na Weissmüllera? Ráda by slyšela chválu na něho přímo z otcových úst. Na myslí jí však včas vytane Kráva, kterou sebemenší projev zájmu některé z dívek o někoho z mužských zaměstnanců vyburcoval k téměř nepřičetné ostražitosti, vedoucí někdy až k jeho přeložení. Je si vědoma, že tím srovnáním otci křivdí, přesto svou otázku raději nevysloví.

– Pevnost můžeš ovšem kdykoli opouštět, budeš-li si chtít zajet do obchodů nebo do biografu. Máme tu dokonce vlastní kino, často i velmi slušné filmy, s Paulou Wessely a Kristinou Söderbaumovou, s Albersem a Rühmannem, ale požitek z nich by ti nejspíš zkazilo publikum. Tvoří ho hlavně ti, o kterých jsem se právě zmínil. Grube

ti vystaví stálou propustku, do Leideneritzu i zpět pendluje každé dvě hodiny autobus, staví hned za mostem. Pokud jde o pohyb v samotné pevnosti, stačí ti jistě varovné nápisy a strážě. Výjimky, protože v zakázaném prostoru je i náš kryt, udělují důstojníci, které jsi dnes poznala.

Otec se dívá na své velké niklové hodinky, které Kristina od dětství obdivovala. Nejdřív pro jejich věčně spěchající vteřinovou ručičku, pak ještě víc, když pochopila, že je dostal v dobách, kdy byl jeho tajným vojákem, přímo od Vůdce. Zprávu o tom dal později vyřít na zadní stěnu jejich pláště – pro dceru a děti jejích dětí. Na to teď Kleinburger myslí a o to silnější je jeho odhodlání obstát dál jako Vůdcův voják – věrně a neotřesitelně, po vzoru svých milovaných hrdinů, Řeků před Trójou, kteří navzdory divokým rozmíškám a po radě hořkých nezdarů nepřítele porazili na hlavu.

– Ale kdybych si na něco vzpomněla, tak se tě můžu ještě zeptat, vid’?

– Vidíš, úplně jsem odvykl, že jsi nablízku. Musím se znovu učit být otcem.

– Ty ne! Umíš to široko daleko nejlíp, tati!

Bez výstrahy si mu sedá na klín a líbá ho. Jsou tím překvapeni oba. Něco takového si netroufla, co začal nosit uniformy. Ale ona má prostě strašnou, strašnou chuť líbat. Zavírá oči. Kde jsi, můj cherubíne?

Za závěsem znovu ruší telefon. Otec je rád, že to objetí, které ho tísnil i dojímal, nemusí bezdůvodně ukončit sám. Zvedá Kristinu lehce jako kdysi a staví ji na nohy. V té náhlosti není ani ona schopna rozpoznat, kde jsou svaly a kde protéza. Kleinburger prošel dozadu a zvedá sluchátko.

– Příjem.

– Grube. Obersturmbannführere, přivedli tu osobu.

– Kterou... ach! Už jdu. Grube!?

– Ano?

- Novinky z Francie?
- Je to v Normandii. Nezachytli se. Zatím.
- Dobře. Konec.

Vrací se k dceři, která ví, že důvěrná chvíle skončila. Ale překvapuje ji ještě jednou, když ji teď sám líbá na čelo a opět se na ni usmívá.

- Vypadá to, že dostaneš dárek už dnes.
- Jaký??
- Překvapení.
- Tati! Řekni mi to!!

Je to zas jako za starých časů v bytě u Anhaltského nádraží, kde kladivy, nárazníky, koly, píšťalami a párou vzkazoval Kristině celý svět, jak dychtivě na ni čeká. Ta hala ani ten byt už nestojí, ten svět válčí, to dítě dospělo, ale otec ji stejně jako tenkrát štípe do nosu a říká.

- Nebud' zvědavá, budeš brzo stará!

VII

Souběžně

Monika Grubeová pomohla oslavenkyni s nádobím a schází do přízemí Panského domu. Pravou stranu zabírá jejich byt, odpovídající zhruba bytu Kleinburgerových. Na levé straně jsou čtyři důstojnické svobodárny se záchodem, sprchou a vařičem. Obsazena je teď jen jedna. Ačkoliv jsou dva velitelé strážních rot svobodní a třetí nechal ženu ve Slezsku, dali všichni přednost neútulným světnicím ve vstupní bráně. Měli strach, že by jejich soukromé choutky mohly znovu pobouřit podivínského, ale nebezpečně vlivného velitele.

Wolfgang Weissmüller považoval naopak Kleinburgerův příchod na pevnost za vysvobození z chaosu a bahna, ubytování v jeho blízkosti pak za vyznamenání a výzvu, aby byl ve službě i mimo ni, ve dne i v noci práv svému poslání, jak ho k tomu zavazovala uniforma elitních oddílů SS, předtím stejnokroj skupinového vůdce Hitlerjugend a docela na počátku jeho životní dráhy okolnosti, za nichž se mu matkou stala Velkoněmecká říše a otcem Vůdce.

Když se sem Monika Grubeová na podzim definitivně přistěhovala za manželem, považovala zprvu toho chlapce s obličejem i tělem řeckého boha za lepšího komedianta, než byla sama. Zrakem a sluchem zkušené divadelní lišky zaznamenávala a hodnotila každý jeho pohyb a projev.

– Všimni si, Grube, koho nám tu tak zdánlivě neohrabaně předehrává, pokud právě nestojíš v pozoru! To nezkalené nadšení v oku, ten ryzí tón, když mluví o konečném vítězství. Vždyť je to Kleinburger sám, jaký musel být v jeho věku, když mu zřejmě nadosmrti změkl mozek. Kam se hrabeš ty se svou vlašně předstíranou horlivostí. On by mohl oportunistus učit!

Grube jí odporoval tak rozhodně, jak obvykle nemíval ve zvyku. Weissmüller nic nepředstírá, tvrdil, je také nácek z přesvědčení, zjevně plod výchovy v domovech pro osiřelé ratolesti padlých reků strany. A i on bude brzy, není-li už teď, životu nebezpečný. Monika začala věřit svému muži, až když se o tom svými prostředky přesvědčila sama.

Monika Treu se narodila v roce 1907 v Saarbrückenu jako dítě velkoobchodníka vínem, který se bezmezně zamiloval do kočující herečky a směl si ji dokonce s požehnáním rodičů vzít. Ta pocházela z francouzské Remeše a Monika ve svých vlastních uměleckých začátcích používala jejího krásného dívčího jména Marquitan, než to náhle přestalo být zábavné: neměla čas ani chuť vysvětlovat každému hajlujícímu paznehtovi, který ji marně tahal do postele, proč se říšská umělkyně nazývá po dekadentních Francouzích, když nemusí, a navíc se může pyšnit tak pragermánským jménem. Poté, co Vůdce uchopil moc a Sársko se manifestačně rozhodlo pro návrat k Říši, přijala zas své pravé jméno Treu a zůstala mu pro jistotu věrná, i když si vzala Grubeho.

Než k tomu došlo, prožila vzrušující léta, v nichž se těžce prokoušala až na dosah závratné umělecké i společenské kariéry. Zásahu na tom měla především její matka, která jí krom obrovských kočičích očí, útlé, ale skvěle tvarované postavy s malým zadečkem, kromobyčejně štíhlým pasem a velkým, zázračně pevným poprsím odkázala i komediální talent. Nebyl právě uchvacující, ale matka k němu přidala zkušenosti a Monika ctižádost i neumdlévající píli.

Byly peníze na učitele zpěvu a tance, a pak i na divadelní výbavu, bez níž angažmá u soukromých scén nebylo myslitelné. Když první ředitel, šéf hamburské Komorní scény, uslyšel její dráždivě altový hlas, zjistil, že umí jako když bičem mrská všechny významné role ze svého oboru, nahlédl do kufrů, které obsahovaly potřebné róby, a přečetl v očích adeptky, že její vděčnost tomu, kdo jí otevře vchod pro herce, nebude znát mezí, vyhověl a nikdy toho nelitoval.

Zůstala mu věrná na scéně, u stolu i v loži dobrých pět let, nepočítaje flirty s významnými osobnostmi, které z její strany sloužily především zájmům divadla a nikdy nepřekročily poslední mez. Monika Marquitan byla i natolik chytrá, aby věděla, že k velkému skoku, na jaký se úporně a úmorně chystala, potřebuje nádavkem pověst ženy, kterou každý chce, ale mít může jen vyvolený.

Její Pygmalion – roli profesora Higginse s ní dokonce osobně hrál a vybičoval ji jako květinářku Lízu ke špičkovému výkonu, který vzbudil pozornost dokonce i berlínského tisku –, její principál, režisér i milenec byl žid, stejně nadaný jako prozíravý. Už v den, kdy Hindenburg předal moc Hitlerovi, pochopil, že musí okamžitě emigrovat, a to bez Moniky. Věděl, že se její úzký talent může rozvíjet jedině v rodné řeči. A věděl za ni, že by ho do smrti proklínala jako únosce, který sobecky uhasil její vycházející hvězdu.

Když jí to vysvětloval, plakala tím zoufaleji, že měl pravdu. Sotva odjel, seznámila se s ředitelem Hamburské operety, který ji na místě angažoval. Dovolila mu, aby se také stal jejím milencem, šestým smyslem však postřehla, že tenhle svazek nesmí být okázale předváděn. Z premiér, plesů, banketů i intimních večeří ve své vile ji vždycky musel způsobně dovézt do jejího malého bytečku v Milchstrasse, jehož práh nikdy nepřekročil.

To zůstalo zapovězeno i jiným, přestože mezitím zatoužila objevit konečně i všechna umění lásky, jimiž její dva ředitelé právě nehýřili. Byla si jista, že pletky s kolegy, žurnalisty a různými rádoby mecenáši by jí dřív nebo později srazily nazpět do jepičího hemžení bezejmenných hvězdiček. V tom ohledu ji nezajímaly ani peníze. Věřila neochvějně: zdaří-li se, co si předsevzala, spadnou jí poklady do klína samy, současně se slávou.

Milovala se tajně s neznámými studenty a bezejmennými námořníky, které vyhledávala v Deichstrasse nebo v Sankt Pauli. Už její židovský objevitel jí v zuřivých hádkách navrhoval, aby se dala k nacionálním socialistům: odjakživa letěla na vysoké svalnaté kra-

savce, kteří ji přitahovali stejně v antickém či v nordickém provedení. Pro Moničiny oči bylo hračkou dokázat, aby ji sami oslovili. Když měli prázdnou kapsu, zaplatila kamarádsky večeři i hotel. Odměňovali ji požitky všeho druhu a byli sami obdarováváni stále dovedněji. Když usnuli, odcházela. Tak uběhly v napjatém a příjemném čekání tři roky.

Na sklonku deštivého hamburského jara zakoupil jedno představení župní sjezd NSDAP. Hrála subretu v plytké operetě „Ptáčník“, jejíž výběr pro tak vysoce významné grémium zarážel. Před závěrečným kupletem jí v zákulisí oznámil její ředitel, že se má převléknout pro banket. Patřilo to k jejím povinnostem, a tak se jen zeptala, kde ji bude čekat s vozem. Kysele přiznal, že jeho se pocta netýká. Župní vedoucí, jeden z nejmocnějších mužů v Říši, pozval osobně pouze ji.

K jejímu překvapení seděla v limuzíně, která předjela k hereckému vchodu, také jeho manželka. Kožich, přehozený přes ramena v teplém květnu, Monice prozradil, že je to plebejská slepice, kterou si nynější pohlavár vzal, když ještě neměl tušení o své budoucí skvělosti. Nehnula se od Moniky na krok a bez přestání mlela o jejím „božském výkonu“, zřejmě aby přehlušila svůj šok, že se má dělit o titul první dámy večera s konkurentkou, kterou jí do kožichu nasadil její manžel. Monika jí to neztěžovala a zvědavě čekala, co bude dál.

Župní vedoucí k nim přišel za večer jen jednou, aby jí rovněž poděkoval za „božský výkon“. Řekl, že Hnutí si váží umělců a hodlá jim věnovat veškerou pozornost, péči i podporu. Druhý den jí za-telefonoval, může-li ji navštívit.

Řekla, že pánské návštěvy doma zásadně nepřijímá. Odvětil, že to ví, jinak by ji nepozval ani nevolal. On však, jak jistě Monika pochopí, si veřejné setkání ve dvou nemůže dovolit. Proto ji prosí, aby učinila výjimku, neboť má pro ni překvapení.

Učinila, ovšemže, a byla opravdu překvapena, když ve smluvenou hodinu zazvonila u dveří neznámá stará dáma. Byl to župní vedoucí.

Smál se, až modral, když jí líčil, jak jeho blbec sekretář sháněl v půjčovně paruku a kostým na maškarní ples, ačkoli se v květnu žádné nekonají. Teprve služební průkaz přesvědčil personál obchodu, že nejde o přípravu rafinovaného přepadení.

Požádal ji bez okolků, aby s ním teď hned spala. Byla na to připravena, takže konečně předvedla svůj opravdu božský výkon. Sdělila tomu obrovitému holohlavému chlapovi s rukama jako lopaty, který měl na míle daleko k jejímu ideálu mužství, ale rozhodně nebudil odpor, že na ni dělá od prvního setkání velký dojem. Právě proto však nehodlá dopustit, aby kvůli ní spáchal politickou sebevraždu.

Protože má o ní nepochybně přesné informace, pokračovala, ví nejlíp, že mu nelže. Je opravdu sama, ne z nouze, ale z přesvědčení. Lidé od umění se jí protíví, zná je příliš dobře, jsou to většinou rozteklí slaboši. Ještě víc se jí hnusí žoky peněz v lóžích, které ji bombardují nabídkami k sňatku. Jim všem dala košem, a oni ji za to nenávidí a čekají jen na příležitost jak jí tu potupu oplatit.

Nyní přichází on! A ona ví, že dá-li se mu, zapálí to v nich obou požár, který se už sotva dá uhasit. Jeho rozkošný trik s převlekem se nedá opakovat, neboť kdyby byl odhalen, zlomil by mu vaz. Župní vedoucí v sukni a s drdůlky! Ona pak navíc nemůže nemyslet i na jeho ženu, která se k ní na banketu chovala tak vlídně, váží si jí a nesnese pomyšlení, že právě ona by ji měla považovat za strůjkyni svého pokoření.

Říkala to vše s vášnivostí i noblesou hodnými lepší role a vzpomínala přitom vděčně na svého zmizelého žida. Kalhotový kostým, který si úmyslně oblékla, ji obepínal jak těsný pancíř, dával vyniknout všem přednostem těla a současně je činil nedostupnými. Župním vedoucím zmítal chtíč, ale ostýchal se vrhnout se na ni jako na tucty žen před ní, jež si mu většinou lehaly samy.

Zmateně začal blekotat, že si váží své manželky neméně, ta že si je však velmi dobře vědoma jeho vyčerpávajícího poslání, a proto chápavě omlouvá jeho občasně... zde se zarazil a zrudl jako školák,

který se hloupě prořekl. Ale Monika to přijala jako očekávanou narážku, aby ho utěšila replikou, že právě velkorysost jeho ženy mu umožňuje nechovat se jako zbabělý měšťák, nýbrž jako jeden ze sloupů nového Německa. Ostatně má v tom ohledu mocného spojence v říšském ministru propagandy osobně!

Župní vedoucí nebyl kupodivu ještě zasvěcen, a tak mu prozradila, o čem se šušovalo ve všech divadelních šatnách od Flensburgu až po Schliersee: že hlavní propagandista Hnutí, doktor Josef Goebbels, propadl mimomanželskému kouzlu nota bene české filmové herečky; když i ta stejně odmítla nedůstojnou roli tajné metresy, přiznal se své ženě Magdě, která, aby ho neztratila, souhlasila s klasickým řešením: ministr jí bude prokazovat povinnou úctu a ona pojme soupeřku za přítelkyni, aby tak umožnila milujícím se stálý styk.

Monika nevyslovila, co považovala stejně jako doktor Goebbels za nejpodstatnější: že taková dohoda bývá předehtou skutečného řešení, hned jak si svět na nové spojení zvykne; jeho legalizace je už jen formálním stvrzením skutečného stavu. Ta informace i představa župního vedoucího nadchly. Přísahal Monice, že ji brzy vynese na výsluní života a doufal, že ona ho za to hned teď osvobodí od nesnesitelného tlaku vzbouřených žláz.

Krunýř knoflíčků odolal, ale i záloha jejích polibků, v nichž zazářila škola Sankt Pauli, postačila; poslední zbavil mohutného muže nákladu mužských štáv způsobem, o němž dosud jen snil. Když po výbuchu smyslů přišel k sobě natolik, že si mohl přetáhnout sukni a nasadit paruku, patřil Monice se vším všudy.

Příští dva roky jí mnohokrát vrátily vložený kapitál. Ačkoli se jí nabízely nejlepší role, vystupovala čím dál méně. Dávala vale denní divadelní dřině i sekýrování režisérů a blahořečila svému židovi, že to předvídal. Hrál teď především sebe samu v civilu a byla ještě lepší než svého času v roli Elizy Doolittlové. Župní vedoucí s ní už vycházel i bez manželky. Monika se stala stálíci hamburské společnosti, obdivovanou, obávanou i žádanou; kdykoli její nena-

sytný ctitel vyplouval z milostných mdlob, býval přístupný četným přímluvám.

Když se jeho žena konečně odhodlala ke vzpouře, bylo už pozdě. Vyrobil jí pár modřin a pohrozil, jak byl v ráži, dokonce pověstným župním koncentrákem v Neuengamme, ohrozí-li svou hysterií pověst jednoho z velikánů Hnutí. Veřejně začal mluvit o rozvodu, manželka, naznačoval, propadá měšťáckým manýrám. Monice dal přidělit rozkošnou vilku po milence židovského rejdaře, zahnané mezi kurvy poté, co příznivec odplachtil s rodinou do Anglie. Takový dar ovšem opatrně odmítla a platila nízký nájem z vlastní gáže. Vše, co potřebovala zařídit a vyřídit, ohlásila prostě telefonem jednomu z jeho sekretářů, který se zvolna stával jejím. Jmenoval se Rupert Grube. Moničin cíl byl na dosah ruky.

Katastrofu rozpoutala Magda Goebbelsová, když se v krajním zoufalství obrátila zcela nečekaně na Vůdce. V jednom ze svých obávaných záchvatů donutil ministra k naprosté kapitulaci. Jeho výkřiky „Kdo dělá dějiny, nesmí vést soukromý život!“ a „Německý národ nic takového nestrpí!“ letěly ozvěnou po celém Hnutí. Filmy s českou neřestnicí byly kajícím se ministrem přes noc zakázány a ona sama překotně prchla z Říše do vlasti.

Když manželka ukázala župnímu vedoucímu kopii vlastního dopisu Vůdci s dovětkem, že zařídila odeslání originálu, kdyby se spolu nedohodli, anebo kdyby se jí snad přihodil nenadálý úraz, vzdal se okamžitě. Právem pochyboval, že by vyvázl stejně snadno jako ministr. Ostatně jeho postavení, tím se utěšoval, mu otvíralo nespočet ochotných klínů, a někde přece musel dřív či později narazit na podobný požár, aniž by v něm uhořel!

Moničina moc pominula ze dne na den. Když se napříště místo skorosnoubence objevil jeho sekretář, naslouchala mu zcela vyjeveně a dostala sama záchvat zuřivosti. Křičela, že zveřejní vše, co ví, počínaje tou debilní ženskou maškarádou, kterou pro svého šéfa sháněl právě Grube.

Ten jí však, viditelně zahanben, podal fotokopie dvou dopisů, které nikdy nedostala, protože je posel odevzdal rovnou gestapu. Její žid psal, jak dobře se mu daří v Anglii, kde se uchytil v rozhlase, a jak vřele vzpomíná na společná hamburská léta. – Na přiloženou adresu amerického diplomata můžeš anonymně vybreptat vše, co se dozvíš od svého nácka, končil, – za to tě po válce nebudou vystavovat na poutích v kleci, miláčku můj nevěrnej.

To na koncentrák přebohatě stačilo, a tak okamžitě zmlkla.

Vilu, která jí bohužel nepatřila, ovšem ihned potřeboval pro milenku jiný hlavoun. Divadlo jí neprodloužilo smlouvu, bývalý milenec-ředitel se dal zbaběle zapírat. Našla si skromnou garsoniéru a prodala první šperk. Párkrát ji ještě úředně navštívil Grube s příkrými vzkazy, jak má vypovídat, kdyby byla vyslýchána. Ze žalu ho vzala do postele. Ani on nebyl zdaleka její typ, ale zachoval jí přízeň a pomohl ztlumit pád. Od něho se také dozvěděla, že ji nesmí zaměstnat žádná scéna v Říši.

Za pár měsíců vypukla válka. Jeden z mladých krasavců, které teď posedle střídala, jako by se dodatečně mstila župnímu vedoucímu za léta, v nichž musela snášet jeho tupé býčí trtkání, jí pověděl o právě zakládaných frontových divadlech, která podléhala wehrmachtu. Pro armádu bylo její jméno pořád přitažlivé a nepublikovaný zákaz Říšské divadelní komory dodával jejímu angažmá půvab.

Po jednom z vystoupení na Atlantickém valu, právě v místech, kde se teď pokoušeli vylodit západní Spojenci, přihlásil se k ní Grube. Prošel válkou s polním četnictvem a měl toho svinstva plné zuby. Právě oslavoval přeložení do hlubokého týlu: díky starým známostem se měl stát zástupcem velitele jakési věžeňské pevnosti v Čechách. Měsíc, který spolu tehdy prožili, zpečetil spojenectví sice bez vášni, ale i bez přetvářky.

Po svatbě pobyla ještě u matky v Saarbrückenu, aby ji potěšila příznivým obratem a umožnila Grubemu založit v klidu novou kariéru. Když ji konečně poprosil, aby přijela, věděla už z jeho dopisů

vše o Kleinburgerových a mohla vstoupit na scénu v působivé roli umělkyně, která se rozhodla stát v tak těžké době po boku manžela.

Gertrudu si cele získala při vánoční slavnosti, když za doprovodu učitelky procitěně zpívala staré německé koledy. S Grubem spávala, pokud nebylo vyhnutí, a trpěla mu za to výlety do Kolatschekova kasina; musel jí jen slíbit, že bude důsledně používat – hlavně k její ochraně – gumy. Jemu naopak, tím si byla jista, neunikl její zájem o Weissmüllera, ale nedal to znát. Monika mu ostatně byla od svatby celkem věrná, po hektických letech vychutnávala poklidnou roli vdané ženy. Nevinný zálet v Saarbrückenu mu ve smyslu jejich dohody po příjezdu nepokrytě oznámila. Až při spatření toho chlapce se v ní zas po dlouhé době rozsvítila touha po skutečné vášni, což si raději nechala pro sebe.

Trvalo dlouho, než pochopila, že Weissmüller nic nepředstírá, ale prostě takový je. Měla i s podobně plachými typy zkušenost. Kladla svá železa, jak tomu říkávala, dychtivě, ale opatrně, podobala se zralému muži, který chce lapit pannu. A právě před týdnem se jí to bezmála povedlo u přepadu v umělém rameni řeky, když se doslechla, že tam často chodívá plavat v ledové vodě. Dokonale využila momentu překvapení. Ale sotva se jí zdálo, že konečně začal opětovat její polibky, byli vyrušeni sirénou. Musel okamžitě do služby. Od té doby jí však unikal a ona by byla jistě zkušeně polevila v honu, nebýt náhlého příjezdu velitelovy dcery. Monika okamžitě zavěťřila nebezpečí.

Teď stojí na dolní chodbě Panského domu a tají dech. Je si jista, že ji nikdo nemůže zaskočit, ale srdce jí buší, když rychle a nehlučně učiní pár kroků a tiskne poslední kliku na levé straně chodby. Nejen zamčeno. Prosmýká se dveřmi, zavírá je za sebou, opírá se o ně zády. Uprostřed místnosti mladý krasavec v černé uniformě, s čepicí s lebkou a hnáty na ni hledí jako vyděšené dítě.

– Ty se mě bojíš, Wolfíčku?

– Co kdyby sem... někdo...

- Nikdo tu není. A my jsme přece sousedi. Nebo ne?

- Ano...

- Copak jsem ti udělala?

- Nic...

- Tak proč se mi vyhýbáš?

- Já se vám ne...

- Už sedmý den. Plížíš se chodbou, abych tě neslyšela. Včera v noci, když jsi mě zaslechl, jsi dokonce utekl od bazénu. A teď mi zase vykáš! Proč, Wolfi?

- Já...

- Nejsme snad přátelé?

- Ano...

- Nepovídali jsme si vždycky tak pěkně?

- Ano...

- A nebylo nám spolu posledně hezky?

- Ano...

- Nelíbilo se ti, jak jsme se tam...

Odlepila se od dveří a jde k němu. On ustupuje.

- Moniko...

- Ano? Co? No co?

Pak se zastavuje a říká mu, jako by opravdu mluvila s děckem.

- Wolfíčku, ty blázne, já ti přece rozumím. Neboj se mě, já jsem tvůj kamarád. Mohla bych ti dobře poradit...

- V čem...?

Zní v tom znovu strach, a Monika náhle tuší jeho pravou příčinu. Je tak jednoduchá, že teď nechápe, jak jí mohla předtím uniknout. Nechce ho však předčasně poplašit a odpovídá zas mateřsky.

- Ve všem. Kamarádi si mají pomáhat. Nebo ne? Já tobě, ty mně. Máš dneska volno, půjdeš se koupat na své místečko k jezu? Jedu do města k holiči, mohla bych se tam k tobě kolem jedné přebrodit.

- V poledne...?

– To je nejmíň nápadné! Prostě se náhodou potkáme a popovídáme si chvilku, ve větší počestnosti. Je to důležité pro nás oba, musím ti něco vysvětlit. Nebo snad ne?

– Ano...

– Tak v jednu!

Svrchovaně vychází z jeho příbytku, ale všechno se v ní chvěje. Potkám-li teď někoho, je to špatné znamení, nepotkám-li, dostanu ho, než kohout jednou zakokrhá!

Na chodbě i na schodišti pusto a prázdno.

VIII

6. 6. 1944, brzy dopoledne

Židovka stojí v koutě kamenné chodby u dveří předpokoje velitelovy pracovny. Hledí do zdi, takže nelze odhadnout její vzezření ani věk. Působí drobně, na sobě má dlouhý černý kabát, vhodný do podzimních mrazíků, ne však pro tento teplý červen. Její nohy vězí v robustních šněrovacích bagančatech, jaká nosí muži. Mužsky působí i krátký zástřih kaštanových vlasů. Je tu sama, nikdo jí nevěnuje nejmenší pozornost. Z pevnosti není úniku.

Muž SS, který ji přivedl, se klackovsky rozvaluje v koženkovém křesle za dveřmi, určeném pro čekající návštěvy. Samopal položil na zem a hlučně se baví s dozorčím u malého stolku. Na psacím stole, za nímž obvykle úřaduje, sedí Grube; poslouchá, srká černou kávu a otevřenými dveřmi hlídá i telefon v kanceláři velitele.

Muž z ghetta podává zprávu o prvotřídním pufu, nazvaném Shalom, který Kolatschek právě nově otevřel v kasinu. Slíbil židovským starším, že dobrovolnice, pokud budou vyhovovat nejvyšším měřítkům, nepůjdou do transportu. Výběr je kolosální, nechybí v něm slečny dcery z nejbohatších evropských rodin. Kolatschek vypsal i prémii za panenství: půl kila koňského masa. Uchazečky zkouší sám, ještě žádnou, řehtá se vypravěč, neuznal, do každé se zatím dostal.

Když vstoupí z chodby velitel, projevuje se dvojí dril. Dozorčí se ihned různě hlásí a také Grube zaujme předpisový postoj: esesák odnaproti vstává na doby a dalšími formalitami se obtěžuje, až když si Kleinburger stoupne přímo před něho. Vzájemný odpor obou velitelů, ač nikdy neprojevený veřejně, se přenáší i na posádky. Muž z ghetta ovšem ví, že by většina mužů z pevnosti brala jeho šéfa rukama nohama, ale právě proto má z Kleinburgera strach.

- Obersturmbannführere, Oberscharführer Kühne a jedna židovka.
- Pohov, Oberscharführere. Přiveďte ji hned ke mně! Grube...!

Vstupuje do své kanceláře, následován zástupcem, zatímco Kühne mizí na chodbě.

- Rád bych, abyste byl u toho, Hauptsturmführere. Co vzniklo z popudu mé ženy a má v dané chvíli prospět mé dceři, bych nikdy nepovolil, kdyby to nemělo přinést užitek všem. Bude-li pokus s tanečními hodinami úspěšný, můžeme jej postavit na širší bázi, jistě se najdou mezi ženami, ale i mezi posádkou, milovníci zpěvu nebo malířství. Ghetto má schopné síly ze všech oborů a my to samozřejmě nebudeme chtít zdarma. Myslel jsem, že by řízení kulturních činností mohlo zajímat vaši ženu.

Grube mu přikyvuje jako vždy každému z nadřízených. Avšak zatímco ve všech ostatních případech podobné fráze pouští druhým uchem ven, uvěřil už dávno, že Kleinburger všechno, co říká, myslí smrtelně vážně. Vždy znovu ho to mate a zlobí. Věří, že vynucená bezcharakternost je životně nezbytná, a proto i dovolená sebeobrana v prohnilém režimu. Zjevení jediného apoštola spravedlnosti ten postoj zpochybňuje, obviňuje ostatní z životní lži.

Ani teď, bohužel, nepochybuje, že velitel nesleduje jen prospěch dcery, ale i svých podřízených, jejich rodin a také Moniky. Pomáhá si představou jejího divokého veselí, až jí dnes večer oznámí, že se jí dostane cti organizovat mezi kurevníky a hrdlořezy ze strážních rot a popravčích komand umělecké kroužky, vedené židy. Ale první už je tu!

Oberscharführer Kühne drží teď pro jistotu samopal předpisově v ponosu, když ji předvádí. Je opravdu nevelká, v dlouhém hábitu a těžkých křápech působí skoro jako klaun, myslí si Kleinburger. Špinavě žlutou látkovou hvězdu na prsou by ani nemusela nosit: o jejím původu svědčí orlí nos, podtržený nízkým ježkem vlasů. Pohled má mdlý, výraz tváře připadá veliteli tupý, ke všemu vyhlíží na patnáct. Vystřelil si z něho Kolatschek? Ptá se pochybovačně.

- Co je zač?
- Maďarka, obersturmbannführere.
- Tanečnice?
- Ano, obersturmbannführere!
- Žádal jsem o někoho, kdo by byl schopen učit!
- Sturmbannführer Kolatschek nechá vzkazovat, abyste mi dovolil pustit rádio, obersturmbannführere.

- K čemu?
- Na zkoušku.

Kleinburger se dívá, rozumí-li tomu Grube. Ne. Oberscharführer vysvětluje.

- Nějakou stanici, která vysílá muziku. Přirozeně ne pochodovou. On to udělal a doporučuje vám to taky.

Velitel tedy vyzývá zástupce.

- Najděte něco!

Grube zapíná obrovský superhet, na němž se dají chytit skoro všechny stanice světa. Chvilu čekání, než se nažhaví. Z šumění vyplouvá známý hlas.

- ... keine feindlichen Flugzeuge. Ich wiederhole. Über dem Reichsgebiet befinden sich keine feindlichen Flugzeuge. Ende der Luftlagemeldung.

Všichni tři muži si myslí totéž: nepřátelská letadla do jednoho dnes krouží nad Normandií.

Vzápětí burácí místností břeskný pochod. Grube hledá na stupnici. Je dopoledne, éter přesycen poruchami. Pak náhle klavír. Neznámé ruce hrají v neznámém bodě zeměkoule elegickou skladbu, kterou Kleinburger i Grube mnohokrát slyšeli, ale její název neznají. Překračuje šílící fronty a proniká palebnými přehradami i pevnostními valy. Kühne se obrací k židovce, jako by opravdu předváděl cirkusové číslo.

- No tak tancuj! Hejbni sebou!

Výraz tváře se nemění, ale tělo se dává do pohybu, jako když se pomalu rozbíhá stroj. Bagančata těžce dupou po prknech podlahy, působí to jako špatná parodie, dokud Kleinburgera nenapadne, v čem je chyba. Znechuceně říká Oberscharführerovi.

– Snad ať si odloží ty škrpály a tu kutnu, ne?

Oberscharführer je příjemně překvapen.

– Má se svlíknout úplně?

Velitele tím zmate.

– Jak, úplně?

– No, donaha.

– Proč...?

Teď je popleten Kühne.

– Myslel jsem, že si ji chcete prohlídnout, obersturmbannführere...

– Chci ji vidět tančit! Jak může někdo tancovat v tomhle mundúru??

Oberscharführer řve, aby jako starý mazák poslal tu buzeraci pod sebe.

– Sundej ty boty a kabát! Dělej, než ti pomůžu!!

Židovka se svléká rychlostí, která dokazuje, že má s povely tohoto druhu své zkušenosti. Pod dlouhým pláštěm se objeví tlustý svetr. Odkládá ho sama. Pak už zbývá jen bavlněná košile, pod níž se skoro neznatelně rýsuje náznak ňader, a sukně. Když si ji chce rozepnout, říká Kleinburger.

– Stačí...

Kühne to řvavě opakuje. Jako by vypnul robota. Velitel pevnosti ztrácí trpělivost i chuť.

– Tak ať tančí...

– Tancuj!!

Židovka se znovu začíná pohybovat, a co následuje, mění ovzduší v místnosti k nepoznání. Oči, dosud bezvýrazně sklopené k zemi, dostávají pojednou lesk, nehledí na žádného z nich, ale skrze ně

všechny, jako by vůbec nebyli v tomto prostoru, do téměř dětského těla vstoupí napětí, které přeskakuje i na muže v černých uniformách, je vzápětí o hlavu větší, a okamžik trvá, než se ten zázrak vysvětlí sám, když diváci objeví, že celou váhu těla teď nesou palce u nohou, zatímco paty skoro splývají s přímkou nártu, i ruce se prodlužují, jako by je opustily klouby i svaly, Lisztova hudba, strmě stoupající k závěru, vstupuje do tanečnice a tanečnice vplouvá do ní, až se spolu zdají splývat, pak se ještě špičky obou nohou střídavě ocitají vysoko nad krátce ostříhanou hlavou a nakonec kouzlem mizí i ta, jako by byla utáta, než se zase vynoří nad útlými rameny, když dívka dokleká a klade ji jako poraněný pták na ruce, zkřížené na podlaze. Je ticho.

Muži se jen pomalu vzpamatovávají. I Oberscharführer chápe, že byl svědkem něčeho, co přesahuje jeho měřítko. Z rádia opětovaně brnká neznámá harfová znělka. Velitel je konečně vypíná a nachází řeč.

– Kdo to je...?

Ze záložky rukávu vytahuje Kühne kus papíru popsany inkoustovou tužkou. Vrací se do důvěrně známého světa, když předčítá.

– Ballontay Anna, narozená devatenáct set dvacet čtyři.

– Co je zač?

– Židovka. Z Maďarska.

– Myslím povolání!

Oberscharführer slabikuje nezvyklé slovo.

– Pri-ma-ba-le-ri-na.

Pak mu lístek raději podává. Nic víc však na něm nestojí.

– Kde? Myslím, kde tančila, dokud...

Kühne neví. Grube se vyzná.

– Maďarky byly vždycky klasa. Když byla manželka první sólistkou hamburské operety, balet se přímo hemžil Maďarkama.

Kleinburger nehodlá poslouchat další líčení úspěchů hauptsturmführerovy choti.

– Má nějaké šaty?

Kühne se němě diví. Je přece oblečená.

– Myslím baletní. Baletky mají snad... výbavu!

Oberscharführer se hájí.

– Mně nikdo nic nedal, obersturmbannführere...!

Grube si ví rady.

– Náš magacín. Určitě něco najdem v magacínu.

– Dobře... Vyřídíte sturmbannführerovi Kolatschekovi, že mu zatím děkuji. O úhradě se s ním dohodnu, až... Kdy vám ji máme vrátit?

Oberscharführer se spiklenecky šklebí.

– Mám vyřídít, že nemusíte, obersturmbannführere.

– Jak to...?

– Měla jít zrovna dneska v noci s transportem. Mám vyřídít, že jsme ji odepsali.

– Jak?

– Normálně...

– Ukažte mi její papíry!

Kühne se diví, ukazuje na počmáraný lístek, který mu předal. Velitel se začíná zlobit. Hrábne za sebe na psací stůl a poslepu zvedá několik vyplněných formulářů, které tam leží v úhledných sloupcích.

– Neviděl jste nikdy převodní papíry??

– Viděl, obersturmbannführere. Ona je už nemá.

– Jak tomu mám rozumět?

Oberscharführer neví: je velitel pevnosti skutečně takový trotl, jak se tvrdí, anebo ho chce nějak nachytat a zkoupat? V nouzi uniká z pasti tak, že ji nastaví jemu.

– Byla už ve vagonu, když jste sturmbannführerovi zavolal svý přání. Zjistil, že po zákonu schválnosti je na dnešní soupisce taky celej balet. Všechny ty hopsandy ohrnuly nad jeho kasinem nos. Tak pro vás dal aspoň jednu vytáhnout, údajně tu nejlepšší. Tím ji musel škrtnout ze stavu.

– Prosím...

Všichni tři muži slyší chraptivý ženský hlas a otáčejí se po zvuku. V první chvíli nevěří, že to mohla být židovka. Ta stojí nehybně jako mechanická loutka, které došlo pero, oči vyhasle hledí k zemi. Ale rty se skutečně pohybují.

– Moc prosím, pusťte mě zpátky do transportu...

V ghettu by jí oberscharführer bez meškání jednu vrazil, ale tady raději čeká, dostane-li k tomu od Kleinburgera rozkaz. Ten chlap je přinejmenším nesvéprávný. Nerozhodnost všech v místnosti dovolí židovce dodat poměrně čistou němčinou s nezaměnitelně maďarským přízvukem.

– Mám tam matku a sestry...!

Teprve teď říká velitel.

– Ať čeká venku!

Kühne se otáčí, ale dřív vykročil Grube. Ukazuje židovce, aby šla před ním. V přední místnosti ji usměřňuje na chodbu. Za prahem ji prostě nechá být, zavře dveře a vrací se do pracovny velitele. Kleinburger na něho čeká, zamyšleně hledí na hromádku, ležící před ním, kterou tvoří kabát, boty a svetr. Pak se znovu věnuje Kühnemu.

– Jak se u vás škrťá ze stavu?

– Normálně. Převede se k mrtvejím. Cestou jich vždycky pár... no, zkape.

– Ale v cílové stanici je přece znovu počítají!

V tomto směru ho může oberscharführer uklidnit.

– Dáme jim jedno tělo s sebou. Máme jich vždycky forotu.

– Pak musí chybět zas vám!

Kühne mu vysvětluje opatrně, aby to proboha nechápal jako drzost.

– Obersturmbannführere, u nás jich není pár set, ale pár desítek tisíc. A nechodí k nám po jednom se soudním spisem, ale po vlacích, někdy i bez seznamu. Shora nám proto uznávají omylovou kvótu.

Něco takového slyší Kleinburger poprvé.

- Jakou...?

- Prostě úbytkovou...

- Jak vysokou...?

- To se nedá tak přesně... zhruba jeden kus na tisíc...

Velitel toho má právě dost.

- Jenomže my tady žádnou omylovou ani úbytkovou kvótu nemáme. Za podobný omyl by tu každý ihned ubyl na frontu, rozumíte mi dobře?

- Rozumím dobře, obersturmbannführere!!

- My smíme brát do stavu jen řádné vězně a přechodně i tranzity nebo pracovní síly. Ale po všech musí zbýt řádný doklad, kde se vzali a kam se poděli.

- Rozumím, obersturmbannführere!

- Takže si ji za těchto okolností zas vemte s sebou!

Teď se Kühne zcela obřadně vypne.

- To nesmím, obersturmbannführere!

- Já vám to nařizuji!

- Transport je už zaplombovanej.

- No a? Kde může být o tělo míň, smí být jistě i tělo navíc!

- Kdyby se vrátila, mohlo by to prasknout.

Kleinburgerovi nabíhá na čele žíla.

- Nežádal jsem o nic nezákonného, Oberscharführere!

Kühne teď hájí vlastní kůži.

- Podléhám rozkazům sturmbannführera Kolatscheka, obersturmbannführere. Rozkaz by musel změnit on!

Velitel ví, že muž má pravdu, a sahá po telefonním sluchátku. Kühne dodává.

- Je v Leideneritzu. Vráť se odpoledne.

Kleinburger nařizuje Grubemu.

- Sežeňte ho a spojte mě!

Grube říká tlumeně, jako by bylo možné, že by ho Oberscharführer neslyšel.

– Nebude lepší počkat, až se vrátí? Možná, že by o tom nerad před někým...

Kleinburger přemýšlí. Situace začíná být trapná. Sám není rád, že je při tom Kühne. Co se stalo, stejně se nemůže odestát, leda vyřešit. Horká hlava – špatná rada, není to jeho celoživotní pevná zásada? Uzavírá to prozatím.

– Dejte si odchod, Oberscharführere. Vyřídte Sturmabteilungovi, že ho žádám, aby mě ihned po návratu zavolal.

Kühne s úlevou vytrčí pravici.

– Heil Hitler.

Oba mu odpovídají stejným pohybem. Grubemu jako vždy připadá směšné, když muži vypadají, jako by v místnosti zkoušeli, jestli prší. Muž SS s úlevou prochází předpokojem, už zas ležérně zdraví dozorčího, otvírá dveře na chodbu a mívá židovku, jako by byla vzduch. Cvakot okovaných holínek na kamenných deskách doznívá.

Mlčení přerušuje Grube. Poprvé za společný rok zažívá, že si Kleinburger nedovede s něčím poradit. Šestým smyslem bývalého aparátníka a polního četníka větrí příležitost. K čemu? Neví. Něco mu však napovídá, že ten dětinský nápad s židovskou učitelkou tance může velitele malinko skřípnout a nakřápnout ten jeho vražedný pocit neomylnosti. Zavírá dveře k dozorčímu.

– Obersturmbannführere, nehasme oheň, dokud nehoří. Do večera může klidně zůstat bez papírů. Slečna dcera bude mít radost a vyzkouší tu ideu. Vždyť má opravdu posloužit všem! My to zatím dáme papírově do pořádku!

Takové stanovisko Kleinburgera neuklidňuje. Úporně přemýšlí. Kdosi zaklepe na dveře.

– Ano?

Na prahu stojí dozorčí s dálnopisným hlášením.

– Nová zpráva OKW!

Oba důstojníci čtou společně litanii francouzských jmen, sestavenou Nejvyšším velitelstvím branné moci: Sainte-Mère-Église, Pointe du Hoc, Port-en-Bessin, Arromanches, Ouistreham – Kleinburgerovi neříkají nic, Grube je důvěrně zná, ještě loni tam všude sloužil. Jsou to někdejší ospalá městečka na Kanálu, pohlcená později Atlantským valem, až do přítomné chvíle stále ještě neporazitelnou hradbou německé Evropy. Buší do ní, jak se tu uvádí dál, nejméně pět největších bitevních lodí, dva tucty těžkých a sto lehkých křižníků jakož i tisíce bombardérů. Pod tím ocelovým deštníkem přistávají nesčetné vylodovací čluny. Val však vzdoruje jako kovadlina, mořské vlny jsou temně rudé, na plážích duny z mrtvých.

Oba muži cítí, že je to jeden z klíčových okamžiků celé války. Případ s židovkou se mění ve směšnou lapálii. Velitel usedá k psacímu stolu a říká.

– Ať ji taky vykoupou.

Jeho zástupce bere trochu štítivě její věci, zdraví a odchází. Židovka stojí, kam ji předtím postavil. Grube nechápe, kde ty ochablé svaly a prázdné oči vzaly sílu a ducha, když před chvílí soupeřily se zemskou tíží. Zatímco si ji podrobně prohlíží, přikazuje přes práh dozorčímu.

– Unterscharführere, zavolejte sem správce magacínu!

Dozorčí telefonuje a on říká židovce naléhavým polohlasem, aby to zaručeně slyšela jen ona.

– Tu máš! Navleč si své boty! Zachráníš se. Možná i svou rodinu, to záleží na tobě. Budeš dávat taneční hodiny velitelově dceři. Jen jedno si dobře pamatuj: zapomeň, že umíš německy. Zapomeň radši vůbec, že umíš mluvit!

IX

Souběžně

Kristina vychází sportovně oblečena z Panského domu. Uniformu Svazu německých dívek, ve které musely chodit v Berlíně stále, úmyslně zapoměla v internátu. Jako dědička otcova raného volno-myšlenkářství věřila, že přesvědčení není závislé na vnějších formách. Kde jen mohla, chtěla se cítit mladá a nevázaná. To, stejně jako sport, balet a knihy, jí pomáhalo zvládat válku, chápat ji ne jako účel, ale jako jediný prostředek k budoucímu míru.

V ruce má teď Halbeho Mládí, v srdci dychtivost. Z dolní chodby vzdáleně zaslechla foukací harmoniku a zůstává před domem stát. Hraje na ni snad babice? Slunce už začíná slušně pálit. Chtěla by se jít koupat, ale stále neví, bylo-li to včera ráno pouhé rozčilení nebo úvodní vlna jejích zatracených dnů. Zatím raději počká. Zaslechla, že Weissmüller má volno, a uvažuje, kde by ho mohla nejspíš jakoby náhodou potkat. I v noci viděla v odlesku světél bronzovou kůži. Kde se tu opalují cherubíni?

V chodbě za ní s ozvěnou bouchnou dveře. Řekne jí to sám? Jako už před snídaní Kristina dvakrát rychle vydechuje a vdechne, aby zabrzdila rozbíhající se tep. Takhle se vždycky rozbíhá ke skokům. Neotáčí se ovšem a chystá se předstírat lehký úlek, až bude oslovena. Leká se pořádně, když zaznívá altový hlas.

– Na sluníčko?

Grubeová. V hluboko vystřižených jedovatě zelených šatech a brýlích stejné barvy vyvádí dámský bicykl; sukni chrání před řetězem kryt, horní výseč zadního kola kráší barevný výplet. Bez mužských diváků se chová docela mírumilovně a Kristina jí bezděky odpovídá stejně přátelsky.

- Trošku...

- To je tu jedna z mála našich radostí. Někdy mám dojem, že tu spíš tamti drží nás.

Pohodila hlavou k vnitřním valům, v jejichž základech musí tedy ležet věžeňské kobky. Kristina si všímá, že se Grubeová vzdor brýlím nepřírozeně natáčí tak, aby jí slunce nikdy nesvítilo do tváře. Schováváš vrásky? Šklíbí se v duchu. Nahlas říká.

- Kde se tu dá venku nejlíp v klidu číst?

Druhá se rozhlíží, jako by usilovně vzpomínala, a pak ukazuje k aleji.

- Takových padesát kroků vlevo je cestička ke staré studni. Tam se můžete nerušeně slunit nahá, kdybyste měla chuť.

Kristina z toho pochopí, že se Weissmüller chodívá opalovat na protilehlou stranu, k bazénu. Nadále se však tváří roztomile a děkuje za dobrou radu. Grubeová se brání.

- Za málo! Ráda vám dám lepší, budete-li o ně stát. Přijďte ke mně, až se začnete nudit. Nebo si spolu zajedem do Leideneritzu, jestli se vám zachce, je tam slušná taneční kavárna s českými muzikanty, když tam nejsou šarže, hrají i jazz. Jsme tu nejmladší, musíme držet spolu!

Kristina se baví. Ráno byla touhle osobou zařazena mezi batolata, teď mezi stařeny. Roztomile se loučí a přísahá do vzdalujících se pohupů svůdného zadku v sedle, že jí miláčka přebere, i kdyby si ho vážala řemenem k rámu kola. Směje se té představě, ještě když sleduje cestou k bazénu polehlou stopu, kterou tu zanechala nenadálá sokyně v noci.

Smích ji přejde, když se sama dere hradbou bezových keřů, kde včera nejspíš uvízla i ta druhá. Teď ve dne však prochází beze šrámů. Bazén lemují jakoby antické vázy. Jsou plné polních květin, které tu zřejmě naaranžovala Grubeová ráno. Ta baba je všude. Zatím! Kristina se upravuje, zhlíží v nehnuté hladině vody a pak se uspokojena uloží do stínu skokanského můstku. Zkouší číst a čeká. Připlave ryba, kterou tu chce ulovit?

Dobrá nálada, s níž včera usnula a dnes se probudila, ji stále neopouští. Ten Max Halbe se k ní nehodí. Jednak se špatně čte, samá jména osob a dvojtečky, jednak působí příliš vymyšleně. Co Kristina zažila a cítí od včerejška, je mnohem poutavější. A věrohodnější. Vždyť hlavní postavou je ona sama. Čeho vlastně? Milostného trojúhelníku? Vždyť si ho vymyslela! Pohled z okna a pár banálních vět, to je vše, co ví o těch dvou.

Ani to jí náladu nepokazí, naopak! Zdá se jí, že právě přišla na kloub spisovatelství. Tak takhle se rodí příběh? Je to míchanice ze skutečnosti a snu? Ještě stále se nemohla smířit s tím, že už se asi nestihne stát balerínou, ačkoliv má tak dobré předpoklady. Teď ji konejší nová myšlenka. Ne, žádné herectví, jak o tom nedávno začala uvažovat. Dělat posunčinu může každá Grubeová. Kristina bude psát!

Napíše o lásce. Román o děvčeti jako je ona, do něhož se zamiluje krásný anděl v bílé říze, ale s černými, smutečnými křídly. Každou noc přilétá k jejímu oknu a nehnutě pozoruje lůžko ozářené měsícem, kde bude nahá spát. Po tvářích se mu pořinou slzy, protože byl za jakési provinění, jehož se dopustil na nebesích, odsouzen, aby ji miloval, ale nesměl se jí nikdy dotknout. Jedné noci se však dívka probudí v podivném, zdánlivě nekonečném prostoru, v němž jsou místo stěn vlající závěsy, tam spatří plačícího a chce ho utěšit, vstane a blíží se k němu, ale on je stále stejně vzdálen, ona se rozeběhne, ale nic se nezmění, volá ho tedy, ale její hrdlo nevydá ani hlásku, zoufale k němu vztáhne ruce, a tu...

Ji kopne. Kristina zděšeně křičí.

– Ach!!

Untersturmführer Wolfgang Weissmüller se leká. Má na sobě zas jen černou čepici a své tělové plavky.

– Nezlobte se, slečno... já jsem vás opravdu neviděl...

Kristina mžiká, spěšně si sedá, upravuje sukni, zvedá knihu a už je na nohou. Přitom přichází k sobě. Weissmüller se překotně souká do jezdeckých kalhot a stydlivě se odvrací, aby si je mohl zapnout.

Když se konečně rozhodl, že se potká s Monikou Grubeovou u vodního přepadu, uklidnil se trochu. Přátelský tón ho přesvědčil, uvěřil, že manželka hauptsturmführera má opravdu v úmyslu ten nešťastný výstup před týdnem smazat. Její nečekaná vášeň znovu rozvracela řád, v němž byl vychován a cítil se až do jisté neblahé události bezpečný. Znovu hrozila otrásta základy jeho osobnosti. Už nevěděl jak se té ženě vyhýbat! Teď se mu ulevilo. Protože mu do schůzky zbývalo dost času, chtěl si zase jednou pořádně zaskákat – dlouhý volný pád těla do vody dělal dobře i jeho duši. Ponořen v úvahách, přehlédl ve stínu spící dívku.

– Já se nezlobím...!

Nejradši by si dala pár facek. Snaží se to napravit.

– Nemusíte se oblékat, půjdu jinam!

On už zápolí s knoflíky blůzy.

– Ne... v žádném případě!

– Vlevo od aleje je prý stará studna...

– Tam jsou jen kopřivy!

Kristinu popadá nový vztek na majitelku vyšpuleného zadku. Jen počkej, já ti ukážu, kde se dá nerušeně slunit!

– Urazíte mě, jestli teď odejdete!

Mladý muž je s oblékáním hotov. Právě dopíná kožený pás, zatížený obrovským pouzdem s pistolí.

– Proč bych vás měl...

– Protože to vypadá, že si můžu všechno dovolit, když mám tatíčka velitele.

– Vy jste si přece vůbec nic...

– Zabrala jsem vaše místo. Sem chodíte skákat, ne?

Weissmüller žasne.

– Viděla jsem vás včera v noci.

– To jste byla vy...?

– Myslím z okna. Odtamtud je vidět jen prkno můstku, notně jsem se lekla.

To ho nutí k nové omluvě.

– Já netušil, že vás tím ruším... myslel jsem, že máte pokoj na druhé straně...

– Slyšela jsem pak foukací harmoniku. Byl jste to vy?

Náprsní kapsička jeho blůzy se vzdouvá. Provinile z ní vytahuje malý nástroj, jako by jej chtěl za trest zahodit.

– Promiňte! Už se to nikdy...

– Klidně hrajte každý večer. Dobře se při tom usíná.

– Vážně?

– Já nelžu. Tedy když nemusím. A vám snad nemusím, vidíte?

– Ne...

– Takže tu klidně můžete zůstat!

– Ano...

– A klidně i skákat. Já si můžu číst stejně dobře jinde, všude tu snad nejsou kopřivy.

Očekává ovšem, že to Weissmüller odmítne, a nezklame se.

– Ne, prosím, zůstaňte tady. Já mohu skákat vždycky. Vy jste tu jen přes prázdniny.

Ten mladík má rozhodně chování, říká si. Ale já taky!

– Budou to dlouhé prázdniny. Načecal byste se.

– Já mohu i v řece...

Ryba chce pořád ještě uniknout. Kristina hází novou udici.

– Chodí sem hodně lidí?

– Bazén je vyhrazen štábu. Ale bývám tu většinou sám.

– V noci jsem tu, aspoň myslím, zahlédla i nějakou ženu, vy ne?

Kristina nevěří očím, když černý důstojník rudne a skoro koktá.

– Ne, ne...! To byla asi... to mohla být jen manželka hauptsturmführera. Já jsem ji neviděl!

Kristina ví, že teď nelže ani on. Tak proč je rozčilený? Točí naviákem, aby to vyzkoumala. On sebou mrská, ale rozum to nedává.

– Ta taky ráda plave?

– Ta? Asi že ne...

– Nikdy jste ji tu nepotkal?

– Ona není sportovní typ... aspoň myslím... Je umělkyně!

Už zas! Aby se z ní všichni nezbláznili! Kristina chce těm umě-
nám přijít na kloub.

– To je komické. Co tu mohla v noci chtít?

– Nevím...

– Nešla po cestě, ale tou vysokou trávou.

– Třebas knajpuje...

– Cože...?

– Chodit bos v mokré trávě je... způsob otužování. Vynašel ho
farář Kneipp... Knajpovali jsme v internátě denně...

– Ale asi ne v dlouhém kimonu, vidíte? Prolezla jsem právě keři
ve stejném místě. Byla jsem šťastná, že mám sportovní sukni.

On jen souhlasně kývá a Kristina musí změnit téma, nechce-li
vypadat jako žárlivá nána. Má však potvrzeno: něco tu je! Buď spolu
chodí a on ji kryje dost nešikovně, anebo... možnost až neskutečně
krásná, ale i překvapivě pravděpodobná: vstupuje snad Kristina do
toho opravdovského románu právě včas, kdy ho ta stárnoucí samice
nahání a on před ní prchá? Ač vnitřně vzrušena, začíná chladně
a lstivě líčit z jiné strany.

– Vy jste byl taky v internátu?

Vděčný, že může opustit ošidné téma, začíná být uvolněnější, jak
by se mezi vrstevníky dávno patřilo.

– Ano.

– A vy... jé, já pořád nevím, jak se jmenujete!

– Weissmüller.

Dokonce dokázal nesrazit přitom podpatky holínek, které si už
taky stačil natáhnout.

– To vím. Myslím křestně.

– Wolfgang.

– Já jsem Kristina.

– Ano...

- Nesedneme si, Wolfgangu? Už mě bolí nohy. Nebo máte naspěch?

- Ne, slečno, chtěl jsem tu přece...

- Skákat, to jsem vám zkazila, tak si snad můžeme aspoň popovídat, vidíte?

- S radostí, slečno.

- Kristina.

- Já vím, slečno.

- Že byste s tou slečnou tedy přestal?

On buďto nechápe, anebo nechce.

- Jak s ní mám...

- Říkat mi křestním jménem jako já vám. Nebo je vám nepříjemné, že vám říkám Wolfgangu?

- Ne, to ne!

- Takže?

- Nevím, jestli si smím dovolit...

- Nebo spíš nechcete? Je snad untersturmführer SS povznesen nad pouhou skupinovou vůdkyni Svazu německých dívek?

- Ne, to ne!

- Krom toho jsme tu nejmladší. Neměli bychom držet spolu? S požitkem užila stařenčiny věty.

- To jistě...

- Takže?

- S radostí, slečno...

- S radostí, Kristino!

- S radostí, Kristino...

Oba se smějí, jemu to jde ještě ztuha, ale už ztratil svou upjatost. Kristina usedá na betonový podstavec skokanského můstku. Ukazuje mu vedle sebe a zálibně pozoruje, jak skládá své nekonečné nohy. Přitom ji dokonce poprvé oslovuje sám.

- Vy jste byla skupinová?

- Ještě jsem.

- Já byl taky... skupinový vůdce.
- Kde?
- V Zwieselu.
- Ale to je přece...
- V Bavorském lese.
- Ne! Vypadáte jako pravý severan, rozhodně ne jako bavolesák.

Bavolesáci jsou přece... ach!

Chytá se za pusu. On to dokončuje.

- Hloupí zálesáci?
- Bože, já vás nechtěla...
- Já jsem z Mnichova.
- Ne! A moji rodiče se v Mnichově poznali.

Usmívají se už nenuceně, ta četná propojení je baví a osmělují. Kristina v rozjaření podnikne další krok. Jakoby omylem mu zatyká.

- Takže se tě teď můžu beztretně zeptat, proč se bavolesáci pořád smějou, když se blýská a hřmí?

- Protože myslí, že je někdo fotografuje.

- Znáš. A víš, proč při bavolesácké svatbě jede za kočárem vůz s hnojem?

- To ne...

- No přece aby na nevěstu nesedaly mouchy! Neznals?

- Ne.

Teď se jí daří zahrát nelíčený úlek.

- Jé, já vám tykám...

Pukla bys závistí, komediantko, jak na to skáče a říká, co jsem chtěla slyšet!

- To přece nevadí...

- Ale to mi pak musíš taky!

Jeho nové rozpaky zažehnává vzápětí návrhem, který ho nejen uklidní, ale navíc je oba sblíží jako první společné tajemství. Každá sít' začíná jediným uzlíkem.

– Samozřejmě jen když jsme spolu sami! Neboj, já se nespletu. A když se přeřekneš ty, taky se nic nestane. Paní hauptsturmführerová přece při snídani mínila, že jsem ještě napůl kojeneček!

Je-li tomu, jak si Kristina vemlouvá, musí ten člověk pochopit, že právě ona je jeho pravou spojenkyní, která se brání stejné chobotnici. S dovedností, o níž ještě včera neměla tušení, doplétá první řadu sítě.

– Jak ti říkají? Wolfi?

Připomněla mu tím Moniku Grubeovou a uvrhla ho ve zmatek.

– Kdo...?

– No rodiče. Mně Tinko. Tobě?

– Já jsem je nepoznal...

I tohle téma ho nutí k ostražitosti. Je to snad úmysl, že se velitelova dcera stále střetuje do černého? Její mládí i srdečnost to skoro vylučují, ale Weissmüller má v jistých věcech zkušenost starce. Dívčina reakce však plaší každé podezření.

– Ne! Jak to, panebože?

– Otec padl a matka se... utrápila.

Kristina rychle počítá.

– Ale ty ses nemohl narodit za války!

– Ne, zabili ho v Mnichově, při nezdařeném povstání v listopadu dvacet tři.

– Tak to ho musel můj otec znát!

– Já nevím...

Weissmüller doufá, že ne. Hnusná pomluva, kterou o jeho rodičích šířili nehodní, závistiví spolubojovníci, mu před časem přivodila těžký šok. Dodnes jej překonává nepolevujícím vypětím všech svých sil. To je i důvod, proč se mu jich pak nedostává v banálních situacích, jaké jeho vrstevníci snadno řeší vtipem, nadávkou, ranou do brady nebo pořádným ožralstvím. Ale ona nechce vědět víc, naopak, omlouvá se mu.

– To jsem nemohla tušit.

- Já vím.
- Kolik ti bylo?
- Ani ne rok.
- Kdo si tě vzal k sobě? Babička?
- Ne. Už jsem nikoho neměl. Dali mě do sirotčince. A potom do domova.
- A tam jsi byl...
- Než mě vzali k SS. Pak jsem přešel do kasáren.
- No to je strašné! Já jsem v internátě rok, jednu dobu se mi tam docela líbilo, ale teď ho mám plné zuby. Už dneska mě mrazí, když si vzpomenu, že se tam musím v září vrátit!
- Já si nemůžu stěžovat. Myslím, že jsem tam dostal víc než leckdo doma.
- Ale doma přece... nevadí, že se tě pořád ptám...?
- Ne!
- Doma, aťsi má člověk tak skvělé rodiče jako já, doma může být člověk i sám, když potřebuje. V internátě jsem musela chodit brečet v noci na umývárnu.
- Já ne...
- To vím, že nebrečíš, aspoň tak nevypadáš, ale... já si tam někdy přišla jako ve stádu, ty ne...?
- Ne.
- Jak to?
- Od malička mi vštěpovali, že je to moje rodina. Tak se ke mně i chovali. Přísně, ale... jako doma, myslím si aspoň.
- A měli tě taky rádi?
- Jistě... to znamená... nikdy mi nepřišlo, že ne.
- Měl ty jsi někoho z nich opravdovsky rád?
Máš někoho rád teď? ptá se ho tím vlastně, ale to on netuší, a padá na něho zas ten starý strach, který už téměř překonal, než mu ho vrátila v plné síle Monika Grubeová. Maně pohlédne na hodinky. A Kristina se leká, že by ho mohla zaplašit, a honem se vesele ptá.

- Zdržuju tě moc?
- Vůbec ne!
- Máš ještě chvílku času?
- Ano...
- Otec mně řekl, že pevnost mi smějí ukázat jen důstojníci. Ty taky?
- Myslím, že ano.
- Tak mi ji, prosím tě, ukaž, Wolfi. Můžu ti tak říkat, vid'?

X

6. 6. 1944, později dopoledne

Židovku vede oberscharführer Slabicar nejdřív na první vnitřní dvůr. Je tu i umývárna a dezinfekce pro vězeňské přírůstky. Dnes je úterý, hlavní várka od soudů v protektorátu chodí ve středu a v sobotu. Minulý správce umývárny odmaširoval loni rovnou do Ruska, když si to vyložil tak, že se může od neděle do úterka zdržovat u své konkubíny v Leideneritzu.

Jeho šťastný dědic, hauptscharführer Löffler, není sebevrah. Po svých zážitcích ve východním Polsku si umí vážít téhle vzácné píde Říše, na kterou nedostřelí Ivanovy kanóny a zřejmě ani nedopadnou angloamerické bomby, a kde hlavně na všem neleží puch uškvařeného masa. Jak mu ukládá pevnostní řád, zatápí denně mimo neděle na horkou vodu i pro ty ojedinělé ptáky, které si tu vzájemně předávají protektorátní, říšské a evropské služebny. Eskorty si poslední dobou užívají v Kolatschekově nóbl bordelu.

– Zdař Bůh, Rudi, vedu ti sem mladou pani na mydlení.

– Zdař Bůh, Franci, ať jen vstoupí, sál je příjemně vytopenej.

Löffler otvírá tlustou knihu a namáčí pero v starobylém kalamáři, který Slabicar hodlá odkoupit, vyhrát v kartách nebo v nejhorším ukrást, aby ho při příští dovolence ve Vídni slavnostně zanesl do rekvizitárny svého divadla jako závdavek na budoucnost.

– Cúvaks, nebo tranzit?

– Ani ani.

– Nýbrž?

– Nýbrž nic. Prostě ji nepiš.

Löfflerovi zasvítí v mozku červená. Hledí na dívku a pojímá podezření.

– Tak to prr, Franci. Mně žádná kurvička na světě nestojí za to, abych šel znova na východ. Co musím mít, to dostanu po službě od svý starý.

– Já bych tě přeci nepřived k průseru, Rudi. Předal mi ji na štábu osobně Grube. Je baletka a mám ji tam vrátit umytou a oblíknutou, aby mohla vystupovat.

– Kdy? A kde?

– Dneska. Starýho stará slaví kulatiny.

– Pěkná baba, má vlasy po prdel. To musí bej žrádlo pro voči, když se jí mezi nima házej kozy.

– To jo.

– Starej má kliku.

– Akorát nemá holt nohu a ruku.

– Zas lepší, než kdyby neměl ptáka.

– Toho mít bude. Ona vypadá, že je dobře zalejvaná.

Uchechtávají se a vyměňují si přitom cigarety. Slabicar rád gauloisky, lázeňský zas balené z pravého anglického, oba mají dobré zdroje ve vězních z Francie a z Holandska. Zapalují si a labužnický vychutnávají první tah. Pak Löffler otvírá dveře umývárny. Místnost je bez oken. Vlevo dlouhá otlučená lavice na odkládání šatů, vpravo dřevěné rošty, ohlazené tisíci chodidel. Hauptscharführer točí zvenku vypínačem a bodře zve.

– Tak pojd', holči!

Dělá jí místo. Židovka vchází a její oči, upřené stále k zemi, zamžikají, když spatří kachlíky. Pohled vystřeluje vzhůru. Pod stropem se studeně leskne půltucet sprch. Drobná záda se rozechvějí, k mužům se otáčí zděšená tvář.

– Ne, ne... prosím ne...

Slabicar se diví.

– Co tě raflo?

– Prosím, ne sama... sama ne!

Löffler se ptá Oberscharführera.

- Židovka?

Žlutá hvězda zůstala na kabátě, který si přinesla pod paží, a Slabicar si cestou přemýšlel o svém. Teprve ta otázka ho nutí prohlédnout si jí líp. Nos má jak bič, ale podobnými zobany se pyšní i krásky ze Slabicarova slovanského rodu. Ptá se.

- Seš židovka?

Ona kývá, skoro neznatelně. Löffler se zasměje.

- Necvokuj! Heled'!

Otáčí hlavním kohoutkem. Zašumí to. Ze všech šesti sprch visí až k zemi husté snopy vody, z nichž se příjemně páří. Židovka to pozoruje a panika v jejím těle zvolna uléhá. Správce umývárny ji lehce postrkuje k lavici.

- No tak se svlíkni, no...!

Proměnila se opět v automat. Stejněměrně si rozepíná knoflíčky, patentky, přezky, na lavici padá košile, sukně, kombiné, kalhotky, tlusté ponožky. Pak už zas bez pohnutí čeká.

- Co stojíš? Mej se!

Přechází na rošt natočená šikmo, takže se jim stále ukazuje ze zadu. Zády k nim stojí i pod sprchou. Ta je zřejmě správně temperovaná, protože tělo nereagovalo na proud nejmenším záchvěvem. Nehybně trvá v teplém přívalu, jako by ani nebylo živé.

Slabicar vzpomíná, jak ho kolega z vídeňské opery zval do tajného přístěnku u sprch baletu. Generace rekvizitářů tam vytrvávaly po konci představení u skrytých kukátek. Ve třech řadách se před nimi mokře leskla nahá ženská těla, která se zpočátku dlouhé minuty taky vůbec nepohnula, jak jim voda pomalu vyplavovala únavu ze svalů.

- Hej! Hej, otoč se!

To volá Löffler. A musí křiknout ještě hlasitěji, než ho v tom mocném šumu uslyší. Otáčí se. Ted' si jednou rukou zakrývá klín a druhou hrud'.

- Postřeh!

Hází jí kousek jádrového mýdla, ona jej nezachytí a loví potom v mezerách dřevěného roštu. Co si to před náma vlastně schovávala? myslí si Slabicar, vždyť vpředu kale nic nemá, vypadá jako kluk. Ona už drží mýdlo v levé ruce a pravou si dál kryje klín. Kdybys věděla, kolik já za čtvrt století viděl jen v divadlech tun ženského masa! říká jí Slabicar v duchu, nestyděla by ses přede mnou ani čurat...

Löffler zas volá.

– Tak už se, krucinál, mej!

Židovka si mydlí krk, ramena, paže, břicho, nohy, ohebné ruce dokážou dokonce omýt celá záda, jako by měly klouby z gumy. Naposled si jen plaše přejede mýdlem plochá prsa a nastavuje se vodě, když ji dostihuje Löfflerův nový pokřik.

– A co kunda? Třeba tě bude chtít prohlídnout některej náš pan doktor!

Oba muži se tomu žertu kření, vidina klidného dne je ladí k smířlivosti.

Židovka bez váhání přidřepne, až se jí rozevřou stehna, a mydlí si slabě ochmýřený rozkrok úplně stejně jako ty nesčetné sboristky, co už tak záhy zbavily Slabicara víry v kouzlo ženského těla. Také Löffler je při tom pohledu náhle zhnusen.

– Byla by tohodle schopná německá žena? Ani kurva né. Židi jsou holt rasa, co nemá žádněj stud.

Hází na lavici potrhanou, ale čistou osušku, a nabízí správci magacínu novou balenou, výměnou za jeho černou. Jdou kouřit ven. Nahých žen viděl Löffler stokrát víc než Slabicar. Živých a za chvíli mrtvých. Pozoroval je ve všech fázích jejich zániku, jak jdou, cpou se, křičí, kničí, kroutí se a hroutí, spářeny i v hroznech, na pokálené dlaždice, a později, jak hoří, vztyčují se a komicky tančí v plamenech, aby se konečně proměnily v popel, který se vozil v káře do malé polské řeky. Od té doby i věděl, že nákladní vlak lidí vydá dvanáct vozíků popela.

Vydělala na tom, aniž tuší, jeho tlustá manželka. Co ho sem odveleli z východu s chronickým zánětem ledvin, tráví s ní všechny volné večery v manželské posteli, kterou přepravila do pevnostního bytečku z nájemné vilky ve Wiesbadenu, Löffler tam býval barmanem v herně.

Slabicar se naoko diví.

– Proč se těch sprch tak lekla?

– Asi něco zaslechla.

– Co jako?

– No o cyklonu.

– Tak je to pravda, jo...?

– Co?

– O těch komorách? To ten plyn jde ze sprch nebo jak?

Vevnitř dosud hlasitě šumí voda, venku široko daleko žádná živá duše. Slabicar přesto tlumí hlas.

– Tys to viděl, Rudi...?

Löffler znechuceně potřásá hlavou.

Své nasazení zvládl celkem slušně. Pomohlo mu, že v jednom z prvních transportů spatřil Weinsteinovy, majitele wiesbadenského domu, kteří jim rok co rok nestydatě zvyšovali činži. Po tom krátkém setkání mohl naznačit ženě, že si už v tomto ohledu nemusí dělat starosti. Přesto ho mandlová vůně plechovek od cyklonu provází i tu, a couvající fronty vnucují tísnivou otázku, jak by byl způsob, kterým plnil svou povinnost, posuzován, kdyby...

Plaší tu dotěrnou myšlenku a vrací se raději do přítomnosti, která skrývá zas jiná nebezpečí. Ne, Vídeňák mu docela určitě nelíčí past, je znám jako příliš velký žvanil, než aby ho nechali slídit pro ně, ale tím spíš si koleduje o sprdunk.

– Hele, Franci, jedna moudrost říká: kdo moc ví, nesmí moc kecat. A kdo moc kecá, nemá chtít moc vědět.

– No dovol...!

– Nic ve zlým, Franci. Jedno přeci víme oba: je to pronárod, kterýho není škoda.

Slabicar odvedl židovku do svého království; v duchu mu říká Čtvrtá říše. Odsouvá skřípějící železné dveře, zavěšené na stropní kolejnici. Magacín je umístěn v kasematech prvního dvora, kam ještě mohou projet nákladní auta. Plány větracího systému dávno zmizely, ale dvě stě let starými skrytými průduchy sem skrz horu balvanů a hlíny stále proudí čerstvý vzduch. Na jiných dvorech brzdí hnilobu vězňů, tady zase tlení jejich lepší minulosti.

V té vlastní byl oberscharführer, rodilý Slovinec kakánského původu, rekvizitářem vídeňského Burgtheatru, od premiéry Velbloud uchem jehly v dubnu 1934 do premiéry Karel III. a Anna Rakouská v listopadu 1941. Představit se šel v den, kdy ve Vídni třesky poslední výstřely, jak příslušníci heimwehru popravovali na dvorcích chycené schutzbündlery. Loučil se, když Japonci v Pearl Harbouru na smůlu donutili Ameriku zvednout válečnou rukavici proti ose Tokio–Řím–Berlín.

Nebyl, bohužel, v slavném stánku Thálie dost dlouho, aby se stačil stát nepostradatelným. Když se kvůli tomu přihlásil do strany, učinili ti dva, které chtěl přeskočit, stejný tah. Zůstal dál třetí a musel narukovat. Stranický průkaz mu nicméně pomohl k týlovým oddílům SS. A záře Burgtheatru pak do tohoto mamutího fundusu, před nímž by pukli závistí všichni divadelní garderobiéři Evropy. Drobný rozdíl v jeho profesi rekvizitáře příslušné úřadovně SS nic neříkal.

V pevnosti byl třetím rokem a obstál i v očích nového přísného velitele. Ani na seznamu kurevníků se neocitl, protože si, kdykoli na něho dolehla příroda, raději pěkně užil s mladými chlapci, jak si zvykl už ve Vídni, když se mu zošklivily ženské. Své malé komando si opatrně vybíral z vězněných polských cikánů. Byli umělci v mužném milování a znali jen jazyk Romů. Nikdo nemohl nic vyžvanit: ani on jim, ani oni o něm; nezapomněl, jak před deseti lety smutně dopadli šéf štábu SA Röhm a jeho růžoví souvěrci.

Dva cikáni, jeho současný hřebeček a klisnička, dloubají teď dlouhými tyčemi do tisíců ramínek po levé straně tunelu, jehož lampy se zdají v dálce sbíhat. Ve čtyřech řadách nad sebou tu visí tisíce svršků, pod nimi se zdá na kamenné podlaze pochodovat nekonečná kolona bot. Vpravo tiše straší oděvy mužů, vlevo šaty žen. Vozí to sem z celého protektorátu. Většina majitelů dávno lehla popelem a zbytek se v něj brzy obrátí. Po určené době odvázejí jiná auta prošlé partie obětem náletů, Zimní pomoci a dalším dobročinným institucím v Říši. Veletucet českých vojenských uniforem, které tu převzal, směl za minulého šéfa jako svou vizitku zaslat k přešití Burgtheatru.

Co mu teď jeho milci nosí zleva, je většinou póvl. Dvě tři věci ji nechá vyzkoušet. Osušku jí rovnou vzal, aby ji vrátil Rudimu, stojí tu zas nahá. Zblízka a suché působí její tělo, musí to uznat, mnohem líp. Má vysoká, silná, a přesto křehce působící lýtka, dlouhý krk a nikde ani náznak přebytečného masa, natož tuku. I ta nijaká prsa drží formu a dodávají celku potřebnou přitažlivost. Slabicarovi neuniká, jak na ni oba cikánci mlsně civí. Dostává dopal, že mají pořád ještě chuť na ženské.

– Nečumte, kreténi! Že vás pošlu do ausenkomanda!

Tomu slovu rozumí dobře i cikánci. Nástroje lásky jim plihnou, a oni o překot ryjí bidly v bažině tkanin. Hřebeček vítězoslavně aportuje hedvábný hábit pošíty lesklým flitrem, klisnička dodává hrdě maškarní kostým Kašpárka. Slabicar jim to hází na hlavy. Otvírá jednu z tlustých příjmových knih, obrací stránky nasliněným prstem a letí jím po kolonkách proti toku času. Pak bere tyč sám a osobně loví v obrovské tombole na mužské straně. Opakuje si nahlas, aby nezapomněl.

– Třináct tisíc dvě stě jedna, třináct tisíc dvě stě jedna...

Dovedně na první pokus svěšuje až od stropu ramínko, na němž se osaměle houpe plátěná taška. Otevírá ji na jednom z přípravných stolů a spokojeně vytahuje krvavě červený trikot i taneční střevíce s pevnou špičkou stejné barvy.

– Já věděl, že tu byl baleták, takovej prcek. Tak do toho. Šupito presto!

Přestože to Löfflerovi sám rozmluvil, činí teď pro jistotu, co mu velí řád, na němž tak rajtuje neúprosný obersturmbannführer; otevírá knihu výdejů a poznamenává: – Baletní soupr. (1 trikot a 1 pár piškot, červ.) z rozk. velitele. Pak to raději ještě upřesňuje.

– Jméno?

Musí to opakovat, než židovka pochopí, že mluví k ní.

– Ballontay Anna.

– Ty seš Maďarka?

Ona kývne. Slabicar láme všechny jazyky Banátu. Dál se jí ptá v její mateřštině.

– Honnét?

– Peströl...

– Van egy számod?

– Nem, én a gettóból vagyok...

– Mikor születél?

– Huszonnégyszázötvenedikén.

– Bez čísla, z ghetta, pův. Budapešť, nar. 7. 6. 24. Zapisuje to kaligraficky, je pokaždé hrdý, že tyhle knihy, stejně jako poslední soupis rekvizit Burgtheatru, který pořídil on, budou pro to krásné písmo obdivovány jistě i za sto let. Když zanáší poslední údaj, něco slabě zvoní v jeho podvědomí, snad datum, ale vzápětí je zasuto novou myšlenkou.

Oblékla se, trikot i špičkové střevíce jí padnou jako ulité, ale působí vzdor ostré barvě mnohem bezvýrazněji, než když tu stála nahá. Ačkoliv tomu má být právě naopak... Moment! Slabicar odhání cikánky a vydává se ke své současné skrýši. Bývá jí vždycky některý z pláštů v karenční lhůtě. V jeho kapsách uchovává dolary, libry a šperky, vše, co při přebírce, kterou zásadně provádí sám, vypáral z podšívek a límců. Také nejrůznější předměty intimní potřeby. Přináší malou vykládanou skříňku s líčidly.

- Na!

Židovka pozoruje předmět, jako by netušila, k čemu je.

- No, namaluj se!

Její oči těkají. Co ji zas kouslo? Pak si Slabicar připomíná, že tu schází, co má i garderoba nejposlednější šmíry: zrcadlo. Ujímá se tedy kelímků sám.

- Ukaž!

A zkušeně jí líčí tváře, oční víčka, obočí i rty, jako když si občas chystá pro milostné hrátky své chlapce.

Grube připravuje pro zkoušku kinosál. Je tu jediný zdejší klavír a hlavně gramofon. Zatímco správce těchto kulturních zařízení, tlustý scharführer Himmler, kýchá a hřmotně odstrkuje přední, šrouby spojené řady židlí, aby vznikl dostatečný prostor, probírá se zástupce velitele pevnosti sloupkem desek. Jejich tituly vyvolávají vybledlé obrázky z veselých let freibursko-hamburských, kdy měl svou minulost ještě před sebou. Svět, jenž se mu tehdy zdál ležet u nohou, scvrkl se mezitím v tyhle tenké kulaté placky porýpaného šelaku. Zůstala mu z něho jen Monika. Zůstala?

Dveře. Nevstoupit s ní správce magacínu, jenž se teď hrdě hlásí, byl by Grube židovku nepoznal. Šaty dělají člověka, šminky herce. I bez divadelního osvětlení, které teprve všemu nasazuje korunu, vyhlíží, že by od minuty mohla vtančit na nejlepší scénu.

- To se vám povedlo, Slabicare, klobouk dolů!

Jak ještě doznívá vzpomínka, přidává Grube k těm všem zmizelým věcem i obsahy mnoha slov. Kde je konec starým dobrým pánským kloboukům! Už dávno navždy dolétali černí, šedí, hnědí a plaví ptáci buřinek, borsalin, panam a žirardáků. Nahradilo je tupé trčení hajlujících pravic. Nutí se nechat těch úvah. Je na nejlepší cestě vpálit příští ránu z milosti sám sobě. Himmlerovi, který ukrývá nos ve špinavém vojenském šnuptychlu a čeká na vysvětlení, říká jen.

– Počkejte tu s ní, scharführere, za okamžik přijde velitel se svou dcerou.

Himmler místo pozdravu mohutně kýchá. Zůstává s krásnou neznámou sám.

Svého šéfa nalézá Grube u superhetu. Vrchní velitelství branné moci vydalo konečně zprávu pro veřejnost. Chybí v ní tísnivé údaje o rozsahu invaze a síle útočících svazů, zato přibylo dramatických detailů. Dopodrobna je líčen nezdařený letecký výsadek Britů nad městem Sainte-Mère-Église: hořící kostel vytvořil žhavý vír, který parašutisty strhával do svého jícnu jako mouchy. Na strmých stěnách piku Du Hoc, kam se ve vlnách snažili vyšplhat američtí výsadkáři k těžkým německým dělům, se v horolezeckých lanech houpou stovky mrtvých těl. Čluny s posilami se tříští v příboji i v plných zásazích německých granátů, útočníci už stěží stačí nahrazovat ztráty. Invaze se hroutí. Na Atlantském valu se rodí nová evropská legenda. Řím. Italský král Viktor Emanuel postoupil včera trůn korunnímu princovi Umbertovi...

Velitel vypíná rádio. Každý z obou mužů čeká, zda se druhý ke zprávám vyjádří. Po krátkém mlčení chápe Grube, že má přejít k dennímu pořádku.

– Je hotová, obersturmbannführere.

– Kdo...?

– Ta židovka. Vypadá k světu. Dokonce dost.

Kleinburger to bere kývnutím na vědomí a sahá po sluchátku.

– Obersturmbannführere...!

– Ještě něco?

– Striktně jsem jí zakázal vydat ze sebe jedinou německou hlásku. Chtěl jsem zabránit, aby snad v dotyčné věci obtěžovala slečnu Kristinu. Balet se přece obejde i beze slov...

Kleinburger je otřesen. Jak na to mohl zapomenout? A na co všechno zapomněl ještě? Ne, nebyl to dobrý nápad, a on jej měl Gertrudě, poslušen svého instinktu, hned rozmluvit! Ovšemže nic z toho na sobě nedává znát. Říká Grubemu.

– V pořádku.

Zvedá sluchátko a žádá svůj byt. Je spojen okamžitě, ale chvíli trvá, než Gertruda uslyší z kuchyně přístroj v malé jídelně a dojde k němu. Muž potlačí svou nenáladu a je dokonce nezvykle neformální.

– Haló, zlato, jak se máš?

Grube taktně zdraví a opouští jeho služební místnost.

Gertrudu to nezvykle důvěrné zavolání v nezvyklou dobu těší jako dodatečný dárek.

– Dobře, miláčku, děkuju, že sis vzpomněl.

– Máš přece narozeniny.

– Ano, jsou moc krásné. Díky tobě!

– To jsem rád. Máš tam Kristinu?

– Šla si číst.

– Kam?

– Ven. Myslím, že k bazénu.

– Zavolej na ni, jestli hned může přijít ke mně.

– Počkáš chvíličku?

– Ale ano.

Se sluchátkem u ucha usedá na psací stůl, prohlíží dál hlášení ze včerejška a dnešní úřední poštu. Vzdáleně přitom slyší, jak Gertruda, nejspíš na druhé straně chodby, hlasitě volá.

– Tinko! Tinkoooo!

Celá dlouhá léta, kdykoli zazní toto volání, stoupá v něm teplá vlna, kterou v duchu neumí nazvat jinak než blaženstvím. Protože to vždycky znamená: jsou všichni tři spolu. Že i teď a tady, rovná se zázraku. Gertruda je zpátky, zadýchaná a znepokojená.

– Neozývá se ani u bazénu, ani z aleje. Kde může být, miláčku...!

– Bud' klidná, zlato, já si ji najdu. Pa, měj se dobře. Těším se na oběd.

Sám však kupodivu pocítí neklid, a sotva zavěsí, zvoní dozorčímu:

– Zeptejte se na bráně, jestli má dcera neopustila pevnost!

- Ano, obersturmbannführere!

Klak.

Pauza netrvá ani deset vteřin.

Klik.

- Ne, obersturmbannführere!

- Tak obvolejte všechna strážní stanoviště, jestli nezabloudila k nim!

XI

Souběžně

Tunel vede tlustým úpatím jednoho z valů. Protější východ se na dálku zdá být díra, kterou by neprolezlo dítě. Kamenný oblouk stropu je tak nízký, že dlouhán Weissmüller musí sejmout čepici.

V chabém světle zaprášených lamp vidí Kristina poprvé pořádně jeho vlasy. Bylo to ve služební době, a tak velitel nedovolil svým důstojníkům sejmout pokrývky hlavy ani při snídani.

Kristina těžko snáší uzavřené prostory. V protileteckém krytu internátu trpěla vždycky dvojnásob. Tady navíc teče ze stěn a pronikavě čpí syrová hlína, vyvolává představu hrobu. Po prvních metrech ji přepadla hrůza, že směšná skořápka klenby, otřesená jejich kroky, se pod mocnou tíhou valu prolomí. Bylo jí jedno, že se ztrapní; už ho chtěla požádat, aby se vrátili; vtom zasvítily ty vlasy.

Správně si ho pojmenovala! Ani poctivý komisní zástřih nic nepořídil proti andělským lóknám, které se stejně kadeří v bezpočtu drobných kroužků. Teď vypadají jako stříbrné, ale Kristina ví, že mají barvu suchého písku. Tlak na její duši slábne. Strach ustupuje myšlence, že kdyby tu teď byli zasypáni spolu, nedostala by ho už nikdy žádná jiná. S náladou se jí ihned vrací i odvaha.

Jsou u druhé bytelné mříže. Průvodce ji odemyká stejným klíčem, který mu stále visí na opasku vedle pistole. Ona se nemůže vynadívat na jeho vlasy. Bohužel krátce. V okamžiku, kdy se prstýnky na denním světle mění v živé pískové hádky, uvězní je opět černá čepice. Ale jeho tvář, ještě před hodinou tak úředně neosobní, podržela kamarádský výraz od bazénu. Aspoň něco. Tak kamže nás to vede náš krásný Wolfi? Kristina žasne.

- Bože, tady je hezky...!

Tunel vyúsťuje uprostřed dlouhého valu, který tvoří přeponu rozlehlého trojúhelníka. Uvnitř však neleží střízlivě plochý pevnostní dvůr, jaký vzdor stromům a trávě vězní i Panský dům. Tady jako by byla uvězněna sama krajina. Od branky zvolna klesá k nejnižšímu bodu, který leží v místě, kde se dotýkají ramena trojúhelníka. Až k hornímu okraji pravého příkře vybíhá travnatý svah. A všude keře a skupiny starých stromů, které zakrývají celý spodek levé zdi. V zeleni problýskává dokonce i klikatý potůček.

- Proč nepostavili Panský dům tady??
- Kvůli přístupu. Vede sem jen tenhle tunel.
- To by mi nevadilo.

S tebou, nedodá Kristina. Ale dobře tak! Bude to jejich místo. Aspoň je tady nikdo nevyruší. Anebo má, bodne ji u srdce, Grubeová druhý klíč? Odepíná ho od opasku spícího manžela, aby se tu mohla v noci setkávat s milencem? Před tunelem nestály stráže! Průvodce nemá o jejím náhlém zoufalství potuchu a pokračuje ve výkladu.

- A hlavně je tu střelnice.

Těší ji, že to ta stará škatule nemá tak lehké, ale vzápětí se zlobí sama na sebe. Blázním? Už zase chci brát vážně vlastní bujnou fantazii? Kdo je tu s ním teď o samotě, ta druhá, nebo já? Proč mařím nesmysly tak jedinečnou příležitost? Ne já jeho, on sem přivedl mě! Tak mu to nedělejme těžší, děvče! Svě okouzlení nemusí Kristina předstírat.

- Kde se bere ten potok?
- Mysleli tenkrát při stavbě i na dlouhé obležení.
- Jenže každý potok musí mít začátek a konec!
- Tenhle vyvěrá z pramene přímo v pevnosti a je sveden pod valy do vodních příkopů a do řeky. Nikdo už vlastně dneska neví kudy.

Kristina ukazuje vpravo, kde přerostlá tráva šplhá vzhůru až k temeni valu.

- Tam chybějí už jen věže pohádkového hradu!

On překvapeně kývá. Vidí tohle místo poprvé cizíma očima a diví se, že ho to nenapadlo dřív.

– Odtamtud musí být fantastický rozhled, vid', Wolfi? Nemůžem tam? Když mám žít mezi zdmi, chci aspoň vědět, co hezkého je za nimi.

Weissmüller je v rozpacích.

– Tím směrem zase jen kamení... čtvrtý dvůr...

– Aha. A na ten nesmím.

– Ne.

– A jen tak se shora mrknout? Abych měla představu?

– Naproti jsou strážní věže...

Ne že by jí na tom zvláště záleželo, zkouší jen, má-li nad ním vůbec jakou moc.

– Ještě tam neposekali trávu. Umím se dobře plížit, Wolfi, ty ne?

– Tak ale opatrně...!

Vůbec s tím nepočítala, a teď v ní slastně trne. Blíží se k pravému valu, strmě stoupají. Pod jeho okrajem se začínají plížit. Voják musí uznat, že děvče je jako had, sám má co dělat, aby se vrcholky vysokých stébel, jež odhrnuje, nevykláněly v lehkém větru, který tu nahoře vane, proti ostatním. Pozdí se, a tak ji tam vpředu šeptem varuje.

– Stát! Čekat!

Kryta tenkou zelenou sítí, vidí Kristina řetěz strážních věží na dalších valech. Na jednom z odlehlejších zpozoruje známé postavičky pilných ženců, kmitajících kosami. V nejbližší věži na protilehlém náspu rozeznává tvář muže, jehož loket spočívá na pažbě kulometu. Pak se dívá dolů. Dvůr, zvaný čtvrtý, má přibližně stejný rozměr jako ostatní, které zatím poznala. Půdorys tu však neruší žádné stavby ani stromy. Dlažba se prostírá mezi všemi čtyřmi zdmi. Jsou z narudlých kamenů jako celá pevnost, pnou se do výše dobrých osmi metrů, kde teprve začíná travnatý násyp valu. V pravidelných odstupech jsou ve zdech vyražené otvory uzavřené mříží.

Dvůr je prázdný, jen uprostřed se sluní starší muž v pruhovaném odění, lehl si pohodlně na dřevěnou káru, šikmo opřenou o voj. Zdaleka sem odevšad doléhají slité zvuky všedního dne, v nichž téměř zaniká i lomoz neúnavných cvrčků, jako by byli jednou z nástrojových skupin velkého orchestru. Jaká idyla, myslí si překvapeně. Z jednoho otvoru vynášejí dva pruhovaní muži třetího, za nimi vychází muž SS se samopalem. Ještě než skupinka dorazí ke káře, poznává Kristina svůj omyl. Weissmüller, už vedle ní, šeptá naléhavě.

– Zpátky!

Plazí se tentokrát před ní. Všiml si snad, jak ztuhla? Každého někdy něco překvapí, to je přece lidské. Například tunel. Nebo první mrtvý! Ale to zdaleka neznamená, že by byla z cukru. Vždyť se ani nezachvěla. Ráda by mu to dokázala tím, že se bude klidně dívat dál. Ale on už je kdovíkdě, a tak ho rozladěně následuje. Souká se vlastní stopou pozadu, aniž se pohne jediná tráva. A tady ho má!

– Proč jsem nesměla chvíli zůstat?

– Měl jsem o vás starost...

– O nás?

– Promiň... O tebe. Že tě přece jen zahlédne strážný. Myslím, že by tvůj otec nebyl rád.

– Takže ses bál spíš o sebe.

– Proč o sebe?

– Žes za mě převzal odpovědnost.

– Jsem zvyklý nést těžší!

Ráda zjišťuje, že se taky urazil. Záleží mu tedy na jejím dobrém mínění. Jako jí na jeho. Proto útočí dál.

– Myslíš si, že jsem sentimentální husa?

– Ne...

– Že nevím, kdo ti dole jsou? Třeba někdo z nich dával znamení letcům, co spálili náš bývalý dům i se všemi dětmi, které jsem znala. Třeba je tam ten, co položil minu, která mi skoro zabila otce!

Přesvědčení, s jakým dívka mluví, působí na něho jako duševní balzám po věčných posměšcích Moniky Grubeové, které – podobně jako jejímu muži – není zřejmě nic svaté. Teď teprve Weissmüller chápe, co by ho bylo stálo, kdyby se jí byl nepostavil na odpor.

Kristina dovedně zamíchá do hry své narozeniny.

– Mně bude sice zítra teprv osmnáct, ale v tom je i mé plus. Protože mě už na rozdíl od sentimentálních hus a rozmazlených koček, které jsou dokonce líné mít děti, vychovala Říše!

Je na sebe pyšná, že dokázala tak přesně odlišit hauptsturmführende od vlastní matky.

– A jmenuju se Kleinburgerová!

Nejen jmenuje; Weissmüller je si už jist, že má navíc i to, co u otce, jehož jinak ctí, přesto postrádá, právě onu vlastnost, kterou je sám ovládán a musí ji před mnohými skrývat skoro jako vyrážku: víru. Ne předstíranou, ne vynucenou, dokonce ani ne velitelovu víru z rozumu, ale pravou, slepou, svatou, absolutní víru, vedle níž není místa pro jiné. Náhle se odvažuje položit jí zcela osobní otázku.

– Věříš v Boha?

– Ne!

Nezaskočil ji, nepřivedl do úzkých, nedonutil kličkovat, dokonce ani lhát ne! Že se ještě docela nedávno modlila k někomu, v koho nikdy nevěřila, jí náhle připadá tak nesmyslné, že naprosto odmítá jakoukoli spojitost mezi tou pomatenou modlářkou v internátním krytu a sebou tady a teď. Potřebuje Boha tím méně, že má jeho anděla. Má už? No tak tedy bude mít. Právě mezi nimi sílí pouto, které brzy nikdo nezpřetrhá. Tak jen do toho, děvče, pokračuj! Bud' upřímná a nestyd' se za to, nech svobodně mluvit srdce!

– Ne, Wolfi, mně stačí víra v poslání našeho národa. A tu mi předal můj otec. Znáš Nietzscheho?

Čte v jeho očích, že ne, a stydí se za tu beztaktnost tím spíš, že se tu chlubí peřím, které jí samé bylo ještě dnes ráno cizí, dokud z něho otec nevytřepal školní prach. Přesto teď dál bezostyšně

předvádí své kolosální filozofické vzdělání. Kdo ví, čím si pomáhá ta stará šmíračka!

– Nietzsche, jak víš, učí, že největší chybou lidstva byla a je slabost. Že skutečným motorem dějin je síla, která nelítostně odstraňuje všechno staré a slabé. A že národ, který hodlá vytvořit novou civilizaci, vyšší a lepší, se nesmí zaleknout ničeho, ani krve. Otec mi svěřil, že tady u vás končí ti, co chtěli dějiny vrátit zpátky. Ty... s tím máš taky něco...?

Říká to a hned se leká. Nejasně tuší, že otevírá jakousi třináctou komnatu, kde číhá Poznání, které ji vyžene z tohoto slunného poledne do nekonečně temné a krvavé noci dospělých. Ale i Weissmüller překračuje mez. Poprvé prozrazuje vojenské tajemství. Ví ovšem komu.

– Ano...

– Jak se to dělá?

– To je různé...

– Neboj se. Mně můžeš říct všechno. Nevěříš mi?

– Ale ano...

– Co u toho děláš?

– Pokud jsou odsouzeni k smrti zastřelením, velím popravčí četě.

Pak... jim dávám ránu z milosti.

– Co to je...? Klidně mi to pověz!

– Rána do týla. Kdyby pořád ještě žili.

– Čím?

– No, pistolí...

Dávno došli k potoku a hovoří spolu vestoje, ona s rukama zkříženýma na prsou, aby skryla nenadálý třes prstů, on s palci za opaskem, který obepíná štíhlé boky. Ostatní prsty jeho pravičky přitom obemykají horní hranu koženého pouzdra. Tahle pistole tedy... tyhle prsty... Chvění sílí, a ona začne v zoufalství mlít silácké věty, aby svedla své rozčilení na jinou příčinu.

– To je ale... to je velkorysé, ne, Wolfi? Našim ženám a dětem, zasypaným v troskách zřícených domů, nedá ránu z milosti nikdo!

Jsou tam zaživa pochovány hodiny, dny, snad i celé týdny. Kolem jen tma, ticho a zoufalství pomalé smrti!

Soukromý děs, jaký dobře zná z hodin v krytu, rychle přebíjí hrůzu, kterou v ní vyvolala představa jeho prstů tisknoucích... co? A kde? A jak? Musí se ihned zeptat, musí v sobě jednou provždy zahradit zdroj toho zákeřného chvění, které právě hrozí zesměšnit její předchozí hold Nietzschemu. Jsem sportovkyně, zaříká se, jsem dospělá žena, jsem Němka!

– Ukaž mi ji. Tu pistoli.

Jeho pravička skutečně rozepíná pouzdro a vyjímá zbraň. Je větší, než se předtím zdálo. Matně se lesknoucí kus kovu přitahuje Kristinu už tvarem. Ukazováčkem se dotýká ústí. Studí... i když právě z něho šlehává žhavý blesk, který završuje dílo spravedlnosti.

– Dej mi ji potěžkat.

Neptá se, přikazuje. A on ji poslouchá. Pistole je tak těžká, že jí skoro vypadne z ruky. Ale udrží ji a dokonce zvedá proti němu. Pak se leká, když on prudce odskakuje stranou, jednou rukou jí svírá zápěstí a druhou odebírá zbraň.

– Co je...?

Weissmüller se rozpačitě omlouvá.

– Mělas prst na spoušti! Ona jde hrozně lehce... já ji nikdy nejistím.

Překládá páčku. Klapnutí. Pak bere dívku volnou levičkou lehce za ruku.

– Pojd'!

Kristina je bez sebe. I když jí tím asi jen pomáhá zvládnout svah, ona prostě poprvé drží jeho prsty. Jsou štíhlé, jemné a suché. A nejhezčí na nich: nepatří andělu, nýbrž našťestí muži. Předstírá, že jí kloužou podrážky, a on ji nepouští, ani když jdou už pohodlnou a povlovně klesající cestou k místu, kde se stýkají oba boční valy. Jsou však, bohužel, u cíle.

V rohu stojí dlouhá dřevěná stěna ze silných fošen. Před ní je zapuštěn do země půltucet tlustých kůlů. Weissmüller se zastavuje a hledí na Kristinu, jako by ji zkoušel. Ona se rozhlíží. Stranou u levé zdi spatří dřevěnou plošinu, ze které trčí vzhůru dva vysoké trámy, spojené příčným břevnem. V něm jsou zapuštěny tlusté háky. Je tím zmatena. Pak sama žasne, když se slyší věcně říkat.

– To je šibenice!

– Jen pro šmelináře a sprosté zločince. Ostatní končí tady.

Kristina jde k nejbližšímu kůlu. Pod nohama jí křupe písek. Zblízka pak objevuje ve dřevě bezpočet třpytivých plošek. Dotýká se jedné z nich. Studený kov. Znovu z ní mluví ten cizí hlas.

– Kulky?

On kývá a dál z ní nespouští oči. Ten pohled zná. Ano! Tak se dívali její učitelé, když si z duše přáli, aby je nezklamala. On zřejmě čeká, jak se zachová, až jí dojde, že každá z těch kulek mohla zasáhnout kůl jen skrz živé lidské tělo.

Kristina pro jistotu znovu založí ruce a skryje prsty, ačkoli v nich už dávno cítí jen mravenčení; třas ustal, hned když jí podal ruku. Doléhá zády na kůl.

– Tak?

– Ruce mají vzadu. Spoutané...

Ona tedy objímá kůl za sebou, až se dotknou špičky prstů.

– Tak?

– Ano.

– A odkud...

– Odtamtud.

Místo, na které ukazuje, je od ní vzdáleno zhruba deset metrů. Přešel tam a otáčí se k ní. Ona vidí každé hnutí jeho očí. Jsou teď zářivě modré. Dívka se rychle ptá dál, aby si nevšiml, jak ji přitahuje.

– To takhle všechno vidí?

– Mohou požádat o pásku.

Mravenčení přechází znovu v zrádné chvění. Křečovitě k sobě za kulem tiskne bříška prstů. Hlas se jí naštěstí nechvěje.

- A dělají to?

- Většina chce vidět, co se s nimi děje. Ale pak mnozí přece jen zavřou oči.

- Říkají něco?

- Mnozí se modlí. Někteří zpívají. Občas někdo vykřikne pár slov.

- Co třeba?

- Nevím. Jsou to Češi, Francouzi nebo Holanďané. Dokonce cikáni.

I on cítí kupodivu vzrušení, jako naposledy před... Kolik je to už let? Ted' je nepočítá. Bezděky zažívá sám na sobě moc slova. Pojmenována dostává všednodennost nový rozměr, který překvapuje i jeho. Proto vypráví dál.

- Cikáni prosí a často pláčou. Jsou jako děti, je to nepříjemné...

Kristina si už zase musí pomáhat siláctvím.

- Měli si to rozmyslet dřív!

Zavírá oči. Její tvář nabírá bolestný výraz. Weissmüller se leká.

- Co ti je?

- Mlč! Představuju si to. Třeba budu spisovatelka, pak musím umět psát i o tom. Chtěla bych všechno zažít, Wolfi, ale jak, když jsem žena?

A on, zajat už zřejmě víc, než byla ochotna doufat, vytahuje bez zaváhání pistoli, odjistí ji a tiskne spoušť. Suchá rána bez ozvěny, jakým tu jeho uši dávno uvykly, působí na ni jako blízký výstřel z děla. Omdlí.

Když přichází k sobě, věří, že je znovu ve snu, jako předtím u bazénu. Až na to, že anděl ji, tentokrát ležící, objímá, hladí a úzkostně volá její jméno. Všecko se jí vrací až k zastavenému času. Zdrčeně ho prosí.

- Nezlob se na mě...

- Ty se nezlob...

- Já se nebojím, jen jsem se lekla. To je tím, že jsem byla pořád mezi děvčaty. Ale teď mám kamaráda, vid'?

- Ano...

- Ty mě všechno naučíš!

- Já nevím...

- Ale já vím!

Stahuje jeho hlavu k sobě. On se v prvním okamžiku děsí jako před týdnem, kdy ho začala znenadání divě líbat Grubeho žena. Ale takhle ústa nekoušou a nevnikají do jeho vilným jazykem, dokonce ani nelíbají, jen mu oddaně spočívají na rtech jako celé její tělo v jeho objetí. Weissmüller zažívá dosud nepoznaný pocit, o němž se domnívá, že je to něha. Nepodniká nic, aby se osvobodil.

Po chvíli oba najednou plaše vstávají, oprašují se navzájem, mlčky se vracejí zpět. Ani v tísnivé štolě ho nebere za ruku, je teď silná svým neuvěřitelným štěstím. Diví se, když si Weissmüller už v tunelu nasazuje čepici. Ale uviděl velitele dřív než ona. Slunce ji oslepuje, Kristina mžiká a září otci vstříc.

- Tatínku, poprosila jsem pana Weissmüllera, aby mě tu trochu...

- Děkuji, untersturmführere, můžete odejít! Máš pro mne čas, Kristino?

Weissmüller nadále tuhne v pozoru a hledí, jak odcházejí. Kdesi v dálce, v ghettu nebo v Leideneritzu, bijí hodiny dvanáct. Náhle ví: může-li ho vůbec kdo zbavit kletby a proměnit v muže, jakým chtěl kdysi být - pak tato dívka!

XII

6. 6. 1944, v pravé poledne

Karel Kleinburger je otřesen. Jako člověk i jako voják. Jako otec nepoznává dceru, jako velitel podřízeného. S ním si to vyřídí ještě před obědem krátce a jednoduše, jak je zvyklý. Nemůže svým lidem měřit dvojím loktem. Ale jak má, proboha, naložit s ní?

Přes svou uzavřenost míval ke Kristině vždycky vřelý vztah. V ní jako by se mu vracelo, co si dobrovolně odřekl, když se upsal stranické a vojenské řeholi: zájem o krásné umění, svobodné hloubání o Bohu i o světě. Zatímco Gertruda už dávno přejala jeho přísné životní normy a maximy, s dcerou si dál dovoloval i zakázané ovoce citu.

Jeich tajný spolek skončil, když odešel na frontu. Po zranění vynakládal všechn čas a energii na rychlé uzdravení. Následovalo překvapivé povolání do pevnosti. Jeho stížnost by byla jistě pronikla k sluchu Vůdce, ale on byl zvyklý plnit bez odmluv každý rozkaz, jak to žádal po jiných. Uprostřed obecného rozkladu v tom spatřoval onen pověstný, neotřesitelně pevný bod.

Všechny síly věnoval novému úkolu, který si vytyčil sám: dokázat, aby se prostor, jež mu svěřili k působení, přiblížil vznešenému obrazu Pořádku a Velikosti, jak jej kdysi načrtl zbídačenému a skomírajícímu Německu Adolf Hitler. Kleinburger zůstal věrný vidině pospolitosti silných a spravedlivých mužů a žen, zakládajících nejvyšší dosažitelnou civilizaci dějin.

Dělal to pro svůj národ a tedy také pro svou dceru. Tím omlouval, že ji od jisté doby zle zanedbával. Ted' ví, že udělal chybu, kterou musí rychle napravit. Mladá žena po jeho boku se i vnějškově málo podobá dceři, kterou znal. V její kdysi tak důvěrně známé duši se už nevyzná vůbec.

Nabídl jí zmrzačené rámě, aby mohl pravicí odpovídat na různé pozdravy mužů, kteří právě nejsou ve službě a jdou fasovat oběd. Potlačovaný hněv a vnitřní nelad působí, že pochoduje rychleji a rázněji než jindy. Ona se mu bez potíží přizpůsobuje. Výsledkem je, že ho víc než obvykle bolí pahýl nohy.

Kristina nic z toho nevnímá. Hrklo v ní, pravda, když uviděla, jak tam na ně čeká. Jeho poděkování Weissmüllerovi ji však přesvědčilo, že tím rozmarným přáním nezpůsobila své první lásce žádnou mrzutost. Výstřel, který jí stačil k mdlobě, musel utonout v obrovském trychtýři valů. Co bylo dál, ví jen ona, on a nebe.

Protože uplynuly teprve minuty, všechno v ní stále trvá. A přestože se nepříhodilo téměř nic, je si jista, že se stalo všechno. Je hrdotí bez sebe, když si pomyslí, že ta včerejší panna na ocet, která byla celému internátu pro smích, přebrala zkušené kurtizáně za slabou hodinu nejkrásnějšího ze všech mládenců – jak se příhodně zpívá v hymně –

*von der Maas bis an die Memmel,
von den Etsch bis an den Belt!*

Správce kinosálu mezitím pochopil, že se stal zas jednou obětí Grubeho oblíbené hry na čekanou. Zástupce velitele se už ve stranickém aparátu naučil, co na vojně jako když našel: nechá-li čekat podřízené, nadávají mu leda v duchu; čekající nadřízení řvou nahlas a trestají. Kleinburger byl o to nebezpečnější, že nikdy nekřičel. Šarže v pevnosti, které si objednal a Grube pro něho povolával, tedy čekaly a čekaly.

Himmlera zlobí vlastní blbost. Mohl si alespoň dát přinést oběd. Nezeptal se ani, kdo ta holka je, aby věděl, jak se k ní chovat. Na otázky nereaguje a on neví, smí-li jí to mít za zlé. Třeba mu jenom nerozumí, vypadá spíš italsky. Chová se sice jako vězeňkyně, ale její vzhled i ohlášená návštěva starého s dcerou jsou naprosto nezvyklé. Starý mazák Himmler ví, že každá mimořádnost smrdí

v armádě průserem; ve válce dokonce hromadným hrobem, plným Neznámých vojínů.

Himmler býval učitelem v Porúří. Komunista, jak tam koncem dvacátých let patřilo k dobrému tónu. Otcové jeho školáčků byli většinou svalnatí havíři a hutníci, kterým mohl na vrcholu světové krize těžko vysvětlovat, že je mu osobně bližší Schopenhauer než Marx. Z vrozené bojácnosti se aspoň neúčastnil jejich bojových akcí, vymlouvaje se na chronickou sennou rýmu, která ho skutečně trápila po celý rok.

Bylo jen spravedlivé, když po požáru Říšského sněmu unikl prvnímu kolu hnědé odvety. Na druhé nečekal, přesídlil k sestře do Karlových Varů. Tentokrát se postavil na správnou stranu. Jeho rýma a líná letora však zaviniily, že ani v Henleinově Sudetské straně nezískal ostruhy, jež by ho povznesly nad masu straníků. Zájem, který vždy znovu budilo jeho jméno, ihned opadal, když úzkostně popřel jakékoli příbuzenství s obávaným říšským vedoucím SS.

Pak ale musel narukovat a hrůza z fronty ho ovládla tak, že na obvyklou otázku poprvé odpověděl jinak. Tu větu předtím dlouho piloval, aby obstála v každé zkoušce a nestrhla ho snad do jiného neštěstí.

„Říšského vedoucího si jako každý poctivý Němec vysoko cením a hluboce ho ctím. Ale nejmenuji se Heinrich, nýbrž Johann, a nechci, aby o mém nasazení pro Velkoněmeckou říši rozhodovaly jakékoli, byť sebevyšší příbuzenské vztahy.“

To stačilo, aby byl považován za obzvlášť mazaného spřízněnce „říšského Heiniho“. Byl vybrán pro tělesnou stráž Adolfa Hitlera, ale ani když se záhy ukázalo, že není pro osobní záštitu Vůdce fyzicky způsobilý, neupadl nikterak v nemilost. Byl poslán do této idylické pevnosti jako správce osvětových zařízení, která tvořil filmový projektor, gramofon, klavír a asi dvě stě českých knih – vše tu zůstalo po československé armádě. Když hbitě poznal, co je Kleinburger zač, sehnal ihned fůru německých knih po židech, kteří

už odjeli z ghetta, a přes noc věrohodně zfalšoval půjčovní záznamy, aby dokazovaly, že se v pevnosti za něho náruživě čte. To ho až na další zachránilo před tím cvokem.

Nemůže si tedy stěžovat. Nejenže nemá komu, dokonce ani ženě – neosmělil se nikdy žádné vyznat –, ale bylo by to rouhání, jaké nebe trestá. Hlad utiší o pár chvil později a proud z nosu trochu poleví, až vězni sklídí ta vražedná červnová sena. Zatím tedy kýchá, co nos dá, otáčí se tam a sem na stoličce od piána, až padne pohledem na černé víko. Kolik let už nebyl na žádném koncertě? Zvedne je a začne ťukat do kláves. Proč se tu vlastně neučí hrát na klavír? Že ho to nikdy nenapadlo!

Brzy umí stupnici nahoru i dolů. Pak zkouší akordy. Ty se mu nevedou. Falešné tóny ho rozčilují, připomínají všechny neuskutečněné sny a zmařené šance jeho života. Už toho chce nechat, když si všimne, že Italka upřeně hledí na klaviaturu. Scharführer si hlučně čistí nos a ptá se jí.

– Umíte to?

Když kývla, vstává a přepouští jí kulatou židli.

– No tak ukažte.

Ani si neuvědomuje, že jí vyká. Zvědavě pozoruje vysoký nárt, který zkouší pedály, útlá zápěstí, jež teď kmitáním uvolňují ztuhlé prsty, jak to naposled vídával ve slavnostním sále karlovarského Puppů. Když se mu zdá, že je připravena, ale nerozhodnuta co hrát, pomůže jí přímo dychtivě.

– Znáte Chopina?

Měl představu některé z elegických melodií, tak příbuzných jeho bytosti, která celý život toužila po tiché harmonii a narážela jen na hlučné pazvuky. Hudba, jež náhle zabouří kinosálem, má k ní daleko. I po létech poznává etudu C-moll.

Téhle hudby se vlastně odjakživa bál, protože se podobala krásné bludici, která k sobě láká rytíře vidinou lásky, bohatství a slávy, aby je pak přivedla do záhuby. Teď však, zatímco mu od nosu kane hlen,

myslí poprvé s odporem na to, kam ho zavedla zbabělá opatrnost. Mezi zabijáky, kterým zítra, až přijdou zas jednou „z práce“, pustí nový film s Marikou Rökk. S tou myšlenkou málem kácí celou řadu křesel, jak se mocně vztyčuje z krajního. Ve dveřích stojí, kdo ví, jak už dlouho, v doprovodu mladé dívky velitel.

– Obersturmbannführere...

Kleinburgerovo gesto utne jeho řev, ale ten už stačil přetrhnout skladbu. Židovka přestává hrát, hrbí se, jako by si chtěla chránit hlavu. Vzápětí také poznává velitele. Překotně vstává a už je tu zase živá socha.

Jak byla Kristina uchválena hrou, tak je teď zaujata jemnou krásou drobné dívky, kterou nepřebíjí ani krvavě červený trikot. Kdo to je? A co tady hledá? Že by tu našla ke všemu i přítelkyni? Netrpělivě čeká na otcovo vysvětlení. I Kleinburgera překvapila židovka znovu. Netušil, že je ke všemu výtečná klavíristka. A nevšiml si dopoledne, že je hezká. Obrací se k dceři.

– Tohle je to překvapení k zítřejším narozeninám. Tvá učitelka tance, a vidím, že i hudby. Můžeš s ní začít hned po obědě.

Dcera se mu dnes podruhé vrhá kolem krku.

– Tati! Ty jsi ten nejbáječnější otec na světě!

Scharführer Himmler horečně uvažuje, má-li v takové situaci na představeného neslušně, ale předpisově zírat, anebo se od něho vychovaně odvrátit. Jeho vnitřní svár řeší velitelova dcera, když pouští otce a přistupuje k dívce u klavíru s nataženou rukou.

– Moc mě těší, já jsem Kristina Kleinburgerová.

Ze všech nejméně to očekávala právě oslovená. Koutky úst se chvějí, jako by už chtěla promluvit, ale pak jsou reflexy z minula potlačeny čerstvými. Židovka se nehýbá. Kristina se bezradně otáčí k otci, který jí už sám rychle vysvětluje.

– Tvá učitelka není Němka. Ale i tak tě naučí, co potřebuješ. Hudba a balet se přece obejdou bez slov, nemyslíš?

Trochu se stydí, že cituje Grubeho, ale sedí to a pomáhá zvládnout Gertrudin pošetilý nápad.

– Jistě, tati!

– A teď, prosím, jdi a vyřid' matce, že přijdu za chvíli.

– Ano...

Tomu sice nerozumí, ale není zvyklá otci odporovat. Však se dozví. Je to den hádanek, ale i štědrých darů, nechme se tedy překvapovat dál! A tak té dívce pouze vesele zamává, zdraví poddůstojníka a jde. Kleinburger čeká, až za ní zaklapnou dveře.

– Scharführere! Po dobu, kdy má dcera bude brát lekce, zůstanou dveře sálu zamčeny.

Himmler se v pozoru marně snaží zatáhnout břicho a zkrotit nos.

– Ano, obersturmbannführere!

– Zkousím něco, oč jste se měl dávno pokusit vy!

– Ano, obersturmbannführere!

– Takže se teď alespoň postarejte, aby tu nikdo nerušil.

– Ano, obersturmbannführere!

Mám něco říct i jí? uvažuje Kleinburger, ach, ne! ta ví, co má, on musí už jen promluvit s Kristinou a pak v klidu počkat, jak se vše vyvine. Rozhodně si s tím poradí, poradil si už s horšími věcmi!

Velitel odchází. Netváří se nebezpečně. Dceruška si ho obtočila pěkně kolem prstu, myslí si Himmler, a kručící žaludek mu dokonce pomáhá překonat i potřebu pořádně kýchnout. Protože koneckonců pořád ještě neví, s kým má tu čest, dovoluje si dotaz.

– Obersturmbannführere! Mám ji zatím odvést do své kanceláře, aby si odpočala...?

– Ne, je z ghetta. Rozhodnu o ní večer. Zatím ji prostě pohlídejte!

Je pryč. Scharführer pění. Tím sdělením pominulo italské kouzlo. Židovka! Ted' chápe, proč velitel ztuhnul, když jí jeho dcera málem padla kolem krku. Pohlídejte! Kvůli nějaké Sáře by se neměl najíst? Taky si musí vzít čerstvé kapesníky. Deset po dvanácté, a ti v Panském domě teprve před obědem; má tedy nejmíň do půl druhé

čas. Za věčně zatemněnými okny kinosálu cvakají venku okované boty, řinčí příbory narážející o jídelní misky. Pohlíďte? Nechal na něm, jak. Vytahuje klíče a kývá na židovku.

– Pojd'!

Vede ji od klavíru po parketách, z nichž předtím odsunul přední řady křesel, k čelní zdi, kterou zakrývá projekční plátno. Tahá za popruh, bílá plocha vyjíždí vzhůru a odkrývá oplechované dveře se závorou. Himmler je odemyká a otvírá. V malém kumbálku jsou uložené kbelíky, košťata, hadry a všelijaké harampádí. Ujišťuje se, že jediné okénko pod stropem je malé a nadto zamřížované.

– Sem dovnitř!

Židovka nemá kam šlápnout.

– Sakra! Uhni!

Kope do kýblů, až vzniká malá volná plocha. Sem se židovka vejde. Sune ji tam, zavírá, zamyká, spouští plátno a jde smrkat a jíst.

Velitel pevnosti čeká ve své služební místnosti, až mu seženou Weissmüllera. Chce to vyřídit hned. Kupodivu s tím má menší problém, než by měl mít, když jde o tak zdatného muže. Cítí, že je proti svým zvykům osobně zaujatý. Opět pouští rádio. Běží zprávy z Normandie, které už jednou slyšel. Kleinburger jde k velké nástěnné mapě Evropy a hledá právě jmenovaná města. Od oka měří prsty vzdušnou čáru invaze a ustrne. Drastické obrazy parašutistů, škvířících se v hořícím kostele, či trsů mrtvol v horolezeckých lánech odvedly dokonce i jeho pozornost od povážlivé skutečnosti, že vylodování probíhá v šířce skoro osmdesáti kilometrů.

Tak ho zastihuje Grube.

– Untersturmführer ohlásil na bráně odchod do města, obersturmbannführere! Návrat ve tři.

– Jak to??

– Má volno. Sám jste mu je přece ráno potvrdil.

Vzpomíná si. Dobře, ukončí to tedy před svačinou. Může jít o to dřív ke stolu. A má aspoň čas ujistit se, že mu nekřivdí.

– Až se vrátí, ihned se hlásit u mne!

– Ano, obersturmbannführere!

Kleinburger se ve dveřích zastavuje.

– Vy nejdete na oběd, Grube?

– Manželka je u holiče...

– Nějaká oslava?

– Ano. Narozeniny vaší paní. V podvečer u bazénu.

– Aha! Vidíte, jakou mám paměť.

Jeho kroky doznívají, Grube dává dozorčímu pokyny ohledně Weissmüllera a věnuje se každodenní papírové válce. Jeho myšlenky však těkají kolem. Co se děje? Když strážný z vnějšího dvora ohlásil, že viděl ženskou osobu v doprovodu untersturmführera, sázel Grube nejdřív na židovku. Pak si vzpomněl, že ji tou dobou dávno mydlí Löffler a obléká Slabicar.

Velitel se vrátil bez dcery a Weissmüller se mezitím odebral z pevnosti tam, kde měl podle Grubeho také být: na schůzku s Monikou. Grube znal svůj osud od chvíle, kdy tu toho bělohlavého Apollona spatřil, a proto se snažil oddálit její příjezd, jak to šlo. Dokonce za cenu, že se v Sársku začala už nebezpečně nudit... Pak ji tedy pozval, a teď už jen zpozzdálí, zprvu nostalgicky, pak s rostoucí ironií, sledoval neúnavné úsilí vlastní ženy dostat do postele cizího mladíka.

Dříve než ona, ač tak zkušená ve hře smyslů, pochopil totiž, oč tu šlo. Vedl s ní dál spory, zda je ten hoch slepý fanatik či lepší pokrytec než oni oba, ale tím ji jen sváděl z pravé stopy, neboť setrvalý stav věci sloužil jeho zájmům.

To se však, bohužel, zdálo končit. Ohlášený příjezd velitelovy dcery zburcoval Moniku k rychlému dosažení cíle, a ranní setkání s dívkou ji zřejmě uvrhlo v paniku. Jistě se právě pokouší Weissmüllera svést. Byla to ona, s kým ho viděl strážný? Dostává o ni strach.

Tím víc si umiňuje sledovat případ židovky. Ten prohnáný Kolatschek obratem plnil Kleinburgerovo nicotné přání, aby mu přitom zlomyslně nastražil past. V pevnosti je teď jedno tělo, které tu nemá co dělat. Lapálie? Ale ovšem! Jenže: pro mnohem menší poslal člověk, který tomu všemu tady velí, půldruha tuctu mužů SS na jistou smrt. Šušká se, že nad ním sice dál drží ochrannou ruku sám Vůdce, ale zato Heinrichu Himmlerovi se prý vaří krev, když jen zaslechne jeho jméno.

Grube kašle na vysokou politiku. Ale chce jí rozumět, jako rozumí třeba pokru. Chce znát její pravidla, aby mohl v nouzi úspěšně blufovat. V daném případě chce dokonce mnohem víc: získat silnou kartu, kterou by mohl vynést, kdyby bylo nejhůř. A nejhůř by pro něho bylo, kdyby hrozilo nebezpečí nestálé, nevěrné a nemilosrdné Monice Grubeové.

Kristina pořádá bavorské knedlíky, jako by měsíc nejedla. Vlastně taky skoro ne. Neměla tu zpatlanou berlínskou kuchyň nikdy ráda a jednotné blivance v internátu tím mívá. Gertruda září.

– Tatínek chtěl, abych si najala kuchařku. Ale moje maminka vždycky říkala: dobře vaří jen ten, kdo vaří z lásky. Chudák, sama nejdřív neměla na to, a později pro koho. Budeš vařit se mnou, Tinko?

– Ráda. Hned zítra!

– Zítra máš narozeniny. A pozítří spolu zajedem pro baletní výbavu do Leideneritzu. Pak si sedneme na náměstí do cukrárny a počkáme jako kdysi, až si nás tatínek přijede vyzvednout. Uděláš si čas, Karle?

– Snad. Doufám.

Je nesoustředěný, po celou dobu uvažuje jak na to zavést řeč. Není zvyklý objasňovat svá opatření, natož předem. Tentokrát by však rád, aby dcera Weissmüllerův trest pochopila, a víc: aby s ním souhlasila. Gertruda mu před obědem zašeptala, že Kristina

je jako žena dosud nedotčená. Nepřekvapilo ho to. Měla jeho morálku a jeho tvrdost. Projeví je, doufá, i v tomhle případě. Ona právě spolkla poslední sousto a překvapivě se ho ptá.

– Tati, a kdo to je?

– Kdo...?

– Ta dívka, co mě má učit.

Je rád, že o tom začala sama.

– Maďarka. Zdá se, že prvotřídní tanečnice.

– Jestli tančí tak, jak hraje na klavír! A jak jsi ji sehnal?

Tak přirozená otázka. Jak to, že ani tu nečekal? A proč váhá s odpovědí, předstírá, že vychutnává poslední sousto? Zmocňuje se ho snad nová pochybnost?

– Požádal jsem, aby nám ji půjčili z ghetta.

– Maďarku? Tady?

– V tomhle ghettu jsou shromažďováni židé z celé Evropy, než jim Říše přidělí nový domov. To už jsem ti říkal.

– Kde?

– Co kde...?

– Kde bude ten nový domov?

– To je zatím samozřejmě státní tajemství.

– Ano... A je v tom ghettu i divadlo?

– Divadlo? Myslím, že ne. Je to přece jen průchozí stanice.

– To je hrozné...

– Co je na tom hrozného? Židi vždycky chtěli mít vlastní zemi. Dřív museli jezdit až do Palestiny!

– Myslím hrozné, že teď nemůže tančit. Baletka musí denně trénovat!

– Proto ji určitě potěší, když tě aspoň bude učit.

– A jestli zjistí, že jsem naprosté dřevo?

Gertruda vstává, nechce ty dva rušit a chystá se odklízet, ale Kristina to dnes nedovoluje, vmžiku je na nohou.

– Sed', narozeninko!

Šikovně odnáší plný tác do kuchyně. Ozývá se šumění vody. Gertruda se sklání k mužově zdravé ruce, ležící na stole, a líbá ji.

– Je šťastná. Přišla z té procházky úplně nadšená. Já jsem ti tak vděčná, Karlí!

Kleinburger se rozhoduje, že zůstane věren svým zvykům.

Vyřídí ten případ sám a ženám sdělí výsledek až pozítří. Nejraději současně s novou nabídkou. Až se mu podaří dostat židovku zpátky do ghetta, o čemž nepochybuje, je ochoten zaplatit Kristině normální učitelku, v nejhorším prostě Češku. Bože můj, nežijem tu přece na Měsíci!

Kristina si při nádobí brouká píseň, kterou v noci hrála foukací harmonika. Je to ovšem odrhovačka, kterou si zpívá fronta i zázemí, ale pro ni se stala srdeční znělkou. Myslíš na mě, cherubíne? Doufejme, že jsi byl taky proklet, abys mě musel milovat!

XIII

Souběžně

Weissmüller myslí na Moniku Grubeovou. Přemýšlí co jí říct, aby ho konečně nechala na pokoji. Rázuje po vlhkém mechu lužního lesa, sleduje v malém odstupu pěšinu vinoucí se podél umělého ramene řeky. Ví sice dobře, že tu teď nemůže narazit na žádnou hlídku, ale přesto neriskuje. Přitom zjišťuje, že ten známý kout vnímá náhle očima Kristiny Kleinburgerové. Napadá ho: tady by jí chyběla jen perníková chaloupka.

Pruh země mezi pevností a někdejším vojenským městem, dnešním ghettem, patří už od tereziánských dob jejich uživatelům. Byl do té míry součástí fortifikací, že se dal dlouhá desetiletí pomocí důmyslných hradidel rychle zaplavit. Systém dávno sežrali červotoči a rez, ale síť umělých ramen i podzemních kanálů, většinou tajných, se dodnes starala po každém větším dešti o malé povodně.

Na věčně bahnitě a kyselé půdě zřídil po první válce vzniklý československý stát vojenskou honitbu. Němečtí velitelé pevnosti ji po zřízení Protektorátu Čechy a Morava dva roky vedli podle všech regulí svatého Huberta dál, až si založení ghetta v listopadu 1941 vynutilo zřízení bezpečnostního pásma. Od té doby sem směli jen nositelé zvláštních povolení. Zde trávil Wolfgang Weissmüller své nejhezčí volné chvíle, než ho tu vypátrala hauptsturmführerova žena.

Kilometr nad pevností opisuje umělé rameno oblouk. Šikmá kamenná hráz tu vytváří vodní stupeň, vzniklá nádrž je jako stvořená ke sportovní plavbě. Tady nastala před týdnem večer ta trapná situace, v níž si nevěděl rady. Zde dnes, přísahá Weissmüller, skončí. Usedá do muldy pod travnatým břehem a ucítí v kapse blůzy

harmoničku. Hraje svou nejmilejší melodii a vymýšlí dál zraňující slova pro případ, že by je potřeboval. Monika Grubeová vyjela v půl jedné z náměstí v Leideneritzu, kde si nechala přistříhnout vlasy, spíš jako alibi než z potřeby. Ačkoli jejich dohoda s Grubem fungovala bez problémů, jak jí nadále dokazoval hlášením svých návštěv v Kolatschekově povzneseném kurvinci, Weissmüller jim prvně zkomplikoval život.

Tušila proč. Dohoda se logicky vztahovala na tuctové pletky, jakými si už dřív zvykli oslazovat svou hořkou válečnou existenci. Byl to druh tělesné hygieny, nic víc, spojený mnohdy s hmotnými výhodami, jako za starých dob. Monika se styděla Grubemu přiznat, že jí Weissmüller zamotal hlavu a zasáhl duši.

Vlastní sebeobrana, že nezvyklé napětí v ní je pouze výraz biologické potřeby zralého ženství dotýkat se mladé a neopotřebované kůže, ji zdělila tím víc, když domyslela do konce. Tedy první zvonění stáří? Stává se ze mě posedlá pěstěná mumie, která se bude trápit a zesměšňovat, jak se bez úrovně podere do postelí paniců?

Zнала lék, který užívala, kdykoli ji už dřív přepadl vztah hrozící vyústit v nebezpečný stav bezbřehé, svazující lásky. Vyspala se s tím mužem co nejdřív, a prosté ukojení žádosti jí zatím vždycky stačilo, aby vystřízlivěla. Zakletí rychle zažehnáno a kolem dokola zas jen známá scéna, na níž vedla režii Monika.

Weissmüller ji přitahoval tím víc, čím míň ji chtěl. Jeho odmítání, až zoufale nemotorné, potvrzovalo, že v rodinném sporu měl mimořádně pravdu Grube. Ten hoch byl dobrovolným zajatcem oné velkoněmecké lži, kterou Monika bytostně nenáviděla právě proto, že se v ní nedobrovolně zmítala sama. Chtěla ho z vidiny vyburcovat k životu. Představovala si, že tím i nějak pomáhá svému zapuzenému židovi a mstí se zbabělému župnímu vedoucímu. Tak se jí vášeň stala navíc misí.

Když vypátrala, kam Weissmüller v osobním volnu mizí, zašla jednoduše za Grubem do kanceláře, a jakmile byl odvolán k veliteli,

prohlédla si generální mapu na zdi. Snadno objevila lesní cestu odbočující ze státní silnice do zakázaného prostoru. Zvláštní povolení neměla, ale žena velitelova zástupce směla snad, proboha, zabloudit v jeho revíru! Pěšinu k přepadové hrázi našla v terénu sama.

Kolo nechala ten večer na břehu v křoví, plavky nesla s sebou, aby mohla případnou hlídku přesvědčit, že se jen chtěla nerušeně vykoupat. Nic podobného ovšem neměla v úmyslu. Opovrhovat sportem ji naučil už její žid, který rád vědecky dokazoval, že se člověk dožije nejvyššího věku v kavárně. Věděla od Grubeho, který se tu občas proplavával z opice, že hráz se dá bez obtíží přejít, nádrž se valnou většinu roku jen líně přelévá do polovyschlého pomocného koryta.

Weissmüller byl bez sebe, když spatřil, jak se k němu blíží. Kolem kotníků měla světlé náramky z pěny pomalu tekoucí vody, v slabém měsíčním světle se zdálo, že kráčí po hladině. To překvapení, to kouzlo, ta samozřejmost, s níž ho pak, skoro nahého a mokrého, objala kolem krku a přitáhla se vzhůru k němu, takže ji bezděky zachytil v pase, jeho mysl zcela zmátly. Už se zdálo, že její polibky opětuje, když se v pevnosti rozječely sirény.

Vmžiku byl oblečený a zmizel v lese, zatímco ona se musela znovu přebrodit studenou vodou po kluzkých kamenech, pod nimiž zela slušná hloubka, aniž ji tentokrát bezpečně převáděla náměsíčná touha. Ale když za hřmění vzdálených flaků a štekotu strážních psů dojížděla přes most k zatemněné pevnosti, byla přesvědčena, že tudy příště pojede už bez ďábla v těle, zato s Weissmüllerovým kadeřavým skalpem.

Že jí právě muž SS, jehož chladnokrevnosti se zdál hrozit i Grube, uniká jako nadháněná laň, přišlo jí směšné i dojemné zároveň. Byla by mu dokonce ráda poskytla oddechový čas, neobjevit se mladá Kleinburgerová. Gertrudino sdělení, že dceru vyzvedne v internátu právě Weissmüller, který musí služebně do Berlína, vyvolalo v Monice alarm.

Předstírala migrénu a vyhlížela návrat vozu celé pondělní odpoledne. Namlouvala si, že Weissmüller eskortuje smíšený obtisk

obou rodičů, kterým mohla být buď suchopárná tlustoška nebo naopak hubená koza, přizdobená v nejlepším případě sedláckým copem po matce. Z auta však vystoupila pohledná dívka, která budila dojem, že je schopná mít, co si zamane.

Měla docela hezkou, rozhodně zajímavou tvář, ucházející, i když trochu příliš sportovní postavu, i jistou eleganci prozrazující rasu. A měla k tomu všemu otce obdařeného vysokou hodností a přízní nacistického olympu. Pokud nebyl Weissmüller na hlavu padlý, musel brzy pochopit, pokud už nepochopil cestou, že má na dosah ruky snovou kariéru – milostnou a zároveň služební. Monice zbývala poslední a krátká šance.

Kvůli té se včera v noci marně plížila jako indián k bazénu, kvůli ní ho dnes ráno tak riskantně přepadla v bytě, pro ni se teď kodrcá na kole věčně bahnitou pěšinou, kde ještě nevyschly stopy její minulé cesty. U snídaně i při náhodném setkání jí ta malá Kleinburgerová dala najevo, na své mládí překvapivě tvrdě, že tu hodlá převzít její postavení i nárok. Měla-li být Monika ještě před ní Weissmüllerovou milenkou, musela se napřed stát – ano: jeho matkou!

Je u jezu, odkládá kolo, skopává sandály a potřetí v jednom týdnu přechází po koruně kamenné hráze, přes níž dnes teče nezvykle mnoho vody, ačkoliv už čtyřadvacet hodin neukáplo; záhadný vodní systém začíná teprve teď vyvrhovat liják, který spolykal v noci na pondělí. Uprostřed jezu Monice nebezpečně podkluzují chodidla. Trne, když vidí, jak se v umělém korytě pod ní divoce točí pěna. Naposled plavala jako školačka. To už však slyší foukací harmoniku. Dodává jí sílu dobrodit se na druhý břeh.

Weissmüller ji ještě nevidí, ale ona ho dnes nechce vyděsit. Z příkazu své nové role, kterou hodlá hrát s odříkavou kázní, k jaké se dala strhnout jen kdysi v Pygmalionu, zůstává nad ním stát, vzdor vyzývavým šatům zakládá ruce neútočně na prsou a zdraví ho obzvlášť vlídně.

– Dobré poledne, Wolfíčku. To je překvapení.

Prudce vstává jako přepadený, který se hodlá ze všech sil bránit. Vidí však opět jen stárnoucí ženu, již ještě před týdnem znal jako zábavnou, i když dost přepjatou manželku nadřízeného. Hněvivá slova, jež si pracně sestavil do dvou souvislých vět, jsou teď k ničemu. Monika pokračuje přátelsky.

– Jen si hned musíme říct, jestli si chceme tykat nebo zas vykat. Víš co? Já už to asi zpátky nesvedu, ale ty mi říkej, jak chceš. To je snad nejlepší, nebo ne?

– Ano...

– Nesedneme si? Bolí mě nohy z kola.

Zvláštní, myslí si rozptýlený Weissmüller, že všechny ženské musí mluvit vsedě. Usedá však s ní. Ona mu bere z ruky kovový nástroj a zkouší na něj foukat. Melodii, kterou měla na mysli, nepoznává sama. Zamyšleně potřásá hlavou.

– Ty se pro mě podobáš téhle harmonice, víš to?

Ne, to neví.

– No jistě. Myslím si, kdoví jak tě dobře neznám, ale jakmile na tebe zkusím zahrát, ozvou se samé falešné tóny. Můžeš mi to prominout?

Půjčuje si trochu Hamleta, který, jak si vzpomíná, nějak podobně filozofuje před Rosenkranzem a Gildersternem o flétně, ale nepředpokládá, že by to Weissmüller znal. Dobrý starý William i v té volné úpravě zaujme jejího diváka tak, že bezděky přistoupí na tykání.

– Já ti přece nemám co...

– Chovala jsem se tu před týdnem nemožně. Málem jako štetka! Nebo snad ne?

Reaguje, jak očekávala.

– Ne, to ne!

– Ráda bych ti to vysvětlila, Wolfi. Ráda bych ti vůbec řekla všechno, co vím o životě, a dozvěděla se zas od tebe, co život zatajil mně, třeba jen proto, že nejsem muž. Ale v tom je snad smysl kamarádství, nebo ne? Bez něho člověk nikdy nezmoudří, nebo snad ano?

Weissmüller přikyvuje i vrtí hlavou ve správném sledu. Neuniká mu ani to, že všechny ženské zřejmě touží být muži.

– A ty zas nejsi žena, Wolfi, proto jsi mě krátce a jednoduše zařadil mezi manželky nadřazených, umělkyně a podobné dámy, kterým se dá už jen projevovat úcta. Ale to byla stejná chyba, jako když já jsem tě napřed počítala k železným rytířům, co sice neznají bázeň ani hanu, ale taky ne duši. Takoví přece nejsme oba!

Monika je si už jista, že jí publikum přinejmenším neutěče. Je tím přesvědčivější, že říká teď vlastní text a bez výhrad mu věří.

– Víš, co nás spojuje, Wolfi? Já to vím: že jsme oba v podstatě sami. Ano, i já! Grube má vlastní plány, vlastní myšlenky, dokonce vlastní milenky, takže mi nezbyvá než si stvořit vlastní citový svět.

Weissmüller se osměluje.

– Tak proč se nerozejdete...?

Překvapil ji tím.

– Proč bychom se rozcházel...?

– Nebylo by to čestnější?

– Ach, Wolfi! Proč se nerozejdou jiní? Protože jsou už většinou svázáni tolika praktickými pouty, že to ani nejde. My s Grubem se aspoň tajně a trapně nepodvádíme. Když se vážeme jinde, řeknem si to. V tom je naše čestnost, rozumíš mi?

Neuniká jí jeho úlek.

– Beze jmen, samozřejmě! A pokud jde o tebe, je stejně všechno úplně jinak! Co ti teď řeknu, bude ti znít možná prapodivně, vždyť ty jsi už dospělý muž a já se pořád ještě cítím být mladá žena. Ale nám oběma chybí, co jsme na rozdíl od většiny lidí nepoznali a nikdy nebudeme mít: tobě matka, mně syn, nebo ne?

Tentokrát nečeká na odpověď, neboť toto je nejzranitelnější místo v jejím partu: čistě biologicky by mohla jeho matkou být. Spoléhá se však, že nezná její skutečný věk. Vedle té kredence obersturmbannführerové, která právě dneska načíná padesátku,

vypadá nejmíň o deset let mladší, i když jsou skoro vrstevnice. Monika spěšně pokračuje a už se nebojí přisednout k němu blíž.

– Ano, Wolfi, co k tobě cítím, jsi ještě nikdy nemohl zažít, protože každá žena, která tě v životě potká, po tobě bude něco chtít. Já bych ti ráda nahradila tu jedinou, která chce jenom dávat. Ty sis možná myslel, že tě chci pro sebe, že tě chci vlastnit! To chce svým způsobem i matka, ani ta v sobě nemůže zapřít ženu. Ale jen do jisté míry a jen proto, aby předala synovi svou zkušenost, bez které by byl věčným otrokem jiných žen. Nediv se, Wolfi, že jsem to chtěla taky, když jsem pochopila, co tě trápí.

Weissmüller se nestačí divit. Co je to za den? Jedna zkoumá, jestli ho měli rádi už v mládí, druhá tvrdí, že zná jeho starosti. Ale nevstává a neříká ty dvě zlé věty, které se pro ni naučil, sedí tu toporně dál jako v důstojnické škole, v deštivém nedělním odpoledni, kdy mu Ilchmann držel tu strašlivou řeč, která ho ochromuje dodnes.

– Wolfi, vemlouvá se Monika do své velkorysosti, – ty jsi velmi statečný chlapec, nestarám se, co se v pevnosti děje, ale tuším to. Grube přichází v určité dny úplně vyřízený, musí jít za děvkami, nebo se zchlastá. Ty se vracíš, jak jsi odešel, jdeš nejdříve plavat, ale večer slyším zase tvou harmoniku. Ty máš sílu víry, Wolfi, ta tě odlišuje od všech mužů, které jsem poznala, s výjimkou mého prvního. Proto si taky zasloužíš lepší osud než ten spolek prohaných zbabělců, co se tu schovávají před frontou, nebo ne?

– Já nevím, co myslíš...

– Vezmi si Kristinu Kleinburgerovou!

A má za sebou první aktšlus. Obecenstvo sice nevolá Bravo! a Bis!, ale zato lapá po dechu, jak to herec v divadle často nezažije.

– Já si mám vzít...

– Je to krásná a možná i chytrá dívka, kterou už proto můžeš mít rád. Ale ona ti i společensky pomůže nahoru, kam po právu patříš, a kam by se untersturmführer SS z téhle ztracené varty vlastní silou nikdy nedostal, nebo snad ano?

- A to mi radíš ty...?

- Proč tě to překvapuje, Wolfi? Vzájemně si pomáhá, v tom je přece druhý smysl kamarádství, nebo ne? Ke mně můžeš být upřímný! Tobě se to děvče nelíbí?

Pauza, o jaké herci praví, že by v ní stačila vyrůst palma.

- Líbí...

Ačkoliv to čekala, je tím přece zraněna. Ta čubička, která si to v Berlíně jistě rozdává s kdekým, prostě přijde a urve jí tohohle mládence, kterého Monika měsíce zbavuje studu? Jakým právem? Že je jí blbých osmnáct? Ale na jevišti stojí dosud ona, Monika Treu-Marquitan. Nedostanu-li ho před ní, zasloužím si hrát už jen komické staré!

- A ty se líbíš jí. Viděla jsem to! Tak co ti brání, aby sis ji vzal?

- Vzal...?

- Bože, já nemyslím sňatek! Jestli požádáš Kleinburgera o její ruku teď, nebo jestli zjistí sám, že o ni stojíš, pošle tě na frontu!

- Tam já chci!

- Jenomže ne do trestné roty! Blázínku, i k tomu, aby ses odtud dostal, kam tě srdce táhne, a směl hrdinsky padnout třeba v Normandii, potřebuješ jeho souhlas, a když ho čteš v očích dcery, tak se s ní miluj, hned teď. Ostatní přijde samo.

- To nechci!

Připadá jí zas jako veliké paličaté dítě. Zasouvá jeho foukací harmoniku do svého výstřihu, aby si uvolnila ruku, a klade ji konejšivě na štíhlé prsty, které vedle ní nervózně škubou trávu. Naléhavě mu říká.

- Wolfíčku, chlapečku můj, neber si to tak k srdci!

- Co??

- Válku. Německo.

- Co to říkáš??

- To všechno je mužská hra. Skutečná je na ní jenom smrt. Pravda života se jmenuje milování.

Vytrhne jí ruku.

– Německo není žádná hra! Dej si pozor, co říkáš!

– Pověšíš mě snad? Chceš mi dát taky ránu z milosti? Pročpak, Wolfi?

Jeho nepřičetný pohled ji nutí rychle zamluvit chybu, k níž ji strhla její prostořekost. Vypadla z rytmu a ztrácí převahu.

– Říkám to jenom, abych tě vyburcovala z té podivné zarputilosti, která ti brání v postupu i v lásce. Miláčku, poznala jsem už pár chlapců, jako jsi ty, a myslím, že jsem jim pomohla!

– O čem to mluvíš??

– Chlapců, co taky vyrůstali v domovech a vojenských školách a taky brali všechno příliš vážně, až se jim z toho stal ten... zádrhel.

– Jaký zádrhel...?

Z jeho hlasu se vytrácí tvrdost, zní nejistě, modré oči jsou bezradné, ocel se změnila ve vodu. Monika věří, že to je okamžik, k němuž usilovně cílí. Kleká si před něho a znovu mu klade ruce na ramena, tentokrát s nelíčenou něhou.

– Zkus to jednou...

– Co...?

– Nestyd' se!

– Proč bych se měl...

– Zkus to se mnou! Se mnou to nebude platit, protože my jsme... víc než kamarádi, my jsme spojenci, Wolfi!

Monika se chvěje, něha z ní odpadá jak beránčí roucho, a je tu zase vášnivá vlčice.

– Nesmíš čekat dál, budeš mít pořád větší strach, a strach je kat lásky, nebraň se! nech mě chvílku dělat, co chci, poznáš hned, že si tu hloupost namlouváš...

Pravicí ho stále ještě objímá, levice klesá k jeho klínu. Monika už dávno šeptá, a jeho vyprahlý hlas mu nedovoluje mluvit hlasitěji.

– Co si mám namlouvat...?

– Že to nesvedeš... tys to ještě se žádnou nesvedl, vid', že ne...?

Až o vteřiny později Monice dochází, že do ní neudeřil blesk, ale on. Facka, kterou nečekala ani ve snu, ji povalila do trávy. On stojí nad ní, černý stín proti oslnivému nebi, zapomíná rozčilením i ty dvě věty, které se pro tuhle potřebu naučil. Místo toho skutečně vytrhuje z koženého pouzdra obrovské černé parabellum. Devítimilimetrový kráter míří na její hlavu, mlha očí se znovu zkalila v ocel, ne! on je nepříčetný!

– Wolfi... co to... Wolfi... proboha!!

– Zmiz, ty kurvo!! Padej!! Žeň!!

I ona je už na nohou, bez dechu vybíhá na hráz jezu. Voda opět stoupla, sahá jí do půli lýtek, táhne ji k šikmému přeřadu, pod nímž se začíná vařit peřej. Monika zoufale uniká dvojí smrti.

XIV

6. 6. 1944, brzy po poledni

Kristina se obléká do první hodiny tance. Než si pořídí trikot, musí postačit plavky. Zelená barva se příliš nehodí, ale zase jí mimořádně sluší. Na rozdíl od babice. Co když se otec přijde podívat? Není možné, že s sebou vezme Wolfiho? Tak ať jen vidí, že žena v zeleném nemusí vypadat jako utopenec. Zrcadlo potvrzuje, že jí gumové disky našité v plavkách zvětšují prsa a vyvažují tak našpulený zadek hauptsturmführeřice.

Klepání na dveře. Vchází matka. V priléhavé tkanině vypadá dcera dospěleji, než když ji ráno viděla nahou. A také žádoucněji. Zdědila po Gertrudě široká ramena a boky, ale po Karlovi – to přinesla Kristina čerstvě ze školy – metabolismus, který těm dvěma dovoluje jíst, co hrdlo ráčí, a přesto ani špetku nepřibrat. Gertruda z každého jídla jen uždibuje, celé dny trpí hlady a nezhubne ani o deko. Ještě že má Karlí ty její faldíčky rád!

Matka nepřišla pouze obdivovat nové a lepší vydání vlastního těla. Těsně před obědem, kdy se musela soustředit na pečení a knedlík, aby byl přesně takový, jaký Karlovi chutná, stačila zjistit, že Kristina září. Teď už jí nic nebrání, aby se dcery podrobně nevyptala na průběh setkání s Weissmüllerem. Židovka přece neuteče.

Kristina na to čeká. A jak vypráví, vymaňuje se zázračné dopoledne z alba snových vzpomínek, kam už bylo v svatém nadšení pietně uloženo, a vrací znovu, mnohem přítomnější, do současnosti, vždyť je staré sotva tři hodiny. Měla jsem vlastně držet půst! směje se jeho šťastná hrdinka v duchu, jak mohla ústa, která před chvilkou líbal cherubín, žvýkat bavorský knedlík?

Konec příběhu Kristina silně cenzuruje. Nezmíní se ani o plížení na val, ani o hovoru u kůlů, tím méně o polibku a jeho příčině. Ten obraz, ač v mlhách, ji hřeje i mrazí zároveň. Nechce jej překládat do vyumělkovaných slov, aby nesetřela jedinečnost, která jej o tolik pozdvihuje nad tucty banálních milostných pletek. Jednoho dne to všecko vypíše – a svět bude žasnout!

Neměla nikdy jinou důvěrnici než matku. Nestyděla se jí svěřovat ani intimnosti, které jí samé vyvolávaly na tváři ruměnc, když na ně jen myslela. A Gertruda jí oplátkou jemně i věčně líčila dopodrobna vše, o čem se spolužačky, pokud vůbec, dozvídaly jenom z lékařských a obscénních knih. Těm časům je konec. Patřily dětství. Dnešek za nimi zavírá dveře.

Kristina si připadá jako sopka před výbuchem. Podobně – ví od nedávna z fyziky – se musí pod tlakem žhavé masy napínat zemská kůra, na níž normálně voní tráva, tečou řeky, žijí nic netušící lidé. Všecko, co kdy matce dosud svěřila, byly dětinské nejistoty a touhy. Náhle se obává její reakce, kdyby se dozvěděla celou pravdu. Výbuch zasáhne i ji: s konečnou platností jí vezme dítě. Nezkusí se proti tomu bránit?

V těchto hodinách, kdy se v ní bleskově dovršují procesy, které zrály roky, chápe Kristina čím dál víc. Mimo jiné, že zkušenost matky, stará dvacet let, jí nepomůže získat Weissmüllera, i kdyby se sebevíc podobal otci. Otec byl koneckonců schopen vystoupit ze svého šnečího domečku natolik, aby mohl už při prvním setkání s matkou rozhodně pronést tu legendární větu.

Tenhle Wolfgang je zřejmě ještě těžší případ. Musela omdlít, aby povolil své upjatosti, ale i potom, přiznejme si to, děvče!, na tom slavném polibku sis hodně přibásnila, abys tu jednou nestála bez legendy. Ve skutečnosti silně připomínal dýchání z plic do plic, které jsme probírali v kurzu první pomoci.

Ale hlavu vzhůru!! Nelze přehlédnout, co nás na druhé straně musí těšit: není-li Grubeová skutečně čarodějnice, která mu, promě-

něna v netopýra, míchá do kávy milostný lektvar, nemá naději! doufá Kristina, zatímco se s matkou směje tomu, jak se on nesmál bavolesáckým vtipům. Netuší, že už za čtvrt hodiny bude brečet.

Scharführer Himmler odemyká kumbálek za promítací plochou. Židovka stojí mezi kýbly a košťaty zády k němu, jak ji tam před víc než hodinou vstrčil. Správce kinosálu zas jednou nechápe tu podivnou rasu: nejdřív tu hraje na klavír jako múza a pak takhle tupě trčí jak mezek, mouchy sežerte mě!

– Proč sis nesesla?

Její mlčení ho už nepřekvapuje. Vyvádí ji a spouští za ní špinavé bílé plátno. Uvažuje, má-li si nechat ještě jednou zahrát. Ale po hrachu s uzemým je příjemně unaven a bojí se, aby ho znovu nepřekvapil velitel. Poroučí jí stoupnout si vedle jeho křesla a při nejmenším zvuku ho včas vzbudit, je-li jí život milý. Pak pokračuje s čerstvým kapesníkem na nose v Grubeho hře na čekanou.

Grube, který ustavičně hledí z okna své úřadovny, spatří konečně Moniku. Konečně? Pohled na hodinky mu vnucuje opačné slovo – už? Weissmüller ohlásil na bráně návrat v patnáct nula nula, Monika ve tři; nic ji při tom nenapadlo. Že mu doma lže, ačkoliv nemusí, říká Grubemu o kritickém stavu jejího nitra všechno.

Kdyby dosud nevěděl nic, musel by to vytušit v této krátké chvíli, kdy jeho povětrná žena v povzdáli předčasně táhne před štábními okny od vstupní brány k tunelu z kaštanů. Nejede, vede bicykl za říditka a vyhlíží vedle toho lesklého přístroje s barevným výpletem na zadním kole jako zbitý rytíř, který se po prohraném klání už ani nedokáže vyšvihnout do sedla.

Monika, ta neúnavná herečka, která by byla ještě včera raději vycedila krev, než ukázala světu ránu, není schopna nasadit si masku lhostejnosti na krátké cestě mezi vlastní zdi? Pochopila tedy, co ví Grube dávno? Pokusila se vážně Weissmüllera svést? Ví už, proč

tak svatě mívá Kolatschekův bordel? Jako klamaný manžel by se měl škodolibě těšit. Místo toho je zahlcen lítostí k ní a nenávisť k němu.

I jemu zkřížil začátek životní cesty žid. Samuel Freytag měl největší papírnictví ve Freiburgu. Že se u něho směl zpožděně vyučit, když se mu nepodařilo zůstat u reichswehru, bylo pro Grubeho první životní terno; měl za světové krize vystaráno a čistý artikl mu navíc učaroval. Že on sám očaroval Freytagovu dorůstající dceru, mělo se vyjevit jako časovaná bomba s doutnákem hořícím sedm let.

Zpočátku to ovšem bylo lichotivé. Rupert Grube, syn proletáře z hamburských doků, zavátý prezenční službou do Černého lesa, byl vybrán za korunního prince univerzální dědičkou dynastie, které patřily v Breisgau obchody, sklady, domy, pole a role. Starý Freytag sice zuřil, že si chce jediná dcera vzít chudého góje, vyhrožoval jí tresty časnými i věčnými, ale ona zdělila i jeho starozákonní tvrdost. Večer toho dne, kdy byl svým šéfem na hodinu vyhozen a marně bádal kam se vydat, našel Grube šéfovu dceru před svým bytem v předměstské barabizně. Řekla mu, aby ji bral, anebo nechal.

Když nazítří ráno oznámil velkému Freytagovi bývalý příručí, že se Rebeka rozhodla žít s ním jako konkubína, vzdal se šokovaný otec s jedinou podmínkou: že se budou zatím stýkat potají a dcera zůstane u rodičů do jednadvaceti let. Věřil, že jí tři roky postačí, aby přišla k rozumu. Místo toho stačil už první rok Hitlerovi, aby přišel k moci.

Od té doby vzrůstal Freytagův nepokoj, který nebyli s to utiшит dcera ani tajný zeť. Rozepře končily žádostí starého, aby si přečetli jedenáctou kapitolu Hitlerova poselství Mein Kampf. Grube se k tomu nutil, ale oslavovaný spis nového Vůdce se ukázal být uspávadlem bez konkurence. Utkvělo mu pouze potrhle tvrzení, že árijec se nemá pářit s židem, jako se nikdy nepáří lišák s husou.

Páril se s Rebekou usilovně dál, protože se mu to čím dál víc líbilo. Dal se nicméně Freytagem po čase přemluvit, aby nená-

padně vstoupil do NSDAP. Starý si sliboval, že ho špeh včas zpraví o úmyslech protivníka, aby mohl varovat i jiné souvěrce. Tah zprvu vycházel. Župní vedení bylo nadšeno, že má konečně svého muže v domě nejbohatšího žida, na jehož impérium si už dělal zuby leckterý člen strany.

Grube se záhy dozvěděl o připravovaném rasovém zákonu, který měl četným zájemcům o podobné majetky otevřít právní cestu. Freytag pochopil, že jedinou spásou je Rebečin okamžitý zákonný svazek s gójem, za něhož teď dennodenně děkoval svému prozíravému Bohu. Rupert ovšemže nebyl proti. Měl chytrou, hodnou a smyslnou Rebeku ze srdce rád, smíšená manželství hodlal chystaný zákon uznávat a prémie byly Freytagovy miliony. Aby nepobouřila nacisty ani židy, měla se i svatba konat ve vší tichosti.

Den před ní, kdy si vzal volno, aby si vyzvedl u krejčího frak a příslušné doplňky – mu Freytag dal už předběžně plnou moc čerpat z rodinného konta –, zazvonili ráno u jeho útulného mládeneckého bytu, který si od loňska dopřával z platu prince-manžela, dva muži. Prokázali se odznaky tajné státní policie, jejíž zkratka měla už i ve Freiburgu zvuk vyražených zubů a sem tam dokonce i kulky v týlu, připsané pak v úřední zprávě neznámým komunistickým násilníkům.

Oba gestapáci se však chovali přátelsky. Pochválili moderní zařízení, neodmítli sklenku vzácného koňaku. Pak ho požádali o spolupráci. Jako příslušník NSDAP v židovských kruzích se brzy stane svědkem podvodných machinací: židi se budou snažit zachránit nakeřášené majetky svatbami naoko s árijci. Gestapo bude Grubemu vděčno za včasné oznámení každé takové německé krysy, kterou nemine, co si zaslouží.

Tehdy se poprvé projevila Grubeho vloha, v níž byl podle Moniky nedostizný král, nežli ho přechodně sesadil z trůnu Weissmüller, o němž zpočátku mylně věřila, že je ztělesněním oportunistu. Ženich řekl těm dvěma bez zachvění hlasu, že jdou, bohužel, pozdě.

Ocitl se bez vlastního přičinění v podobné tísní a rozhodl se právě vrátit do rodného Hamburku, kde by chtěl jako bývalý proletář a tedy znalec prostředí pomoci straně při čistce v rudých docích.

Ačkoli tím i zde přicházeli o tak jedinečného pomocníka, přijali to statečně a bez mrknutí připili na jeho obětavé rozhodnutí. Kufry sbalil za dvě hodiny. Protože nepobral spoustu cenných věcí, které mu tu patřily, považoval za přiměřené vybrat si z Freytagova konta do nových začátku skromných pět tisíc marek. Že měl přitom podpisové právo na libovolnou sumu, mírnilo jeho výčitky svědomí i upřímný stesk, když ujížděl podvečerním rychlíkem do Altony.

O Freiburgu pak léta nic neslyšel. Nehledali ho ani Freytagovi, ani soukmenovci. Přihlásil se na župním vedení strany a byl ihned přijat do aparátu, kde bylo dělnických synků jako šafránu: Hamburk byl dosud tak prolezlý rudou plísní, že Vůdce nadále odmítal poctit hanzovní město novou návštěvou, když byl při první vypískán. Grube se rychle stal pravou rukou župního vedoucího a později i jeho milenkou, své budoucí ženy.

Nadání souhlasit se vším a s každým, ale udržet si vnitřní kritický odstup, umožňovalo mu zachovat si dobré vědomí, že nepatří mezi amorální chátru, která se mezitím všude prodrala k moci. Mohl-li někomu bez velkého rizika pomoci, učinil to rád, jako v případě zavržené Moniky Treu. Že s ním pak spala, nechápal jako odměnu, ale výraz sympatie, potvrzení, že je mezi černými supy bílá vrána. Vážil si toho a miloval ji tím víc, že byla po Rebece teprve druhá žena v jeho životě.

Jednoho dne se však vynořil nový župní vedoucí. Předchůdcovy pletky s dalšími ženami dosáhly takové míry, že si jeho manželka konečně přece jen postěžovala Vůdci. Dopis adresátovi nejspíš nikdy nedošel, ale postačil, aby byl neopatrně vilný býk svržen jiným, rozhodně šikovnějším. Ten si s sebou přivedl vlastní partu, která velmi rychle uvolnila potřebný počet úředních židlí od přebytečných zadků.

U bytu, který si našel v překrásné staré vile na Schöne Aussicht, zazvonili podle neměnného zvyku časně ráno jiní dva gestapáci. Jako by pokračovali v dávno načatém rozhovoru, předložili soukmenovci Grubemu originál formuláře, kterým žádá o urychlený sňatek s židovkou Rebekou Freytagovou, i bankovní plnou moc jejího otce jako důkaz krajní židovské důvěry. Tentokrát přišli oni sami s návrhem: dobrovolná žádost o okamžité odvedení k říšské branné moci bude honorována službou u zvláštní jednotky, působící mimo bojové oblasti.

Napsal ji hned, vzali ji s sebou, obsílku dostal už druhý den, stačil právě jen vyklidit svůj psací stůl. Oni za to dodrželi slovo. Grube absolvoval bleskové tažení proti Francii jako feldwebel polního četnictva, k čemuž ho opravňovala jeho někdejší poddůstojnická hodnost u reichswehru.

Pokud se vítězilo, měli problémy nejvíc s opilými rváči. Když se válka zadrhla, v Rusku a pak i v Africe, začaly dezerce. První provinilci, protože nezběhli v boji, byli ještě posíláni do trestných praporů. Ale půltucet mužů, co nervově nezvládli ani kratičké pokusné vylodění anglokanadského výsadku u Dieppe v srpnu 1942, odsoudili už pro výstrahu ostatním k smrti.

Popravčímu pelotonu velel Grube jako čerstvý leutnant. Vstup mezi důstojníky nezalil francouzským šampaňským, nýbrž krví krajanů, kterým musel dát pověstné rány z milosti. Podle svého železného zvyku nedal na sobě ani tentokrát nic znát. Když však večer zhasl a zavřel oči, uviděl zpomalený film pukajících týlů. Vstal, vypil naráz půl láhve kalvadosu a pak už jen čekal, až se i jemu rozstříkne mozek a pohltí ho milosrdná tma.

Hned druhý den, když se probral, začal zoufale zkoumat jak uniknout z komanda katů, aniž by se dal ztopit v sálající ruské peci. Brzy poznal, že je to stejně těžké jako vypovědět úpis ďáblu. V jeho povaze chyběla odvaha. Střílet jiné bylo přece jen příjemnější, než být sám zastřelen. Stále častěji musel tedy pít pořád větší dávky jablečné pálenky. Zato se stal brzy oberleutnantem.

S hodnosti se zvýšily možnosti. Směl se teď přátelsky stýkat i s berlínskými hlavouny, kteří s oblibou podnikali do Francie inspekční jízdy. Rozuměl vínu, znal podniky, kde ještě bylo možno zažít bez lístků kouzla slavné kuchyně, věděl kam zavést vysoké pány, aby bez rizika poznali i taje francouzské lásky. Nevadilo mu ani, že většinou platí sám.

Takové úsilí muselo být dříve či později odměněno. Stalo se tak o Silvestru 1942, kdy mu náčelník Sicherheitsdienstu při armádní skupině Střed u koňaku slíbil, že zařídí jeho přeložení k SS a povolá ho jako experta k některému ze svých strážních oddílů v hlubokém zázemí. Na Nový rok 1943 vystupovala v kasinu v Le Havre skupina německých umělců. Po čtyřech letech potkal Grube Moniku.

Jak vždycky proletářsky opovrhoval kurvičkami mocných, jí si už v Hamburku vážil. Na rozdíl od jiných měla třídu. Grube dobře věděl, že byla župnímu vedoucímu dokonce věrná. Sám ji dostal, až když upadla v nemilost, a byla to jen jeho chyba, že si ji nepodržel hned. Rušilo ho, vlastně naprosto dětinsky, že se po své zkušenosti odmítala znovu vázat. Když si teď připomněl, že byla chytrá, v podstatě hodná a stejně smyslná jako Rebeka, chtěl tu chybu napravit a už nikdy neopakovat.

Kdykoli dostal volno, jezdil za ní po celé Francii. Brzy jí nabídl sňatek, a ona tím byla dokonce dojatá, protože to zažila poprvé. Řekla mu však otevřeně, ještě srozumitelněji než tenkrát, že se změnila. V letech samoty a trudného kočování se naučila vyvažovat útrapy duše radostmi těla. Přiznala Grubemu svou odvěkou vášeň pro anticko-nordické typy, které teď dávala plně průchod. Bojí se, vysvětlovala, že by mu nebyla dobrou ženou, protože se už asi těžko usadí. Cítí k němu starou sympatii, řekla, ale je už sotva schopna takzvané pravé lásky.

To je, prohlásil Grube bez mrknutí oka jako kdysi freiburským gestapákům, přesně to, co hledá: kamarádství, které je v téhle všivě době nad všechny lásky světa. Pevné spojení v dobrém i zlém

nemá nic společného s přirozenou potřebou těla užívat rozkoše, kde ji najde, když je může už zítra v hromadě jiných rozežírat nehašené vápno.

On, ačkoliv dokonce o něco mladší než ona, trpí zas chronickou potřebou čerstvého ženského masa, které má ve Francii obzvláštní jakost a je všude k mání. Nejinak tomu bude i v novém působišti, jímž má být Protektorat Böhmen und Mähren, proslulý hlavně pivem a chovem vášnivých žen. Proto jí znovu nabízí, aby s ním sdílela všechna práva, která mu přinese slíbená hodnost hauptsturmführe- ra, bez povinnosti vzájemně se otrocky vlastnit.

Aby ji nalákal, začal jí barvitě líčit své normandské avantýry. Probudil v ní tím vedle dychtivého zájmu i stejnou chuť svěřovat se jemu. Dozvěděl se tak o všech jejích bývalých milencích, i o těch, na které teprv líčila. Vzrušení obrazy cizích těl, milovali se pak spolu v holých a studených pobřežních hotýlcích, které vzbuzovaly chuť na útulný domov. Za měsíc souhlasila, že si ho vezme. Nemohla tušit, že všechny své erotické příběhy vyslechl v kasinu.

Stud, který jeho žena omylem přisuzovala Weissmüllerovi, svazoval naopak jeho. Byl stvořen k monogamní lásce, Rebeka by mu bývala byla ideální ženou. Po ní už nenašel příležitost k podobnému vztahu. Spát se odvážil vlastně až s Monikou, že ji tak dlouho a téměř důvěrně znal. Pak ale, ještě v Hamburku, objevil její propuklou posedlost po mužích a neměl odvahu jí čelit.

Tu našel až nový Grube, který musel znovu a znovu přikládat ústí své pistole k šhubajícím se zbytkům lidí, úředně zabíjeným za to, že se na frontě ze strachu o život zachovali, jak by se asi choval i on, kdyby si nezařídil, že je za to smí v týlu beztretně trestat. Potřeboval se s Monikou v Normandii milovat za každou cenu, pokud se neměl brzo uchlastat.

Tu cenu teď skoro neúnosně vyšrouboval Weissmüller. K hořkému poznání, že se Monika zřejmě poprvé opravdu zamilovala, připojil se hnus, který v Grubeovi vzbuzoval objekt jejích citů. Že

v pevnosti padl z bláta do louže, když tu už sice nemusel sám střílet kamarády, ale zato řídit likvidaci evropských odbojářů, mu dávala poznat přítomnost mladého netvora, který tu zastával jeho dřívější funkci. Weissmüller se v ní podle Grubeho neprojevoval jako rameno spravedlnosti, ale perverzní mučitel.

Grube dřív konával svou práci tak, aby těm ubožákům alespoň zkrátil úzkost i utrpení na nejmenší míru. V tom viděl i vyšší smysl své krvavé činnosti, který mu dával sílu v ní pokračovat. Weissmüller dělal naopak všechno myslitelné, aby se na jejich hrůze a bolesti pásl. Vázal jim pásy tak ledabyle, že často padaly před výstřelem z očí, otálel s povelům k palbě, když jako při výcviku vyrovnával už mířící střelce do zákrytu. Čekal, až mu těla, často ještě živá, odvážou od kůlu, převracel je nohou na záda a zdál se dlouho zkoumat, než konečně střílel ze strany do týla. Jedné mladé ženě mířil nedávno na čelo, jako by ji chtěl navíc potrestat i zohavením.

Protože přitom nejednal proti řádům, nenašel Grube odvahu pokárat ho. Ale z představy, že by se ten zabíjecí stroj dotýkal Moniky, se mu dělalo zle. Jeho nadějí bylo sílící přesvědčení, že untersturmführer musí být poškozen i jinak: že jeho soukromá plachost není výrazem studu, ale neschopnosti poradit si s ženami. Neschopnosti, jak byl Grube přesvědčen, zvrácené, která Moniku nakonec odpudí.

Donedávna neměl Grube se svým vojenským řemeslem žádné zvláštní problémy. Bylo plně kryto zákonem a rozkazy; neplnění povinnosti by ho bylo přivedlo před tytéž hlavní. Byl – tomu pevně věřil – lidský, jak jen to šlo, a za všechna ta léta, říkal si čím dál častěji, nezabil tolik lidí jako mnohý spojenecký bombometčík jedním stisknutím spouště. Rýsující se německá porážka, jak ji přibližuje i dnešní vylodění, mění však ochranný kryt paragrafů v potrhaný deštník. Kdo ví, co mu řeknou vítězové?

Grube by se chtěl se zdravou kůží dožít lepších časů, v nichž ho vděčná Monika začne konečně milovat. Proto dál, co možná nejdál

od Kleinburgerů a Weissmüllerů, náhončích krysaře, který nás všechny vede do zkázy!

Moniku dávno pohltila alej, ale Grube stále ještě civí z okna na přední dvůr. Miláčku, říká za ní, ty moje všecko, já jsem prašivý chlap, zbabělec a lhář, který smí být rád, že ho nenutí páchat svinstva, o nichž se proslýchá z ghetta. Ale nejsem, co si myslíš: nejsem kurevník. A dělám v tajnosti právě to, co naše dohoda vylučuje: miluju tě. A nedám ti ublížit!

Monika Grubeová je už skoro u Panského domu, ale dosud to nevnímá. Její čas zastavila ta rána do tváře. Neví, jak proběhla stoupajícím kobercem rychlé vody, jak nasedla na kolo a udržela se v sedle, neví, odkdy už kolo vede a kam. Zapomenut i sen, z něhož po léta čerpala sílu a který se od rána začíná naplňovat v Normandii: že pro ni jednou, teď už brzy, přijde její miláček žid, aby ji přinejmenším seznámil s jinými správnými muži. Ze všeho na světě ví jen, že se musí buď smířit s údělem staré ženy, anebo ještě dnes rozkousnout kapsli, kterou jí kdysi věnoval při loučení jeden zvlášť krásný, také plavovlasý lékař.

Z Panského domu vychází ženská postava. Má, i když teď nejvíc praží červnové slunce, plášť do deště. Rozepnutými knoflíky jedovatě září zeleň plavek. Roztříštěný svět se Monice rychle skládá v původní tvar jako v pozpátku běžícím filmu. Reflex hrdosti, který ji při každé porážce donutil zatnout zuby a vycenit je v dobře nacvičeném úsměvu, zakrývajícím polykané slzy, funguje ještě jednou.

Opětuje pozdrav své přemožitelky stejně zářivě, jak k ní byl vyslán, zůstává stát, levičkou podrží bicykl, pravičkou vytahuje z výstřihu foukací harmoniku, sune ji překvapené Kristině do ruky a už na odchodu říká.

– Ach, děvenko, vraťte to laskavě Wolfimu!

XV

Hned nato

Kristina se ihned vzpamatuje a odpovídá s úsměvem ještě líbeznějším.

– Spolehněte se, paní Moniko, za chvíli ho uvidím.

Pochoduje pak, seč může, do aleje, odpočítá padesát kroků, nalézá vlevo cestičku, která ji dovádí ke kamennému monstru, zvanému stará studně, obchází je, vstoupí do vysokých kopřiv, jež ji palčivě šlehají do nechráněných lýtek, uprostřed záhonu si obezřetně sedá na bobek a teprve tady se rozbřečí.

Přecenila se, neocenila správně cherubína, podcenila jedubabu. Myslela si, hloupá koza! že nabídka mládí, čistoty a lásky musí hravě přetrumfnout svraskající se kůži, kterou popsal laciný chtíč. Jenomže muž, který tu jako skutečný anděl smrti ukončuje životy jiných, si zřejmě vybírá ženy podle jiných měřítek než berlínští seladoni.

Kristina věří, že stébla trávy v čerstvém účesu vítězné sokyně byly stopami milostného zápasu. Ta bestie se dokonce nestydí předvádět mi svou zmuchlanou sukni! Kristina je náhle Monikou a cítí na sobě nádhernou váhu mužského těla, kterou v poledne poznala sama. Pak je zas sama sebou a chce se jí umřít. Hryže si nehet palce pravé ruky, až ji to docela pěkně bolí. Jak jen mohl??

Spatří v ruce jeho harmoniku a rozpřahuje se, aby ji hodila přes rezavou mříž do jícnu studny. Jiná buňka rozštěpeného mozku jí v tom brání, nutí ji, aby vložila nástroj mezi slané rty. Kristina fouká. A hlasitý akord, třebaže neproniká za dusítko kopřiv, odpouští jako ventil přetlak žalu. Vrací se jí soudnost. Začíná znovu normálně myslet.

Grubeovka ho dostala. Zřejmě už dávno, za dnešní poledne by to stěží stihla. Scházejí se ovšem tajně, a sotva v Panském domě, na očích manželovi a veliteli. I dnešní dostaveníčko bylo jistě dávno domluvené. Aby na ně krásný Wolfgang nešel, k tomu by bývala musela Kristina přispět něčím účinnějším, než jsou vousaté vtípky, proč se bavolesáci smějou, když se blýská. A taky by se byla musela naučit jinak líbat, smyslně, vášnivě, nejlíp pomocí jazyka, jak doporučovaly spolužačky. Fouká dál, slzy schnou a myšlenky směřují k činům.

Můj bože, mohla si právě ona, která sledovala páření berlínských samečků, vážně myslet, že Wolf s žádnou nespí? Jeho mužnost musí přece pobláznit každou ženskou! Není spíš zázrak, že už dávno nezakotvil? Neměla by za to Kristina vstávaje lehaje děkovat právě tě staré markytance? Tím, že si mu tu nejspíš lehala do trávy, kdykoli to měl zapotřebí, plnila vlastně úlohu lepší kurvy. Mohl se zbavovat přetlaku a dočkat času, až se objeví žena, která je hodna, aby s ní spojil život. Ta by tu tedy od včerejška byla, jenže: může ho o tom přesvědčit trapným žvaněním o nevěstách a hnoji v Bavorském lese? A pomohl už někdy někomu k něčemu sebelítostivý brekot v kopřivách?

Kristina fouká a fouká, sůl na rtech se dávno rozpustila, i palčivé kopřivy dožahaly, snad že si kůže zvykla, jako si zvyká její mysl. Hořkost urážky a porážky ustupuje přesvědčení, že prohrála bitvu, ale ne válku. Rozhodující zlom v její náladě působí kupodivu zrádná harmonika: Kristině se zčistajasna podaří melodie.

„S tebou, Lili Marlene, s tebou, Lili Marlene!“

Skromný úspěch kupodivu stačí pozvednout skleslé srdce, otevřít popelnici, kam vyhodila sotva vylíhlé sebevědomí. Vždyť přece není jen mladá a celkem pohledná; od dětství v sobě nese tajemné vědomí, že je mnohem víc než tuctová holka. Nebyla vždycky nejlepší

ve třídě? Neskákala na mistrovství Brandenburgu výš než všechny její soupeřky? A navíc: nebyl dědeček básník? Neobětoval otec svůj tvůrčí talent Vůdci? V ní se tedy nastrádal už za tři!

Otec nazývá tu vysloužilou subretu herečkou, Wolf dokonce umělkyní. Jaká asi už mohla být, když místo na pořádné scéně trylkuje v tomhle hnízdě u bazénu? Poražme ji tedy jejími vlastními zbraněmi! Nebyla Kristina chloubou baletních kurzů, hvězdou všech školních besídek? Proč má čekat, až se proslaví tlustým románem, když může zazářit hned? Požádá Maďarku, aby s ní nacvičila krátký, ale efektní taneční výstup! Jistě umí i doprovázet.

Bude-li ta krákořice dobrá, čemuž nehodlá věřit, Kristina si to číslo prostě schová a bude na něm dřít, má před sebou celé prázdniny a v sobě sílu vzteku, s nímž vždycky vítězila nad nejprotivnějšími učiteli a nejtěžšími protivnicemi. A pokud se Grubeová ztrapní, s čímž Kristina najisto počítá, předvede jí už dnes přede všemi, co svede ona, amatérka, za jedinou zkoušku. Však uvidím, kdo se bude smát poslední.

Vráží do kinosálu, že Himmlera málem raní mrtvice. Tlusté tělo, zburcované židovkou z dřímoty dřív než duch, sráží vojácky paty, zatímco ruka se civilně chytá za srdce. Kristina to nevnímá, nedočkavě shazuje přišplášť, do jehož kapsy vsunula harmoniku, očima zdraví učitelku a vyhání scharführera.

– Nechte nás tu jen spolu!

Himmler koktá.

– Mám zajistit, aby vás nikdo nerušil...

– Právě. Můžete to zajišťovat z chodby? Mě by děsně rušilo, kdybyste se díval.

Ačkoli je dívka a zní to vlídně, uslyší správce kinosálu hlas jejího otce.

– Ano, slečno, já...

– Já vám řeknu, až skončíme.

Himmler mizí na chodbě. Kristina říká.

– Víím, že nemluvíš německy, ale rozumíš aspoň trochu?

Druhá neodpovídá. Kristina se nevzdává.

– Budu mluvit pomalu. Takhle... pomalu... Já jsem Kristina. A ty jsi...?

Kristina vidí mlčící ústa, ale těkající oči. Pomáhá slovům názornými posunky, jako by mluvila s hluchou.

– Já... Kristina! Ty...?

Oslovená povoluje tlaku.

– Anna...

– Dobře! Anno, já... chci... tančit. Rozumíš?

Druhá kývá. Kristina se zapomíná a drmolí zas, jak je zvyklá.

– Ráda bych něco zatančila už dnes večer. Maličkost. Lehkou, ale aby měla přesto šmrnc. Mluvím moc rychle...? Rozumíš mi?

Druhá krčí rameny.

– Ty jsi opravdu učitelka? Ty... učíš... tanec?

Druhá vrtí hlavou.

Kristina je zklamaná. Nakonec se zjistí, že ta bludice tancuje stejně, jako mluví. Ale jak báječně tu hrála! Neposlali omylem klavíristku?

– Jsi tanečnice? Ty... tančílas?

Druhá kývá.

– V opravdovském baletu?

Druhá zase jen kývá. Proč se tu s ní hmoždím jako s nějakým zulukafrem, zlobí se Kristina spíš na sebe, otec má pravdu, tanec musí fungovat i beze slov.

– Umíš plíes?

Druhá se na ni dívá, jako by to slyšela poprvé.

– Plíí. To přece baletka musí znát. Demi-plíí!

Druhá kývá.

– Tak mi to ukaž. Třebas... třebas v druhé pozici... à la deuxième position!

A spouští se do křesla, které tíha scharführerova těla zaklesla ve vyklopené poloze. To se tedy povedlo, nakonec bude dávat hodinu

ona. Dneska je den! Za to krátké dopolední štěstí má být zřejmě dlouho trestána. Proč a kým? Moment... co to ta holka...

Ta druhá má kolena vytočená ven, až jí běží téměř rovnoběžně s chodidly rozkročených nohou, která tvoří dokonalou přímku. A jak její tělo klesá hloub a hloub, přes poloviční k velkému plié, zůstávají paty přilepeny na parketách. V té pozici ustrne, jako by čekala od Kristiny známku.

Ta jen žasne. Ví nejlíp, jak se jí po všech letech vtáčejí kolena, a když je silou vůle jakž takž přinutí, musí z toho šroubu hned ven, jak to příšerně bolí. Ta Anna je buď šťastně roslá, nebo pořádně trénovaná.

– Uděláš développé à la seconde?

Druhá se plavně zvedá, špička pravé nohy se přimkne ke kolennímu kloubu levé, ale hned se odpoutá a stoupá vzhůru, jako by se rozevíralo obrovské kružítko, s vytrvalostí jeřábu strmě a stále výš – a kdyby jí nepřekážela hlava, mohla by ještě dál. Développé à la seconde v nejlepším kvalitě!

Kristina už ví, že by měla vstát, uklonit se a nechat sednout tu druhou, zavřít zobák a dát se sekýrovat, protože žádná z učitelek kurzů, které kdy navštěvovala, vesměs bývalých sólistek, neměla takovou techniku a lehkost. Ale cosi ji nutí zůstat sedět a pokračovat v podivné zkoušce.

– Ty jsi skvělá... Ukaž mi, prosím, jak děláš entrechat quatre!

Nestačí domluvit a už se ani dívat. Tělo v červeném trikotu se zdvihá v relevé, prudké demi-plié, a s výskokem se nohy mění v šavle, které se míhají v neměřitelném tempu, pravá, levá, pravá... kolikrát to batýruje...? panebože, vždyť je to entrechat six! ten chce takovou sílu svalů, že jej nezvládne leckterý chlap, zatímco ona to uskákala jen tak mimochodem, s tou nezúčastněnou tváří, s kterou tu zas nehnutě čeká na další příkaz.

Kristina tleská. Ale do nadšení proniká úlek nad vlastní nemotorností. Chápe už samozřejmě, že chtít po téhle královně, aby

s ní do večera secvičila taneček k bazénu, je donebevolající drzost. Vždyť pro ni neplatí zemská přitažlivost! A je to spíš sebemrskáčství, když jí zavelí ještě jednou.

– Piruety...! En dehors!

Ruce letí vzhůru a spouštějí se tak oble, jako by neměly lokty, levá noha se současně propíná, vyhupuje na pološpičku, a tělo, jímž znovu prochází přímo nelidská přímka, se začne mocně roztáčet kolem osy, vynáší tanečnici na oběžnou dráhu.

Prudce se odvíjející řetízek chaînéés, tak čistých, že ji lze zdánlivě zároveň vidět zezadu, zpředu i ze stran, ji po kružnici vrací jako dětského vlčka k výchozímu bodu, kde se – Kristina tají dech – v tom víření naráz zastavuje a na špičce jakoby zaseklé do podlahy provádí – Kristina nestačí tak rychle vnímat – passé, plié, double en dehors, fouetté, fouetté, double fouetté... ne, to ne! ona spíš trvá na místě s očima zabodnutýma do jejích, ona se vůbec netočí, ona mě hypnotizuje! Kristina mžiká, vstává a chce na ni křiknout, když vtom víření opravdu končí, jako když utne. Žádný přelud! Světová třída!

Dívka už zase stojí, jak tu stála dřív, bez zadýchání a znovu bez výrazu, ale když k ní Kristina spěchá, aby ji bouřlivě políbila, aby se vyptala, odkud to všechno zná, potácí se, vrávorá a pak prokluzuje rukama, které ji chtěly obejmout, oči se kalí, zázračné nohy se podlamují a náhle ztěžklé tělo, které Kristina už neudrží, se sesouvá na podlahu.

– Anno, co je ti? Anno!!

Kolotoč bláznivého dne pokračuje, teď je to ona, kdo křísí, třese, volá, poplácává po tváři a klade ústa na ústa, aby povzbudila ochablý dech. Zmocňuje se jí strach, že dívka umírá, a už chce burcovat vyhoštěného správce, když pozoruje, že se zavřená víčka chvějí.

– Anno! Haló, Anno! Anno, co je ti? Je ti zle? Nebo se ti jen zatočila hlava? Řekni! Mluv!

Oči se otvírají a zastřený hlas říká téměř neslyšitelně.

- Mám hlad...

- Tys nejedla?

- Ne...

- Odkdy?

- Od včera ráno...

- Bože, jak to??

Současně žasne.

- Ty mluvíš německy?

- Ano...

- Tak proč jsi se mnou nemluvila?

- Zakázali mi.

- Kdo?

- Ten důstojník...

Kristina nechápe.

- Co tu byl se mnou?

- Ne... ten druhý...

- Proto! Ten první je můj otec, víš!

Dívka kývá.

- Jak to, že dva dny nejíš?

- Byla jsem už ve vagonu...

- V jakém vagoně?

- Chtěli nás odvézt...

- Do nového domova, otec mi to říkal. Ale jak vás mohli nechat o hladu! To je určitě proti předpisům!

Dívka slabě krčí rameny. Kristina začíná jednat.

- Chyt' se mě kolem krku! Pořádně! Neboj a drž se, já mám sílu!

Ta druhá je teď lehká, Kristina ji snadno zvedá a potom napůl vede, napůl nese k vyklopenému křeslu. Skládá ji tam a už ví, co má dělat.

- Natáhni nohy, chyt' se rukama opěradel a zhluboka dýchej. Jsem tu hned!

Spěšně zas natahuje přes plavky matčin pršiplášť. Himmler sedí na chodbě na židli a dřímá. Zblble bere na vědomí rozkaz velitelovy dcery, aby jí odemkl dveře baráku a čekal u nich, než se vrátí. Pak Kristina běží přes vnější dvůr, probíhá alejí, míjí místo, kde už dvakrát potkala Moniku Grubeovou, ale nemyslí na ni, ani na Wolfganga Weissmüllera.

Gertruda dosud myje nádobí, když dcera vpadá do kuchyně.

- Ty už jsi tady? Nelíbilo se ti?
- Líbilo... prosím tě, kde je chleba?
- Vždyť jsi sotva...
- Při tom vytráví!

Našla jej sama a zakrajuje dva pláty po celé délce. Pak na ně patlá na prst másla. Gertrudě není líto vzácného tuku, jen se diví.

- Ty si teď takhle mažeš...
- Máš něco navrch, mami? Včera zbyl salám!

Krájí tlustá kola imitace a boří je do másla. Pak lepí chleby namazanými stranami k sobě a popadá ze spíže láhev mléka. Volá na matku dík a žene se zpátky. Gertruda je dojatá. Jak je to dlouho, co zažívala tuhle scénu často? Takhle malá Kristinka lítala o přestávkách na svačinu ze školy, kterou měla v Mnichově přes ulici. Matka se vlaze usmívá a znovu noří do mastného škopku právě domytý pekáč.

Anna sedí, jak ji tam Kristina nechala. Když jí podává chleba, je svědkem zvláštního jevu. Tvář, která od jejich prvního setkání připomínala strnulou masku, se proměňuje. V očích se zjevuje lesk, chřípí se napíná, rty mají téměř vášnivý výraz. To vše, uvědomuje si Kristina, předtím postrádala. Při tanci předvedla bezduchou dokonalost. Teď hltavě jí, a jako když tančí.

Kristina ji neruší, usedá vedle ní a sleduje, jak drobné zuby trhají obrovské kusance, které ústa sotva stačí pojmout; jícen je hned hltavě dopravuje dál útlým krkem. Jako když krmí husu, žasne Kristina. I ona zná hlad, když si občas odepře večeři, aby tak úplně

nehřešila na zděděnou vlohu bezstarostně se cpát. Tahle však jí skoro jako zvíře, až to nahání strach. Jsou židé takoví? Nebo může být takový hlad?

Židovka nevnímá, že je pozorována, cpe se a splachuje sousta dlouhými loky, při nichž mléko stéká do hrdla bez polykání. Z obrovských krajíců zbývá už jen špička a v láhvi je na dně, když pohyb rtů ustane stejně nenadále jako předtím rotující tělo v závěru tours. Nádoba se naplnila tak, že nemůže pojmout ani o kapku navíc, zdá se Kristině.

Když ta nehybnost trvá, poplaší se, že je snad její mistryni znovu špatně, bere jí láhev i zbytek chleba z prstů a chce odložit na jinou židli. Leká se, když jí ruce v rudém trikotu oboje zas hned vytrhují a divošské krmení pokračuje, dokud dívka nezhltně vše. Pak se náhle sváží na kolena, a než se stačí Kristina bránit, líbá jí ruku a šeptá.

- Dík... dík... díky!

- Co to děláš...?

- Vy jste... anděl...

Kristina si vzpomene na Wolfganga a padá na ni nový smutek. Myslí na svůj pošetilý nápad s vystoupením u bazénu. Kdyby se ucvičila k smrti, nebude nikdy ani stín téhle židovské tanečnice, která jí teď za žvanec chleba líbá ruce. Spíš by jí Kristina měla líbat kotníky.

- Já nejsem anděl. Ty jsi víla! Nikdy v životě jsem neviděla takové skoky a piruety. Ani v opeře! Anno, ty musíš vystupovat!

- Prosím vás, pomozte mi! Měla jsem dneska odjet. Vytáhli mě z transportu kvůli vám!

Kristina začíná chápat. Zřejmě právě ve chvíli, kdy Anně zasvitla naděje vtančit s tímhle pokladem těla na velkou scénu, musí zůstat tady kvůli německé náně, které rodiče hodlali ukrátit dlouhou chvíli. Tu však slyší Annu říkat.

- V tom transportu je i má matka a moje sestry, když nepojedu s nimi, už je nikdy nevidím!

Kristinu mrazí. Cítí se být vinna. Připomíná si, jak strašně trpěla, když musela zůstat v Berlíně sama, ačkoliv jenom nechtěla měnit školu! Rozhoduje se rychle. Bylo by nádherné dívat se hodiny, ano, celé dny, jak ta dívka tančí, a zkoušet to po ní, ale proč by měl motýl učit lítat kozu jen proto, že snad uměla trochu hopsat? Kristina vzpomíná na svůj nedávný slavnostní slib v protiletectkém krytu. Hoří potřebou napravit chybu, odvděčit se za vlastní štěstí.

– Řekni mi všechno, Anno!

XVI

6. 6. 1944, časně odpoledne

Ve sluchátku už zase plechově řachtá hlas dozorčího z vedlejší místnosti.

– Obersturmbannführere, na příjmu je ghetto. A u mě čeká untersturmführer Weissmüller, kterého jste dal...

– Spojte mě!

Klik, klak.

– Heil Hitler. Mluví oberscharführer Kühne. Obersturmbannführere, chtěl jste mluvit se sturmbannführerem Kolatschekem?

– No ano!

– Už se vrátil. Chcete s ním pořád mluvit?

– No ovšem!

– Spojuju. Heil Hitler.

Klik.

– Haló! Haló!

Na lince je ticho. Kleinburger skřípe zuby. V duchu slyší Kolatscheka říkat Kühnemu, aby nechal – svou přezdívku zná – strýčka Váňu trošku podusit. Šéf ghetta mu nemůže odpustit vyšší hodnost, vlivné styky, ale hlavně lpění na zásadách z raných dob Hnutí. Kleinburger tuší, co o něm Kolatschek říká svým lidem a hlásí do Berlína. Proklíná Gertrudin nápad a svou chvilkovou slabost, za něž platí i tímhle pokořením. Ale jednat s ním musí.

Klak. Vídeňský přízvuk začíná s vídeňským šmé.

– Heil Hitler, kamaráde. Jak se daří paní a dceři? Zapomněl jsem připojit k zásilce pugét s gratulací, můžete mě u nich omluvit? Já to vynahradím.

– Vyřídím.

– Vřelý dík. Máte snad reklamaci? Něco se zbožím neštymuje?

– Ne...

– Proto! Mně se zdálo, že má primisima jakost. Vevnitřku jsem ji teda nezkoušel!

Kolatschek se sviňácky chechtá. Kleinburger je znechucen ještě víc, ale ovládá se a přechází k věci.

– Sturbannführere, došlo zřejmě k nedorozumění. Řekl jsem výslovně, že ji chceme jen půjčit. Váš podřízený mi oznámil, že jste ji vypsali ze stavu.

– Chápejte to jako dárek vašim dámám, obersturmbannführere. Místo těch růží.

– Žerty stranou, sturbannführere! Takový postup by byl, jak víte, v příkrém rozporu s předpisy.

A velitel ghetta už opravdu nežertuje. Přechází z kulantního tónu na stejně komisi, jakým s ním od začátku mluví velitel pevnosti.

– Pokud jde o předpisy, obersturmbannführere, byla v rozporu s nimi už vaše žádost. Mohl jsem ji splnit jen tak, že jsem to nejlepší, co tu bylo na skladě, dal vytáhnout z vlaku. Kdybych se držel předpisů, čekala by slečna dcera uherskej měsíc.

Kleinburger chápe svou nevýhodu. Ví, že ten druhý má v ruce všechny trumfy. Snaží se být příjemnější, aby docílil řešení.

– Já si vaši ochoty cením, sturbannführere. Uznávám také, že jste nám poslal opravdu skvělou sílu. Přesto vás jako kamaráda prosím, abyste ji přijal zpátky do transportu.

Dobře si uvědomuje, že poprvé nazval toho odporného řezníka svým kamarádem. Spoléhá, že takové zhodnocení, po kterém Kolatschek nepochybně celou dobu toužil, bude odměněno protislužbou. Místo toho slyší.

– Bohužel, kamaráde, vlak zrovna zaplombovali.

– Pokud slyším z okna, odjíždějí vaše transporty až před půlnocí!

- To jo. Jenomže tenhle jsem před pár minutama úředně předal doprovodu. Už mu nevelím.

Ozval se tedy úmyslně s křížkem po funuse. Kleinburger se však nevzdává.

- Vy jistě víte, sturmbannführere, že u nás vládne jiný režim než v ghettu.

- To je možný, obersturmbannführere, protože způsob velení ovlivňují samosebou lidi. Ale jinak vás ubezpečuju, že tady panuje stejnej pořádek jako na pevnosti.

- Máte přece tu... omylovou kvótu...

- To vám nakecal Kühne? Kühne ví hovno!

- Je váš pomocník...

- To je. Jenže člověk má spomocníky na různý věci. Kühne je bejvalej boxer, mozek mu rozšvihali na fašírku. Naše počty šty mujou nachlup jako vaše.

Veliteli pevnosti chybí slova. A tak jeho protějšek nerušeně pokračuje.

- Nedělejte z toho vědu, víte stejně dobře jako já, že průser začíná, až když někdo schází. Může vás hřát, že jste tý hopsandě prodloužil sezónu. Ať jen hezky učí. Až toho bude mít slečna dcera plný zuby, máte zase svoje spomocníky. Například Weissmüllera, jestli jeho pověst šty muje, bral bych ho hned sám. Eště něco? Mám tu dneska plný ruce práce.

- Ne...

- Takže Heil Hitler, kamaráde! Konec.

Kleinburger proti svým zvyklostem práská sluchátkem. Umí si představit, jak se teď za řekou Kolatschek s Kühnem a dalšími válejí smíchy. V okamžiku ho nenapadá žádné řešení. Ale jméno, které zaslechl naposled, působí jako hromosvod. Točí klikou telefonu a nenechá dozorčího promluvit.

- Weissmüllera!

Zůstává tentokrát sedět. Pouhá maličkost proti tomu, že v rozporu se svými zásadami hodlá tenhle případ řešit ve stavu osobního zaujetí. Untersturmführer překračuje práh a hlásí se, jako by byl na přehlídce.

– Heil Hitler, obersturmbannführere! Untersturmführer Weissmüller přišel na váš rozkaz!

Kleinburger znovu zažívá, jak se v něm všecko ježí. Není to k zbláznění? Jediný muž široko daleko, který vyhlíží jako Vůdcův voják, v něm přesto vzbuzuje téměř fyzický odpor.

Exekuce nepatřily do služební náplně velitele pevnosti, proto se jich zásadně neúčastnil. I když byl o jejich zákonnosti přesvědčen, nevěděl, proč by mu měla krev být jen sprostých zločinců poskvrnit obraz příštího světa, pro který žil. Sám pouze dohlížel na chod pevnostního aparátu a na to, aby se nikomu nedělo bezpráví. Odsouzence vyváděl, rozsudky jim četl a vykonání potvrzoval jeho zástupce Grube, který na to měl od polních četníků žaludek a jakékoli vize mu byly cizí. Popravám velel a za bezvadné provedení ručil Weissmüller. Nikdy na něho nebyla nejmenší stížnost, ačkoli po ní Kleinburger přímo pásl. První příležitost se mu naskytla teď.

Už před polednem, když zkoumal své nitro, nemohl vyloučit, že má k zamýšlenému opatření i soukromý důvod. Ano, kmitla mu dokonce obludná představa, že by ten bezcitný hezoun mohl Kristině poplést hlavu. Vysoké mínění, které měl o dceři, mu dovolilo myšlenku ihned zavrhnout. Především si však byl jist, že Weissmüller, ač to znělo paradoxně, právě svou okázalou horlivostí mimořádně ohrožuje budoucnost Hnutí.

Primitivní zabíječi jako Kolatschek a cyničtí oportunisté Grubeho druhu byli produkty minulosti a vymřou s ní. V untersturmführovi, pokud by se měl stát vzorem pro nové generace, nastupovalo nebezpečí, že ta těžce vydobytá budoucnost bude zcela odlidštěná. Toho se Kleinburger děsil a vyhlásil mu tajně soukromou válku, ve

kteře Weissmüller rok vítězil, protože se nedopustil nejmenšního služebního poklesku. Dnes prohrál.

– Untersturmführere! Až skončí tato rozmluva, nadiktuji zprávu, v níž vás dávám k dispozici. Odejde spolu s vámi ještě dnes.

Weissmüller stojí dál bez hnutí a beze slova. Očekává vysvětlení.

– Připojí-li se nahoře k mému názoru, čeká vás fronta. Víte proč?

– Žádal jsem o to několikrát, obersturmbannführere. Já děkuji, obersturmbann...

– Ještě jsem neskončil. Navrhuji vaše zařazení do trestního oddílu. Jistě chápete za co!

Weissmüller je křídově bledý.

– Ne, obersturmbannführere...

– Dopustil jste se hrubého porušení válečného řádu. Zavedl jste civilistu do zóny nejvyššího utajení. Že to byla moje dcera, což v hlášení samozřejmě uvedu, je přitěžující okolnost. Tím jste navíc ohrozil autoritu velitele. Máte k tomu co podotknout?

Weissmüller je teď rudý, jak mu na okamžik zastavená krev prudce tryská do hlavy. Ten dvůr byl pro něho mimo dobu exekucí vždycky jen podivný kus přírody, malebný kout, jak potvrdila jeho průvodkyně... Teď mu bliká v mozku výstražný nápis před tunelem, přísně zakazující nepovolaným vstup v každé době. Že má velitel pravdu, je na všem to nejhorší.

– Já... svůj přestupek přiznávám, obersturmbannführere. Chci ho smýt třebas i krví. Jen uctivě prosím, abych byl přeložen k normální bojové jednotce. Chci padnout se ctí...

– Své rozhodnutí, untersturmführere, jsem vám už...

Konec věty zůstává nedopovězen. Prudce se otevírají dveře.

Weissmüller se tam neodvažuje stočit hlavu, zato velitel má dojem, že ho klame zrak. Zdá se mu, že svou dceru na prahu vidí dvakrát.

Když Kristina vyslechla Annin neuvěřitelný příběh, musel vyjevený Himmler ještě jednou vartovat na chodbě. Popadla ve svém

pokojíku v Panském domě první letní šaty, které jí padly do ruky. Matku nepotkala. Když znovu vyběhla z kinosálu i s převlečenou Annou, oblil správce ledový pot. Klusal za nimi, seč mu dovolily cícha břicha a vrcholící rýma.

Ted' dobíhá bez dechu do předpokoje a spolu s dozorčím i Grubem, jenž se tu zvědavě ochomýtá od Weissmüllerova vstupu, slyší velitelovu dceru volat.

– Tatínku! Stal se strašný omyl!

Kleinburger vstává a nemá slov. Dívka v zelených plavkách, přes které přehodila Gertrudin gumák, ačkoli venku praží slunce, je skutečně Kristina. V té druhé v bílých plátěných šatech, které nosila Kristina ještě dopoledne, poznává až ted' židovskou tanečnici.

Kristina ovšem ihned vidí Weissmüllera. V kapse pláště cítí foukací harmoniku. Že jí ted' zbaběle ukazuje záda, dodává jejímu svatému rozhořčení křídla. Vpád k otci získává dodatečný smysl. Ten mizera ji sice nespatří tančit u bazénu, ale zato pozná, jak se na rozdíl od chlípných subret umí bít za spravedlivou věc.

– Anna má jen židovskou matku, otec, který už zemřel, byl maďarský Němec, árijec! Odvezli ji sem omylem, ale nejhorší je, že matka a sestry jedou dnes v noci někam do Polska a ji poslali k nám, jen kvůli mně! Od včerejška nedostala jíst! Tatínku, víš kdo je? Anna Ballontay, nejmladší primabalerína Královské opery v Budapešti!

Kleinburger začíná normálně myslet. Stojí stále ještě tváří v tvář untersturmführerovi, otevřenými dveřmi zahlédne Grubeho, dozorčího a Himmlera. Je v zatracené kaši, nevzpomíná si, že kdy spadl do horší. V jeho hlase už není otcovský tón: mluví k ní jako k podřízené.

– Ty se tu nemáš co plést do věcí, kterým nero...

Dcera mu vášnivě skáče do řeči.

– Anna ještě v zimě tančila v Berlíně, sama jsem viděla její jméno na plakátech! Je tu bezdůvodně!

Otec rázuje kolem ní a přiráží dveře alespoň před těmi třemi muži venku, aby je odkázal do patřičných mezí. Pak mluví, jako by švihal bičem.

- Učila ses jistě o rasových zákonech! Je tu z důvodu své rasy!
- Ale ona přece není čistá židovka!
- To jistě líp posoudil příslušný úřad!
- A i kdyby...

Kristina se zaráží, ví, že teď přestupuje všechny hranice, ale Weissmüllerova záda ji provokují, aby mu předvedla svou na nic nedbající kuráž.

- ... i s tím se dá přece něco dělat, když je to v zájmu kultury!

Po celou dobu hledí židovka střídavě na ni a na velitele. Její velké oči konečně ožily, zrcadlí střídající se poryvy doufání i beznaděje. A Kristina nabízí hned i vábivé řešení.

- Například nechat ji odjet do Švýcarska!

Kleinburger zvyšuje hlas a přistihuje se, že snad poprvé v životě neříká tak úplně, co si myslí, ale co se žádá slyšet. A že to není především určeno sluchu dcery, nýbrž uším podřízených na obou stranách dveří.

- S tím mohou něco udělat jedině židi sami!
- Co...?
- Nemít děti. Jdi teď laskavě do svého pokoje!

- Ale ona je nejvyš poloviční židovka, tak proč má s tím obrovským talentem žít někde, kde možná není pořádné divadlo? Říkals mi sám, že je i v našich řadách odpad. Nejsou zas mezi židy lidé, kterými bychom se mohli dokonce chlubit? A představ si, bude jí taky zítra dvacet! Prosím tě, tatínku, pomoz jí, dej mi to k mé osmnáctce, víc od tebe nebudu nikdy chtít!

- Do pokoje, Kristino!

A ona ví, že v tu chvíli nesmí zkusit víc. Nedovede si představit, co by otec udělal, kdyby ani teď neposlechla. Ale taky se nemůže jen tak beze všeho vzdát, aby si Weissmüller nakonec nemyslel, že

na ni stačí houknout, a už skládá zbraně. Otáčí se k židovce, jejíž oči už zase zhasínají.

– Anno! Vrátiš se na jeviště! Já... napíšu Vůdci, to ti slibuju! Pak křičí její otec, jak ho v životě neslyšela.

– A já ti slibuji, že ti tyhle nápady vyženu z hlavy! Tvoji soukmenovci právě umírají na březích Kanálu v zoufalém boji s přesilou, a ty...

Dochází mu, že mluví mnohem pesimističtěji než samo Vrchní velitelství branné moci, a rozzlobí se na ni o to víc.

– Na ně máš myslet, ne na to, jestli nějaká židovka smí nebo nesmí trdlovat! Okamžitě odejdi a neopouštěj až na další svůj pokoj! Rozumělas mi??

A jí už tedy nezbyvá než splnit ten rozkaz. Všechno nasvědčuje, že by jí snad dal k osmnáctinám první facku. Místo strachu v ní však roste vztek. Seřvat ji před lidmi jako desetiletého fracka! Má pocit, jako by stála před Krávou-ředitelkou, a všechno v ní bubnuje ke vzpouře. Proti všem. Jde tedy, ale nejdřív dopředu k Weissmüllerovi, který se mezitím konečně uráčil obrátit.

– Něco jste vytrousil.

S opovržením mu zasune za řemení foukací harmoniku, kterou štítivě vytáhla z kapsy konečky prstů. Pak prochází kolem židovky, povzbudivě na ni kývá, otvírá, s hrdě vztyčenou hlavou propochoduje mezi muži v předpokoji, a když je konečně na chodbě, bouchne vší silou vzdoru za sebou dveřmi. V klenutých prostorách to zní jako rána z děla.

Má poklona! myslí si Grube, to je tedy situace! Ted' v tom starý konečně jednou lítá jako sýkora ve vichřici. Malér v pevnosti a malér doma, a jaké! Dceruška bude psát Vůdci, že se tu bekaně chováme k židům! Já snad puknu smíchy. Dobře mu tak, posedlému blbci, který má na svědomí tolik chudáků chlapů. Pošle ji taky na východní frontu?

Kleinburger tuší, co táhne hlavami podřízených. Právě ted', kdy by jí nejraději nasekal na holou, jak to, bohužel, neudělal včas,

nevýslovně miluje Kristinu a proniká ho úzkost o ni. Hrozí jí nebezpečí. Především ze strany přítomných svědků. Teď už nesmí udělat další chybu, projevit nejmenší slabost. Ukazuje na židovku.

– Hauptsturmführere, vyved'te ji zatím. Všecko popořadě!

Když ji Grube odvede, jde a zavírá znovu dveře své úřadovny. Obrací se k Weissmüllerovi a ve svém zmatku volá na pomoc nebe. Kristepane, co teď s ním? Ten fanatik to přece hned využije, aby se pomstil! Své rozhodnutí však nemůže vzít zpět, nechce-li se mu vydat zas jinak. Tu slyší, jak ten muž říká.

– Obersturmbannführere, prosím o laskavé svolení, abych směl napravit svou chybu hned.

– Jak...?

Weissmüller stojí nadále v přísném pozoru.

– Vyřeším celou věc v zájmu Německa i vaší rodiny.

– Ale jak?

– Má zatím jenom návštěvní lístek. Jednoduše ji odvedu.

– Kam?

Sklesle zjišťuje, že s tím člověkem normálně mluví, jako by spolu uzavírali obchod. Ale Weissmüller toho nezneužívá, stojí dál jako pravítko.

– Zpátky do ghetta.

– Tam už ji odepsali...!

– Prosím o laskavé svolení, abych směl jednat podle okolností a uvážení. Beru veškerou odpovědnost na sebe. Zklamali, přijmu i nejpřísnější trest!

Kleinburger sbírá sílu, aby alespoň navenek zůstal sám sebou.

– Untersturmführere, rozhodl jsem už, že máte ještě dnes...

Poprvé mu Weissmüller vpadá do řeči.

– Naléhavě prosím o dovolení poznamenat, že o tom rozhodnutí vím zatím jen já, Obersturmbannführere... Přísahám, že vaši důvěru nezklamám!

Oči proti očím. Oba dva mají v banku nejvyšší možný vklad. Weissmüller čest, Kleinburger autoritu a dceru. Ale nejen. Čtyřicet čtyři let, pět měsíců a pět dnů, ví přesně, po celé trvání tohoto všivého století se železně snažil řídit se pouze právem. Byl tvrdý, ale neposkrnil své svědomí ani německou věc, tomu chtěl dodnes hrdě věřit, jedinou kapkou bezprávně prolité krve.

Neví, co má Weissmüller v plánu, ale vyhoví-li jeho žádosti, aby směl jednat na vlastní pěst, nemůže si pak nikdy namlouvat, že netušil, oč šlo. Sám v tomhle okamžiku zná jediný způsob, jak aféru sprovodit ze světa, než se promění v novou nášlapnou minu.

Řekne-li ano, nebude už nikdy Karel Kleinburger. Řekne-li ne, odpálí tu minu sám. A ta mu utrhne mnohem víc, než kus ruky a nohy. Ale třeba si ten mladý muž vymyslí něco jiného? Vždyť mu to může přímo uložit! Slyší se říkat.

– Nepřeji si, aby se jí stalo bezpráví!

– Rozumím, obersturmbannführere!

Teď tedy udělal, co bylo možné. Zbytek musí přenechat osudu.

– Jedněte, untersturmführere.

– Vřelý dík. Jen dvě otázky, obersturmbann...

– Co ještě??

– Má na sobě šaty vaší dcery...

– Ty vem čert. Dál?

Weissmüller vsází vše na jednu kartu, hop nebo trop.

– Je spravedlivé, zlobit se na slečnu? Nepochybovala přece o rasových zákonech, ale o lidech, kteří je třeba mohli falešně uplatnit!

Bože, ptá se Kleinburger, jako by mu znovu podléhal, čím mě chceš dnes ještě zkoušet?

– Beru váš názor na svědomí. Dejte si odchod!

XVII

6. 6. 1944, později odpoledne

Je tomu už přes půl hodiny, co Kristina třískla dveřmi předpokoje otcovy kanceláře, ale ještě stále ji pohání výbušná směs vzbouřených pocitů. Touží pomstít zradu bídného cherubína, smýt otcovu urážku a odčinit křivdu, páchanou na baletce. Dětství – cítí – jí právě skončilo. Dospělost, které ji vydal už loňský odjezd rodičů, se jí právě znovu hrubě připomíná v podbřišku, už nejen bolestí, ale i krví. O to víc je odhodlána dovést svou spravedlivou rebelii k vítězství.

Nikdo si nesmí myslet, že je dosud nesvéprávná! Současně jim hodlá dokázat, že není ani unylá berlínská fiflena, jedna z těch rozmazlených dcerušek vysokopostavených papínků. Svým zápasem o tanečnici vede i osobní při.

Při svém třetím vpádu sdělila Gertrudě stručně, že začínají její dny a ona si jde lehnout. Nepotřebuje nic, chce jen být sama! Vběhla do otcovy pracovny a vzala si z ní jeho mapu s dopisními papíry. Na dotaz, jaká byla první hodina tance, už matce neodpověděla. Zamkla se nahoře ve svém pokoji, ošetřila se, vleže přečkala první a nejhorší vlnu nevolnosti. Přitom už v mysli horečně skládala dopis.

Teď se nutí vstát a usednout ke svému dětskému psacímu stolků, který sem matka ze sentimentality také dala přestěhovat z bytu u Anhaltského nádraží. Kristině vytane mlhavá vzpomínka, jak na něm s povyplazeným jazýčkem malovala první křivá písmenka. Dnes se musí hodně shrbit k bílému listu, do jehož záhlaví vpisuje, jak nejlíp umí.

– Můj Vůdce!

Když to vidí, přehlušuje urážku i bolest nový pocit. Povznáší ji vlastní odvaha, když si náhle uvědomuje, že každé slovo, které právě píše, bude zakrátko osobně číst Adolf Hitler, vojevůdce nové Evropy.

Krátce poté, co Kristina naposled proběhla bytem rodičů, drnčí v soukromé jídelně telefon. Gertruda v negližé odstavuje na plotnu žehličku, kterou osvěžuje pro besídku u bazénu sváteční dirndl. Je dojata, když dnes podruhé slyší svého Karla, který ji v úředních hodinách nikdy nevolá.

– Karlí! To je hezké, že na mě myslíš.

– Ano. Je tam Kristina?

– Před chvílí přišla.

– Mluvila s tebou?

– Ne, šla si lehnout, nebylo jí dobře.

– Jak?

– Má své dny a je v tom po mně, však víš. Ale tak zle jí zas nebude, vzala si u tebe dopisní papíry.

– Zatraceně!

Gertruda není zvyklá slyšet Karla klít. Diví se a zaštiťuje dceru svatou lží.

– Proč tě to tak zlobí? Poprosila mě o dovolení...

– Gertrudo, dobře mě poslouchej! Jdi k ní a vyřid' jí ode mne, že jí zakazuju cokoli psát, dokud si s ní znovu nepromluví! Rozumělas mi?

– Ale proč...?

– Tohle je služební linka, neptej se a udělej, co ti říkám, ano?!

– Ano...

– Pak mi ihned zavolej!

Klap. Gertruda užasle hledí na sluchátko. Nevzpomíná si, že by s ní byl Karel promluvil podobným tónem. Zmocňuje se jí úzkost. Zavěsí a spěchá, tak jak je, splnit jeho přání. Na horní chodbě nemá

nikdo co hledat a taky nehledá. Matka klepe na dveře mansardy. Dcera se neozývá. Gertruda bere za kliku. Je zamčeno.

– Kristino! Kristino! Tinko, jsi tam? Ozvi se!

Teď už s ní cloumá strach, lomcuje klikou. Ztratilo snad to ubohé dítě s krví i vědomí? Už se rozbíhá volat Karlovi, když se z pokoje konečně ozývá.

– Co chceš, mami...?

– Proč neodpovídáš??

– Řekla jsem ti, že si jdu lehnout!

– Já vím, já... nezlob se, ale volal Karlí, tedy otec... mám ti vyřídit takový divný vzkaz...

Kristina neodemyká a znovu mlčí.

– Slyšíš mě??

– No ano!

Proč mluví dcera stejně podrážděně jako on? Napětí mezi nimi ucítila už v poledne, ale dál o něm nepřemýšlela. Ti dva si vždycky tak rozuměli, že na ně často dokonce žárlila. Nezačnou přece svůj první spor na její narozeniny! Aby nepřilila olej do ohně, užívá mírnějších slov než předtím její muž.

– Tatínek tě prosí, abys prý nic nepsala, než si popovídáte!

Žádná odpověď.

– Slyšíš mě?

– Ano.

– Co mu mám vyřídit?

– Nic.

Gertruda teď ví, že ti dva spolu opravdu válčí. Ačkoliv netuší, oč jde, tuší, že Karel je v právu. Postřehl zřejmě u Kristiny po dlouhém odloučení cosi, co uniklo rozrušené matce. Přesto ji mateřský pud nutí postavit se po bok dcery.

– Tinko! Nechceš si napřed popovídat se mnou...?

– Proboha, už si konečně zvyknete, že mi není deset!

Kristinu bolí srdce, když se na matku utruhuje, ale nemůže jinak.

Jednou se dala na vojnu, musí tedy doopravdy bojovat, nechce-li být nakonec všem pro smích. Neumí si ovšem představit, jak se bude svár vyvíjet dál, a při pomýšlení na to má před očima mžitky. Tím víc se upíná k Vůdci jako k nejvyšší autoritě, která zmůže i obměkčit otce. Přestává si okusovat nehet pravého palce a začíná kurážně psát.

– Kam až sahají mé vzpomínky, milovala a ctíla jsem jenom dva muže na světě: Vás a svého otce. A protože můj otec, dnes obersturmbannführer Karel Kleinburger, majitel stranické legiti-mace NSDAP číslo 711, zasvětil celý svůj život Vám, můj Vůdce, byl jste to vy, kdo mě spoluvychoval a vštípil mi, že i můj život patří cele Říši. To Vaše ideály vedou dnes mé pero, když se Vám odvažuji psát.

Ozývá se přístroj na Kleinburgerově úředním stole. Je to Gertruda a velitel říká Grubemu, který právě vstupuje do jeho místnosti.

– Okamžik, hauptsturmführere!

Grube se vrací do předpokoje a Kleinburger znovu vnímá jen sluchátko.

– Co řekla?

– Karlí, nemohl bys mi...

– Co řekla, Gertrudo! Teď není na řeči čas!

Slyší, jak jeho žena lapá po dechu, ale neomluví se, ani nezmírní tón; sám přitom poznává, jak velice je sporem s dcerou zasažen.

– No tak!!

– Neřekla nic... vlastně...

– Vlastně co?

– Řekla, že ti nemám nic vyřídit... zamkla se... víš, ona má právě své...

– Už jsem slyšel! Poslyš, mohu se uvolnit až později. Ručíš mi, že Kristina mezitím neopustí svůj pokoj! Rozumělas? Počkej! Vezmi ze salonu židli a přistav ji ke dveřím podkroví tak, aby opěradlo zaklínilo kliku, chápeš to, Gertrudo? Víš jak??

- Ano...

- Spoléhám na tebe!

Kleinburger hází sluchátko do vidlice a hněvivě odzvoní. Už v letech, kdy plnil tajné poslání mezi Vůdcovými nepřáteli, se naučil nedůvěřovat telefonu. Později opětovaně zjišťoval, že je, bohužel, odposloucháván vlastními soukmenovci. Proto ho teď skoro fyzicky bolí každé slovo, které musel přístroji svěřit. Ale nešlo to jinak, venku už přešlapuje Grube, potřebuje rozkazy na perný zítřek.

Teprv před chvílí přinesl poddůstojník z ústředny čerstvě dešifrovaný dálnopis z Berlína. V souvislosti s nově propuklou aktivitou francouzského hnutí Odporu v Normandii, očividně sladěnou s vyloděním, se už v této chvíli vylepuje po celé Francii vyhláška o aktu odvety: popravě třiceti čelných francouzských odbojářů, odsouzených k smrti už loni.

Těch šest žen a čtyřadvacet mužů tu však dosud žije ve vazbě; zřejmě doufají, že se dožijí německé porážky. Dva jsou v izolaci pro podezření z tyfu, dvacet jich pracuje ve vnějších komandech, hloubících v nedalekých starých štolách sály pro podzemní továrny. Tam se má brzy – to je Kleinburgerovi stále jasnější – montovat Vůdcova tajná zbraň. Odsouzené je nutno ihned soustředit a dát jim předepsanou možnost alespoň formálně požádat o milost. Každopádně mají právo napsat svoje poslední dopisy.

Aby byl, jak nařizuje Berlín, časový rozdíl mezi publikací a exekucí co nejmenší, stanovil velitel pevnosti počátek výkonu na šestou hodinu ranní. Protože služební předpis vyžaduje šest hodin spánku jak pro odsouzence, tak především pro vybrané střelce, je Kleinburger v časové tísní i bez té osobní patálie. Když však jeho zástupce opětně vstupuje, začne velitel právě s ní.

- Hauptsturmführere, manželka právě potvrdila mou obavu, že Kristina je nemocná. Leží a má zřejmě horečku, což vysvětluje její zmatený výstup. Deportaci židovky provádí untersturmführer Weissmüller. Máte k tomu co dodat?

Měl bych, myslí si Grube, kdybych se tě nebál, zeptal bych se, proč tu Weissmüller stál jako vařený rak, když sem vtrhla ta tvá malá fúrie, a hlavně, koho tou slavnou hopsandulí obšťastní, když už úředně kouše do trávy stejně jako těch třicet ubohých frantíků. Ale bojí se a nemá se na co vymluvit, proto řízně hlásí.

– Ne, obersturmbannführere!

– Tím je pro mne případ uzavřen. Musíme se teď věnovat...

– Dovolíte i mně soukromé sdělení?

Kleinburger, který právě poprvé v životě lhal, nemá pocit pevné půdy pod nohama, a proto je povolný.

– Prosím...

– Moje manželka taky leží. Ve vzduchu musí být něco jako föhn.

– Aha...?

– Mám smutnou povinnost omluvit ji u vaší paní. Nemůže vystoupit na té besídce, ačkoli se tolik těšila!

Monika stáhla zatemňovací rolety a otevřela láhev rumu, jak se naučila v Hamburku, když ji župní vedoucí vyhnal z ráje. Nejbližší vlak za matkou jede až zítra. V zelených šatech, na pohled upjatých, ale snadno rozpínacích, v nichž hodlala svést nesmělého panice, leží na gauči, kde se dvakrát týdně bez vášně oddává Grubemu, a promítá si na stropě film svého života. Je s každým lokem bezútešnější.

Zjišťuje, že byla skutečně šťastná jen jednou, kdy z toho naneštěstí vůbec neměla rozum. Copak děláš, můj židáčku, tam za tou louží? Nebo jsi snad taky mezi těmi, kdo právě na plážích Normandie vyrážejí vrata chlíva, v který proměnila starý milý kontinent ta hnědá prasata? Jestli jsi a jestli je Bůh, ať tě ostrhává, dokud tu hnusotu nevymeteš i s námi všemi, co jsme to dovolili!

Můj nesnesitelný tyrane s malým ocáskem a velkým nosem, které sis měl dát, jak jsem tě žertem prosívala, od chirurga prohodit, škoda přeškoda, žes mě tenkrát nevzal s sebou, byla bych ti bývala do smrti věrná a necítila teď spoluvinu na hrůzách, o kterých křičívá

opilý Grube ze sna. Kdybych si to stokrát zapírala, není velký rozdíl mezi mnou a tou Kleinburgerovic fretkou, která jistě při souložích zavírá oči, aby si představila, že ji jebe Hitler.

– Můj Vůdce! Otevřela jsem Vám své srdce, protože vím, že v něm umíte číst. Právě dnes, kdy němečtí mužové z lásky k vlasti roubí z vlastních těl onen pravý atlantický val, na němž si vyláme zuby každý útočník, planu horoucí nenávisť ke všem nepřítelům Německa, plutokratům, bolševikům a především židům. K prosbě, kterou jsem Vám právě přednesla, mě nevede falešný soucit, nýbrž jen a jedině zjištění, že Anna Ballontay se stala obětí úředního přehmatu. Jsem přesvědčena, že jej napraví jediné Vaše slovo, a jsem Vám za ně předem hluboce vděčna.

Vaše Vám vždy oddaná Kristina Kleinburgerová.

Předcítá si polohlasem celé psaní a při každém slově si představuje, že je bude vidět a snad i podobně vyslovovat svými rty on. Je tím omámena. Nepochybuje, že jí vyhoví. Už se vidí, jak ukazuje odpověď otci a Wolfgangovi. Její oči jsou vlhké dojetím i hrdostí na sebe samu. Dočítá a dopisuje s hlubokou vděčností:

– Heil Hitler!

Nešťastná Gertruda se stále ještě nemůže vyrovnat s tím, že její muž s ní náhle mluví jako s vojákem. Vstoupila do ní temná představa, že jeho chování souvisí s ranní nepříznivou zprávou. Zhroutily se snad všechny fronty? Občas si to v noci představovala jako obrovskou ohnivou vlnu, která se přižene dřív, než stačí uchopit ruce svých drahých. Ve svém zoufalství se teď znovu obrací k Bohu. Otče náš, prosí, jenž jsi na nebesích, přijď království tvé jak v nebi, tak i na zemi, buď vůle tvá a dej mi opět lásku mého muže i mé dcery a zachraň nás všechny tři od zlého, neboť tvé jest království...

To už se znovu ozývá telefon. Poslušně očekává další rozkaz. Z jeho hlasu však už naštěstí nečiší předchozí chlad.

– Něco nového?

– Ne...

Co ji nazval Gertrudou, neodvažuje se ho oslovit křestním jménem.

– Dobře. Už se chystáš?

– Na co...?

– Na svou oslavu. Na tom se nic nezměnilo.

– Ne...

– Tedy jedno ano. Grube mi oznámil, že si i jeho žena musela lehnout. Nemůže dneska vystoupit, chápeš?

Gertruda je v myšlenkách jinde.

– To je škoda...

– To je dobře! Kristina nebude chybět sama. Přijdu přesně dvě minuty před pátou, abych tě doprovodil. Bud' připravena!

– Ale...

– Ostatní si řeknem za chvíli doma!

Za chvíli stojí Gertruda v dirndlu za kuchyňskou záclonou a pozoruje, jak kolem Panského domu putují po cestě k bazénu pevnostní ženy i děti. Na co se ráno tolik těšila, prohlubuje teď její smutek. Krade se tiše do podkroví a naslouchá, uslyší-li z dceřina pokoje zvuk, který by ji uklidnil. Místo toho se v přízemí ozvou známé kroky. Gertruda se překotně po špičkách vrací do bytu. Bože, modlí se znovu, spěšně, ale tím vroucněji, dej, ať za naším prahem vládnou zas mír a láska...! Vzápětí vstupuje její muž a líbá ji.

– No tak? Těšíš se?

Ani ona neumí lhát. Hráz lítosti a strachu se provaluje.

– Co je s ní?

– Uklidni se, zlato. Má jen roupy. Je to překvapující, ale je to tak. Naše slečinka se zřejmě naučila berlínským móresům. My ji to zas musíme odnaučit.

– Ale co se vlastně...

– Pojd', bude pět, řeknu ti všechno potom. Zatím ať zůstane v pokoji. Víš jistě, že nemůže ven?

– Nemůže...

– V pořádku. Tak pojd'!

– Ale jak dlouho tam má...

– Žádný strach, Trudi, však se přihlásí sama.

– Hrdost jí nedovolí. Je v tom po tobě...

– Právě. Proto vím, co ji přivede k rozumu.

– No co...?

– Hlad.

Gertruda vychází z Panského domu zavěšena do manžela. Bolí ji, že tu nemůže kráčet mezi ním a dcerou. Jeho slova ji však alespoň zbavila nejhorších obav. Není nešťastná, ale oddaně plní úkol, je- muž tu za rok přivykla. Je životní družkou prvního muže v pevnosti, a každý musí vidět, že je i první mezi všemi, kdo ho tu obdivují a milují.

Slunce ještě stojí nad západními valy, ale u bazénu už strmá zeď i vysoké keře vytvářejí pološero. Vždycky se divila, proč dal Karlův předchůdce zřídit to vodní zátiší právě tady. Ted' je tu však opravdu útulno. V lampiónech rozvěšených na dlouhých prádelních šňůrách se už začíná prosazovat teplé světlo svíček. Kamenné vázy hýří divokými barvami polních květů. Obě delší strany bazénu lemují svátečně oděné ženy. A pod skokanským můstkem udává učitelka v černém ladičkou tón.

„Spatřil chlapec růži kvést,
růži v pusté pláni,
dal se mladou krásou svést,
chtěl ji ve své klopě nést
ku poradování...“

Dětské hlásky líbezně notují Gertrudinu zamilovanou píseň. Zpívala ji maminka, a melodie i slova vracejí Gertrudě hořkosladkou chuť dětství. Vzpomínka na bídu a beznaděj vede jako přímá kolej k obrazu veselých mladých mužů u zahradního stolu. Jednomu z nich zapomněla přinést pivo, a on jí smrtelně vážně říká, že si místo mázu vezme ji...

„Chlapec pravil: urvu tě,
růže v pusté pláni!
Růže řekla: bodnu tě,
abys nikdy v životě
neměl jiné přání...“

Dvojhlas něžných hrdel se znenadání mění v páčidlo, které rozráží dveře tajné komnaty v její duši, kam zamyká své běsy: strach ze smrti, strach o Karla, strach o Kristinu. Myslí na ni, potupně zajištěnou opěradlem židle, uvězněnou jak zvířátko a trpící neznámým hořem, v němž jí otec nechce a ona neumí pomoci. Připomíná si, že její dcera krvácí, a do očí jí vstupují slzy. Teď ví: ta růže je Kristina, ten chlapec je nemilosrdný život.

„A když ten hoch urvat chtěl
růži v pusté pláni,
bodla ho, až oněměl,
v srdci její trny měl,
nevzdechl si ani...“

Kleinburger hledí na ty slzy, ale nedá nic znát. Konejšivě jí zdravým loktem tiskne paži. Ten známý dotek, kterým jí její tak zdrženlivý muž vždycky před ostatními vyznával lásku, účinkuje na Gertrudu i teď jako zázračný balzám. Dvacet let! Stačily, aby z plodu té lásky vyrostla krásná, chytrá a svéhlavá žena, aby z poražené

země povstala hrdá a věru neporazitelná světová mocnost, ale on stojí teď jako tehdy věrně a spolehlivě po jejím boku. Kolem zuří lítice poslední a nejkrvavější války v celých lidských dějinách, ale ona je stále jeho Trudička a on je dál její Karlí, který ji hladí stejně něžně jako před dvaceti lety.

Gertrudě se zdá, jako by vyplouvala z ledové černé hlubiny, a dojatě blahořečí dobrotivému Bohu: Bud' pochválen a milován za to, že nás uprostřed tak strašných dob zahrnuješ tolikerým štěstím! Mezi mohutnou zdí a vysokými keři stále jasněji planou lampióny, zrcadlí se v hladině bazénu, jako by se pod vodou, myslí si Gertruda zjihle, rodily pohádkové hvězdy. A i ta teskná píseň jí vrací naději, když se v refrénu růže přece jen ubrání.

„... Růže, růže červená,
růže v pusté pláni.“

XVIII

Souběžně

Židovka přečkala celý ten čas mezi smetáky a kbelíky. Weissmüller se rozhodl, že ji odvede až po vystřídání denní strážní směny a dočasně ji opět svěřil Himmlerovi. V knize na bráně si zjistil, že ráno zapsali mezi příchozí scharführera Kühneho z ghetta s jednou civilní osobou ženského pohlaví. U Kühneho přibyl pak čas jeho odchodu. S ženskou osobou chtěl odejít Weissmüller sám, tím bude přinejmenším obnoven v pevnosti starý stav.

Mezitím převzal od Grubeho rozkaz k zítřejší exekuci Francouzů. Znamenalo to, že Kleinburger nenařídil, aby jí velel někdo jiný. Jako obvykle tedy určil popravčí družstva, vyslal poddůstojníky nafasovat třikrát třicet ostrých vedle poutacích provazů a pásek na oči. Šifrou objednal ve zvláštním krematoriu Sicherheitsdienstu v Aussig krytý nákladák s oplechovaným dnem, aby na silnicích nezůstala krvavá stopa.

Uvědomoval si přitom, že ho na nohou drží jen rutina. Od rozhovoru s Kleinburgerem se hýbal, mluvil i jednal jako robot. Za celý rok, co pod ním sloužil, velitel pevnosti ani jednou nezměnil rozhodnutí. Že to dnešní učinil jen mezi čtyřma očima, nemohlo Weissmüllera uklidnit. Byl přesvědčen, že mu běží podobná šibeniční lhůta jako těm třiceti, kterým právě vyjednal kremaci.

Děkoval osudu, který vznítil hněv v duši velitelovy dcery a zavedl ji v pravý čas do otcovy kanceláře. Její vpád a výstup však pro něj znamenaly mnohem víc než záblesk naděje na záchranu před trestným oddílem. Ačkoliv se Kristiny Kleinburgerové ještě před polednem bál, jinak sice, ale ne míň než Moniky Grubeové, osvítilo ho vzápětí poznání, že právě ona může dát jeho zpackanému životu nový smysl i směr.

Její riskantní příměluva za tanečnici mu potvrdila, že je prochnuta stejnými ideály jako on. Pochopil, že jí nešlo o židovku, ale o vyšší princip. A její nelíčené kamarádké chování, nekalené nevypočitatelnou ženskou náladovostí a věčně lačnou smyslností, způsobilo, že se s ní jako s první ženou cítil volný a nepocítoval ten obvyklý odpor, prýstící z nitra jeho bytosti. Víc než to! Když ji vzkřísil z bezvědomí, zažil v úžasu, že jeho tělo odpovědělo na dotyk jejího, jako by se samo probouzelo z mrákov.

A tak právě ve chvíli, kdy celá jeho existence visela na vlásku, začal přemýšlet, zda by nemohl Kristinu Kleinburgerovou skutečně milovat a dokonce s ní založit opravdovou rodinu, jaká mu byla kdysi snem a později přízrakem. Ještě když stál před Kleinburgerem, pojal plán, v němž hlavní role připadala židovce. Teď jej uskutečňuje. Vyvádí ji z kinosálu a tiše přikazuje.

– Chovej se tak normálně, jako bys šla se známým po Budapešti. Jestli mě ve všem, říkám: ve všem! poslechněš, uvidíš matku i sestry.

Vyhrožovat jí nemusí, pozoruje, jak ožila. Všechno se v ní napíná, krk, trup, paže i nohy, kráčí vedle něho s vláčnou pružností závodních koňů. Šaty velitelovy dcery jí jsou trochu volné, ale neplandají na ní, sluší jí možná ještě víc než silné Kristině, všímá si Weissmüller; nepůsobí v nich tak sportovně a vyznačuje dokonce ležérní eleganci.

Na bráně zapisuje svůj odchod a ukazuje novému strážnému Kühneho řádku. Jedna ženská civilní osoba je úředně škrtnuta. Weissmüller bere židovku pro jistotu pod paží a líčí jí obsah filmu Pandur Trenck, než se vzdálí z doslechu i dohledu. Před mostem s ní zahýbá do lužního lesa a umlká, aby se soustředil na těžkou zkoušku, kterou si ukládá sám. Ví: nerozhodne jen mezi potupnou degradací a slibnou budoucností; selže-li, vyhlásil si sám rozsudek smrti.

Nezbaví-li se svého prokletí dnes, kdy k tomu má tak naléhavý důvod i tak jedinečnou příležitost, nezbaví se ho nikdy; potáhne se

s ním dál jako bažina, do níž ho může srazit každá další hysterka podobná Grubeové. Nedokáže-li, čeho je zřejmě schopen i eunuchům podobný, tučný a ukýchaný scharführer Himmler, pilný host bordelu v ghettu, skoncuje to se sebou hned na místě pistolí, která v tom má cvik.

Tak či tak: tohle je poslední cesta starého Wolfganga Weissmüllera. Bude-li se vracet, pak jenom jako pravý německý muž. Jak by mohl nemyslet na osudové křížovatky, které ho zavedly až do českého lužního lesa, kudy teď vede maďarskou židovku, aby ji tu učinil svou první milenkou.

Byla to ta věc s rodiči. Co začínal vnímat svět, vyprávěli mu jejich příběh, napřed jako smutnou pohádku, pak jako hrdinskou ságu. Portrét Horsta Weissmüllera nechyběl v žádném z domovů, kde byl jeho syn vychováván jako sirotek Hnutí. Rok co rok byl vzpomínán v novinách při výročí tragického mnichovského pokusu o povstání. Jeho ušlechtilý život a hrdinskou smrt, když v kulometné palbě zachraňoval zraněného kamaráda, opěvovali i básníci. Matka byla jedním velice známým nazvána dokonce labutí, která odmítla přežít milovaného druha.

Malý Wolfgang nosil jejich obrázky v medailonu, jediné věci, která mu po nich zbyla. Kdykoli ho přepadla lítost, že mu byla zlým Bohem, od něhož se proto odvrátil, upřena láska tak vzácných lidí, tajně pozoroval jejich tváře. Otcovy mužné rysy zrcadlily zásadovost a statečnost, matčiny jemné tahy něhu a věrnost. Už brzy s nimi začal v duchu mluvit, svěřoval jim své dětské zmatky, utíkal se k nim pro radu, sliboval velikým mrtvým, že bude žít tak, aby jich byl hoden.

Byl nejhorlivějším členem svého „praporečku“, nejmenší jednotky dětské organizace Hitlerjugend, ctižádostivý pomocníček podvedoucích. Stal se primusem třídy a nejlepším gymnastou ročníku. Jako důstojný syn svého otce byl vybrán, aby kráčel v jeho stopách. V deseti ho poslali mezi prvními do vybrané internátní školy, nazvané

po mučedníku HJ Herbertu Norkusovi a zřízené na příkaz Vůdce, aby v ní vyrostla mladá garda Hnutí pro druhou půli století. Krátce předtím byl povolán na letní tábor pro příští vedoucí Hitlerjugend u Sonthofenu. Tam se stala ta věc s králíčky.

Když jim oznámili, že jedou na místo, kde se z chlapců stávají muži, těšili se na závody, zápasy a branné hry, které je tam budou jistě čekat. Jaké bylo jejich překvapení, když je z prvního ranního nástupu odvedli k dlouhým kotcům, kde se hemžili malí angorští králíčci. A co teprv, když jim velitel tábora oznámil, že si každý může jednoho vzít na celé léto k sobě. Vypukli v jásot, zapomněli na vidinu mužství a dychtivě užívali nenadálé nabídky dětského štěstí, jehož si užili tak málo.

Wolfgang si vybral samičku, na pohled sytě růžovou. Brzy poznal, že to způsobily paprsky vycházejícího slunce: hebká srst byla ve skutečnosti sněhově bílá. Přesto jí ponechal jméno Růženka. Nadšení hochů neznalo mezí, když se dozvěděli, že smějí své nové kamarády chovat v chatách. Nafasovali pro ně malé proutěné posady, které se daly zastrčit pod kavalce. Ale protože to nikdo nezažádal, jejich milácci brzy s nimi spali pod jednou dekou.

Každé ráno, sotva docvičili a umyli se, museli všichni vyčistit košíky, čerstvě zvířatům podestlat a dát jim pít i žrát, než sami dostali snídani. Dělal to bez odmluv, ano, starali se o ně vlastně celé dny, vyplněné jinak jen plaváním, míčovými hrami a čtením o Vůdci i jiných hrdinech nacionálního socialismu; ta dvě magická slova – nacionální socialismus –, která tak často slyšeli a tak málo chápali, je přesto opájela, protože s nimi bylo spojeno všechno krásné a vzrušující v životě: pochodňové průvody, břeskňá hudba, branné hry, kamarádi a vidina slavné budoucnosti. Při táborácích vyprávěli sirotci po řadě o svých proslulých otcích. Došlo i na Wolfganga.

Ač od přírody zamlklý, promluvil o Horstu Weissmüllerovi a o své matce tak vroucně, že se sám málem rozplakal. Aby tomu předešel, začal vášnivě soptit na jeho vrahy. Přísahal, že je, až vy-

roste v bojovníka, vypátrá a vlastnoručně zabije. Všichni mu dlouho tleskali a velitel tábora ho dal chlapcům za vzor. Když však večer jako vždy zabořil tvář do Růženčina teplého kožíšku, aby tak blaze usnul, zapomněl na všechnu nenávist...

Týden před koncem tábora se jeden chlapec při nástupu zeptal, co bude s králíčky, až odjedou. Tajuplná odpověď velitele vyvolala radostnou předtuchu: budou si je smět vzít s sebou? Hoši z Wolfganova domova se uradili, že si sami postaví veliký společný kotec na dvoře: uznávali rozumně, že do ložnic králíčky nepatří. Den před odjezdem byli i se svými svěřenci povoláni vpozdvečer na seřadiště a postaveni do čtverce, takže každý mohl každého vidět.

Wolfgang hladil Růženku a šeptal jí do průsvitného ouška očekávanou skvělou zprávu. Neuvědomoval si, že mu zvířátko mezi tím zcela nahradilo tváře v medailonku a stalo se jeho tajným zpovědníkem. Neuniklo to však jiným. Velitel tábora poděkoval chlapcům za kázeň a pochválil je i za péči o králíčky. Pak řekl.

– Slíbil jsem vám, že se tu z vás stanou muži. Jako zálohu obdržíte na rozloučenou, co pravému německému muži nesmí nikdy chybět: dobrou zbraň!

Podvůdci kráčeli před řadami a rozdávali z košíků kožená pouzdra, z nichž vyčnívaly krátké jílce. Chlapci byli bez sebe nadšením, když vytahovali pravé dýky.

– A nyní, Vůdcova mládeži, složíte svou první zkoušku mužství. Ptali jste se, co bude s vašimi králíčky. Dobře víte, že v domovech je držení zvířectva zakázáno. A protože není, kdo by se tady o ně staral dál, ať nám ještě naposled poslouží. Upečem si je k večeři!

Točil se přitom dokola, aby přehlédl celý čtverec. Do hrobového ticha se ozývalo jen tiché funění, mlaskání a dupání králíčků v košících. Při pohledu na desítky nevěřících očí se velitel tábora rozesmál.

– Copak, copak, hrdinové! Říkáte si synové Německa a Vůdce, chcete dobýt celý svět a netroufali byste si ani podříznout blběho

tvora, který byl stvořen k naší obživě? Tak do toho! Jeden šmik a hotovo!

Wolfgang uslyšel podivný zvuk. Zahlédl, jak se soused zleva skládá na zem. Ve čtverci upadli ještě dva další. Ostatní byli bledí či rudí, pár se jich dávivě rozkašlalo. Velitel se náhle rozzlobil.

- A vy jste se tu chtěli stát muži? Poserové jste! Vy že chcete bojovat s nepřáteli Říše? Weissmüllere! Popadni tu svou kreaturu za kůži a ukaž všem, jak jednou podřízneš vrahy svého otce!

Jako ve snu se Wolfgang sehnul, vytáhl bolestí pištící Růženku za tenké uši a zabořil jí ostří do bílého hrdla. Navždy mu utkvělo, že hlava zůstala bílá, zatímco tělo, náhle dvojnásob dlouhé a těžké, zdálo se oblékat si rudou kutnu. Zůstal stát, ale jako by oslepl a ohluchl. Z vraždění kolem sebe vnímal jen puch krve a zvratků. Do večere je naštěstí nikdo nenutil.

Chvála, které se mu pak dostalo, způsobila, že ho ten šok brzy přešel. Začal znovu v duchu hovořit s rodiči. Odprošoval je za své selhání. Velitel tábora měl stokrát pravdu, zastavil ho před propastí nemožné změkčilosti. Wolfgang pochopil, že v hloupém králíku navždy zabil zrádnou slabost soucitu. Od té chvíle byl už natrvalo skutečný Vůdcův muž, silný vědomím, že se nikdy víc nezachvěje. Později, když už patřil k podvůdcům, rozdával nože při každoroční králičí zkoušce sám a vždy znovu žasl, kolik je v Německu slabochů. Tu hrdost na sebe sama mu pak vzala ta věc s Ilchmannem.

Standartenführer Ilchmann, starý bojovník Hnutí, byl náčelník důstojnické školy SS. To on udělal z Wolfganga muže i fyzicky. Byl pravým fanatikem mužnosti a nevynechal nic, aby těm věčně pubertálním býčkům vyhnal z hlavy i jen vidinu ženského těla. Ničil je pořadovými cviky a usilovnými pochody, držel jim nekonečně přednášky o talentech a kariérách zničených ženami, nebyl líný maširovat s nimi do posádkové nemocnice, aby jim předvedl rozetřené tváře syfilitiků.

U Weissmüllera našel plné pochopení. Dokázal, že se Wolfgang začal stydět i za bezděké reakce svého organismu. Když ho někdy ráno probudila erekce, bičoval se pak v každé volné chvíli ledovou sprchou. Když se mimovolně ohlédl za přitažlivou ženou, potrestal se celodenním půstem.

Vrcholným číslem Ilchmannova snažení bylo proslulé číslo s kurvou. Před vyřazením každého ročníku svolal SS-junkery do kasina, kde najal zvláštní místnost. Když se všichni náležitě opili, velel jim vstát, rozepnout poklopce a položit přirození na ubrus. Sám šel příkladem vstříc. Pak vešla a vystoupila na stůl pěkná nahá prostitutka.

Komu se úd ztopořil, vypadl od stolu i ze hry. Druhým stupněm zkoušky byla masturbace dívky před každým z nich. Třetím její objetí. Mnozí se už ze sportu předem připravovali, pili kávu s bromem a cvičili se v meditaci. Chytráci strávili noc a den před večírkem v bordelu. Přesto vydržel onoho roku krom Ilchmanna jen Wolfgang.

Jak si předsevzal, ale samozřejmě nikomu nepřiznal, myslel při tom usilovně na matku. Když na něho pak ta děvka nalehla prsy i klínem, bylo mu, jako by dostal elektrickou ránu. Od té chvíle v něm pouhá představa dotyku ženského těla vzbuzovala jen odpor až hnus. Zato Ilchman ho začal vyznamenávat přátelstvím.

Brzy mu oznámil, že podal návrh, aby tak úspěšný SS-standartenjunker zůstal i po vyřazení ve škole jako instruktor. Psal se rok 1941, z rádia denně zněly vítězné fanfáry. Wolfgang namítl, že touží po boji, ale Ilchmann se mu vysmál. Nejdřív, pravil, musí padnout chámové, než se jdou bít rytíři, tak je to od starověku. Před zahájením dalšího ročníku ho pozval k sobě domů.

Když je jeho ordonance, mladý černovlasý atlet v uniformě SS, obsloužila, poslal ho Ilchmann pryč a otevřel láhev koňaku. Pili na Wolfgangovo jmenování, na vítězství v Evropě, na vítězství v Rusku, na vítězství v Africe, na vítězství v Atlantiku, na vítězství vůbec, na Říši, na SS, na Vůdce a nakonec i na bratrství. To už se Wolfgang,

neuvyklý tomu tempu ani množství, neudržel na nohou. Dokázal se jen přihloupě usmívat, když ho Ilchmann svlékl a ukládal do vlastní široké postele. Vnímat však mohl vše.

Jak k němu přiléhá nahé svalnaté tělo jeho velitele, jak je líbán nejdřív na ústa, pak na hrud', na břicho a stále níž, jak jeho malý ochablý úd roste a bobtná, hlazen s neuvěřitelnou jemností masitými rty nového bratra, jak se mu v slabínách a v klíně zvolna, ale nezadržitelně rodí dosud nepoznaný pocit blaženství, jak sílí, jak si ho podmaňuje a jak se z něho nakonec osvobodivě dere v palčivém výtrysku, po němž se konečně propadl do nevědomí.

Když se ráno probudil, s třesící hlavou a rozlámaným tělem, začal se, naprosto bezradný, zděšeně omlouvat. Ilchmann ho však umlčel novým polibkem, po němž zopakoval celý ten rituál až k výbušnému závěru. Pak se mu, ještě zemdlenému slastí, nabídl sám. Tak začal Weissmüllerův pád.

Že se stal standartenführerovým tajným milencem, ho uvrhlo do duševního zmatku. Dlouhé měsíce byl zcela vykořeněn, jako by žilo jen jeho tělo. Ale ani vyvrcholení jejich objetí mu už brzy nepřinášela úlevu. Byla čím dál chabější. Když Ilchmann konečně jedné deštivé neděle ztratil trpělivost a uhodil na něho, přiznal se mu Wolfgang, že se hluboce stydí před památkou svých rodičů. Ilchmann propukl v řehot a nazval ho impotentním blbcem.

Opile říčel, že Horst Weissmüller, zvaný na mnichovské Schwanthalerhöhe jedině Scheissmüller nebo Weißschwanz, byl hráč a pasák, kterého zabila ráno 9. listopadu 1923 zbloudilá kulka, když se po prohýřené noci vypotácel z vinárny rovnou do přestřelky. Lise Baumgartnerová, prostitutka, kterou pásl a taky omylem zbouchl, a která se pak opozdila s potratem, až už nezbylo než to nadělení vyklopit, se rok nato normálně uchlastala. Než Weissmüller rozepnul pouzdro s pistolí, stačil ho Ilchmann poslat rozpitou lahví k zemi.

Nazítří vzal ty urážky ve vší formě zpět a omluvil se záchvatem žárlivosti. Wolfgang přesto požádal vyšší velitelství SS, aby byl od-

velen k bojové jednotce na východní frontu. Ilchmann mu dal skvělé doporučení. Osobní spis začínající sdělením, že jmenovaný patří do kádrové zálohy Vůdce, způsobil však jen jeho další povýšení a převelení do pevnosti.

Když zjistil, že tu má „bojovat“ s protivníky už přemoženými, hubit jakýsi škodlivý druh lidských králíků, zažádal si o frontu podruhé. Dříve se však objevil nový velitel, který si ho svým vystupováním ihned cele získal. Aniž tušil, zaujal Kleinburger pusté místo, které vzniklo v duši mladého důstojníka dvojí smrtí rodičů; ty ztratil navždy, když se Ilchmannovu pomluvu neodvážil přezkoumat.

Weissmüller se v tvrdé službě dík neméně tvrdé výchově osvědčil. Jen on sám věděl, jak je uvnitř vyhořelý. S pocitem čistoty pozbyl i své jistoty. A slabý odlesk vášně, který na krátkou dobu poznal s Ilchmannem, zažíval ke své hrůze jen v okamžicích, kdy nalézal poslední známky života v tvářích popravených a pomalu tiskl spoušť. Jednu ženu dokonce nedávno střelil do tváře, když se podobala Grubeové. Začal se lekat sám sebe. To muselo skončit.

Vzdálené šumění dávno přerostlo v temný hukot. Weissmüller dochází s židovkou k přepadu. Průtok dosahuje nejvyššího stavu, přes korunu hráze se valí skoro půlmetrová vrstva vody po dlouhé šikmé ploše a padá pak do spodního koryta, které mizí v dálce pod předními valy. Jsou na místě. Zkouška začíná.

– Vidíš ten násep za lesíkem? To už je ghetto. Stačí ti přejít silnici a najít bránu. Dostat se do transportu je mnohem lehčí než z něho.

Jeho idea je geniálně prostá. Když se židovka vrátí do ghetta, bude mít Kolatschek Černého Petra zpátky. Co s ním, to je už pak jeho problém.

– Ale napřed by ses mi za to měla odvděčit, nemyslíš? Se mnou smíš klidně mluvit.

– Nemám už nic...

– Rozumím. Ale žena může vždycky něco nabídnout, nebo snad ne?

Pomáhá si tím, že se ptá stejně jako nenáviděná žena hauptsturmführera. Židovka téměř neznatelně kývá.

– Jsi pěkná... nabídneš mi sebe?

Funguje to. Židovka znovu kývá.

– Měla jsi už milence?

Židovka kývá dál.

– Takže mi nedáváš žádný poklad. Chceš se aspoň snažit?

Kývá o překot. Wolfgang si lehá na záda. Jak ponižující! myslí si.

Ozývá se v něm starý odpor, ale nevzdává se. Musí!

– Klekni si nade mě!

Dívka je poslušná, a on se ještě rychle přesvědčuje, že do prohlubně, kde už seděl s Grubeovou, není skutečně odnikud vidět. Zatne zuby, rozepíná si černé jezdecké kalhoty a osvobozuje své smršťené mužství.

– Líbej mě! Ale jemně...!

Po dlouhém čase vnímá zas vlastní pohlaví. Židovčiny rty jsou úzké a tvrdé, ale je tu ještě měkký teplý jazyk. Weissmüller začíná být brzy vzrušený a zavírá oči. Přivolává si tvář Kristiny Kleinburgerové. Vidí ji docela blízko, tak, jak ležela na vždycky čerstvém písku střelnice, a spojuje tu představu se sílící libostí těla. Bože, tuhle slast mu dělá velitelova dcera? Roste jí v ústech, v celém podbřišku ho víc a víc brní to těsné obtahování. Miláčku, ty jsi má první! Jak se ti odvděčím?

Aniž otevře víčka, vyprošťuje se, popadá klečící Kristinu pod rameny, zvedá ji a převrací, klade na trávu a vyhrnuje jí sportovní sukni přes hlavu, přisává se jak žíznlivé děcko k malým prsům, okamžik zápolí s kalhotkami, než se mu podaří trh, ale pak s jemností, již ho kdysi naučila králičí samička a kterou zřejmě, jak právě zažívá, nezabil jeho nůž, ale jen zanesl čas, otvírá Kristinin klín a vniká do něho. Slyší svůj vlastní sten.

Wolfgang Weissmüller se poprvé miluje s ženou. Neví jak dlouho, nevnímá nic než hrot svého těla, v němž je teď celá jeho bytost. Co v něm pak vybuchuje, je blaženství samo.

- Kristino!!

Někdy později je chabě schopen vstát. Dívka vedle něho leží beze zvuku a bez hnutí, sukně ještě stále zakrývá hlavu. Ani teď se mu nahé torzo nehnusí, naopak. Mohl by znovu! Kletba pominula. Je muž. Muž jako všichni muži.

- Vstaň! Dej se do pořádku. Jsi volná. Můžeš jít.

Židovka se upravuje, hledí na letící vodu. Až teď chápe, že musí přes a skrz. Zneklidní.

- Já neumím plavat...!

- Dá se to přejít, dneska tu už jedna bez potíží přešla. Jdi, kam jsi chtěla!

Židovka váhá. Její duch je dávno na protější straně, ale tělo se zdráhá. Weissmüller ví, že vůle dokáže vše, když má dobrý důvod.

- Na tomhle břehu jsi už jen vězeň na útěku.

Vyjímá z pouzdra obrovské parabellum.

- Čekají tě tam sestry! Matka! Máš přece výtečné svaly! Tak běž!

Židovka jde. Podkasává si Kristininu sukni, vstupuje do vody, zakolísá pod jejím nárazem, ale udrží se, nalézá těžiště a rychle postupuje, oblévána proudem, napříč přepadem. On musí obdivovat její šikovnost a sílu. Ne! Zůstává stát. Zřejmě ztratila odvalu, chce se brodit zpět.

Dal své slovo, a proto střílí jen do vzduchu. Stačí to. Židovka se leká, obrací, jde zas kupředu, ale krátce nato ztrácí rovnováhu, dlouhý okamžik jede vestoje po šikmé ploše jako po skluzavce, pak padá dolů a už se neobjevuje.

Weissmüller spěchá podél zpěněné vody, ale ví, že jen pro pořádek. Tohle místo vyzkoušeli po lijácích už mnohokrát gestapáci z Leideneritzu. Židovka najde u mříže podzemního tunelu velkou společnost.

On sám na ni nezapomene. Je jí jistým způsobem vděčný, jako kdysi Růžence.

XIX

6. 6. 1944, před půlnocí

Vzdálené hodiny na věžích, jejichž zvony ještě nebyly roztaveny pro totální válku, odbíjejí poslední čtvrt hodinu dne. Wolfgang Weissmüller se právě přesvědčuje, jako vždy osobně, že všechny jeho rozkazy byly přesně splněny. Poutací provazy a pásy na oči leží už připraveny v košících od brambor, ostré střelivo je v zásobnících mužů vybrané čety, kteří zalehli k předepsanému spánku. Teď nahlédá do cel odsouzcenců. Skoro všichni ještě píšou dopisy na rozloučenou. Nařizuje dozorčímu dvora, aby jim za čtvrt hodiny odebral psací potřeby. O půlnoci začíná i pro ně zákonný klid.

Vzkříšení, které zažil u vodního přepadu, nebylo prchavým přeludem. Připadá si vykoupený. S nově nabytou čistotou těla, tak to cítí, se k němu vrátila i jistota ducha. Nalezl ji v sobě už při novém vstupu do velitelské služební místnosti, kam byl povolán hned po večeři. Ohlásil, řízně jako vždy, že případ, jímž byl pověřen, je uzavřen. Na otázku, zda musel použít násilí, odpověděl s dobrým svědomím hlasitým Ne. Na další dotaz, zda mohla následovat matku a sestry, řekl.

– Myslím, že ano.

Víc vysvětlovat nemusel, což bylo dobré znamení.

– V pořádku. Můžete odejít.

Své odpolední rozhodnutí velitel sice výslovně neodvolal, ale také se k němu nevrátil. To utvrdilo Weissmüllera v domněnce, že je mu poskytnuta zkušební lhůta. Za šibeniční ji však už nepokládal. K jeho znovunabyté jistotě patřilo i pevné přesvědčení, že si velitele brzo získá. Mimo jiné tím, že dobude přízeň jeho dcery. Proto mu odvázně položil otázku, která ho napadla až v té vteřině.

– Jsem odchovanec internátní školy Herberta Norkuse, mnohokrát vyznamenaný příslušník Hitlerjugend, od roku 1941 člen NSDAP, nositel Ehrhardtova čestného odznaku důstojnického učiliště SS. Máte kromě mého poklesku ještě i jiný důvod, obersturmbannführere, proč bych se nesměl ve vsí počestnosti stýkat s vaší slečnou dcerou?

Kleinburger odpověděl po malém zaváhání.

– Ne.

– Děkuji, obersturmbannführere! zvolal Weissmüller a předpisově odešel.

S prací je hotov a jde teď rychlým dlouhým krokem do kinosálu, kde na něho čekají dva objednaní muzikanti z první roty. Noc je vlahá, nebe je jasné, život je prostě báječný.

Gertruda naslouchá s uchem na dveřích dceřina pokojíku, k nimž se opět příkradla po špičkách. Když uslyší zevnitř zavrznutí podlahy, klepe. V pokoji je okamžitě ticho. Matka říká vlídně a klidně, jako by se nic nedělo.

– Tinko, jdeme spát. Tatínek vzkazuje, že už ti tvá učitelka nemusí dělat hlavu. Untersturmführer Weissmüller ji odvedl za jejími příbuznými. Dobrou noc, holčičko. Za čtvrt hodinku si na tebe vzpomenem!

A dost! Ani slovo o tom, že by snad přece jen měla oslavit tu památnou chvíli s nimi, ani vzdech, jak je jí to líto. Ne, sama by takové statečnosti nebyla schopna, ale co dělat, když krok pod ní stojí na schodech do podkroví Karel a poslouchá, jak plní jeho přání. Pak sám bez nejmenšího šramotu odebírá židli, jejíž opěradlo předtím klínilo kliku, a odnáší ji dolů.

Činí to se svým obvyklým výrazem, který obráží stálou duševní vyrovnanost. V hloubi duše je však sklíčen. Židle, kterou nese zpátky do salonu, mu připomíná primitivní obléhací stroje, odvážené neúspěšnými dobyvateli hradů. V prvním vážném sporu, který spolu kdy vedli, zvítězila jeho dcera.

To samo Kleinburgera nebolí. Její vášnivá odpolední řeč se bolestně dotkla staré jizvy v jeho nitru, jež se léta nechce zacelit. Způsobila mu ji před šesti lety noc na 10. listopad 1938, nazývaná pak Křišťálovou.

Když ráno po ní vyjel služebním vozem od svého bytu, měl dojem, že Berlín zaplavily vody Sprévy a Havelu. Byla to však blyštivá tříšť z rozbitých výkladních skříní židovských obchodů, která pokrývala ulice. Icikové se tu už všude rozlezi jako švábi! opakoval vítězoslavně jeho šofér, který byl v noci při tom; náhle měl na zápěstí masivní zlaté hodinky. Karel Kleinburger mlčky kýval a ptal se sám sebe: Kde je zákonné krytí...?

Sdílel přirozeně rozhořčení Vůdce, jehož projev k patnáctému výročí pochodu k mnichovské Feldherrnhalle, přenášený večer před tím rozhlasem, rozplamenil národ k tomuto výbuchu spravedlivého hněvu. Fanatik zákonnosti v něm však vznášel námitku: jestliže se hnutí, které spatřovalo své poslání v odstranění bezprávi Výmarské republiky, přestane náhle samo řídit právem, jak je to pak s jeho morálním nárokem na vůdčí roli?

Otcova knihovna v Ingolstadtu obsahovala především historické spisy. Když ještě chtěl být mladý Karel básníkem a novinářem, byly dějiny jeho koníčkem. Věděl proto, že sláva a pád revolucí jsou přes různost dob a kultur vyjádřitelné jednoduchým vzorcem: kritický bod, v němž stoupající společnost ztrácí tažnou sílu, aby se vlastní vahou začala řídit do zkázy, leží tam, kde poprvé pošlape své ideály a zákony.

Karel Kleinburger si byl jist, že se oddal Vůdci ne z prospěchářství, ale naopak proto, že v tom muži poznal vlastní asketismus i přímočarost, že věřil v jeho nezištnost stejně jako ve svou. Nejpozději od té listopadové noci byl přesvědčen, že se do strany vloudilo děsivě mnoho takových, kteří sledují soukromé, zištné cíle, a zneužívají proto Vůdcových slov k akcím proti duchu Hnutí.

Rozhodné oznámení jeho dcery, že adresuje svou stížnost Vůdci osobně, zasáhlo otce hned dvakrát. Protože to chtěl tolikrát udělat

sám. A protože to nikdy neudělal. Vždycky znovu dokázal přesvědčit sám sebe, že Adolf Hitler nejdřív v politice a pak i na bojištích sleduje vyšší cíl, který řadovému bojovníkovi nutně uniká.

Dnes však, kdy poprvé v životě předstíral, že zapomněl na své již učiněné rozhodnutí, ano, kdy svěřil osud osoby, která nebyla řádně odsouzena, do rukou chladnokrevného fanatika a vzal pak beze slova na vědomí naprosto nedostatečné hlášení o jejím osudu, musí si položit otázku ještě zásadnější: neřídil snad odpoledne jeho konání pouze strach o Kristinu? A jestli ano – nemlčel snad celá ta léta spíš ze strachu o sebe?

Neví snad nejlíp sám, kolik zbylo z těch veselých chlapců, kterým tenkrát čile roznášela pivo jeho dnešní choť? Kde jsou všichni ti idealisté prvních let? Kleinburger stojí na kamenné chodbě Panského domu v noční košili a bos, zbylé chodidlo ho studí jako jména někdejších kamarádů. Zatčen, uprchl, popraven, padl, pohřešován, zmizel. Z nich všech zbývá jen on. Proč? Protože jenom věřil a sloužil a nikdy se neodvážil napsat takový dopis??

Otevřeným oknem kuchyně k němu až sem na chodbu doléhá nesnesitelný křik cvrčků. Téměř s ulehčením v něm slabě rozpoznává vysoký kovový tón, který třikrát stoupá a klesá. Sirény v Leideneritzu už zas ohlašují výstrahu. To nic neznamená, pevnost reaguje teprve při poplachu. Ale ten zvuk ho přivádí na jinou myšlenku, neméně tísnivou: mají spojenci tolik strojů, že si mohou dovolit nálety na Říši i dnes, kdy by měli potřebovat každé křídlo v Normandii k ochraně ohroženého výsadku?

Připomíná si svou milovanou knihu na nočním stolku. Vždycky se logicky ztotožňoval s Řeky, kteří po létech neúspěchu přece jen dobyli Tróju. Co když se ale mýlil a je ve skutečnosti Trojan, kterého očekává strašný konec?

Polévá ho teď horko. Co se s ním děje? Zapomněl snad sám, že jeho národ vede bitvu mnohem významnější, kterou prostě nemůže ztratit, protože na ní závisí, zůstane-li Evropa nadále vznešenou

kolébkou nordické rasy, nebo se stane lénem barbarů? Neučily ho tytéž dějiny, že když mluví děla, musí zmlknout nejenom múzy, ale i pochyby? Lze chránit literu zákonů, když jde o všechno? Smí se to vůbec? Proč potom kdy ctil svého Nietzscheho?

Nečelil snad celý život nebezpečí se vztyčenou hlavou? Vyhýbal se mu na frontě? Nejsou nejlepší odpovědi na otázku po jeho odvaze pahýly levé ruky a levé nohy? A nestojí mu konečně untersturmführer SS vždycky neskonale blíž než sebevíc nadaná maďarsko-židovská míšenka?

Velitel pevnosti nemůže popřít, že se Weissmüller odpoledne choval vzorně. Přestupek, který koneckonců spočíval v tom, že přání dcery zkratově zaměnil za rozkaz otce, odčinil jednáním, jemuž nelze nic vytknout. Odpovědnost za choulostivý úkol, při němž napravoval Kristininu chybu, vzal výlučně na sebe. Jeho odpověď, že nepoužil násilí, zněla upřímně. A pokud tanečníci, což bylo nejpravděpodobnější, propašoval zpět do ghetta, je to jen odplata za Kolatschekovu falešnou hru. K tomu se dá jen říct – dobře provedeno!

Weissmüllerova obrana Kristiny i jeho nečekaný poslední dotaz se jeví Kleinburgerovi po tom, co ho Gertruda zpravila o svých rozmluvách s dcerou, jako vrchol slušnosti. Málem poslal toho zřejmě mimořádně hrdého mladého člověka do trestního oddílu za to, že si jeho dcera vzala do hlavy mít ho pár minut jenom pro sebe. Soudil ve Weissmüllerovi nejspíš špatně i celou mladou generaci, o které, jak právě zažil, neměl tušení. Nejsou ti zdánliví fanatici daleko spíš nové vydání někdejších nadšenců, jakým byl Kleinburger, jimž válka jen přidala na tvrdosti?

Jako vždy před spaním natahuje kapesní hodinky. Těžký kus niklu mu opět připomíná dárce. Sevření srdce povoluje. Tuší samozřejmě už dávno, že nové, okřídlené rakety, které budou v nedalekých podzemních štolách montovat i „jeho“ vězňové, brzy totálně změní průběh války. Teprve v tomto okamžiku však plně chápe i svůj úkol zde.

Jak si mohl kdy i jen pomyslet, že sem byl odložen! Ó ne! Až Veliký Hodinář zavelí k poslednímu úderu, bude Karel Kleinburger opět u toho jako jeho osvědčený voják první hodiny.

– Karlí! Chceš se nastydnout?

Gertruda, která vyšla z koupelny a nenašla ho v posteli, stojí udivená za jeho zády. Znovu ji přepadá strach.

– Děje se něco, Karlí? Je to v té Francii tak zlé...?

– V určitých chvílích, odpovídá jí stále ještě v zajetí své objevné myšlenky, – je nejmocnější zbraní člověka i národa neotřesitelná víra!

– Takže ty věříš, že je odrazíme!?

– Vůdce je geniální stratég, Trudičko. Nechá-li je přistát, bude k tomu mít svůj důvod.

– Jaký myslíš...?

– Třeba aby je právě tady, na evropské půdě, donutil konečně pochopit, že z povahy společné kultury jsme jejich spojenci my, a ne Rusové!

Kleinburger se přitom rychle vrací do přítomnosti. Jeho žena si už rozpustila účes. Mezi dlouhými prameny pronikají velká bílá ňadra, pokrytá tentokrát černou pavučinou. Muž žasne.

– Co to máš na sobě...?

Gertruda rozhrnuje vlasy a přelévá oba proudy na záda, aby mohl spatřit celé negližé.

– To mi dneska dala Monika Grubeová. Řekla, že kdykoli si oblékne stejné, Grube šílí.

– Ta tak může vědět, jak muž umí šílet!

Gertruda se směje. A hned vykřikne, když ji popadne a nese, hravě, jako by nevážila tři čtvrti metrů, jídelnou i koupelnou k lůžku. Paličatá Kristino, oslavíme tvé narození dobře i bez tebe!

– Ach, Karlí!! Ach, ty má láska! Ach, štěstí moje!

* * *

Grube sirénu neslyší, protože je skloněný u rádia. Přijímač stojí v koupelně, kde natéká vana. Je to sice zbytečné, zdi Panského domu by utlumily i výstřel, ale zkušenost naučila hauptsturmführera jistit se vždycky dvakrát. Poslouchá německé vysílání z Londýna, v protektorátu téměř nerušené.

Hluboký kultivovaný mužský hlas, patřící jistě nějakému uprchlému židovskému herci, předčítá dlouhou zprávu Hlavního stanu generála Eisenhowera o situaci na místech spojeneckého vylodění v Normandii. Kryje se s německou verzí v líčení rozhořčených bojů, ale tím podobnost končí. I to málo, co nepodléhá utajení, svědčí o gigantickém rozsahu operace, jíž obránci čelí jen úpornou statečností, kterou marně nahrazují nedostatek mužstva a bojové techniky.

Proti tisícům bombardovacích, stíhacích i výsadkových letadel vzlétlo podle této zprávy ani ne čtyři sta německých strojů, z nichž více než čtvrtina byla už sestřelena. Proti největší námořní armádě všech dob vypluly tři torpédoorborec s hejnem rychlých člunů a ponorek, jejichž oběť se ukazuje být marná. Invazní vojsko s sebou dokonce přivleklo přes Kanál obrovské umělé doky, takže koncept obrany pozemních přístavů se zhroutil.

Grube poslouchá střízlivě formulované věty, jež mají daleko k vítězné fanfáře. Co však vyvolávají v něm, který ta místa osobně zná, předčí krvavé malůvky uškvařených parašutistů a hroznů mrtvých viselců. Chápe, že Normandie je už ztracena. Jako by ze stratosféry hleděl na celou Němci obsazenou západní Evropu, do níž se právě zasekla nová obrovská sekera. Její ostří páčí a páčí; Grube přímo slyší ten strašlivý zvuk.

Jedna myšlenka je však silnější než všechny obrazy. Člověk nemusí být stratég, aby pochopil, co je hnací silou obrovského bucharu, který stojí západním spojencům za lidské oběti v tak nezápadním rozsahu. Strach, který sdílí i on, že ještě před nimi přeje Evropu rozjetý parní válec Rudé armády. Ať je to jak chce: že se lze z toho-

to smrtelného objetí vyšvindlovat nějakým separátním mírem, je nejvýš pohádka pro idioty značky Kleinburger. Zprávy končí, Grube vytahuje zátku z vany a opakuje si šeptem, jako by to mohl přes noc zapomenout: Říše je v hajzlu, je v hajzlu, je v hajzlu...!

Voda odtéká a on vychází z koupelny, kam se vrátí až v osm ráno s lahví pálenky, aby se marně zkusil očistit od dalších třiceti mrtvol. Ke všemu právě dneska Francouzi! V ložnici ho vítá čpavá vůně rumu. Monika leží v brčálových šatech, ve kterých nejraději vychází na lovy mužů, na rozestlané posteli tváří ke stropu. Prožije ledový okamžik hrůzy, než si uvědomí, že jí tu jedovatou kapsli nedávno vyměnil za neškodnou. Přesvědčí se, že dýchá, pak ji velice opatrně svléká, i když ví, že se ze své opice probudí až pozdě odpoledne.

Miláčku, Moniko, je to smutné, ale jen v opilém bezvědomí, kdy odcházíš tam, nevím kam, snít o tom, nevím o čem, jen tehdy mi patříš. Líbám tě vroucně a vyznávám ti nahlas svou lásku, jak mi to jindy nedovoluje role děvkaře, kterou musím hrát, abys mohla bez výčitek běhat za svými věčnými milenci a neutekla mi docela.

Trpím, ale je to zřejmě můj způsob štěstí, často tě nenávidím, a to je nejspíš můj způsob lásky, protože klidný jsem jen, pokud tě vidím, i když jako teď zas zblázněnou do jiného. Zdá se mi, že po všem, v čem jsem kdy selhal, a po všech, které jsem kdy zradil, je moje marná láska k tobě to jediné, co ze mě ještě dělá člověka.

Jsem horší než Kleinburger a Weissmüller právě o to, že ve mně dosud neodumřel rozum ani cit. Má zbabělost bude za šest hodin vykoupena dalšími třiceti životy. Jako moji střelci budu si i já namlouvat, že jsem neměl jinou volbu, že by těch třicet zemřelo stejně a já s nimi. Ale učinil jsem kdy sebemenší pokus vystoupit z toho ďábelského kola? Opravdu by mě tolik stál? Jsou skutečně všichni Němci jako já? Nemám to zkusit ještě dnes?

Ne, nezkusím to, Moniko, miláčku, protože si ke všemu namlouvám, že jsem jen proto na světě, aby se nestalo nic tobě, abych

alespoň tebe vyvedl z říše zkázy do bezpečí míru, za každou cenu! A tak zase půjdu a budu jim čist rozsudky a zažívat jejich smrtelnou úzkost a blít dovnitř, až je bude Weissmüller týrat, abych ti pak, až se i já probudím ze svého ožralství, předstíral, že jsem byl v Kolatschekově nóblbordelu.

Grube slyší hvizd vlaku, který odváží z ghetta další tisícovky židů do neznáma, o němž se proslýchá tolik, že se na to raději nechce myslet, objímá bezvládnou Moniku a jako každou noc před popravami se uchyluje ke zvyku slezských předků, jak mu od matky utkvěl z hamburského dětství: aby usnul, počítá v duchu bílé ovečky jdoucí za sebou přes úzký můstek, zatímco nad šílící planetou pomalu plují bezcitné hvězdy. Zůstane-li, jako často, vzhůru, napočítá zhruba do dvaceti tisíc, vstane a vydá se na jatka.

Hvizd slyší i Kristina. Zhasíná světlo, při němž přece jen dočetla Mládí; tragédie ji kupodivu uklidnila, ve srovnání s ubohou hrđinkou se jí nic, ale vůbec nic nestalo! Vytahuje zatemňovací roletu a otevírá okno. Zdraví cvrčky a opírá se o předprseň okna jako v divadelní lóži. Místo ouvertury se ozývá staccato výbuchů páry. Kdesi nedaleko se rozjíždí těžká vlaková souprava, lokomotiva nabírá dech a její supění se blíží. Kristina myslí na vše, co se událo v jejím životě mezi těmi dvěma půlnočními vlaky.

Poprvé se utkala se svým otcem a v tom střetnutí, jehož se léta bála, protože při jejich povahách muselo jednou nastat, neprohrála. Poprvé narazila na soupeřku v lásce, zkušenou i přitažlivou, a málem ji vyrazila ze sedla. Poprvé se zamilovala, dokonce hned nešťastně, ale neztratila přitom tvář, naopak! byla schopna velkého odchodu. A poprvé nemálo riskovala, aby pomohla bližnímu.

Píšťala vlaku, jehož kola slyší teď rachotit na spojích kolejnic těsně za valem, se jí stává vrcholným akordem celého dne. Kristina si představuje tanečnici s matkou a sestrami v jasně osvětleném, i když teď zatemněném kupé, jaké sama tolik miluje jako výraz své

touhy po dálkách. Jednoho dne bude tím spíš naplněna; není-li Bůh, určitě existuje Spravedlnost, neboť něco přece musí řídit svět!

Kristina si je jistá, že také Anna myslí teď na ni, a víc: že Anina matka žehná neznámé německé dívce, která je znovu svedla všechny dohromady. Kristina si představuje dál, jak brzy po válce navštíví slavná Anna Ballontay znovu Berlín a první, koho pozve na své představení, bude – kdo jiný?? Pak pozve Kristina ji do čestné lóže olympijského stadionu, kde na její počest skočí rekord. Hloupý Wolfi, ty spatříš objekt své dnešní vášně leda v přístavním šantánu.

Počítá právě šestapadesátý vagon, když se bubnování kol ztrácí ve smyčcích cvrčků. Šest a pět je jedenáct, jedna a jedna – zase ta šťastná dvojka! Kristina ví, že teď někdy musí být půlnoc. Nejpozději za pár minut jí bude osmnáct. Oslaví to opravdu sama? Anebo odekne, a přece jen půjde dolů k rodičům? Otáčí se nerozhodně do pokoje. Na stole se bělá dopis Vůdci, který už ztratil smysl. Má jej spálit, či uschovat jako upomínku na tenhle památný den? Než stačí všechno zvážít, ozve se hudba.

Tentokrát skutečná, Kristina poznává housle a basu, ale kde se tu berou? Otáčí se zpět k oknu a vidí: na pažitě, v němž noční rosa sotva vyhladila včerejší stopy, stojí dva muži v uniformách, jež se tak málo hodí k jejich nástrojům. Ale jsou tu a hudou melodii, kterou už tu jednou slyšela. Jenže nástroj, jenž ji hrál, byla ta odporná...

... foukací harmonika, která právě znovu nastupuje se slavným refrémem:

„S tebou, Lili Marlene, s tebou Lily Marlene!“

Ze stínu stromů u bazénu vychází a zanechává v sotva narovnané trávě novou stopu bídný cherubín, který má tu drzost blížít se k jejímu oknu a hrát jí na onen předmět, jímž ho usvědčila ze zrady. Už je tu, mezi svými doprovázeči, a v odlesku reflektorů na valech vidí Kristina, že se dokonce vesele šklebí, když těmi svými zatracenými

rty nestoudně jezdí po lesklém nástroji, jako by ji na dálku líbal, sprosták!

Kristina nestála u okna a nepodlehla našťěstí první zvědavosti, zůstává dál uprostřed místnosti, kde ji lze v temnu sotva uvidět.

Rozlívá se v ní nelíčená radost, a ze všeho nejdřív myslí, jak komické! na Grubeovou. Škoda, že její okna vedou na jinou stranu! Současně nalézá i správná řešení: ten dopis uschová pro Annu a s vlastní blažeností zůstane do rána sama, aby ji nezkazilo žádné laciné gesto ani falešné slovo. Aby v ní takto utkvěla navždy!

Vyslechne dvě další sloky a přímo cítí, jak se do ní vlévá energie. Jen co mi bude líp, začnu skákat z prkna! usnáší se. To je něco pro mě – sport a umění v jednom. Za týden vám všem předvedu i bez baletu, kdo je tu nejlepší!

Pak jde ke dveřím tiše jako myška, otáčí klíčem v zámku a otvírá. Paprsek světla z chodby musí miláčkově do zítřka stačit, jen ať se snaží dál! Jako duch sbíhá Kristina po schodech, nehlučně prochází chodbou kolem ložnice rodičů do kuchyně, vytahuje z trouby klíč a odemyká spíž. Přímo proti ní leží v celé své voňavé kráse její narozeninový sachr.

S dvěma tlustými řezy v rukou se pak vrací do podkrovního pokojíku, kam stále ještě doráží píseň. Usedá za stůl, s uspokojením pozoruje, jak nad strmým valem vystupuje na její počest dokonalý úplněk, boří zuby do lesklé kakaové polevy, jednou vpravo, jednou vlevo, a hltavě polyká. Teprve teď poznává, jak ukrutný hlad měla i ona.

XX

Sobota 4. 6. 1966, pozdě odpoledne

Končí poslední prohlídka, průvodkyně vyvádí skupinu bývalých francouzských odbojářů před vstupní bránu. Šofér luxusního autobusu z Paříže odvažuje a podává ze střechy nádherné věnce ovázané trikolorou, které budou položeny na hroby. Náhrobky se táhnou od pevnostních valů až k nové státní silnici, na níž pulzuje čilý provoz. Jsou všechny stejné a nikdo pod nimi neleží. Mrtví byli spáleni, popel odnesla řeka.

Chrystle vychází s Francouzi. Přidala se k nim, aby nebudila zbytečně pozornost, kdyby snad neovládla své city. Cizí, jí neznámá řeč vytvářela paraván, za kterým mohly nerušeně proudit vlastní vzpomínky a myšlenky. Teď vyzvedává svou kytici v černé limuzíně, kterou jí poskytlo ministerstvo zahraničního obchodu v Praze. Dřív si však natahuje rukavice, aby chránila svou ozdobu, dlouhé nehty, které se odnaučila nervózně si hryzat.

Řidič se jí úslužně nabízí jako nosič. Vlídne mu děkuje: chce být nadále sama. K této chvíli se upínala ode dne, kdy jí manžel pobaveně oznámil, že má jednat v Praze o dovozu a prodeji koly. Jako americký žid ze srdce nenáviděl hned po nacistech komunisty, které považoval za nositele nového antisemitismu. Byl však pragmatik. Když odmítnu, řekl Chrystle, dostane ten trh Pepsi. Dodám tam radši naši kolu tak výhodně, že jim marxismus v bublinkách vypění z nosu. Protože měl cestovat do Evropy těsně před jejím kulatým výročím, leželo na dlani, že ji vezme s sebou.

Hlavní jednání probíhá právě teď, přestože je sobota. Včera je lidé z ministerstva pozvali na poslední večer hudebního festivalu, zvaného se slovanským sentimentem Pražské jaro. Ale na progra-

mu stála její milovaná Devátá a provedení ji uchvátilo. Od Čechů nečekala takové pochopení německého ducha; patří tedy přece jen spíš do Evropy? Isaac si dokonce ani jednou nezdrámal.

Při večeři v procovském Olympia-Grillu, kde jim kuchař za skleněnou stěnou před očima připravil ucházející châteaubriand, spustili ovšem hostitelé známou litanii o nacistických zvěrstvech. Účelem bylo zjevně vzbudit obchodu prospěšný dojem, že Američany navzdor protichůdným politickým systémům spojuje s Čechy odpor k Němcům. Isaac se pod vážnou tváří zas jednou královsky bavil. Nekazil hru a neprozradil, že jeho Chrystle pochází z Mnichova.

V baru hotelu Alcron, kde s ní pil poslední drink, protože ho americký velvyslanec hned při příjezdu poučil o mikrofonech v pokojích, se dodatečně podivil, že Chrystle rozhovor sama přizivovala a pak dokonce přijala pozvání Čechů k návštěvě některého z poutních míst připomínajících německou hrůzovládu. Zdvořile sice odmítla jakousi obec, údajně srovnanou se zemí, zvolila si však nakonec pevnost, kde měli být věznění a snad i popravování odbojáři z celé Evropy.

Vysvětlila Isaakovi, že jí to nic neudělá a posílí jeho pozici při jednáních, s čímž musel souhlasit. Odmítla doprovod, aby si ušetřila propagandistický blábol. Řidič, který uměl jen česky, byl poučen, že se ta zazobaná Američanka nejdřív staví v okresním městě, aby koupila čerstvé kytky. Jednání o dovozu hořkosladkého sirupu mělo mezitím přátelský průběh: Isaac prosadil téměř všechny položky firemní nabídky.

Město s jazykolomným názvem Lítomořice Chrystle zmátlo. Vzpomínala na ulice plné kaváren a obchodů, kde bylo možno i za války mlsat a nakupovat pěkné věci. Teď tu našla špinavou díru, kterou bez přestání rachotila auta s betonem kolem poloprázdných výkladů. V jediném květinářství dali za nekřesťanské peníze horko těžko dohromady skromnou otýpku polních květů, jakých tu kdysi trhávala celé náruče.

Když se vraceli k pevnosti, uvědomila si náhle, že vlastně projíždí někdejším ghettem, v němž tenkrát nikdy nebyla. Někdejší tereziánské město se podobalo okresnímu jako vejce vejci, jen před zchátralými hospodami postávali většinou opilí cikáni. Při vzpomínce na německá městečka jako ze škatulky, která znovu spatřila minulý týden, se jí zmocnila škodolibá radost. Země vítězů, jak se na ně včera při slivovici sami pasovali ministerští Češi, se nápadně podobala Německu prvních poválečných let – snad až na ty trosky.

V ty se tu však slibovaly brzy proměnit neobydlené a neudržované domy. Ano, Spravedlnost je!

Pak prošla se skupinou Francouzů vstupní branou pevnosti na boční dvůr a uviděla kvetoucí lípy zakrývající Panský dům a rázem ji opustily všechny zlé myšlenky. Minulost ji do sebe vtáhla jako modravá voda swimming-poolů na Floridě, do nichž dodnes ráda skákala z vysokých můstků, jak jí to skoro před čtvrtstoletím vnukl právě tady... bože, jak si ho pokřtila...? Ach, ano!

Ten bazén tu byl dosud, bez vody a plný kopřiv divoce bujících z popukaných stěn. V domě sídlil za ušmudlanými okny jakýsi český úřad. Zato vězeňské cely, které teď navštívila poprvé, byly vycíděné a skoro útulné, rozhodně obyvatelnější, pomyslela si, než vlhký a tmavý sklep, ve kterém musela s matkou bídně živořit až do jara čtyřicet sedm, kdy ji vysvobodil hodný seržant Honey.

Někdejší popraviště bylo proměněno v jevištní dekoraci, která měla působit na city. Šibenice, kůly i dřevěná stěna za nimi, vše bylo pečlivě očištěno a přetřeno bezbarvým lakem, aby oku neunikla žádná z uvízlých střel. Chrystle záviděla francouzským ženám, které začaly bez zábran prolévat slzy. Ona tu plakat nesměla.

Její otec, o němž věděla, že pouze přesně prováděl rozsudky rádných soudů, prokázal své morální kvality nejpřesvědčivěji v posledních dnech války. Když počátkem jara 1945 poručil ženě a dceři, aby odjely z nepřátelské země k příbuzným do Bavor, zůstal v pevnosti, aby zabránil zločinnému záměru pražského gestapa

pobít zbylé vězně předčasně. Jeho zásluhou bylo popraveno už jen pár desítek mladých českých banditů, jejichž lhůta právě proběhla. Stovkám jiných zachránil život ještě jednou, když zorganizoval boj proti tyfu, který je hrozil skolit ještě dřív než kulky.

Podářilo se mu dokonce včas zachránit vlastní lidi před ruským zajetím posláním do amerického. Zle se mu odvděčili. Příslušný americký vojenský prokurátor byl vlčák, který měl každého vyššího důstojníka SS za vraha. Šílel, když nemohl veliteli této pevnosti dokázat jediný čin nekrytý zákonem. Tím tvrději zmáčkl jeho zástupce, který pak za vyhlídku, že zachrání vlastní krk, poskytl přesně, čeho bylo třeba.

Případ známé maďarské primabaleríny byl mohutně nafouknut. Advokát ex offio marně nabízel svědectví dcery i choti, že velitel sám nařídil a zařídil návrat umělkyně k rodině. Ta se nenašla, a dceřin dopis Adolfu Hitlerovi, nadto neodeslaný, byl prohlášen za primitivní falzum. Kaligrafický zápis správce pevnostního magacínu postačil naproti tomu jako důkaz, že pohřešovaná byla velitelovým osobním vězněm. Zástupce završil zradu tvrzením, že pohřešovanou, kterou on sám údajně obdivoval a zkusil zachránit, odvedl na příkaz představeného k likvidaci všude hledaný válečný zločinec Weissmüller.

Nikdo tehdy nemohl zjevit plnou pravdu, a bývalý velitel pevnosti byl pro toto jediné prokázané provinění odsouzen k trestu smrti provazem. Jeho posledním přáním bylo, aby už nemusel spatřit ženu a dceru. V dopise, který Chrystle ještě dlouhá léta znala nazpaměť, jim na rozloučenou vysvětlil, že chce zůstat v jejich vzpomínkách takový, jakého znali, ne sešlý trestanec.

Co se nikdy nedozvěděly: jeho poslední vnitřní svár platil otázce, má-li jim vyjevit svou nejistotu, jež ho teď nepřestávala tísnit; neměl pro případ Anny Ballontay žádné vysvětlení. A právě tato mezera v jeho svědomí ho přivedla na myšlenku, že třeba přece jenom nebyl „Krutý Čestmír“, ale jen povolný a navíc zbabělý kolečko ve smrtící mašinérii zločinců. Avšak myšlenka, že by těm

draze milovaným bytostem odkázal jen tuto děsivou představu, byla ještě horší než pokořující smrt na šibenici. Nenapsal jim už nic.

Nedozvěděly se, ani kdy vlastně dodýchal, ani kde byl pohřben. Zato jim korektně vrátili velké niklové hodinky. To vše pak Chrystle uchránilo před pokušením uvěřit v Auschwitz a podobné legendy vítězů, ovlivněných židy.

Boží mlýny zamlely nečekaně rychle. Velitelův nehodný zástupce byl v zajateckém táboře neznámými rodáky skoro umlácen. Uznalý prokurátor povolil, aby ho ve vězeňské nemocnici navštívila žena. Místo sebe, dozvěděla se Chrystle oklikami později, poslala ta dorota dopis, že se k ní vrátil jako okupační důstojník židovský emigrant, kterého prý vždycky milovala; požádala už o rozvod s odůvodněním, že se vdala za druhého jen ze strachu, když jí hrozil koncentrákem pro zachycené dopisy prvního. Její muž dočetl a rozkousl dobře skrytou ampuli s jedem.

Otcova strašná smrt naprosto zlomila matku. Přestala vycházet ze sklepní místnosti, která jim sloužila za nuzný útulek, přestala o sebe dbát. Chrystle marně zápasila s její apatií. Otcův úřední advokát, jemuž se zalíbila, jí obstaral práci servírky v kantýně vojenského soudu. Tam se pomalu zotavovala z podvýživy a směla nosit různé zbytky i matce. Tam ji také, jako už před ním řada jeho bojových druhů, objevil a zamiloval se do ní postarší už, ale hodný seržant Honey. Jako první i jediný z nich ji požádal o ruku.

Přišel do srdce Evropy přímo ze srdce Ameriky, samo slovo Oklahoma vonělo romantikou a bohatstvím. S ním vstoupil do sklepního doupěte pohádkový princ. Ubohé matce však nemohl pomoci už ani on, jedné noci ji po návratu z tanečního lokálu, kde Chrystle chtěla přijít na jiné myšlenky, našli mrtvou. Kdysi nádherné, poslední dobou masně slepené, ale stále předlouhé vlasy jí posloužily za oprátku. Skoro se zdálo, že snad chtěla vejít do říše stínů stejnou branou jako milovaný muž, aby ho spíš našla. Chrystle

ji dala spálit a vysypala popel do Dunaje u Passau tak rozhodně, jako by se tím zbavovala celé své minulosti.

Hodný seržant Honey konečně vymohl, že si směl osiřelou německou dívku vzít. Po křestním jménu – říkala si už sama dávno Chrystle – se změnilo i její příjmení. Vonělo nyní medem, ale to byla také pro příštích devět nekonečných let jediná sladkost, kterou jí mohl dopřát. Tajemné názvy Muskogee a Tahlequah patřily ospalým hnízdům plným polodebilních Indiánů, a rodinný podnik Cherokee-Transport Inc. se ukázal vlastnit tři rozdrkotané nákladáky.

Jen pomocí víry ve vyšší spravedlnost, kterou Chrystle nikdy neztratila, a vidiny sportovní kariéry, pro niž se úporně držela fit, byla schopna přežít ten nekonečný suchopár s nespálenou duší. Na hodného ex-seržanta byla stejně hodná a nepodváděla ho, neměla tu ostatně s kým. Nebe ji za to odměnilo: manželství zůstalo bezdětné. Za odměnu se neodvážila považovat, když Honeyho v pětapadesáti sklátil infarkt.

Jí bylo třicet. Firmu, kterou zatím s utaženými opasky slušně zvelebili, pronajala a ujela do Chicaga. Sen o závodění ve skoku do vody mezitím rozumně vzdala, zápas se životem ji stál téměř všechnu energii. Měla v úmyslu vrátit se do Německa. Stále se zvětšující propast mezi někdejšími Spojenci proměnila už Rusy v nepřátele, tak, jak předvídal otec. Chrystle věřila, že docílí jeho posmrtné rehabilitace.

Předtím poznala Isaaka Feuersteina na dobročinném večírku, který před Silvestrem 1956 uspořádal koncert Cola pro uprchlíky z Maďarska. Chrystle pozvala rodina Honeyova přítele z německých let, aby u nich přežila Vánoce. Pozdě v noci jí představili muže, který se nápadně podobal její první lásce. Byl stejně urostlý a pohledný, jen prstýnky vlasů byly uhlově černé jako jeho oči. Luciferus! nazvala si ho v duchu.

Řekl jí, že ona je první, s kým od války mluví německy. Řekla mu, že řeč je přece nevinná. Namítl, že němčina ztratila svou nevinnost, když vydala rozkaz vyvraždit jeho evropské bratry a sestry. Namítl, už dost podrážděně, že právě ona pomocí rodné němčiny jednu z jeho maďarských sester zachránila. Vysvětlit to a vůbec se s ním dál bavit odmítla a hned nato odešla. Zanechala hluboký dojem.

Její životopis přebásnil ještě před svatbou v papírech hodný Honey, aby jim oběma ušetřil zbytečné problémy. Napravil justiční křivdu tím, že přisoudil otci konec, jaký si pro svou slušnost, dle mínění dcery, které ženich sdílel, zasloužil mnohem spíš: násilnou smrt z rukou polních četníků, když jako rytířský důstojník, jímž opravdu byl, odmítl nesmyslně bránit a zničit kteréśi starobylé německé městečko. Luciferus se na ni podrobně vyptal, narazil i na tento příběh a přiletěl do Chicaga, aby se omluvil obrovskou kyticí růží. Přijala je pod podmínkou, že spolu už nikdy nepromluví o minulosti. Zůstala v Americe, která k ní teď obrátila svou slunnou tvář, a nechala takto pomstěného otce spát.

Když se rok nato vdávala, byla u toho i žena viceprezidenta Spojených států. Nikoho ani ve snu nenapadlo, že by si Isaac Feuerstein mohl vzít Němku, natož z nacistické rodiny. Anglicky mluvila líp než manžel, jehož rodiče ctili víc Bismarcka než Abrahama Lincolna. Isaac se stal jejím prvním skutečným milencem, protože teprv on probudil její vášeň. To napomohlo, že se pak zbavila i leckterých předsudků o židech a byla ochotna zapomenout jejich spoluvinu na otcově smrti. K diskusím se nedala strhnout ani později. A ony těžko vysvětlitelné kapesní hodinky z Vůdcovy ruky hodila raději hned při svatební cestě z paluby lodi do modrých vod Bermudského trojúhelníku. Naučila se žít výhradně dopředu.

Asi o půl roku později našla ve schránce anonymní dopis z Paraguaye. Obsahoval výstřížek ze starého čísla Newsweek s velkým dvojportrétem novomanželů Feuersteinových. K němu byla připo-

jena fotografie jakési plantáže, nad níž se právě křižovaly blesky. Na zadní straně bylo připsáno hůlkovými písmeny německy:

TO SE BAVOLESÁCI SMĚJOU!

Vzpomněla si okamžitě na zmatené setkání u sluncem ozářeného bazénu, kde ji přepadla její první touha. Jak byla ten den pošetilá a moudrá, zbabělá a statečná, zoufalá a pak i šťastná! Jak slastně tenkrát prožila zbytek svých dnů, které až doteď musela obvykle protrpět. Právě onoho dne začalo přece osvobození Evropy, i její muž, jak teď ví, byl při tom, ale jí se zdálo, že celý svět trne v očekávání, kdy se konečně oddá svému prvnímu. V pátek večer, když byla zase skoro v pořádku, k ní opravdu přišel, ale jen proto, aby se v rychlosti rozloučil. Nahoře vyhověli jeho dřívějším žádostem: byl čerstvě povýšen na obersturmführera a odjížděl za hodinu k nové jednotce na Balkán.

Tu hodinu nebyli schopni ničeho jiného než se zoufale líbat. Ruce v horečné bezradnosti bloudily po tělech, která se jim vzájemně ztrácela, ještě než je objevili. Přísahala mu, že na něho bude po vítězství čekat prvního dne každého měsíce v pravé poledne pod Brandenburskou bránou. On jen kýval a v jeho zdánlivě chladných očích se leskly slzy. Pak jí beze slova podal svou foukací harmoniku a odešel navždy.

K bráně se po válce nedostala, a on, jak mohla tušit, také ne. Malý nástroj, který měsíce nosila v podprsence, jí ze vzteku ukradl černý vojenský policista, když se škrábáním a kopáním vydrala z jeho objetí. Vlastně jen proto, aby své panenství brzy věnovala hezounkému leteckému důstojníčkovi z Anglie, který jí první pozval na taneční párty; odvděčil se jí dvěma krabicemi corned beef, které, stejně jako podobné dárky následovníků, nutně potřebovala pro matku. Ale i v nejtěžších dobách spávala jen s muži, kteří se jí opravdu líbili, anebo byli aspoň hodní jako seržant Honey. Na to

vše myslí Chrystle Feuersteinová v tomto okamžiku, kdy dochází do středu symbolického pole smrti. Daleko od ní kladou své kytice Francouzi na hroby zasvěcené jejich spolubojovníkům či láskám. Ona stojí před kamenem zvěstujícím v mnoha jazycích, že zastupuje místo věčného odpočinku všech, kdo zetleli na neznámých místech planety anebo je plamen války obrátil v prach.

Také ona má své mrtvé bez hrobů, za které tu teď klade kytici, tajně, protože mezi nepřáteli. A její mrtví jsou stejně hodni lásky i pomsty. Ach ne, to ne, té už bylo dost! Pomsta plodí jen pomstu, a když to nedokážou jiní, říká si s velkomyslnou pokorou, ať jsme to my Němci, kdo opět jednou dají světu příklad duchovní velikosti tím, že promění ve skutek poselství svých géniů, jak jí od včerejška zní v uších.

„Objímám vás, miliony...!
Ve vás líbám celý svět!“

V srdci Chrystle Feuersteinové vládne mír, když odchází k vládnímu vozu, aby odjela za luciferem. Zítra s ním odlétá za oceán vstříc dvěma společným ďáblíkům a svým vlastním, ach ano, bohužel! už čtyřicátým narozeninám. Avšak: nebe je modré, život štědrý a před ní stále ještě leží budoucnost! Vůz přejíždí most přes někdejší vodní příkop a pomalu se rozplývá v modravém oparu jako přelud, jímž také byl.

Na zábradlí mostu sedí totiž muž, který si to vše představuje. Pozoruje přitom, jak slunce, zapadající právě přímo za pevnost, ji proměňuje v obrovskou vystřihovánku z černého papíru, už dávno nerušenou postavičkami pruhovaných sekáčů. Tomu muži bude čtyřicet až za dva roky a dva měsíce, přesně o dvacátém čtvrtém výročí atentátu na Hitlera; v ten den, o rok později, přistane Apollo XI s prvními lidmi, Američany, na Měsíci. Ten muž sleduje i tak náhodné souvislosti. Je spisovatel.

Celý dnešní den bloudil touto pevností, o níž už tolik četl i slyšel. Ještě šest dnů před koncem války tu bylo popraveno dvaapadesát mladých českých vlastenců; přežilo jen pár jejich druhů, které odtud krátce předtím odvezli se skvrnitým tyfem. Byli to pak spisovatelovi přátelé. Co mu vyprávěli, zhoustne až o léta později v příběhu, smíšeno s jeho vlastními zážitky, které mu dovolí srovnávat dvě historické epochy a tři politické systémy. Ten muž jsem já.

Mám na sobě onoho dne pravé džíny ze Západu. Jsou slušivé, praktické, v Československu stále těžko k sehnání a o to žádoucnější. Ještě nedávno jsem jako spousta jiných nosil podobně modrou košili komunistického svazu mládeže. Byla neméně vhodná, a přece ji náhle nahradily košile všech ostatních barev. Pojednou chtěl být každý z nás jiný než druhý. Ale kdo může, nosí pro změnu stejné modré džíny, na nichž ještě nelpí žádná historie.

Tak moderně-neutrálně oblečení uklízíme teď my, kteří jsme se původně cítili být strážci všeho pokroku, trosky po požáru, odvážíme bahno po potopě, počítáme škody a jizvy, které utrpěl náš sen. Přiznali nám, když jsme to už vytušili sami, že tisíce údajných nepřátel lidu, zatracených, umučených, popravených či duševně zlomených v politických procesech padesátých let, v něž vyústila vítězná válka i slavná revoluce, staly se ve skutečnosti obětmi Stalinovy zvrhlé vládnoucí skupiny, jsou zcela nevinní a mohou jít ihned domů, pokud snad přežili.

Avšak systém, zapřísahají nás starší, a my tomu chceme sami věřit, je stejně nevinnen. Zůstává nadále jedinou nadějí vykořisťované většiny lidstva a musí být proto změněn, zlepšen, zlidštěn, tedy z gruntu zreformován, ale samozřejmě zachován! I staleté demokracie, utěšujeme se, dokonce svaté církve mají podobně krvavou historii – proč pak upírat mladému socialismu právo na dětské nemoci? Stačí jej dokonale zajistit před novou zvlí a budoucnost patří jemu!

Jsem jeden z těch, kdo se o to vši silou pokoušejí. Ale právě proto mi nestačí jen prostá výměna symbolů. Mé džíny jsou prvním znamením nové uniformity. Po košilích a kalhotách jsou vždycky brzo jednotně barveny i mozky. Kam přivedla podobně praktická hněd' a slušivá čern' mé německé vrstevníky? Z veselých mladých chlapců se masově stali masoví vrazi. I oni měli matky, milenky, ženy, děti a psy, i oni kdysi věřili a milovali.

V čem se lišili od nás? Jak se stali vrahy? Co před tím zachránilo mne? Mé mládí? Má výchova? Jejich varovný příklad? Stalinova včasná smrt? Měl jsem víc štěstí či lepší proroky? Ano, kdo z nich schválil onu kapitolu z Hitlerovy bible, jednající o národu a rase, je vinen tisícerou smrtí. Kdo jejímu autoru, který své strašlivé cíle tak nestoudně vyjevil a brzy i předvedl činy, přesto pomohl k moci, je spoluvinen. Ale která kniha měla varovat nás? – *Kapitál?* – *Původ rodiny?* – *Stát a revoluce?*

Marxův tlustospis, jenž pohnul základy světa, je počestný vědecký traktát, který spíš uspí, než by burcoval ke stavbě barikád. Engelsovy texty jsou i dnes ctihodné vědecké studie. A Leninova předrevoluční díla obsahují myšlenky, které stále ještě umí zapálit srdce trpící s hladovými a utlačenými; mnohé právě proto záhy zmizely v bezedných pytlích zlodějů revolucí. Přesto bylo jejich učení zneužito k utlačení nových hladových. Stejně jako už předtím úplnou rovnost všech ve francouzské revoluci poměřovala gilotina.

Do propasti nemusí zavádět snadno rozpoznatelná perverzní hesla, která už svou scestností burcují ostražitost. Prohlásit jen Němce a Rusy za krvavé psy moderního věku bylo by stejně nespravedlivé jako nebezpečné. Zapomenuta by byla „malá“ řádění a vraždění Britů v Indii, Turků v Arménii, Italů v Habeši, Japonců v Číně, Číňanů v Tibetu, Francouzů v Alžírsku, Američanů ve Vietnamu, Kambodžanů dokonce ve vlastní zemi, Peršanů a Iráčanů v kurdských oblastech a tolika jiných jinde. Bylo by zapomenuto,

kolik z toho začalo ctnostnými řeči i zbožnými modlitbami, než se horliví vlastenci a věřící proměnili téměř na obrátku v surové vrahy.

Není to důvod k pochopení, že za jistých podmínek mohl by se stát katovým pacholkem každý z nás, a ti, co se nestali, vděčí za to spíš své šťastné hvězdě než svému silnému charakteru? A není to důvod k otázce, jak lze poznat onen kritický bod, v němž spravedlivá vzpoura proti nelidskosti přechází ve zločin proti lidstvu, v němž se ideály mění ve svůj opak, a nadšenci, oslnění svým ctnostným posláním, začnou sloužit zlu? A pozná-li se to: jak se tomu dá ještě zabránit snadno rozbitelným nástrojem lidského těla a ducha?

Nerodíme se zlí ani dobří. Naše zárodky se podobají splasklým balónekům, kterým vefukují ducha první uživatelé. Jak v sobě včas rozpoznat démona souhlasu s líbivými hesly, vykřikovanými s dostatek hlasitě, a jak naopak nezapudit ze samé opatrnosti schopnost nadchnout se pro riskantní myšlenky, bez níž člověk zůstává míčem bez duše?

Leckterý český rodák, jenž léta hýbal mávátky v májových průvodech a podepisoval odsudky zrádných disidentů, prohlásí je na Západě, sotvaže uprchne ze zájezdu, k němuž mu pomohla ponížená spolupráce, za stejné bolševické svině, které nutno pověsit na lucerny s těmi u moci, má-li kdy v Čechách znovu vládnout pravá svoboda. Jaký je rozdíl mezi tímto demokratem a fašisty?

Můj kolega, významný český spisovatel, který byl po ruském vpádu do naší společné vlasti rovněž dohnán k exilu ve Francii, vylučuje Rusko z Evropy, ale ponechává v něm Německo. Křivdí Rusům, či nadržuje Němcům? Není to spíš tak, že se z kulturní mapy světa může dočasně sám vymazat sebevíc civilizovaný národ, jestliže přepíše svůj kulturní odkaz na nové barbarity? Neodhlásili se tak v poválečných letech i Češi ze samého srdce Evropy, když připustili vysídlení Němců, stavbu šibenic a popření vlastních duchovních tradic? Nedegradovali jsme se sami víc, než se to předtím povedlo všem našim okupantům?

A když už se to národu přihodí, kdo má potom vlastně právo podílet se na novém návratu k budoucnosti? Pouze majitelé čistých rukou, i když si je spíš ještě nestačili pošpinit dík svému mládí? Jen oběti bezpráví, i když je často hodlají vyvážit bezprávím jiného druhu? Nebo snad i ti, kdo stáli zločincům z hlouposti či ze strachu zed' a touží to napravit? Jak mnoho se smí kdo mýlit, aby měl nárok na to právo? Jak málo? Kdo to změří? Kdo o tom rozhoduje?

V pevnosti mě dnes kupodivu nejvíc šokovalo nejnevinnější zařízení: bazén, který dal postavit zlopověstný německý velitel pro své dorůstající dcery, nucené prožít v této baště nezměřitelného hoře nejhezčí dívčí léta. Tuším v tom zárodek silného příběhu, jenž může osvětlit mnoho mých otázek tím, že mi umožní spatřit v cizích osudech včerejších protivníků záludná nebezpečí mého vlastního světa.

Avšak smysl onoho příběhu mi v tomto červnovém dni ještě uniká a potrvá dalších dvacet let, než z něho dají vzniknout románu události kolem jedné prezidentské volby. Stane se mou nepřímou polemikou s jedním z kandidátů, jehož rakouským spoluobčanem se mezitím stanu, když mě loutková vláda mé znovu okupované vlasti odtrhne násilím od mé minulosti. Onen muž, Kurt Waldheim, se pokusí svou vlastní zatajit a zapřít, ačkoliv se v ní patrně nedopustil horšího činu, než že ji prožil.

Osobně prožitá minulost se nazývá zkušeností. Zkušenost je nepřenositelná a musí být vždycky znovu osobně zažita. Proces prožitku ji poskytne za cenu nevinnosti. Ztracená nevinnost zmenšuje právo na budoucnost. Čím je v tomto světle člověku jeho osobní minulost?

Živým poučením? Mrtvou literou? Draze zaplaceným majetkem, který se zúročí, anebo kufrem starých novin na podpal? Přítěž, či křídly? Odpadem života, anebo jeho hlavním produktem? Dá se minulost napravit? A ne-li, dá se nějak zpracovat, aby sloužila přítomnosti a budoucnosti? A ne-li, dá se zapudit, aby zbytečně nezatěžovala? A jestli ani to ne, co pak s ní?

Poslat ji i s jejím nositelem do vyhnanství? Nechat ho vymřít zároveň s ní? Omluvit ji jako dobře míněný čin, který se nečekaně proměnil v opak? Zkrášlit ji líčidly jako znetvořené tváře nám drahých sebevrahů? Odepsat ji jako nešťastnou investici? Zapomenout jako zpackanou lásku? Schovávat ji jako odpornou kožní nemoc, aby ji raději nikdo nespatriil? Či ji naopak vystavit na odiv jako zaviněné sebezmrzačení, aby varovala jiné?

Já nevím. Proto se ptám.

Autorská poznámka

Tento román vznikl v letech 1988 a 1989 na půdorysu stejnojmenného scénáře, který v roce 1967 napsala jako svou školní práci – z konkrétního prostředí, ale s fiktivními postavami – studentka Filmové akademie múzických umění v Praze Jelena Mašínová poté, co navštívila Malou pevnost u Terezína. Novým impulzem mi byla kauza rakouského prezidentského kandidáta Kurta Waldheima, který už jako generální tajemník OSN zatajil své členství v nacistické organizaci SA a jako štábní důstojník hitlerovského wehrmachtu si údajně nevšiml, jak jsou přímo pod okny jeho služebny v Soluni transportovány do koncentračních táborů desetitisíce řeckých Židů a Cikánů. Původní dějovou linii jsem zachoval, jen ji zasadil do konkrétní historické situace a domyslel předchozí osudy hlavních aktérů dramatu. Podle scénáře obou autorů působivě natočil příběh pro Českou televizi v roce 2003 režisér Viktor Polesný. Roli Karla Kleinburgera vytvořil jako jednu ze svých posledních protagonistů pražského Národního divadla Boris Rösner.

Pavel Kohout, 2008

Pavel Kohout
Hodina tance a lásky
Německá romance

Ilustrace na obálce z Pixabay.com
Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 26. 6. 2020

ISBN 978-80-274-0890-0 (epub)
ISBN 978-80-274-0891-7 (pdf)
ISBN 978-80-274-0892-4 (prc)